

АКАДЕМИЯИ ИЛМҲОИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ИНСТИТУТИ ШАРҚШИНОСӢ ВА МЕРОСИ ХАТӢ

Фаридуддини Аттор

МАНТИҚУ-Т-ТАЙР

Таҳияву тадвини матн бо муқаддима
ва луғоту тавзеҳоти
Алии Муҳаммадии Хуросонӣ

ДУШАНБЕ
«ЭҶОД»
2006

ББК 83,3(0)9+83,3 тоҷик
А-88

М у х а р р и р о н:
О. Зиёвиддинова
М. Хӯцова

А-88 **Фаридуддини Аттор. Мантику-т-тайр /таҳияву тадвини матн бо муқаддима ва луготу тавзеҳоти Алиш Муҳаммадии Хуросонӣ/.** — Душанбе: «Эҷод», 2006. -356 саҳ.

«Мантику-т-тайр»-и Фаридуддин Аттори Нишопурӣ аз нахустин дostonҳои сумбулуки ирфонии адабиёти форсии тоҷикӣ махсуб ёфта, дар он душворҳои ба ҳадаф расидан дар зиндагии рӯхонӣ ва маънавӣ бо обу ранги бадеъӣ тасвиру шарҳ ёфтааст. Асар бо «Забони мургон» низ дар байни мардуми мо маъруфият дорад. Маснавӣ дар тарбияи ахлоқи ҳамидаи аҳли башар арзишманд аст.

ISBN 99947-39-14-X

© Фаридуддини Аттор, 2006.

ҚИССАИ ДАМСОЗ ВА МАРҲАМИ РОЗ

Фаридуддин Муҳаммад Аттори Нишопурӣ (тав. 1145 м.-ваф. тақрибан 1121 м. дар Нишопур) аз суханварони маъруфу машхури адабиёти сӯфияи форсу тоҷик ба шумор меравад. Вай баробари ба камол расидану аз улуми замона баҳраёб гардидан, ҳамзамон бо дорусозиву табобати одамон, дар эҷоди асарҳои бадеӣ маҳорат зоҳир намуда, дар тӯли умри бобаракати худ осори зиёду гаронмояи назмиву насрӣ ба мерос гузоштааст. Тазкиранигорону муаррихон теъдоди осори бо сеҳри қалам офаридаи Аттори Нишопуриро аз 40 то 190 номгӯй нишон додаанд, ки аксар муболиғаомезанд. Вале осори мусаллами адиб аз «Мантиқу-т-тайр», «Илоҳинома», «Асрорнома», «Мусибатнома», «Мухторнома», «Хусравнома», «Футувватнома»-и манзум, «Тазкират- ул- авлиё», «Девони қасоиду ғазалиёт» ва ду маснавии мансухгаштаи ӯ «Ҷавоҳирнома»- ву «Шарҳ- ул- қулуб» иборатанд, ки дар байни онҳо маснавии «Мантиқу-т-тайр» мавқеи намоёнро ишғол менамояд.

«Мантиқу-т-тайр» дар баҳри рамали мусаддаси максур:

Фōзилотун	Фōзилотун	Фōзилун
- У--	- У--	- У-

навишта шуда, 45 гуфтору як натиҷаро дар худ фароҳам овардааст. Нусахи мухталифи қаламии маснавӣ камобеш аз 4800 байт иборат мебошад. Шайх Аттор ба ин маснавӣ ду ном гузошта будааст, ки дар анҷоми асар аз он чунин ёд мекунад:

*Хатм шуд бар ту чу бар Хуриед нур,
«Мантиқу-т-тайр»-у «Мақомоти туюр».*

Аммо бо мурури замон ин асар бо номи «Мантику-т-тайр» шўхрат ёфта, унвони «Мақомоти туюр» аз саҳафоти тазкираву осори илмӣ ва таърихӣ сутурда шудааст.

«Мантику-т-тайр» аз нахустин достонҳои сумбулики ирфонӣ буда, дар он душвориҳои ба ҳадаф расидан дар зиндагии рӯҳӣ ва маънавӣ бо обу ранги бадеъӣ тасвиру шарҳ ёфтааст. Фаридуddини Аттор пас аз ҳамди Худову наъти расул ва зикри фазилату ситойиши ҷаҳорёру андарзи мутаъассибон маснавиро зайлан оғоз менамояд, ки парандагон дар як ҷо ҷамъ мешаванд, то султоне барои худ интиҳоб менамояд. Аз байни ҳамаи парандагон Худхуд созмондеҳ ва маъмури маросим интиҳоб гардида, минҳайси райиси маҷлис тавзеҳ медиҳад, ки шоханшоҳи бузург барои парандагон қаблан интиҳоб шудааст ва номи он Симуриғ мебошад.

Симуриғ дар пушти кӯҳи Қоф умр ба сар мебарад. Барои он ки парандагон ба ҳузури ӯ бирасанд, бояд ҳафт водиро, ки бениҳоят хатарноку душворгузаранд ва қудрату ҷасорату матонати барои гузаштан аз онҳо ҳар кадомро зарури ҳатмист, тай намоянд. Дар байни парандагони ҷамъомада муриғоне пайдо мешаванд, ки ба душвории роҳ тоб оварда натавонистани худро дарк намуда, аз сафар саркашӣ менамоянд ва барои канораҷӯӣ бо садри маҷлис- Худхуд баҳсҳо менамоянду узрҳо пеш меоваранд. Ин муриғон булбул, тўти, товус, қабк, ҳумой, боз, бутимор, кўф, саъва ва ғайраанд, ки тану ҷони худро озор додан намехостанд ва дунёи дурӯза дар назарашон беҳтарин дунё менамояд. Онҳо бо ҳамин рӯзи ба андешаи худашон хуш қаноъатманданд. Ин қабил муриғон роҳеро, ки аз хушқиву дарё, яъне тариқи муъомилоту риёзат ва сулуки ботин саршор асту матлуби раҳнаварди он ёфтани нишони дўст ва вусул бо ӯст, дида наметавонанд. Дар ин роҳ ҷон ба андешаи Худхуд ва ҷонибдоронаш қадрӣ кимате надорад, зеро ҳаёт бе дўст ва зиндагонӣ дур аз ҷонон бесамар бошад:

*Гар нишон ёбам аз ӯ, коре бувад
В- арна бе ӯ зистан оре бувад.
Ҷони бе ҷонон кучо ояд ба кор,
Гар ту мардӣ, ҷони бе ҷонон мадор!*

Ин ҷо ҳикояти тамсилие аз Симурғ ва гузаштани ӯ нимаҷаб аз Чину афтодани пари ӯ, ки дар тасвири шоир таъбири «ҷаб»- у «афтодани пар» зуҳуру чилваи Ҳақ мебошад, барои ҳамнавьонро бовар кунонидан ба мавҷудияти офаранда оварда шудааст. Ҳикоят мурғонро барои дидорбинӣ ҳар чӣ бештар шавқманд менамояд, вале тавре, ки дар боло ишора намудем, на ҳамаро. Аввалан булбул аз ҳафт водиро тай карда натавонистани худ ин тавр узр пеш меорад:

*Булбули шайдо даромад маст- маст,
На зи шиқ ӯ нест, на аз ақл ҳаст.
Маъние дар ҳар ҳазор овоз дошт,
Зери ҳар маънӣ ҷаҳоне роз дошт...
Гуфт:- Бар ман хатм шуд асрори шиқ,
Ҷумлаи ҷаб мекунам тақрори шиқ.
Гулситонҳо нурхурӯш аз ман бувад,
Дар дили ушшоқ ҷӯш аз ман бувад...
З- он ки розам дарнаёбад ҳар яке,
Рози булбул гул бидонад бешаке.
Ман ҷунон дар шиқи гул мустағрақам,
К- аз вучуди хеш маҳви мутлақам.
Дар сарам аз шиқи гул савдо бас аст,
З- он ки маъшуқам гули раъно бас аст.
Тоқати Симурғ н- орад булбуле,
Булбулери бас бувад шиқи гуле!*

Ба узр пеш овардани боз таваҷҷӯҳ фармоед:

*Боз пеши ҷамъ омад сарфароз,
Карда з- асрори маъонӣ парда боз.*

*Сина мезад аз ситаҳдориш хеи,
Лоф мезад аз кулаҳдориш хеи.
Гуфт:- Ман аз шавқи дасти шаҳрёр,
Чашм барбастам зи халқи рӯзгор.
Чашм аз он бигрифтаам зери кулоҳ,
То расад поям ба дасти подшоҳ.
Дар адаб худро басе парвардаам,
Ҳамчу мумтозон риёзат кардаам.
То агар рӯзе бари шоҳам баранд,
Аз расули хидмат огоҳам баранд.
Ман кучо Симургро бинам ба хоб,
Чун кунам беҳуда сӯйи ӯ шитоб.
Луқмае аз дасти шоҳам бас бувад,
Дар чаҳон ин пойгоҳам бас бувад...*

Баъд аз баҳсҳои зиёд дар байни парандагон роҷеъ ба судманд будани ин сафар тасмим гирифта мешавад, ки ба ин роҳи душвор тан дарниҳанд ва соликон ҳафт водиро, ки Водии Талаб, Водии Ишк, Водии Маърифат, Водии Истиғно, Водии Тавҳид, Водии Ҳайрат ва Водии Фақру Фано ном доранд, сипарӣ намоянд, то ба мақсад бирасанд. Дар натиҷа аксари зиёди парандагон ворида водии нахустин, яъне Водии Талаб мешаванд, ки дар он ҳар кадоме бо саъйи кӯшиш бояд роҳи дурустero пайдо намояд ва барои нойил шудан ба мақсад устувор бошад. Дар ин водӣ бисёрии парандагон аз душворию сангинии роҳи минбаъда ҳаросида, аз идома додани роҳ сарфи назар мекунанд, вале чанде дигар ворида Водии Ишк мешаванд ва ин водиро душвортар аз водии аввал дармеёбанд, зеро парандагон дар ин ҷо бояд на танҳо барои худ, балки барои маъшуқа низ зиндагӣ кунанд ва ба илова бояд ҳамаи мусибатҳо ва ҷабру ҷафоҳоро дар роҳи маъшук таҳаммул созанд. Ақл дар ин роҳ наметавонад кӯмаке расонад, чаро ки ишк пойбандӣ ва таваҷҷӯхе ба ақл надорад. Аз парандагони монда низ

иддае идомаи сафарро таҳаммул карда натавониста, ба мағлубӣ дучор меоянд. Вале онҳое, ки ошиқи сарсупурдаву ҳақиқӣ буданд, ворида манзили севум, Водии Маърифат, мешаванд. Дар ин водӣ он қадар бояд омӯхту андӯхт, ки қалби инсони ба таносуби гунҷойиш ва вусъаташ рӯшан гардад, яъне маърифату дониш бе оғозу бе анҷом ҳар кадоме аз равандағони ин роҳро бояд фаро гирифта бошад. Натиҷа он ки дилҳои аз нури маърифату дониш рӯшангардида чилваи ҷамоли лоязолро дар ҳар зарра дида тавонад. Ҳам ин ҷо роҳ сангину душвор аст ва на ҳар ҷонзод бори онро ба дӯш бардошта метавонад.

Парандағоне, ки дилу ҷонашон дар Водии Маърифат нуронӣ мегардад, ворида Водии Истиғно (бениёзӣ) мешаванд. Ин водӣ иборат аст аз рӯй тофтани аломатҳои зоҳирии ашӣи дунявӣ ва гирифтани нашудани ба онҳо. Дар ин водӣ парандагон аз эҳтиёҷоти моддӣ бениёз гашта, на хоҳони доштани молеву чизе ҳастанд ва на барои аз даст додани чизе андӯхгин мегарданд. Ба қавли Меҳрдоди Меҳин «баъди гузаштан аз ин танғнои душвор» парандагон содиқона ворида водии панҷум, яъне Водии Тавҳид, мегарданд. Онҳо дар ин ҷо бисёриро дар ваҳдату ягонагӣ мебинанд ва дар эшон миқдору сифат, сапеду сиёҳ, пасту баланд, хурду бузург аз байн бардошта мешавад. Касрат ба ваҳдат мубаддал мегардад.

Роҳ то ба қуллаи мақсуд расидани идома дорад. Селае парандагон баъди бо душвориҳо сипарӣ намудани водии пешин ба водии шашум, Водии Ҳайрат, мерасанд. Ин ҷо фарқи байниҳамдигарӣ аз миён бармехезад. Парандағони ҳайратзада дар ин водӣ ҳатто фаромӯш мекунанд, ки кистанду чистанд ва ошиқи киянду чаро ошиқанд? Ҳатто онҳо аз ёд мебаранд, ки чӣ дину маслакери пайраванд. Баъди гузаштан аз ин водии пуршиғифт, ки бисёре дар ин ҷо қурбон мешаванду иддае маҷоли пеш рафтагони аз даст медиҳанд, шумораи каме аз парандагон дохили водии ҳафтум, ки Водии Фақру Фано ном дорад, мегарданд. Дар

Водии Факру Фано парандагони ба он манзил расида аз худ беҳуд ва лолу кар мешаванд, аз ҳама чиз, ба ғайр аз маъшуқ қатъи алоқа мекунанд. Ниҳоят дар вучуди онҳо аз худоғохӣ осоре боқӣ намемонад.

Роҳи душвору тӯлонӣ ва сафари азиятнок садҳо ҳазорро ба коми нокомӣ фуру бурда, танҳо ба сӣ нафар имкон медиҳад, ки ба қуллай максуди худ бирасанд ва худро ҳамаҷониба бишиносанд.

Бояд гуфт, ки «Мантиқу-т-тайр» достони комилан рамзӣ буда, мояи аслии онро метавон ба қавли аттор-шиноси эронӣ Ризо Ашрафзода дар «ман ӯарафа нафсаҳу, фақад ӯарафа раббаҳу», яъне «асос шинохти худ аст ва ба дунболаш шинохти Худо» донист. Ин гуфтаро осон набояд пиндошт, зеро он бори гаронеро бар дӯш дорад. Ва агар инсон битавонад ҳақиқати вучуди ҳудаширо бишиносад, бояд душворихои зиёдеро пушти сар намояд, бурдбору ботаҳаммул бошад, то саранҷом ба чойе бирасад, ки вучудаширо ойинаи Ҳақ ва Ҳақ фаро гирифта бошад. Дар фуруварди «Мантиқу-т-тайр» бар хилофи он чӣ паҳншудаву забонзада аст, ҳаргиз сӣ мурғ Симурғ намешаванд:

*Ҳеч касро дида бар мо кай расад,
Чашми мӯре бар сурайё кай расад?!
Дидаӣ мӯре, ки сандон баргирифт,
Пашиае тиле ба дандон баргирифт!*

Оре, ҳуди Аттор таъкид кардааст, ки «Ҳеч касро дида бар мо кай расад». Яъне, ҳаргиз сӣ мурғ Симурғ намешаванд. Парандагон вақте аз ҳафт водӣ мегузаранду ба пушти кӯҳи Қоф мерасанд, худро дар ойина мебинанд, ба худ нигоҳи таҳайюрomez меафкананд, Симурғ дар ойинаи вучудашон худро менамояд, зеро вучудашон покизаву соф ва ойинавор шудааст. Дар ин маврид сӣ мурғ ба манзил расида гумонбар мешаванд, ки накунад

мо Симурғ бошем. Иддае адабиётшиносону мусташриқин, ки дар мавриди Аттори Нишопурӣ ва ин достони рамзии ӯ сухан гуфтаанд, андешарониву тасаввур кардаанд, ки Ишқу Ошиқ ва Маъшук (иттиходи Ақлу Оқилу Маъқул) ба ҳам омада, яке шуда, яъне сӣ мурғ ва Симурғ яке шудаанд. Аммо дар асл тасавури мурғон он аст, ки Симурғанд. Ҳангоме, ки шоир «Ойинаест ин ҳазрат чун Офтоб» мегӯяд, бешак, агар сӣ мурғ ин чо омада бошанд, дар ин ойина сӣ мурғ пайдо мешавад ва агар чиҳил мурғ меомаданд, ҳамон миқдор дар ойина намоён мешуд:

*Чун шумо сӣ мурғ ин чо омадед,
Сӣ дар ин ойина пайдо омадед.
Гар чилу панҷоҳу шаст оянд боз,
Пардае аз хеш бикишоянд боз.
Гарчи бисёре ба сар гардидаед,
Хеширо дидеду худро дидаед!*

Ва чӣ тавре ки ишора рафт, аз таъкиди Симурғ низ аён аст, ки ҳеч кас ӯро наметавонад бубинад. Дар «Дервон»-и Аттор ин матлаб рӯшантар ифода ёфтааст:

*Он кас кӣ бувад чу будагӣ бошад,
Кай нодойим чу дойимо гардад.
Ҳазрат ба забони ҳол мегӯяд,
Ӯ мо нашавад, вале зи мо гардад!*

«Ӯ мо нашавад»-и Шайх Аттор ҳамин сӣ мурғанд, ки ҳаргиз Симурғ нашаванд.

Вақте аз расули ҳазрат дар ин бора суол мекунанд, ҷавоб меояд, ки ин чо ойина ҳаст ва шумо агар мехоҳед, ки ба камол расед, маҳви ойинаи мо гардед, дар ойинаи мо ғарқ шавед, то вучудатон дар мо маҳв бишавад, на ин ки шумо ман бишавед ва ман шумо. Ҳамин аст, ки:

*Маҳви ӯ гаитанд охир бардавом,
Соя дар Хуршед гум шуд, вассалом!*

Дар ин намуна тамсили соя бар Хуршед аст ва бешак соя дар Хуршед маҳв мешавад ва:

*Ҳулулу иттиҳод ин чо ҳаром аст,
Валекин кор истигроқи том аст!*

Фушурдаи андешаҳои болоӣ он аст, ки асоси «Мантику-т-тайр» ғояи ваҳдати вучуд ва баёни кайфияти он буда, шоир бо забони равону рамзу тамсилот ва амсолу хикоёти зарифу дилкаш ин маъниро дар зимни чамъ сохтани мургон ва интихоби Худхуд ба сарвариву роҳбаладӣ бо ишороту киноёт боз намудааст. Дар дoston муъаммой бузурги «Вучуд» ва масъалаи дардноки «МАН» ва «ТУ» бо далелу бурҳонҳои раднопазир аз чониби ғӯяндаи он мутобиқи диди шоиронаву завқи бадеъии ӯ матраҳ гардида бошад ҳам, зимни он масъалаи чолибе, ки диққатро ба худ чалб менамояд, афкори ахлокии ин маснавӣ дар чомаи ирфон мебошад. Фаридуддини Атор, ки саросари «Мантику-т-тайр»- ро бо тамсилу маҷоз офаридааст, ба мургони узрхох, умуман ба ҳамаи парандагон, сода наменигарад. Ӯ дар симои ҳар кадоме аз онҳо ва чаҳони ботинии эшон сурату сирати инсонҳои гуногунтойифаву мухталифандешаро мадди назар дорад ва ба ҳамнавъон дарси панду насиҳат медиҳад, онҳоро ба покройиву покдоманӣ, олиҳиммативу рӯшандилӣ, талабу тавба, узлату ризо, ихлосу таваккал, фақру сарбаландӣ, чоннисорӣ, зӯҳду тавба ва меҳру муҳаббати дур аз ҳар гуна олойиш дар роҳи расидан ба Ҳақ даъват менамояд. Дар «Мантику-т-тайр» баробари таблиғу ташвиқи ин хислатҳои ҳамидаи инсонӣ рафтору кирдори ношойиставу разилонаи баъзе афроди он, аз қабилӣ кибру ғурур, лофу газоф, нодонӣ, худпарастӣ, аҳдшиканиву бевафой,

роҳзаниву нашъамандӣ ва ғайра, ки ҳар кадом метавонад ахлоқи покро доғдор созанд, маҳкум карда шудааст. Аз ин рӯ, шоир ба булбул, ки намудори чоҳпарастон, ба бат, ки намудори зоҳирбинон, ба кабк, ки намудори ҳарисони зару зевар ва ҷавохир, ба саъва, ки намудори нотавонон, ба тӯтӣ, ки намудори худхоҳон, ба бутимор, ки намудори аҳли ҳузн, ба боз, ки намудори чоплюсон баҳри дарёфти лукмаеву тӯъмае, ба куф, ки намудори узлатчӯён ва ғайраанд, бо ҷашми тамасхур нигоҳ карда, ба эшон бо овардани ҳикоёти пандомези зиёде аз рӯзгору қору бори ашҳоси таъриху асотирӣ, монанди Сулаймон, Юсуфу бародаронаш, Искандари Зулқарнайн, Султон Маҳмуду Аёз ва машойихе чун шайхи Санъон, Боязид, Робиъа, Шиблӣ, Ҷунайд, Аккоф, Аҳмади Ғӯрӣ, Аҳмади Ҳанбал, Бӯбақри Нишопурӣ, Абӯалии Рӯдборӣ роҳи ҳақиқатро меомӯзад. Ҳикоёти дар «Мантику-т-тайр» омада кӯтоҳу зариф буда, Аттор онҳоро бо алфози содаву фасеҳ ва таъбироти дилкашу муассир оройиш медиҳад ва дар васфи хусну ҷамол то ҳадде санъатҳои бадеъиро қорбасти менамояд. Мутобиқи фароғирии мавзӯю мӯҳтаво ҳикоятҳои маснавӣ гуногунҳаҷм буда, кӯтоҳтарини он ҳикояест аз Робиъа, ки дар ду байт омада:

*Бехуде мегуфт дар пеши Худой,
К- ай Худо, охир даре бар ман қушой.
Робиъа он ҷо магар биништа буд,
Гуфт:- Ай гофил, кай ин дар баста буд?!*

Ва дарозтарин ҳикоят «Достони шайхи Санъон» аст, ки метавон онро манзумаи ҷудоғонае дар маснавии «Мантику-т-тайр» ҳисобид. Ин қисса ҳамаҷониба латифу дилангез буда, аз шохқорихи Фаридуддини Аттор, умуман адабиёти классикии форсу тоҷик, ба шумор меравад. Гузашти шайхи Санъон аз шӯҳрату некномӣ ва дину ойин ва имон ба хотири ишки тарсодухтар ва бода

хӯрдану зуннор бастан, хирка сӯхтану бут парастидан,
аз муридон ҷудо шудану ҳукбонӣ кардан нишонаи
таъсири амиқи ишқу намунаи волои фидокорӣ дар роҳи
маъшуқ шинохта шудааст. Шайхи Санъон аз шайхони
одӣ набуд:

*Шайхи Санъон тири аҳди хеш буд,
Дар камолаш ҳар чӣ гӯям, беш буд.
Шайх буд андар ҳарам панҷоҳ сол
Бо муриде чорсад соҳибкамол.
Ҳар муриде, к-они ӯ буд, ай аҷаб,
Менаёсуд аз риёзат рӯзу шаб.
Ҳам амал, ҳам илм бо ҳам ёр дошт,
Дар аён ҳам кашфу ҳам асрор дошт.*

Вале ишқ бар ақл дастболо мешавад ва шайхе бо он
камолу бо он хираду дониш пойбасти шайдои тарсодухтар
мегардад:

*Ҳар чӣ будаи сар ба сар нобуд шуд,
3-оташи савдо дилаш нурдуд шуд.
Ишқи духтар кард горат чони ӯ,
Рехт куфр аз зулф бар имони ӯ.
Шайх имон доду тарсоӣ гузид,
Офият бифрӯхт, расвоӣ гузид.*

Ошиқии шайхи Санъон ба тарсодухтар ва гириф-
тори чонкоҳ ба маъшуқаи дилхоҳ анҷоми қисса нест.
Билохира ишқи содиқ маъшуқаро ошиқ кардааст, ки
мутолиъаву дарки ҳамаҷонибаи ин шоҳкорро ба зехни
хонандаи хушманд ҳавола менамоем.

Дар хотимаи маснавӣ Фаридуддини Аттор мартабаву
мақоми худро дар шоирӣ васф карда, «Мантику-т-тайр»-
ро инъоме аз нуктадонии худ медонад. Шарти идроки
«Мантику-т-тайр» дарду сӯзи дил аст. Шахсе, ки дард,
бахусус дарди поку беолойиш, надорад, асрори ин китобро

пай бурда наметавонад. Аз ин рӯ, барои ба хонанда осон гардидани дарки маъони асар шоир ба эшон мурочиъат намуда, чунин мефармояд:

*Назми ман хосияте дорад аҷиб,
3-он ки ҳар дам бештар бахшид насиб.
Гар басе хондан муяссар оядат,
Бешаке ҳар бор хуштар оядат.
3- ин арӯси хонагӣ дар садри ноз
Ҷуз ба тадриҷе наяфтад парда боз!*

Бешак, «Мантику-т-тайр» баъди рӯи коғаз омадан хонандаи дидарӯшану дилгарми бешумореро дидааст, ки огаҳон аз ин боб лофҳое задаанд. Дар баробари ин муштоқону ҳаводорони зиёде кӯшиш намудаанд, ки маснавиро ба лисонҳои ғайри асл баргардонанд, то миллату халқиятҳои дигар низ аз самараи он баҳраёб гардида бошанд. Тибқи маълумоту санадҳои мавҷуда дар ин чода Амир Алишери Навоӣ- Фонӣ (1441- 1501) пешдаст будааст. Аз гуфтаву навиштаҳои Алишери Навоӣ чунин бармеояд, ки тамоми давраҳои сабақомӯзӣ ва ба баъд «Мантику-т-тайр»- и Фаридуддини Аттор ба ӯ мӯнису ҳамдами доимӣ буд. Вай ҳатто бештари қисматҳои онро азбар медонист. «Дар танҳоиам «Забони мурғон» (яъне, «Мантику-т-тайр»- А.М.) маро дамсоз ва марҳами роз буд ва ба дигар чизҳо камтар майл мекардам..»- менависад Навоӣ. Муҳаббати ӯ ба «Мантику-т-тайр» сол ба сол меафзояд ва вай соли 1499 милодӣ ин асарро бо номи «Лисону-т-тайр» ба забони ўзбакии қадим баргардонид, дар он мазмуни пурраи маснавӣ, вазну қавофӣ, радифҳо, шакли байтҳо, нукоти ваҳдати вучуд ва мосойили ирфонии дар маснавии Аттор мавҷударо устокорона ва мохирона нигоҳ медорад. Ҳатто Навоӣ аз рӯи эътиқоду эҳтиромаш нисбат ба осори Аттор дар давраи вазирии худ бар сари марқади шоир мақбарае сохта будааст. «Мантику-т-тайр»

соли 1863 ба забони фаронсавӣ ва соли 1944 ба забони арабӣ тарҷума гардидаву ба чоп расидааст. Тарҷумаи баъзе қисматҳои он ба лисонҳои русӣ, англисӣ, туркӣ, олмонӣ, чехӣ ва ғайра низ ба назар мерасад.

Дар ин ҷо бамавқеъ аст, ки аз атторшиноси олмонӣ Элмут Ритер-нависандаи китоби «Дарёи ҷон» ёдовар шавем. Ӯ тавонист ҳамаи осори Фаридуллоҳи Аттотро омӯхта, ин суҳанварро ҳар чӣ бештар ба аврупоиён бишинонад.

Хулоса, ин достони рӯшангари дилу ҷонҳо аз арзишмандтарин осори бадеии адабиёти форсу тоҷик ба шумор рафта, дар ба вучуд омадани осори зиёди шӯҳратёфтаи ин адабиёти бою ғанӣ такони азиме дода, ки «Маснавии маънавӣ»-и Мавлоно Ҷалолуддини Румӣ қуллаи азиму баландтарини он дониста шудааст.

Матни «Мантиқу-т-тайр», ки ҳоло дар даст доред, дар заминаи муқобалаву муқоясаи арзишмандтарин нашрҳои эронии он, монанди матнҳои таҳиянамудаи Аҳмади Ҷовид (Табрез, 1337), Аҳмади Ранҷбар (Техрон, 1370), Муҳаммадризо Шафъии Кадканӣ (Техрон 1374) ва яке аз нусаҳои бехтарину мукаммали маснавӣ, ки дар Захираи дастнависҳои шарқии Институти шарқшиносӣ ва мероси хаттии АИ Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами 103 (китобат 25 зулҳиҷҷаи соли 1037, баробар ба 26 августи соли 1628 милодӣ) маҳфуз аст, тартиб дода шудааст. Дар ин миён нусаи дуктур Шафъии Кадканӣ ҳам аз ҷиҳати фарогирии матн, ҳам аз нигоҳи истифодашудани нусаи қаламӣ ва боэътимодтари «Мантиқу-т-тайр» фарқкунанда буда, дар он бартариву афзалиятҳо дида шавад ҳам, (монанди муқаддимаи муфассал ва таълиқоти мукамал), ҷо-ҷойе аз нигоҳи муқоясаи мо бо нусаи мавриди истифода тафовутҳои дорад ва ба гумонам дар ин маврид интиҳоби мо саҳеҳтар менамояд. Масалан, дар матни Шафъии Кадканӣ дар баҳши «Узри булбул» омадааст:

*Ман бипардозам хушӣ бо ӯ дилам,
Ҳал кунам бар талъати ӯ мушкилам.*

Мо дар матни худ ин байтро таври зайл, ки равонтару ба маънӣ наздиктар аст, овардем:

*Ман намоям хуш ба рӯйи ӯ дилам,
Ҳал кунам аз талъати ӯ мушкилам.*

Мисоли дигар, дар матни Шафеъии Кадканӣ омада:

*Ҳудҳудаи гуфт: — Ай ба сурат монда боз,
Аз сифат дуру ба сурат монда боз.*

Дар ин ҷо пеш аз ҳама ҳусни қофия нигоҳ дошта нашудааст ва мо байти фавқро дар дигар нусхаҳо ин тавр саҳехтар дарёфтем:

*Ҳудҳудаи гуфт: — Ай гирифтори маҷоз,
Аз сифат дуру ба сурат монда боз.*

Боз аз матни Шафеъии Кадканӣ:

*Сад ҳазорон ақл ин ҷо сар ниҳод
В- он ки ӯ нанҳод сар, бар сар фитод.*

Матни интиҳобкардаи мо:

*Сад ҳазорон оқил ин ҷо сар ниҳод
В- он ки ӯ нанҳод сар, бар сар фитод.*

Зеро на «ақл» балки «оқил» (шахс) сар мемонад. Шафеъии Кадканӣ овардааст:

*Мӯҳтасиб он мардро мезад ба зӯр,
Маст гуфт:- Ай мӯҳтасиб, кам кун ту шӯр!*

Мо ин нухси байтро мафҳумтар донистем:

*Мӯҳтасиб он мастро мезад ба зӯр,
Маст гуфт:- Ай мӯҳтасиб, кам кун ту шӯр!*

ва гайра.

Ҳамчунин дар матни таҳиякардаи Шафеъии Кадканӣ ҳикоят, ки бо ин абёт сар мешавад:

*Буд барное багоят кордон,
Тезфаҳму зираку бисёрдон...*

ҷой надорад. Шояд дар ихтисор намудани ин ҳикоят ҳақ бар ҷониби Шафеъии Кадканӣ бошад. Чун ҳикоят хонданӣ ва ба матн пурра алоқаманд асту он дар дигар нашрҳои «Мантиқу-т-тайр» истифода шудааст, мо аз сарфи назар намудани он худдорӣ кардем. Дар охири маснавӣ низ дар матни мо чанд ҳикоят ҷой доранд, ки аз онҳо дар матни таҳиякардаи дуктур Шафеъии Кадканӣ сарфи назар шудааст. Ин гуна тафовутҳо зиёданд...

Инак, матни комили маснавии пурмӯхтавоу саро-сар ҳикоматомези «Мантиқу-т-тайр»-ро бо умеди баҳраҳои судманд бардоштан аз он ба ихлосмандони осори гарон-мояву баландпояи Агтор пешкаш карда, ба шодравон профессор Аълоҳон Афсаҳзод, Шоири Халқии Тоҷикистон Убайди Раҷаб, ходимони илмӣ Мубашшир Акбарзод ва Муҳаммадӣ Садриддинов барои кӯмакхояшон дар таҳияи матни асар, изҳори миннатдорӣ менамоем. Ҳамчунин мураттиби матн аз бародардӯстоне, ки дар наشري китоб ҳисса гузоштаанд ва ношир сипосгузор аст.

***АЛИИ МУҲАММАДИИ ХУРОСОНӢ,
номзади илми филология***

МАНТИҚУ-Т-ТАЙР

БИСМИЛЛОҲИ- Р- РАҲМОНИ- Р- РАҲИМ

Офарин чонофарини покро,
Он ки чон бахшиду имон хокро.
Аршро бар об бунёд ӯ ниҳод,
Хокиёнро умр бар бод ӯ ниҳод.
Осмонро бар забардастӣ бидошт,
Хокро дар ғояти пастӣ бидошт.
Он якеро чунбиши модом дод
В- он дигарро дойиман ором дод.
Осмон чун хаймае барпой кард,
Бе сутун гирди заминаш ҷой кард.
Кард дар шаш рӯз ҳафт анҷум падида,
В- аз ду ҳарфи амр нӯҳ торама падида.
Мӯҳраи анҷум зи заррин ҳуққа сохта,
Нӯҳ фалак дар ҳуққа ҳар шаб мӯҳра бохта.
Доми танро мухталиф аҳвол кард,
Мурғи ҷонро хок бар дунбол кард.
Обро бигдохт дар таслими хеш,
Хокро афсурда кард аз бими хеш.
Баҳро аз ташнагӣ лаб хушк кард,
Сангро ёкуту хунро мушк кард.
Кӯҳро ҳам теғ доду ҳам камар,
То ба сарҳангии ӯ афрохт сар.
Гоҳ гул бар рӯйи оташ даста кард,
Гоҳ пул бар оби дарё баста кард.
Ним пашша бар сари душман гумошт.
Дар сари ӯ чорсад солаш бидошт.
Анкабутеро ба ҳикмат дом дод,
Садри оламо бад- ӯ ором дод.
Баст мӯреро камар чун мӯйи сар,
Кард ӯро бо Сулаймон ҳамкамар.

Хилъати авлоди Аббосаш бидод,
«То»- ву «син» бе захмати тосаш бидод.
Сӯзане чун дид бо Исо ба хам,
Баҳя бар рӯяш фикандаш лочарам.
Теги кӯҳ аз лола хунолуд кард,
Гулшани нилуфарӣ аз дуд кард.
Пора- пора сангро дар хун гирифт,
То ақику лаъл аз ӯ берун гирифт.
Дар сучудааш рӯзу шаб, Хуршеду Мох
Ҳишта пешонии худ бар хоки роҳ.
Ҳаст дар симои эшон аз сучуд,
Кай бувад бе сачда симоро вучуд!
Рӯз аз басташ сапед афрӯхта,
Шаб зи қабзаш дар сиёҳӣ сӯхта.
Тӯтиеро тавқ аз зар сохта,
Ҳудхудеро пайки раҳбар сохта.
Мурғи гардун дар раҳаш пар мезанад,
Бар дарааш чун ҳалқа сар бар мезанад.
Чархро даври шаборӯзӣ диҳад,
Шаб барад, рӯз оварад, рӯзӣ диҳад.
Чун даме дар гил дамад, Одам кунад
В- аз кафу дуде хама олам кунад.
Гаҳ сагеро раҳ диҳад то пешгоҳ,
Гаҳ кунад аз гурбае макшуфроҳ.
Чун сагеро марди он қурбат кунад,
Шермардеро ба саг нисбат кунад.
Гаҳ асоеро сулаймонӣ диҳад,
Гоҳ мӯреро сухандонӣ диҳад.
Аз асое оварад суъбон падида,
В- аз танӯре оварад тӯфон падида.
Чун фалакро курраи саркаш кунад,
Аз ҳилолаш наъл дар оташ кунад.
ӯ ниҳад аз баҳри суккони фалак
Гирдаи Хуршед бар хони фалак.

Ноқа аз санге падидор оварад,
Гови зар дар нолаи зор оварад.
Дар зимистон сим орад дар нисор,
Зар фишонад дар хазон аз шохсор.
Гар касе пайкон ба хун пинҳон кунад,
Ў зи гунча хун- ш дар пайкон кунад.
Ёсаминро чор тарке барниҳад,
Лоларо аз хун кулаҳ бар сар ниҳад..
Гаҳ ниҳад бар фарқи наргис тоҷи зар,
Гаҳ кунад дар тоҷаш аз шабнам гуҳар.
Ақл корафтада, ҷон дилдода з- ўст,
Осмон гардон, замин истода з- ўст.
Ҳар чи ҳаст аз пушти моҳӣ то ба мох,
Ҷумлаи заррот бар зоташ гувоҳ.
Пастии хоку баландии фалак
Ду гувоҳи қудраташ бас як ба як.
Боду хоку оташу хун оварад,
Сирри хеш аз ҷумла берун варад,
Хоки мо гил кард дар чил бомдод,
Баъд аз он ҷонро дар ў ором дод.
Ҷон чу дар тан рафту дил з- ў зинда шуд,
Ақл додаш, то бад- ў бинанда шуд.
Ақро чун дид, биной гирифт,
Илми дониш то шиносой гирифт.
Чун шиносӣ шуд, ба аҷз иқрор кард,
Ғарқи хайрат гашту тан дар қор кард.
Хоҳ душман гир ин ҷо, хоҳ дўст,
Ҷумларо гардан ба зери бори ўст.
Ҳикмати ў барниҳад бори ҳама
В- ай аҷаб, ў худ ниғаҳдори ҳама.
Ғарчи касро ҳеч қору бор нест.
Ҷумла дар қоранд, қас бекор нест,
Ҷузву қул(л) бурҳони зоти поки ўст,
Аршу фарш иқтоъи муште хоки ўст

Кӯхро меҳи замин кард аз нахуст,
Пас заминро рӯй аз дарё бишуст.
Чун замин бар пушти гов истод рост,
Гов бар моҳиву моҳӣ бар ҳавост.
Пас ҳаво бар чист? Бар ҳеч асту бас,
Ҳеч ҳеч аст, ин ҳама ҳеч асту бас.
Фикр кун дар санъати он подшоҳ,
К- ин ҳама бар ҳеч медорад нигоҳ.
Чун ҳама бар ҳеч бошад аз яке,
Ин ҳама пас ҳеч бошад бе шаке.
Арш бар об асту олам бар ҳавост,
Бигзар аз обу ҳаво, ҷумла Худост.
Аршу олам ҷуз тилисме беш нест,
Ўсту бас в- ин ҷумла исме беш нест.
Дарнигар, к- ин оламу он олам ўст,
Нест ғайри ў в- агар ҳаст ў ҳам ўст.
Ҷумла зарроту ба сурат мутгасиф,
Ҷумла як ҳарфу иборат мухталиф.
Мардуме бояд, ки бошад ҳақшинос,
То шиносад шоҳро дар ҳар либос.
В- ар ғалат набвад, кӣ медонад, ки кист,
Чун ҳама ўст, ин ҳама гуфтан зи чист?!
Дар ғалат афтодан аҳвалро бувад,
Ин назар марди муъатталро бувад.
Ай дарего, ҳеч касро нест тоб,
Дидаҳо кӯру чаҳон пуурофтоб.
Гар бубинӣ ин, хирадро гум кунӣ,
Ҷумла ў биниву х(в)адро гум кунӣ.
Ҷумла доранд, ай ачаб, доман ба даст
Узр меоранду мегӯянд:- Ҳаст.
Ай зи пайдоии худ бас нопадид,
Ҷумлаи олам туву кас нопадид.
Ҷон ниҳон дар ҷисму ту дар ҷон ниҳон,
Ай ниҳон андар ниҳон, ай ҷони ҷон!

Ай зи чумла беш, ҳам пеш аз ҳама,
Чумла аз худ дидаву хеш аз ҳама.
Боми ту пурпосбон, дар пурасас,
Сӯйи ту чун роҳ ёбад ҳеч кас.
Ақлу ҷонро гирди зотат роҳ нест
В- аз сифотат ҳеч кас огоҳ нест.
Гарчи дар ҷон ганчи пинҳон ҳам туй,
Ошкоро бар тану ҷон ҳам туй..
Чумлаи ҷонҳо зи кунҳат бенишон,
Анбиё бар хоки роҳат ҷонфишон.
Ақл агар аз ту вучуде пай барад,
Лек ҳаргиз раҳ ба кунҳат кай барад?!
Чун туй ҷовид дар ҳастӣ тамом,
Дастҳо куллан фуру басти тамом.
Ай даруни ҷон, буруни ҷон туй,
Ҳар чӣ гӯям он най, ҳам он туй.
Ай, хирад саргаштаи даргоҳи ту,
Ақлу ҷон сарриштагум дар роҳи ту.
Чумлаи олам ба ту бином аён
В- аз ту дар олам намебинам нишон.
Ҳар касе аз ту нишоне дод боз,
Худ нишон нест аз ту, ай донои роз!
Гарчи чандин чашм гардун боз кард,
Ҳам надид аз роҳи ту як зарра гард.
Не замин ҳам дид ҳаргиз гарди ту,
Гарчи бар сар кард хок аз дарди ту.
Офтоб аз шавқи ту рафта зи хуш,
Ҳар шабе бар хок мемолад ду гӯш.
Моҳ низ аз меҳри ту бигдохта,
Ҳар маҳ аз ҳайрат сипар андохта.
Баҳр дар шӯрат сарандоз омада,
Домани тар, хушклаб боз омада.
Кӯхро сад ақба дар раҳ монда,
Пой дар гил то камаргаҳ монда.

Оташ аз шавқи ту чун оташ шуда,
Пой дар оташ чунин саркаш шуда.
Бод аз ту бесару по омада,
Бод бар каф хокпаймо омада.
Обро номонда обе дар чигар
В- обаш аз шавқи ту бигзашта зи сар.
Хок дар кӯйи ту бар дар мондае,
Хоксоре, хок бар сар мондае.
Чанд гӯям, чун наѝй дар сифат,
Чун кунам, чун ман надорам маърифат!
Гар ту, ай дил, толибӣ, дар роҳ рав,
Менигар аз пешу пас огоҳ рав.
Соликонро бин, ба даргоҳ омада,
Чумла пуштопушт ҳамроҳ омада.
Ҳаст дар ҳар зарра даргоҳе дигар,
Пас зи ҳар зарра бад- ӯ роҳе дигар.
Ту чӣ донӣ то кадомин раҳ равӣ
В- аз кадомин раҳ бад- он даргаҳ равӣ.
В- он замон, к- ӯро аён чӯйӣ ниҳон,
В- он замон, к- ӯро ниҳон чӯйӣ аён.
Гар аён чӯйӣ, ниҳон он гаҳ бувад
В- ар ниҳон чӯйӣ, аён он гаҳ бувад.
В- ар ба ҳам чӯйӣ, чу бечун аст ӯ,
Он замон аз ҳар ду берун аст ӯ.
Ту накардӣ ҳеч гум, чизе маҷӯй,
Ҳар чӣ гӯйӣ, нест он, чизе мағӯй.
Он чи гӯйӣ в- он чи донӣ, он туй,
Хешро бишнос, садчандон туй.
Ту бад-ин бишнос ӯро, не ба х(в)ад,
Роҳ аз ӯ хезад бад- ӯ, не аз хирад.
Восифонро васфи ӯ дарх(в)ард нест,
Лойиқи ҳар марду ҳар номард нест.
Аҷз аз он ҳамшира шуд бо маърифат,
К- ӯ на дар шарҳ ояду не дар сифат.

Қисми халқ аз вай хаёле беш нест,
3- ў хабар додан мачоле беш нест
Гар бағоят нек в- ар бад гуфтаанд,
Ҳар чи 3- ў гуфтанд, аз х(в)ад гуфтаанд.
Бартар аз илм асту берун аз аён- ст,
3- он ки он дар қуддусии худ бенишон- ст.
3- ў нишон чуз бенишонӣ кас наёфт,
Чорае чуз чонфишонӣ кас наёфт.
Ҳеч касро дар худиву беҳудӣ
3- ў насибе нест чуз иллаллазӣ.
Зарра- зарра дар ду гетӣ фаҳми туст,
Ҳар чиро гӯйӣ Худо, он ваҳми туст.
Нест ў они касе он чо, ки ўст,
Кай расад қони касе он чо, ки ўст.
Сад ҳазорон Тур аз чон бартар аст,
Ҳар чи хоҳам гуфт, ў 3- он бартар аст.
Ақл дар савдои ў хайрон бимонд,
Чон зи аҷз ангушт дар дандон бимонд.
Ақро бар ганчи васлаш даст нест,
Қони пок он қойғаҳ гар ҳаст, нест.
Чист чон?-Дар кори ў саргаштае,
Дил чигарзоре, ба хун оғаштае.
Ҳин, макун чандин қиёс, ай ҳақшинос,
3- он, ки н- ояд кори бечун дар қиёс.
Дар қалолаш ақлу чон фартут шуд,
Ақл хайрон гашту чон мабхут шуд!
Чун набурд аз анбиёву аз русул,
Ҳеч кас як чузв пай аз кулли кул.
Қумла очиз, рӯй дар хок омаданд,
Дар хитоби «мо арафнок» омаданд.
Ман кӣ бошам, то занам лофи шинохт,
Он шинохт ўро, ки чуз бо ў насохт.
Чун чуз ў дар ҳар ду олам нест кас,
Бо кӣ созам, нест савдову ҳавас.

Ҳаст дарёе, зи чавҳар мавчзан,
Ту надонӣ ин сухан, шашпанч зан!
Ҳар кӣ ӯ он чавҳари дарё наёфт,
«Ло» шуду аз «ло» шудан чуз «ло» наёфт.
Ҳар чи он мавсуф шуд, он кай бувад,
Бо манат ин гуфтан осон кай бувад.
Он мағӯ, чун дар ишорат н- оядат,
Дам мазан, чун дар иборат н- оядат.
Не ишорат мепазирад, не аён,
Не касе з- ӯ илм дорад, не нишон.
Ту мабош асло, камол ин асту бас,
Худ зи ту гум шав, висол ин асту бас.
Ту дар ӯ гум шав, хулулӣ ин бувад,
Ҳар чи ин набвад, фузулӣ ин бувад.
Дар якӣ рав в- аз дуй яксӯй бош,
Якдилу якқиблаву якрӯй бош.
Ай халифазодаи бемаърифат,
Бо падар дар маърифат шав ҳамсифат.
Ҳар чи овард аз адам Ҳақ дар вучуд,
Ҷумла афтоданд дар пешаш сучуд.
Чун расид охир ба Одам фитраташ,
Дар паси сад парда бурд аз ғайраташ.
Гуфт:-Ай Одам, ту баҳри чуд бош,
Сочиданд инону ту масчуд бош.
Он яке, к- аз сачдаи ӯ сар битофт,
Масху малъун гашту ин сир дарнаёфт.
Чун сияхрӯ гашт, гуфт:-Ай бениёз,
Зоеъам мағзору кори ман бисоз.
Ҳақ таъоло гуфт:- Ай малъуни роҳ,
Ҳам халифа- ст Одаму ҳам подшоҳ.
Бош чашму рӯйи ӯ имрӯз ту,
Баъд аз ин фардо сипандаш сӯз ту.
Ҷузв кул(л) шуд, чун фурӯ шуд чон ба чисм,
Кас насозад з- ин аҷойибтар тилисм.

Ҷон баландӣ дошт, тан пастӣ зи хок,
Мучтамеъ шуд хоки пасту ҷони пок.
Чун баланду паст бо ҳам ёр шуд,
Одамӣ аъҷубаи асрор шуд.
Лек кас воқиф нашуд 3- асрори ӯ
Нест кори ҳар гадое кори ӯ.
Не бидонистему не бишнохтем,
Не замоне низ дил пардохтем.
Чанд гӯйӣ, чуз хамӯшӣ роҳ нест,
3- он ки касро захираи як оҳ нест.
Оғаҳанд аз рӯйи ин дарё бәсе,
Лек оғаҳ нест аз қаъраш касе.
Ганҷ дар қаър асту гетӣ чун тилисм,
Бишканад охир тилисм ин банди ҷисм.
Ганҷ ёбӣ чун тилисм аз пешрафт,
Ҷон шавад пайдо, чу ҷисм аз пеш рафт.
Баъд аз он ҷонат тилисми дигар аст,
Ғайбро ҷони ту ҷисми дигар аст.
Ҳамчунин меарав, ба поёнаш мапурс,
Дар ҷунин дардӣ, ба дармонаш мапурс.
Дар буни ин баҳри бепоён бәсе
Ғарқа гаштанду хабар нест аз касе.
Дар ҷунин баҳре, ки баҳри аъзам аст,
Оламе зарра- сту зарра олам аст.
Кӯпала- ст, ин баҳро олам бидон,
Зарраи як кӯпала- ст, ин ҳам бидон.
Ғар намонад оламу як зарра ҳам,
Кам шавад як кӯпала 3- ин баҳр кам.
Кас чи донад, то дар ин баҳри амиқ
Сангреса кадр дорад, ё ақиқ.
Аклу ҷону дину дил дарбохтем,
То камоли заррае бишнохтем.
Лаб бидӯз аз арш в- аз курсӣ мапурс,
Ғар ҳама як зарра мепурсӣ, мапурс.

Ақли ту чун бар сари мӯйе бисӯхт,
Ҳар ду лаб бояд зи пурсидан бидӯхт.
Кас надонад куня як зарра тамом,
Чанд гӯйӣ, чанд пурсӣ, вассалом!
Чист гардун? Сарнагун нопаддор,
Беқароре, дойиман бар як қарор.
Дар раҳи ӯ пову сар гум кардай,
Пардае дар пардай, дар пардай!
Чарх мехоҳад, ки ин сир пай барад,
Ӯ ба саргардонӣ ин сир кай барад,
Ҳаллу ақди инчунин султоние
Кай тавон кардан ба саргардоние.
Чарх чуз саргаштаи гумкарда чист?!
Ӯ чи донад, то даруни парда чист?!
Ӯ, ки чандин сол бар сар гаштааст,
Бе сару бун гирди ин дар гаштааст.
Менадонад дар даруни парда роз,
Кай шавад бар чун туе ин парда боз.
Кори олам ибрат асту ҳайрат аст,
Ҳайрат андар ҳайрат андар ҳайрат аст.
Ҳар замон ин роҳи бепоён турост,
Халқ ҳар соат дар ӯ ҳайрон турост.
Ҳеч донӣ роҳрав чун дид роҳ?
Ҳар кӣ афзун рафт, афзун дид роҳ!
Бениҳоят гар каноре доштӣ,
Беадад ҳасру шуморе доштӣ.
Коргоҳе бас аҷойиб дидаам,
Љумларо дар хеш ғойиб дидаам.
Сӯйи кунҳи хеш касро роҳ нест,
Заррае аз заррае огоҳ нест.
Ҳаст коре, пушту рӯ, на сар, на пой,
Рӯй дар девор, пушти даст ҷой,
Пешвоёне, ки раҳбин омаданд,
Гоҳу бегоҳ аз пайи дин омаданд.

Ҷони худро айни ҳасрат сохтанд,
Ҳамраҳи ҷон аҷзу ҳайрат сохтанд.
Дарнигар аввал, ки бо Одам ҷӣ кард.
Умрҳо бар вай дар он мотам ҷӣ кард,
Боз бингар Нӯхро ғарқоби кор,
То чи бурд аз кофирон соли ҳазор.
Боз Иброҳимро бин дилшуда,
Манҷанику оташаш манзил шуда.
Боз Исмоилро бин сӯгвор,
Кеши ӯ қурбон шудан дар кӯи ёр.
Боз дар Яъқуби саргардон нигар,
Чашм карда дар сари кори писар.
Боз Юсуфро нигар дар доварӣ,
Бандагиву чоҳу зиндон бар саре.
Боз Айюби ситамкашро нигар,
Монда дар Гургону Кирмон пеши дар.
Боз Юнусро нигар, гум карда роҳ,
Омада аз маҳ ба моҳӣ чанд гоҳ.
Боз Мӯсоро нигар, з- оғози аҳд
Дидааш Фиръавн шуд, тобут маҳд.
Боз Довуди зирехгарро нигар,
Мум карда оҳан аз таффи чигар.
Боз бингар, к- аз Сулаймони хидев,
Мулки ӯ чун бурда ҳам бар бод дев.
Боз Зикриё, ки дил пурчӯш шуд,
Арра бар сар, дам назад, хомӯш шуд.
Боз Яҳёро нигар дар пеши чамъ,
Зор, сар бубрида дар таште чу шамъ.
Боз Исоро нигар, к- аз пойи дор
Чун гурехт ӯ аз ҷухудон чанд бор.
Боз бингар, то сари пайғамбарон
Ҷӣ ҷафову ранҷ дид аз кофирон.
Ту чунон донӣ, ки ин осон бувад,
Балки камтар қиз тарки ҷон бувад.

Чанд гӯям, чун дигар гуфтам намонд,
Гар гуле аз шох меруфтам, намонд.
Куштаи хайрат шудам якборагӣ,
Ман надорам чора чуз бечорагӣ.
Ай хирад, дар роҳи ту тифли башир,
Гум шуда дар ҷустуҷӯят ақли пир.
Дар чунон зоте ман, аблах, кай расам,
Аз раҳам ман, дар муназзах кай расам!
Не ту дар илм ойиву не дар баён,
Бе зиёну судӣ аз суду зиён.
Не зи Мӯсо ҳаргизат суде расид,
Не зи Фиръавнат зиёнбуде расид.
Ай Худойи бениҳоят, чуз ту кист,
Чун туй беҳадду ғоят, чуз ту кист?!Ҳеч чиз аз бениҳоят бе шаке
Чун ба сар н- ояд, кучо монад яке!
Ай, чаҳоне халқ хайрон мондаӣ,
Ту ба зери парда пинҳон мондаӣ.
Парда баргир охиру чонам масӯз,
Беш аз ин дар парда пинҳонам масӯз.
Гум шудам дар баҳри.хайрат ногаҳон,
3- ин ҳама саргаштӣ бозам раҳон.
Дар миёни баҳри гардун мондаам
В- аз даруни парда берун мондаам.
Бандаро 3- ин баҳри номаҳрам барор,
Ту дарафкандӣ маро, ту ҳам барор.
Нафси ман бигрифт сар то пойи ман,
Гар нагирӣ дасти ман, ай войи ман!
Ҷо нам олуда- ст аз беҳудагӣ,
Ман надорам тоқати олудагӣ.
Ё аз ин олудагӣ покам бикун,
Ё на, дар хунам кашу хокам бикун.
Халқ тарсанд аз ту, ман тарсам зи х(в)ад,
К- аз ту некӣ дидаам, аз хеш бад.

Мурдаам ман, меравам бар рӯйи хок,
Боз гардон чонам, ай чонобахши пок.
Мӯмину кофир ба хун оғуштаанд.
Бо ҳама баргашта, ё саргаштаанд.
Гар нахоҳӣ, ин бувад саргаштагӣ,
В- ар биронӣ, ин бувад баргаштагӣ.
Подшоҳо, дил ба хун оғаштаам,
Пой то сар чун фалак саргаштаам.
Чун чунин бо якдигар ҳамсоям,
Ту чу Хуршедиву мо чун соям.
Гуфтаӣ:- Ман бо шумоям рӯзу шаб,
Як замон фориф мабошед аз талаб.
Чӣ- бвад, ай мӯътии бесармоягон,
Гар ниғаҳ дорӣ ҳақи ҳамсоягон!
Бо диле пурдарду чоне пурдареғ,
3- иштиёқат ашк меборам чу меғ.
Чун зи дарди хеш баргӯям туро,
Умри ман шуд, то ба кай чӯям туро!
Раҳбарам шав, 3- он ки гумроҳ омадам,
Давлатам дех, гарчи бегоҳ омадам.
Хар кӣ дар кӯйи ту давлатёр шуд,
Дар ту гум гашту зи худ безор шуд.
Нестам навмеду ҳастам беқарор,
Бу, ки даргирад яке аз сад ҳазор!

ҲИКОЯТ

Хӯрд айёре бад-он дилхаста боз,
Бо висоқаш бурд дасташ баста боз.
Шуд, ки теғ орад, занад бар гарданааш,
Порае нон дод он соат занаш.
Чун биёмад мард бо теғ он замон,
Дид он дилхастаро дар даст нон.

Гуфт:- Ин нонат ки дод, ай ҳеч кас,
Гуфт:- Ин нонам аёлат доду бас.
Мард чун бишнид ин посух тамом,
Гуфт:- Бар мо шуд туро куштан харом.
3- он ки ҳар марде, ки нони мо шикаст,
Сӯйи ӯ бо теғ натвон бурд даст.
Нест аз нонхора моро ҷон дарег,
Ман чи гуна хуни ӯ резам ба теғ!
Холиқо, сар то ба роҳ овардаам,
Нон ҳама бар хони ту мех(в)ардаам.
Чун касе мар бишканад нони касе,
Ҳақгузорӣ мекунад он кас басе.
Чун ту баҳри ҷуд дорӣ сад ҳазор,
Нони ту бисёр хӯрдам ҳақгузор.
Ё Илоҳалоламин, дармондаам,
Ғарқи хун бар хушк киштӣ рондаам.
Дастӣ ман гиру маро фарёд рас,
Даст бар сар чанд дорам чун магас.
Ай ниғаҳомӯзу узромӯзи ман,
Сӯхтаи сад раҳ, ҷӣ хоҳӣ сӯзи ман!
Хунам аз ташвири ту омад ба ҷӯш,
Ночавонмардӣ басе кардам, бипӯш!
Ман зи ғалфат сад гунаҳро карда соз,
Ту иваз сад гуна раҳмат дода боз.
Подшоҳо, дар мани мискин нигар,
Ғар зи ман ҳар бад бидидӣ, даргузар!
Чун надонистам, хато кардам, бубахш,
Он чи кардам, узр овардам, бубахш.
Чашми ман гар менагирад ошкор,
Ҷон ниҳон мегирад аз ишқи ту зор.
Холиқо, гар неку гар бад кардаам,
Ҳар чи кардам, ҷумла бо х(в)ад кардаам.
Афв кун дунҳимматиҳои маро,
Махв кун беҳурматиҳои маро.

Мубталои хешу ҳайрони туам,
Гар бадам, гар нек, ҳам 3- они туам.
Ним чузвам бе ту ман, дар ман нигар,
Кул(л) шавам, гар ту кунӣ дар ман назар.
Як назар сӯйи дили пурхунам ор
В- аз миёни ин ҳама берунам ор.
Гар ки ту хонӣ каси хешам даме,
Хеч кас дар гарди ман нарсад ҳаме.
Ман кӣ бошам, то касе бошам туро,
Ин басам, гар нокасе бошам туро.
Кай тавонам гуфт ҳиндуйи туам,
Ҳиндуйи хоки саги кӯйи туам.
Ҳиндуйи чон бар миён дорам зи ту,
Доғ ҳамчун ҳабшиён дорам зи ту.
Гар наям ҳиндут, чун муқбил шудам,
То шудам ҳиндут, зангидил шудам.
Ҳиндуйи бодоғро мафрӯш ту,
Ҳалқае кун бандаро дар гӯш ту.
Ай зи фазлат ношуда навмед кас,
Ҳалқаи доғи туам ҷовид бас.
Ҳар киро хуш нест дил бо дарди ту,
Хуш набошад, 3- он ки набвад марди ту.
Заррае дардам дех, ай дармони ман,
3- он ки бе дардат бимирад ҷони ман.
Куфр кофиррову дин диндорро,
Заррае дардат дили Атторро.
Ё раб, огоҳӣ зи «ё раб»- ҳои ман,
Ҳозирӣ дар мотами шабҳои ман,
Мотамам аз ҳад бишуд, суре фирист,
Дар миёни зулматам, нуре фирист.
Поймузди ман дар ин мотам ту бош,
Кас надорам, дастгирам ҳам ту бош.
Лаззати нури Сулаймоним дех,
Нестии нафси зулмоним дех.

Зарраам ман, гум шуда дар сояе,
Нест аз ҳастӣ маро сармояе.
Сояам з- он ҳазрати чун Офтоб,
Бу, ки з- ин тобам расад з- он ришта тоб.
То магар чун зарраи саргашта ман
Дарчаҳам, дасте занам дар ришта ман.
Пас бурун оям аз ин равзан, ки ҳаст,
Пеш гирам олами равшан, ки ҳаст.
То наёяд бар лабам ин чон, ки буд,
Доштам охир диле з- он сон, ки буд.
Чун барояд чон, надорам чуз ту кас,
Ҳамраҳи чонам ту бош охиринафас.
Чун зи ман холӣ бимонад ҷойи ман,
Гар ту ҳамроҳам набошӣ, войи ман.
Рӯйи он дорам, ки ҳамроҳӣ кунӣ,
Метавонӣ кард, агар хоҳӣ, кунӣ.

ДАР НАЪТИ ҲАЗРАТИ РАСУЛ (С)

Ҳоҷаи дунёву дин, ганчи вафо,
Садру бадри ҳар ду олам- Мустафо.
Офтоби шаръу гардуни яқин,
Нури олам, Раҳматан лилоламин.
Ҷони покон хоки ҷони поки ӯст,
Ҷон раҳо кун, офариниш хоки ӯст.
Ҳоҷаи кавнайнӯ султони ҳама,
Офтоби ҷону имони ҳама.
Соҳиби меъроҷу садри коинот,
Сояи Ҳақ, хоҷаи хуршедзот.
Ҳар ду олам бастаи фитроки ӯ,
Аршу курсӣ қибла карда хоки ӯ.
Пешвои ин ҷаҳону он ҷаҳон,
Муқтадои ошқорову ниҳон.

Меҳтарину беҳтарини анбиё,
Раҳнамои асфиёву авлиё.
Маҳдии ислому ходии субул,
Муфтии ғайбу имоми чузву кул.
Хоҷае, к- аз ҳар чи гӯям, беш буд,
Дар ҳама чиз аз ҳама дар пеш буд.
Хештанро хоҷаи Арсот гуфт,
«Иннамо ан раҳматун муҳдот» гуфт.
Ҳар ду гетӣ аз вучодаш ном ёфт,
Арш низ аз номи ӯ ором ёфт.
Ҳамчу шабнам омаданд аз баҳри чуд,
Халқи олам бар туфайлаш дар вучуд.
Ҳақ чу дид он нури мутлақ дар хузур,
Офарид аз нури ӯ сад баҳри нур.
Нури ӯ мақсуди махлуқот буд,
Асли маъдумоту мавҷудот буд.
Баҳри хеш он покҷонро офарид,
Баҳри ӯ халқи чаҳонро офарид.
Офаринишро чуз ӯ мақсуд нест,
Покдомантар аз ӯ мавҷуд нест.
Он ки аввал шуд падида аз ҷайби ғайб,
Буд нури поки ӯ бе ҳеч райб.
Баъд аз он он нури олай зад алам,
Гашт аршу курсиву лавҳу қалам.
Як алам аз нури покаш олам аст,
Як алам зуррият асту Одам аст.
Чун шуд он нури муаззам ошкор,
Дар сучуд афтод пеши Кирдгор.
Қарнҳо андар сучуд афтода буд,
Умрҳо андар рукӯъ истода буд.
Солҳо ҳам буд машғули қиём,
Дар ташаҳхуд буд ҳам умре тамом.
Аз намози нури он дарёи роз,
Фарз шуд бар ҷумлаи уммат намоз.

Дошт Ҳақ он нурро чун Меҳру Мох,
Дар баробар бе чихат то дер гоҳ.
Пас ба дарёи ҳақиқат ногаҳе,
Баргушод он нурро зоҳир раҳе.
Чун бидид он нур рӯи баҳри роз,
Чӯш дар вай уфтод аз иззу ноз.
Дар талаб бар худ бигашт ӯ ҳафт бор,
Ҳафт паргори фалак шуд ошкор.
Ҳар назар, к- аз Ҳақ ба сӯи ӯ расид,
Кавкабе шуд, дар фалак омад падид.
Баъд аз он он нури пок ором ёфт,
Арши олий гашту курсӣ ном ёфт.
Аршу курсӣ акси зоташ хостанд,
Пас малоик аз сифоташ хостанд.
Гашт аз анфосаш анвор ошкор
В- аз дили пурфикраш асрор ошкор.
Сирри рӯҳ аз олами фикр асту бас,
Пас «нафахту фиҳи мин рӯҳи нафас.»
Чун шуд он анфосу он асрор чамъ,
3- ин сабаб арвоҳ шуд бисёр чамъ.
Чун туфайли нури ӯ омад умам,
Сӯи кул(л) мабъус аз он шуд лочарам.
Гашт ӯ мабъус то рӯзи шумор
Аз барои кулли халқи рӯзгор.
Чун ба даъват кард шайтонро талаб,
Гашт шайтонаш мусулмон 3- ин сабаб.
Кард даъват ҳам ба изни Кирдгор,
Чинниёнро лиллатулчин ошкор.
Қудсиёнро бо русул биншонд низ,
Љумларо як шаб ба даъват хонд низ.
Даъвати ҳайвон чу кард ӯ ошкор,
Шоҳидаш бузгола буду сусмор.
Доъии бутҳои олам буд ҳам,
Сарнагун гаштанд пешаш лочарам.

Доъии заррот буд он покзот,
Дар кафаш тасбех, з- он кардї хасот,
З- анбиё ин иззу ин рифъат кї ёфт,
Даъваташро ҳеч уммат сар натофт.
Нури ӯ чун асли мавчудот буд,
Зоти ӯ чун мӯътии ҳар зот буд.
Вочиб омад даъвати ҳар ду ҷаҳон- ш
Даъвати зарроти пайдову ниҳон- ш
жузву кул(л) чун уммати ӯ омаданд,
Хӯшачини ҳиммати ӯ омаданд.
Рӯзи ҳашр аз баҳри муште беамал
«Умматї » ӯ гӯяду бас з- ин қибал.
Ҳақ барои ҷони он шамъи ҳудо
Мефиристад уммати ӯро фидо.
Дар ҳама коре чу буд ӯ устод,
Хост з- ӯ онро, ки коре уфтод.
Гарчи ӯ ҳаргиз ба чизе нангарист,
Баҳри ҳар чизаш ҳамебойд гирист.
Дар паноҳи ӯст мавчуде, ки ҳаст,
Дар ризои ӯст максуде, ки ҳаст.
Пири олам ӯст дар ҳар растае,
Ҳар- ч аз ӯ бигзашт ходим дастае.
Он чи аз хосияти ӯ буду бас,
Он кучо дар хоб бинад ҳеч кас.
Хешро кул(л) диду кул(л) ро хеш дид,
Ҳамчунон, к- аз пас бидид, аз пеш дид.
Хатм карда Ҳақ набувватро бар ӯ,
Меъчару хулку фугувватро бар ӯ.
Даъваташ фармуд баҳри хосу ом,
Неъматӣ худро бар ӯ карда тамом.
Кофиронро дода мӯҳлат дар уқоб,
Нофиристода ба аҳди ӯ азоб.
Ҳар баниро дар паноҳи ҳашматаш
Зиндагӣ дода зи баҳри умматаш.

Карда дар шаб сӯйи меърочаш равон,
Сирри кул(л) бо ӯ ниҳода дар миён.
Буда аз иззу шараф зулкиблатайн,
Зиллӣ бӣ зиллии ӯ дар хофақайн.
Ҳам зи Ҳақ беҳтар китобе ёфта,
Ҳам зи кул(л) кул(л) бе ҳисобе ёфта.
Уммаҳоти мӯъминин азвочи ӯ,
Эҳтироми мурсалин меърочи ӯ.
Анбиёш пасраванд, ӯ пешво,
Олимони умматаш чун анбиё.
Кирдгораш аз барои эҳтиром,
Бурда дар «Таврот»- у дар «Инчил» ном.
Санг аз вай кадру рифъат ёфта,
Пас Яминуллоҳ хилъат ёфта.
Қибла гашта хоки ӯ аз хурматаш,
Масхи мансух омада дар умматаш.
Баъси ӯ шуд сарнагунии бутон,
Уммати ӯ беҳтарини умматон.
Карда чоҳи хушкро дар хушксол
Қатраи оби даҳонаш пурзулол.
Моҳ аз ангушти ӯ бишкофта,
Меҳр дар фармони вай бас тофта.
Дар миёни китфи ӯ хуршедвор
Дошта мӯҳри набувват ошкор.
Хаста дар Хайрулбилод ӯ раҳнамун
«Ва ҳу хайрулхалқ фӣ хайрилқурун».
Каъба з- ӯ ташрифи байтуллоҳ ёфт,
Гашт эмин, ҳар кӣ дар вай роҳ ёфт.
Ҷабрайил аз дасти вай шуд хирқадор,
Дар либоси ҷубба з- он шуд ошкор.
Хок дар аҳдаш қавитар чиз ёфт,
Масҷиде ҳам гашту Туре низ ёфт.
Сирри як- як зарра чун будаш аён,
Уммӣ омад, к- ӯ зи дафтар бармаҳон.

Чун зафони Ҳақ зафони ўст бас,
Беҳтарин аҳде замони ўст бас.
Рӯзи маҳшар маҳв гардад сар ба сар,
Ҷуз зафони ў зафонҳои дигар.
То дами охир, ки бармегашт ҳол,
Шавқ кард аз ҳазрати иззат суол.
Чун дилаш беҳуд шудӣ дар баҳри роз,
Ҷӯши ў майле бирафтӣ дар намоз.
Чун дили ў буд дарёи шигарф,
Ҷӯши бисёре занад дарёи жарф.
Дар шудан гуфтӣ:- «Арихно, ё Билол»,
То бурун оям аз ин зики хаёл.
Боз дар боз омадан ошуфта ў,
«Куллиминӣ ё хумайро» гуфта ў.
3- он шудомад чун бияндешад хирад,
Менадонам, то барад як чон зи сад.
Ақро дар хилвати ў роҳ нест,
Илм низ аз вақти ў огоҳ нест.
Чун ба хилват чашн созад бо Халил,
Пар бисӯзад, дарнагунчад Ҷабрайил.
Чун бувад симурғи чонаш ошкор,
Мӯсӣ аз даҳшат шавад мусичавор.
Рафт Мӯсо бар бисоти он чаноб,
«Халъи наълайн» омадаш аз Ҳақ хитоб.
Чун ба наздикӣ шуд аз наълайн дур,
Гашт дар водӣ- л- муқаддас ғарки нур.
Боз дар меъроҷи шамъи зулчалол,
Мешунуд овози наълайни Билол.
Мӯсии Имрон агарчи буд шоҳ,
Ҳам набуд он чош бо наълайн роҳ.
Ин иноят бин, ки баҳри чоҳи ў,
Кард Ҳақ бо чоқари даргоҳи ў.
Чоқарашро кард марди кӯйи хеш,
Дод бо наълайн роҳаш сӯйи хеш,

Мӯсии Имрон чу он рутбат бидид,
Чокари ӯро чунон курбат бидид,
Гуфт:- Ё раб, з- уммати ӯ кун маро,
Дар туфайли ҳиммати ӯ кун маро.
Гарчи Мӯсо хост ин ҳоҷат мудом,
Лек Исо ёфт ин олий мақом.
Лочарам чун тарки ин хилват кунад,
Халқро бар дини ӯ даъват кунад.
Бар замин ояд зи чорум осмон,
Рӯй бар хокаш ниҳад, чон бар миён.
Ҳиндуи ӯ шуд Масеҳи номдор,
З- он Мубашшир ном кардаш Кирдгор.
Гар касе гӯяд касе мебоядӣ,
К- ӯ чу рафтӣ з- он ҷаҳон боз омадӣ.
Баркушодӣ мушкили мо як ба як,
То намондӣ дар дили мо ҳеч шак.
Боз н- омад кас зи пайдову ниҳон,
Дар ду олам ҷуз Муҳаммад з- он ҷаҳон.
Он чи он ҷо ӯ ба биной расид,
Кай касе он ҷо ба доной расид?!
Ӯ чу султону туфайли ӯ ҳама,
Ӯст дойим шоҳу хайли ӯ ҳама.
Чун «лиамрук» тоҷ омад бар сараш,
Кӯҳ холи ҳоки раҳ шуд бар дараш.
Чун ҷаҳон аз мойи ӯ пурмушк шуд,
Баҳрро аз ташнагӣ лаб хушк шуд.
Кист, к- ӯ на ташнаи дидори ӯст,
То ба ҷӯбу санг гарқи кори ӯст!
Чун ба минбар баршуд он дарёи нур,
Нолаи ханнона мешуд дури дур.
Осмони бесутун пурнур шуд
В- он сутун аз ғуркаташ ранҷур шуд.
Васфи ӯ дар гуфт чун ояд маро,
Чун арақ аз шарм хун ояд маро.

Ў фасеҳи оламу ман лоли ў,
Кай тавонам дод шарҳи ҳоли ў!
Васфи ў кай лойиқи ин нокас аст,
Восифи ў холиқи олам бас аст.
Ай, чаҳони нозанин худ хоки ту,
Сад чаҳон чон хоки чони поки ту.
Анбиё дар васфи ту хайрон шуданд,
Сиршиносон низ саргардон шуданд.
Ай, туфайли хандаи ту Офтоб,
Гиряи ту корфармои саҳоб.
Ҳар ду гетӣ гарди хоки пойи туст,
Дар гилеме хуфтаӣ, чӣ чойи туст?!
Сар баровар аз гилемат, ай карим,
Пас фурӯ кун пой бар қадри гилем.
Маҳв шуд шаръи ҳама дар шаръи ту,
Асли чумла кам бувад дар фаръи ту.
То абад шаръи туву аҳкоми туст,
Ҳамбари номи илоҳӣ номи туст.
Ҳар кӣ буд аз анбиёву аз русул,
Чумла бо дини ту оянд аз субул.
Чун наёмад беш пеш аз ту касе,
Аз пасӣ ту низ н- ояд бе шаке.
Ҳам пасу ҳам пеш аз олам туй,
Собиқу охир ба як чо ҳам туй.
Не касе дар гарди ту ҳаргиз расад,
Не касеро низ чандин из расад.

ИСТИШФОЪИ РАСУЛ

Ҳоҷагии ҳар ду олам то абад
Карда вақфи Аҳмади мурсал аҳад.
Ё расулulloҳ, бас дармондаам,
Бод дар каф, хок бар сар мондаам.

Бекасонро кас туй дар ҳар нафас,
Ман надорам дар ду олам чуз ту кас.
Як назар сӯйи мани ғамхора кун,
Чораи кори мани бечора кун.
Гарчи зоеъ кардаам умр аз гуноҳ,
Тавба кардам, узри ман аз Ҳақ бихоҳ.
Гар зи «ло таъман» бувад тарсе маро,
Ҳаст аз «ло тайъасу» дарсе маро.
Рӯзу шаб биншаста дар сад мотамам,
То шафоъатхоҳ бошӣ як дамам.
Аз дари ту гар шафоъат даррасад,
Маъсиятро меҳри тоъат даррасад.
Ай шафоъатхоҳи муште тирарӯз,
Лутф кун, шамъи шафоъат барфурӯз,
То чу парвона миёни чамъи ту
Парзанон оям ба пеши шамъи ту.
Ҳар кӣ шамъи ту бубинад ошкор,
Чон ба табъи дил диҳад парвонавор.
Дидаи чонро бақои ту бас аст,
Ҳар ду оламро ризои ту бас аст.
Доруи дарди дили ман меҳри туст,
Нури чонам Офтоби чехри туст.
Бар дарат чон, бар миён дорад камар,
Гавҳари теғи зафони ман нигар.
Ҳар гуҳар, к- он аз зафон афшондаам
Дар раҳат, аз қаъри чон афшондаам.
3- он шудам аз баҳри чон гавҳарфишон,
К- аз ту баҳри чони ман дорад нишон.
То нишоне ёфт чони ман зи ту,
Бенишонӣ шуд нишони ман зи ту.
Ҳоҷатам он аст, ай олигуҳар,
К- аз сари фазле кунӣ бар ман назар.
3- он назар дар бенишонӣ дорIAM,
Бенишони ҷовидонӣ дорIAM.

3- ин ҳама пиндору ширку туррахот
Пок гардонӣ маро, ай покзот!
Аз гунаҳ рӯям нагардонӣ сиёҳ,
Ҳаққи ҳамномии ман дорӣ нигоҳ.
Тифли роҳи ту манам, ғарқа шуда,
Гирди ман оби сияҳ халқа шуда.
Чашми он дорам, к- аз ин оби сиёҳ
Дасти ман гириву боз оӣ ба роҳ!

ҲИКОЯТ

Модареро тифл дар об уфтод,
Чони модар дар табу тоб уфтод.
Дар тахайюр тифл мезад дасту по,
Об бурдаш то ба нови осие.
Об аз бас рафт, он тифли азиз
Бар сари он об аз пас рафт низ.
Хост шуд дар нов, модар, к- он бидид
Шуд сӯйи дарзоб, ҳоле баркашид,
Модараш барчасту ўро баргирифт,
Шир додаш ҳоливу дар бар гирифт.
Ай зи шафқат дода меҳри модарон,
Ҳаст ин ғарқобро нове гарон.
Чун дар он гирдоби ҳайрат уфтам,
Пеши нови оби ҳасрат уфтам.
Монда саргардон чу он тифлам дар об,
Дасту пойе мезанам аз изтироб.
Як нафас, ай мушфиқи тифлони роҳ,
Аз карам дар ғаркаи худ кун нигоҳ.
Ҳон, бубин ин захмати ғарқоби мо,
Раҳмате кун бар дили пуртоби мо.
Шир деҳ моро зи пистони карам,
Бармагир аз пеши мо хони карам.

Ай варои васфу идрок омада,
Аз сифоти восифон пок омада.
Норасида даст дар фитроки ту,
Лочарам ҳастем хоки хоки ту.
Хоки ту борони поки ту шуданд,
Аҳли олам хоки хоки ту шуданд.
Ҳар кӣ хокӣ нест ёрони туро,
Душман аст ӯ дӯстдорони туро.
Аввалаш Бӯбакру охир Муртазо,
Чор рукни каъбаи сидку сафо.
Он яке дар сидқ ҳамрозу вазир
В- он дигар дар адл Хуршеди мунир.
Он яке дарёи озарму ҳаё
В-ин дигар шоҳи улулилму сахо.

**ДАР МАНОҚИБИ ХАЛИФАИ
АВВАЛӢ АМИРУЛМӢЪМИНИН
АБӢБАКР АС- СИДДИҚ (р)**

Хоҷаи аввал, ки аввалёри ӯст,
«Сони иснайн изхумо фи- л- ғор»- и ӯст.
Садри дин, сиддиқи акбар, кутби Ҳақ,
Дар ҳама чиз аз ҳама бурда сабақ.
Ҳар чи Ҳақ аз боргоҳи кибриё
Рехт дар садри шарифи Мустафо,
Он ҳама дар синаи Сиддиқ рехт,
Лочарам то буд, аз ӯ таҳқиқ рехт.
Чун ду оламро ба як дам даркашид,
Лаб бубаст аз сангу хуш дам даркашид,
Сар фуру бурдӣ ҳама шаб то ба рӯз,
Ними шаб ҳуе баровардӣ ба сӯз.
Ҳуи ӯ то Чин бирафтӣ мушкбор,
Мушк кардӣ хуни оҳуи татор.

3- он сабаб гуфт Офтоби шаръу дин,
Илм бояд чўст аз ин чо то ба Чин.
Санг аз он будӣ ба ҳикмат дар дахон- ш.
То ба сангу ҳанг «ху» гўяд зафон- ш.
Не, ки сангаш бар зафон бигрифт роҳ,
То нагўяд ҳеч номе чуз Илоҳ.
Санг бояд, то падида орад виқор,
Мардуми бе санг кай ояд ба қор.
Чун Умар мўйе бидид аз қадри ў,
Гуфт:- Кош он мўйе бар садри ў.
Чун ту қардӣ сони иснайнаш қабул,
Сони иснайн ў бувад баъд аз расул.

ДАР МУНОҚИБИ ХАЛИФАИ СОНИ АМИРУЛМУЪМИНИН УМАР (р)

Хочаи шаръ, Офтоби чамъи дин,
Зилли Ҳақ, Форуқи аъзам, шамъи дин.
Хатм карда адлу инсофаш ба Ҳақ,
Дар фаросат бурда аз мардон сабақ.
Он ки Ҳақ «Тоҳо» бар ў хонд аз нахуст,
То мутахҳар шуд зи «Тоҳо»- ву дуруст.
Ҳойи «Тоҳо» дар дили ў хою хуст,
Фаррух он, к- аз хою ху дар хою хуст.
Он ки дорад бар Сирот аввал гузар,
Ҳаст ў аз қавли пайғамбар Умар.
Он ки аввал хилъат аз доруссалом
Ў ба даст орад, зиҳӣ олий мақом.
Чун нахусташ Ҳақ ниҳад дар даст даст,
Охираш бо худ барад он чо, ки ҳаст.
Кори дин аз адли ў анҷом ёфт,
Нили Миср аз зилзила ором ёфт.
Шамъи чаннат буду андар ҳеч чамъ,
Ҳеч касро сояе набвад зи шамъ.

Шамъро чун сояе набвад зи нур,
Чун гурехт аз сояи ў дев дур.
Чун сухан гуфтї ҳақиқат бар зафон- ш,
Аз зари қалбе чудо гаштї аён- ш.
Гаҳ зи дарди ишқ чон месӯхтї,
Гаҳ зи нутқи Ҳақ зафон месӯхтї.
Чун Набї медид, к- ў месӯхт зор,
Гуфт:- Шамъи чаннат аст ў ошкор.

ДАР МАНОҚИБИ ХАЛИФАИ СЕВУМ АМИРУЛМУЪМИНИН УСМОН (р)

Хоҷаи суннат, ки нури мутлақ аст,
Бал худованди ду нури барҳақ аст.
Он ки ғарқи баҳри ирфон омадаст,
Садри дин, Усмони Аффон омадаст.
Рафъате, к- ин рояти имон гирифт,
Аз амиралмуъминин Усмон гирифт.
Равнақе, к- ин арсаи кавнайн ёфт,
Аз дили пурнури зуннурайн ёфт.
Юсуфи сони ба қавли Мустафо,
Баҳри тақвою ҳаё, кони вафо.
Кори зилқурбе ба чон пардохта,
Чони худ дар кори эшон бохта.
Сар буридандаш, ки то биншаста буд,
Аз чи пайваста зи ғам пайваста буд.
Ҳам ҳидоят дар ҷаҳону ҳам ҳунар,
Умматаш дар аҳди ў шуд бештар.
Ҳам ба адли ў шуд имон мунташир,
Ҳам зи ҳукмаш гашт «Қуръон» мунташир.
Сайиди содот гуфтї:- Бар фалак
Шарм дорад дойим аз Усмон малак.
Ҳам паямбар гуфт:- Дар кашфи ҳиҷоб
Ҳақ нахоҳад кард бо Усмон ҳисоб.

Чун набуд ӯ, то кунад байъат қабул,
Буд ба ҷойи дасти ӯ дасти расул.
Ҳозире гуфто, ки ман барсудаме,
Гарчи зуннурайни ғойиб будам.
Гуфт ӯро меҳтари дунёву дин.
Ҳар чи бикнад, нест бимаш баъд аз ин.

ДАР МАНОҚИБИ АМИРУЛМУЪМИН АЛӢ ИБНИ АБИТОЛИБ (р)

Ҳочаи Ҳақ, пешвои ростин,
Кӯҳи ҳилму боби илму қутби дин.
Соқии Кавсар, имоми раҳнамо,
Ибни амми Мустафо, Шери Худо.
Муртазои Мучтабо, ҷуфти Батул,
Ҳочаи маъсуму домоди расул.
Дар баёни раҳнамунӣ омада,
Соҳибасрори «салунӣ» омада.
Муқтадои дин ба истехқоқ ӯст,
Муфтии мутлақ илалитлоқ ӯст.
Чун Алӣ аз ғайбҳои Ҳақ якест,
Ақдро дар пеши ӯ худ кай шакест.
Ҳам зи «ақзокум ало» чон оғаҳ аст,
Ҳам «ало мамсус фӣ зотиллаҳ» аст.
Аз дами Исо чу мурда зинда хост,
Ӯ ба дам дасти бурида кард рост.
Гашта андар Каъба он соҳибқабул,
Бутшикан бар пуштии дӯши расул.
Дар замираш буд макнуноти ғайб,
3- он баровардӣ яди байзо зи чайб
Гар яди байзо набудаш ошкор,
Кай гирифтӣ зулфиқор он чо қарор!
Гоҳ дар ҷӯш омадӣ аз кори хеш,
Гоҳ фуру гуфтӣ ба чоҳ асрори хеш.

Дар ҳама офок ҳамдам менаёфт,
Дар дарун мегашту маҳрам менаёфт.

ДАР ЗАММИ ТАЪАССУБ

Ай гирифтори таъассуб мондае,
Дойиман дар бугзу дар хуб мондае.
Гар ту лоф аз хушу аз луб мезанӣ,
Пас чаро дам аз таъассуб мезанӣ.
Дар хилофат нест майл, ай беҳабар,
Майл кай ояд зи Бӯбакру Умар.
Майл агар будӣ дар он ду муктадо,
Ҳар ду кардандӣ писарро пешво.
Ҳар ду гар бурданд Ҳақ аз ҳақварон,
Манъ воҷиб омадӣ бар дигарон.
Манъро чун нопадидор омаданд,
Тарки воҷибро раводор омаданд.
Гар намеояд касе дар манъи ёр,
Ҷумларо такзиб кун бо ихтиёр.
В- ар кунӣ такзиби асҳоби расул,
Қавли пайғамбар накардастӣ қабул.
Гуфт:- Ҳар ёрем начме рӯшан аст,
Беҳтарини қарнҳо қарни ман аст.
Беҳтарини халқ ёрони мананд,
Ақрабову дӯстдорони мананд.
Беҳтарин чун назди ту бошад батар,
Кай тавон гуфтан туро соҳибназар?
Кай раво дорӣ, ки асҳоби расул
Марди ноҳақро кунанд аз чон қабул,
Ё нишонандаш ба ҷойи Мустафо?
Аз саҳоба нест ин ботил раво?
Ихтиёри ҷумлашон гар нест рост,
Ихтиёри чамъи «Қуръон» пас хатост.

Балки ҳар- ч асҳоби пайгамбар кунанд,
Ҳақ кунанду лойиқу дарх(в)ар кунанд.
Он ки кор ӯ чуз ба Ҳақ як дам накард,
То ба зону банди уштур кам накард.
Ӯ чу чандине даровезад ба кор,
Ҳақ зи ҳақвар кай барад ин, занн мадор!
Майл дар Сиддиқ агар ҷойиз будӣ,
Дар ақилунӣ » кучо ҳаргиз будӣ.
Дар Умар гар майл будӣ заррае,
Кай писар куштӣ ба захми даррае.
Дойиман Сиддиқ марди роҳ буд,
Фориғ аз кул(л), лозими даргоҳ буд.
Молу нафқа карду ҷон бар сар нисор,
Зулм нақнад инчунин кас, шарм дор!
Пок аз қирши ривоят буд ӯ,
3- он ки дар мағзи диroyат буд ӯ.
Он кӣ бар минбар адаб дорад нигоҳ,
Ҳоҷаро наншонад ӯ бар ҷойгоҳ.
Чун бубинад он ҳама аз пешу пас,
Ноҳақ ӯро кай тавонад гуфт кас!
Боз Форуқе, ки адлаш буд кор,
Гоҳ мезад хишту гаҳ меканд хор.
Банди ҳезумро ба худ бардоштӣ,
Бо дирам нӯҳ шахро бигзоштӣ.
Буд ҳар рӯзе дар ин ҳабсӣ нафас,
Ҳафт лукма нон таъоми ӯву бас.
Сирка будӣ бо намак бар хони ӯ,
На зи байтулмол будӣ нони ӯ.
Рег будӣ, гар бихуфтӣ, бистараш,
Дурра болиш буд дар зери сараш.
Баргирифтӣ ҳамчу саққо мушки об,
Бевазанро об бурдӣ вақти хоб.
Шаб бирафтӣ, дил зи худ бардоштӣ,
Љумлаи шаб посӣ лашкар доштӣ.

Бо Ҳузайфа гуфт:- Ай соҳибназар,
Ҳеч мебинӣ нифоке дар Умар.
К- он касе, к- ӯ айби ман дар рӯи ман
Майл нақнад, тӯҳфа орад сӯи ман.
Гар хилофат бар хато медошт ӯ,
Ҳафда(х) ман далке чаро медошт ӯ!
Чун на чома даст додаш, на гилем,
Бар муракқаъ дӯхтӣ пора адим.
Он ки з- ин сон шоҳии хайле кунад,
Нест мумкин, к- ӯ ба кас майле кунад.
Он ки гоҳе хишту гоҳе гил кашад,
Ин ҳама сахтӣ на бар ботил кашад.
Гар хилофат аз ҳаво мерондӣ,
Хешро бар салтанат биншондӣ!
Шаҳрҳои мункирон ҳангоми ӯ,
Шуд тухӣ аз куфр дар айёми ӯ.
Гар таъассуб мекунӣ аз баҳри он,
Нест инсофат, бимир аз қаҳри он.
ӯ намурд аз заҳру ту аз қаҳри ӯ,
Чанд мирӣ, гар нахурдӣ заҳри ӯ.
Ҳин, макун, ай чоҳили ҳақношинос,
Аз хилофат хоҷагии худ қиёс.
Бар ту гар ин хоҷагӣ ояд басар,
З- ин ғамат сад оташ афтад дар чигар.
Гар касе з- эшон хилофат бистадӣ,
ӯҳдаи сад гуна офат бистадӣ.
Нест осон то ки чон дар тан бувад,
ӯҳдаи халқе, ки дар гардан бувад!

МУКОЛАМАИ УМАР БО УВАЙС

Чун Умар пеши Увайс омад ба чӯш,
Гуфт:- Афкандам хилофат дар фуруш.

Ин хилофат, гар харидоре бувад,
Мефурӯшам, гар ба диноре бувад!
Чун Увайс ин ҳарф бишнид аз Умар,
Гуфт:- Ту бигзору фориғ даргузар.
Ту бияфкан, ҳар кӣ мехоҳад зи роҳ
Бор баргирад, шавад то пешгоҳ.
Чун хилофат хост афкандан амир,
Он замон бархост аз ёрон нафир.
Чумла гуфтандаш:- Макун, ай пешво,
Халқро саргашта аз баҳри Худо.
Ўҳда андар гарданат Сиддиқ кард,
Он на бар амё, ки бар таҳқиқ кард.
Гар ту мепечӣ сар аз фармони ӯ,
Ин замон аз ту биранчад ҷони ӯ.
Чун шунид ин ҳуҷчати муҳкам Умар,
Кори ин ҳуҷчат бар ӯ шуд саҳттар.

ЛУТФИ АМИРУЛМУЎМИНИН АЛӢ (Р) ДАР БОРАИ ҚОТИЛ

Чун- к он бадбахт охир аз қазо
Ногаҳон он захм зад бар Муртазо.
Муртазоро шарбате карданд рост,
Муртазо гуфто, ки хунрезам кучост?
Шарбат ӯро деҳ нахуст, он гаҳ маро,
3- он ки ӯ хоҳад будан ҳамраҳ маро.
Шарбаташ бурданд, гуфто:- Аз чи қаҳр
Ҳайдар ин чо хоҳадам куштан ба захр!
Муртазо гуфто:- Ба ҳаққи Кирдгор,
Гар бихурдӣ шарбатам он нобакор,
Ман ҳаме нанҳодаме бе ӯ ба ҳам,
Пеши Ҳақ дар ҷаннатулмаъво қадам.
Муртазоро чун бикӯшт он марди зишт,
Муртазо бе ӯ намешуд дар бихишт.

Бар адӯ чун шафқаташ чандин бувад,
Бо чу Сиддиқеш ҳаргиз кин бувад?!
Он киро чандин ғами душман бувад,
Бо атиқаш душмане чун зан бувад.
То чаҳон бошад, наёрад Кирдгор
Чун Алӣ Сиддиқро як дӯстдор.
Чанд гӯйӣ Муртазо мазлум буд
В- аз хилофат рондан маҳрум буд.
Чун Алӣ Шери Ҳақ асту точи сар,
Зулм натвон кард бар Шер, ай писар!

РОЗ ГУФТАНИ АЛӢ АЛАЙҲИССАЛОМ БО ЧОҲ ВА ХУН ШУДАНИ ОБИ ОН

Мустафо ҷоёе фуруд омад ба роҳ,
Гуфт:- Об оред лашкарро зи чоҳ
Рафт марде, боз омад пуршитоб,
Гуфт:- Пурхун аст чоҳу нест об.
Гуфт:- Пиндорам зи дарди кори хеш
Муртазо дар чоҳ гуфт асрори хеш.
Чоҳ чун бишнуд он, тобаш набуд,
Лочарам пурхун шуду обаш набуд.
Он ки дар ҷонаш чунин шӯре бувад,
Дар дилаш кай кинаи мӯре бувад?!

ҲИКОЯТ

З- ӯ яке пурсид, к- ай соҳибқабул,
Ту чӣ мегӯйӣ зи ёрони расул?
Гуфт:- Ман аз Ҳақ намеоям ба сар,
Кай тавонам дод аз ёрон хабар.
Гарна дар Ҳақ чону дил гум дораме,
Як нафас парвои мардум дораме.

Он на ман будам, ки дар сачдагаҳе
Хор дар чашмам шикаст андар раҳе.
Бар заминам хун равон шуд аз басар,
Ман зи хуни хеш будам беҳабар.
Он ки ўро инчунин дарде бувад,
Кай талабгори зану марде бувад.
Чун набудам то ки будам худшинос,
Дигареро кай шиносам аз қиёс!
Ту дар ин раҳ не худой, не расул,
Даст кўтах кун аз ин радду қабул.
Аз таваллову табарро пок шав,
Ту кафи хокӣ, дар ин раҳ хок шав,
Чун кафи хокӣ, суҳан аз хок гўй,
Чумларо покиза дону пок гўй!

ШАФОЪАТИ ПАЙҒАМБАР АЗ УММАТ

Сайиди олам бихост аз Кирдгор,
Гуфт:- Кори умматам бо ман гузор.
То наёбад иттилоъе ҳеч кас,
Бар гуноҳи уммати ман як нафас.
Ҳақ таъоло гуфт:- Ай садри кибор,
Гар бубинӣ он гуноҳи бешумор,
Ту наёри тоби он, ҳайрон шавӣ,
Шарм дорӣ в- аз миён пинҳон шавӣ.
Ойиша, к- ў буд ҳамчун чон туро,
Сер шуд з- ў дил ба як бўҳтон туро.
Ту шунидӣ аз касе аҳли маҷоз,
Пас ба ҷойи худ фиристодиш боз.
Чун бигаштӣ аз гиромитар касе,
Пургунаҳ ҳастанд дар уммат басе.
Ту наёри тоби чандоне гуноҳ,
Уммати худро раҳо кун бо Илоҳ.

Гар ту мехохӣ, ки касро дар чаҳон
Аз гуноҳи умматат набвад нишон.
Кори уммат чун на кори Мустафост,
Кай шавад ин кор аз ҳукми ту рост?
Ҳон, макун ҳукму зафон кӯтоҳ кун,
Бе таъассуб бошу азми роҳ кун.
Он чи эшон кардаанд, он пеш гир,
Дар саломат рав, тариқи хеш гир.
Ё қадам дар сидқ неҳ сиддиквор,
Ё на, чун Форук кун адл ихтиёр.
Ё чу Усмон пурҳаёву ҳилм бош,
Ё чу Ҳайдар баҳри чуду илм бош.
Ё мазан дам, панди ман бипзиру рав,
Пой бардору сари худ гиру рав.
Ту на марди сидқу илму Ҳайдарӣ,
Марди нафсӣ, ҳар замон кофиртарӣ.
Нафси кофирро бикӯш, мӯъмин бибош,
Чун бикӯштӣ нафсро, эмин бибош.
Дар таъассуб ин фузулӣ мекунӣ,
Аз сари худ ин расулӣ мекунӣ.
Нест дар шаръат сухан танҳо қабул,
Чӣ сухан гӯйӣ зи ёрони расул?
Нест дар ман ин фузулӣ, ай Илоҳ,
Аз таъассуб дор пайвастам нигоҳ.
Пок гардон аз таъассуб чони ман,
Гӯ, мабош ин қисса дар девони ман.

ОҒОЗИ ДОСТОН МАҚОЛАИ АВВАЛ ДАР ХИТОБ БО ХУДХУД

Мархабо, ай Худхуди ходишуда,
Дар ҳақиқат пайки ҳар водӣ шуда.
Ай ба сарҳадди Сабо сайри ту хуш,
Бо Сулаймон «Мантиқ-ут-тайр»-и ту хуш.

Сохиби сирри Сулаймон омадӣ,
Аз тахофур тоҷвар з- он омадӣ.
Девро дар банду зиндон боз дор,
То Сулаймонро ту бошӣ роздор.
Девро вакте, ки дар зиндон кунӣ,
Бо Сулаймон қасди Шодурвон кунӣ.

ХИТОБ БО МУСИЧА

Чаҳчаҳ, ай мусичаи Мӯсосифат,
Хезу мусиқор зан дар маърифат.
Кард аз чон марди мусиқишинос
Лаҳни мусиқии хилъатро сипос.
Ҳамчу Мӯсо дидаӣ оташ зи дур,
Лочарам мусичай дар кӯҳи Тур.
Ҳам зи Фиръавни баҳиме дур шав,
Ҳам ба миқот ову мурғи Тур шав.
Пас каломи безафону беҳурӯш
Фаҳм кун бе ақлу бишнава на зи гӯш.

ХИТОБ БО ТҶҲҲ

Марҳабо, ай тҷҲҲ тҷбонишин,
Пӯшишат ҳулла- сту тавқат оташин.
Тавқи оташ аз барои дӯзах аст,
Хуш тавонад кард дар оташ нишаст.
Сар бизан Намрудро ҳамчун қалам,
Чун Халилуллаҳ дар оташ неҳ қадам.
Чун шудӣ аз ваҳшати Намруд пок,
Хулла пӯш, аз оташин тавқат чӣ бок?

ХИТОБ БО КАБК

Хаха, ай кабки хиромон, дархиром,
Хуш- хуше аз кӯхи ирфон дархиром.
Қаҳқаҳе дар шеваи ин роҳ зан,
Ҳалқа бар сандони Доруллоҳ зан.
Кӯхи худ дарҳам гузор аз фоқеае,
То бурун ояд зи кӯҳат ноқеа.
Чун мусаллам ноқеа ёбӣ ҷавон,
Ҷӯйи ширу ангубин бинӣ равон.
Ноқа мерон, гар масолех оядат,
Худ ба истиқбол Солеҳ оядат.

ХИТОБ БО БОЗ

Марҳабо, ай тунгбози тангчашм,
Чанд хоҳӣ буд тунду тезашм!
Номаи ишқи азал бар пой банд,
То абад он номаро макшой банд.
Ақли модарзод кун бо дил бадал,
То яке бинӣ абадро бо азал.
Чорҷӯби табъ бишкан мардвор,
Дар даруни ғори ваҳдат кун қарор.
Чун ба ғор- андар қарор ояд туро,
Садри олам ёри ғор ояд туро.

ХИТОБ БО ДУРОҶ

Хаха, ай дурроҷи меъроҷи аласт,
Дида бар фарқи бале тоҷи аласт.
Чун аласти ишқ бишнудӣ ба ҷон,
Аз балеи нафс безорӣ ситон.

Чун балеи нафс гирдоби балост,
Кай шавад кори ту бе гирдоб рост!
Нафсро ҳамчун хари Исо бисӯз,
Пас чу Исо чон ба чонон барфуруз.
Хар бисӯзу мурғи чоңро кор соз,
То туро Рӯҳаллаҳ ояд пешвоз!

ХИТОБ БО АНДАЛЕБ

Мархабо, ай андалеби боғи ишқ,
Нолае кун хуш зи дарду доғи ишқ.
Хуш бинол аз дарди дил додорвор,
То кунандат ҳар нафас сад чон нисор.
Халқи довудӣ ба маънӣ баркушой,
Халқро аз лаҳни ҳалқат раҳ намоӣ.
Чанд пайвандӣ зи раҳ бар нафси шум,
Ҳамчу Довуд оҳани худ кун чу мум,
Гар шавад ин оҳанат чун мум нарм,
Ту шавӣ дар ишқ чун Довуд гарм.

ХИТОБ БО ТОВУС

Хаха, ай товуси боғи ҳаштдар,
Сӯхтӣ аз захм мори ҳафтсар.
Сӯхбати ин мор дар хунат фиканд,
Аз бихишти адн берунат фиканд.
Баргирифта сидраву тӯбо зи роҳ,
Кардат аз садди табиъат дил сиёҳ.
То нагардонӣ ҳалок он морро,
Кай шавӣ шойиста ин асрорро!
Гар халосӣ бошадат з- ин мори зишт,
Одамат бо хеш гирад дар бихишт.

ХИТОБ БО ТАЗАРВ

Мархабо, ай хуш тазарви дурбин,
Чашмаи дил ғарқи баҳри нур бин.
Ай, миёни чоҳи зулмат мондае,
Мубталои баҳси тӯҳмат мондае.
Хешро з- ин чоҳи зулмонӣ барор,
Сар зи авчи арши раҳмонӣ барор.
Ҳамчу Юсуф бигзар аз зиндону чоҳ,
То шавӣ дар Мисри иззат подшоҳ.
Ғар чунин мулке мусаллам оядат,
Юсуфи Сиддиқ ҳамдам оядат.

ХИТОБ БО ҚУМРӢ

Хаха, ай кумрии дамсоз омада,
Шод рафта, тангдил боз омада.
Тангдил з- онӣ, ки дар хун мондаӣ,
Дар мазиқи ҳабси Зуннун мондаӣ.
Ай шуда саргаштаи моҳии нафс,
Чанд хоҳӣ дид бадҳоҳии нафс.
Сар бикан он моҳии бадҳохро,
То тавонӣ суд фарқи Мохро.

ХИТОБ БО ФОҲТА

Мархабо, ай фохта, бикшой лаҳн,
То гуҳар бар ту фишонад ҳафт сахн.
Чун бувад тавқи вафо дар гарданат,
Зишт бошад бевафой карданат.
Аз вучудат то бувад мӯйе ба чой,
Бевафоят хонам аз сар то ба пой.

Ғар дароиву бурун ойи зи х(в)ад,
Сўйи маънӣ роҳ ёбӣ аз хирад.
Чун хирад сўйи маъонит оварад,
Хизр Оби зиндагонит оварад.

ХИТОБ БО БОЗ

Хаха, ай бози ба парвоз омада,
Рафта саркаш, сарнагун боз омада.
Сар бикаш, чун сарнагуне мондаӣ,
Тан бидех, чун ғарқи хуне мондаӣ.
Бастаи мардони дунё омадӣ,
Лочарам маҳчури укбо омадӣ.
Ҳам зи дунё, ҳам зи укбо даргузар,
Пас кулоҳ аз сар бигиру дарнигар.
Чун бигардад аз ду гетӣ роӣи ту,
Дасти Зулқарнайн ояд чойи ту.

ХИТОБ БО ҲУМОЙ

Мархабо, ай мурғи заррин, х(в)аш дар ой,
Ғарм шав дар қору чун оташ дар ой.
Ҳар чи пешат ояд, аз ғармӣ бисӯз,
3- офариниш чашми қоне кул (л) бидӯз.
Чун бисӯзӣ ҳар чи пеш ояд туро,
Нузли Ҳақ дар лаҳза беш ояд туро.
Чун дилат шуд вофиқи асрори Ҳақ,
Хештанро вақф кун дар қори Ҳақ.
Чун шудӣ дар қори Ҳақ мурғе тамом,
Ту намонӣ, Ҳақ бимонад, вассалом!

**МАҚОЛАИ СОНИЯ ДАР (2)
СУХАНИ ҲУДҲУД БО МУРҒОН
БАРОИ ТАЛАБИ СИМУРҒ**

Мачмаъе карданд мурғони ҷаҳон,
Он чи буданд ошкорову ниҳон.
Чумла гуфтанд: Ин замон дар рӯзгор,
Нест холи ҳеч шаҳр аз шаҳрёр.
Чун бувад, иқлими моро шоҳ нест?
Беш аз ин бе шоҳ будан роҳ нест!
Якдигарро шояд, ар ёрӣ кунем,
Подшоҳеро талабгорӣ кунем.
3- он ки бе кишвар бувад чун подшоҳ,
Назму тартибе намонад дар сипоҳ.
Пас ҳама бо ҷойгоҳе омаданд,
Сарбасар ҷӯеи шоҳе омаданд.
Ҳудҳуди ошуфтадил пуринтизор,
Дар миёни чамъ омад беқарор.
Хуллае буд аз тариқат дар бараш,
Афсаре буд аз ҳақиқат бар сараш.
Тезфаҳме буд, дар роҳ омада,
Аз баду аз нек огоҳ омада.
Гуфг:- Эй мурғон, манам бе ҳеч райб,
Ҳам бариди Ҳазрату ҳам пайки ғайб.
Ҳам зи Ҳазрат ман хабардор омадам,
Ҳам зи фитрат соҳибасрор омадам.
Он кӣ «бисмиллоҳ» дар минқор ёфт,
Дур набвад, гар басте асрор ёфт.
Меғузорам дар ғами худ рӯзгор,
Ҳеч касро нест бо ман ҳеч кор.
Чун ман озодам зи халқон лочарам,
Халқ озодад аз ман низ ҳам.
Чун манам машғули дарди подшоҳ,
Ҳаргизам дарде набошад аз сипоҳ.

Обпаймоям зи ваҳми хештан,
Розҳо дорам басте 3- ин беш ман.
Бо Сулаймон дар сухан пеш омадам,
Лочарам аз хайли ӯ беш омадам.
Ҳар кӣ ғойб шуд зи мулкаш, ай аҷаб,
Ӯ напурсиду накард ӯро талаб.
Ман чу ғойиб гаштам аз вай як замон,
Қард ҳар ҷониб талабгӯре равон.
3- он ки менашнид аз ман як нафас,
Худхудеро то абад ин қадр бас.
Номаи ӯ бурдаму боз омадам,
Пеши ӯ дар парда ҳамрози омадам.
Ҳар кӣ ӯ матлуби пайғамбар бувад,
Зебадаш, бар фарқ агар афсар бувад.
Ҳар кӣ мазкури Худо омад ба хайр,
Қай расад дар гарди сайраш ҳеч тайр.
Солҳо дар баҳру бар мегаштаам,
Пой андар раҳ, ба сар мегаштаам.
Водию кӯҳу биёбон рафтаам,
Оламе дар аҳди тӯфон рафтаам.
Бо Сулаймон дар сафарҳо будаам,
Арсани олам басте паймудаам.
Подшоҳи хешро донистаам,
Чун равам танҳо, чу нағвонистаам!
Пас шумо бо ман агар ҳамраҳ шавед,
Маҳрами он шоху он дарғаҳ шавед.
Во раҳед аз нағви худбинии хеш,
То қай аз ташвири бединии хеш.
Ҳар кӣ дар вай бохт ҷон, аз х(в)ад бираст,
Дар раҳи ҷонон зи неку бад бираст.
Ҷон фишонеду қадам дар раҳ ниҳед,
Пойкӯбон сар бад- он дарғаҳ ниҳед.
Ҳаст моро подшоҳе беҳилоф,
Дар паси кӯҳе, ки ҳаст он кӯҳи Қоф.

Номи ӯ Симурғу султони туюр,
Ў ба мо наздику мо з- ӯ дури дур.
Дар ҳарими иззат аст ороми ӯ,
Нест ҳадди ҳар зафоне номи ӯ.
Сад ҳазорон парда дорад бешумар,
Ҳам зи нуру ҳам зи зулмат бештар.
Дар ду олам нест касро захирае,
То тавонад ёфт аз вай баҳрае.
Дойиман ӯ подшоҳи мутлақ аст,
Дар камоли иззи худ мустағрақ аст.
Фаҳми тоир чун парад он чо, ки ӯст,
Кай расад илму хирад он чо, ки ӯст!
Не бад- ӯ раҳ, не шикебой аз ӯ,
Сад ҳазорон халқ савдой аз ӯ.
Васфи ӯ чуз кори ҷони пок нест,
Ақро сармоѳи идрок нест.
Лочарам ҳам ақлу ҳам ҷон хира монд,
Дар сифоташ бо ду чашми тира монд.
Ҳеч доное камоли ӯ надид,
Ҳеч биное ҷамоли ӯ надид.
Дар камолаш офариниш раҳ наёфт,
Дониш аз пай рафту биниш раҳ наёфт.
Қисми халқон з- он камолу з- он ҷамол
Ҳаст, гар барҳам ниҳи, муште хаёл.
Бар хаёле кай тавон ин раҳ сипард,
Ту ба моҳи чун тавони маҳ сипард?!
Сад ҳазорон сар чу гӯи он чо бувад,
Ҳойҳою хуйхуй он чо бувад.
Баски хушкӣ, баски дарё дар раҳ аст,
То напиндорӣ, ки роҳе кӯтаҳ аст.
Шермарде бояд ин раҳро шигарф,
З- он ки раҳ дур асту дарё жарфи жарф.
Рӯи он дорад, ки хайрон меравем,
Дар раҳаш гирёну хандон меравем.

Гар нишон ёбам аз он, коре бувад
В- ар на, бе ӯ зистан оре бувад.
Ҷони бе ҷонон кучо ояд ба кор,
Гар ту мардӣ, ҷони бе ҷонон мадор!
Мардуме бояд тамом ин рохро,
Ҷон фишонад бояд ин даргохро.
Даст бояд шуст аз ҷон мардвор,
То тавон гуфтан, ки ҳастӣ марди кор.
Ҷони бе ҷонон наярзад ҳеч чиз,
Ҳамчу мардон барфишон ҷони азиз.
Гар ту ҷоне барфишонӣ мардвор,
Баски ҷонон ҷон кунад бар ту нисор!

ИБТИДОИ КОРИ СИМУРҒ

Ибтидои кори Симурғ, ай ачаб,
Ҷилвагар бигашт бар Ҷин ними шаб.
Дар миёни Ҷин фитод аз вай паре,
Лочарам пуршӯр шуд ҳар кишваре.
Ҳар касе нақше аз он пар баргирифт,
Ҳар кӣ дид он нақш, коре даргирифт.
Ҳаст он пар дар нигористони Ҷин,
«Утлубулилма ва лав бис- син аз ин».
Гар нагаштӣ нақши парри ӯ аён,
Ин ҳама ғавғо набудӣ дар ҷаҳон.
Ин ҳама осори санъ аз фарри ӯст,
Ҷумла анмудори нақши парри ӯст.
Ҷун на сар пайдост васфашро на бун,
Нест лойиқ беш аз ин гуфтан сухун.
Ҳар кӣ акнун аз шумо марди раҳед,
Сар ба роҳ ореду пой андар ниҳед.
Ҷумлаи мурғон шуданд он ҷойгоҳ,
Беқарор аз иззати он подшоҳ.

Шавқи ӯ дар чони эшон кор кард,
Ҳар яке бесабрии бисёр кард.
Азми раҳ карданду дар пеш омаданд,
Ошиқи ӯ, душмани хеш омаданд.
Лек чун роҳе дарозу дур буд,
Ҳар касе аз рафтани раҷур буд.
Гарчи раҳро буд ҳар як корсоз,
Ҳар яке узри дигар гуфтанд боз.

МАҚОЛАИ СОЛИСА (3) УЗРИ БУЛБУЛ

Булбули шайдо даромад масти маст,
В- аз камоли ишқ на несту на ҳаст.
Маъние дар ҳар ҳазор овоз дошт,
Зери ҳар маънӣ чаҳоне роз дошт.
Шуд дар асрори маъонӣ наъразан,
Кард мурғонро зафонбанди сухан.
Гуфт:- Бар ман хатм шуд асрори ишқ,
Ҷумлаи шаб мекунам такрори ишқ.
Нест чун Довуд як афтодакор,
То Забури ишқ хонам зор- зор.
Розе андар най зи гуфтори ман аст,
Зери чанг аз нолаи зори ман аст.
Гулситонҳо пурхурӯш аз ман бувад,
Дар дили ушшоқ ҷӯш аз ман бувад.
Боз гӯям ҳар замон розе дигар,
Дардиҳам ҳар лаҳза овозе дигар.
Ишқ чун бар чони ман зӯр оварад,
Ҳамчу дарё чони ман шӯр оварад.
Ҳар кӣ шӯри ман бидид, аз даст шуд,
Гарчи бас хушёр омад, маст шуд!
Чун набинам марҳаме сола дароз,
Тан занам бо кас, нагӯям ҳеч роз.

Чун кунад маъшуқи ман дар навбахор,
Бӯйи мушки хеш дар олам нисор,
Ман намоям хуш ба рӯйи ӯ дилам,
Ҳал кунам аз талъати ӯ мушкилам.
Боз маъшуқам чу нопаído шавад,
Булбули шӯрида кам гӯё шавад.
З- он ки розам дарнаёбад ҳар яке,
Рози булбул гул бидонад бе шаке.
Ман чунон дар ишқи гул мустаграқам,
К- аз вучуди хеш маҳви мутлақам.
Дар сарам аз ишқи гул савдо бас аст,
З- он ки маъшуқам гули раъно бас аст.
Тоқати Симурғ н- орад булбуле,
Булбулуро бас бувад ишқи гуле.
Чун бувад сад барг дилдори маро,
Кай бувад бебаргие кори маро!
Гул, ки ҳолӣ бишкуфад чун дилкаше,
Аз ҳама дар рӯйи ман хандад х(в)аше.
Чун зи зери парда гул ҳозир шавад,
Хандааш дар рӯйи ман зоҳир шавад.
Кай тавонад буд булбул як шабе
Ҳолӣ аз ишқи чунон хандонлабе?!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДХУД

Ҳудхудааш гуфт:- Ай ба сурат монда боз,
Беш аз ин дар ишқи раъно маноз.
Ишқи рӯйи гул басте хорат ниҳод,
Коргар шуд бар туву корат ниҳод.
Гул агарчи ҳаст бас соҳибчамол,
Ҳусни ӯ дар ҳафтае гирад завол.
Ишқ чисте, к- он завол орад падида,
Комилонро з- он малол орад падида.

Хандаи гул гарчи дар хорат кашад,
Рӯзу шаб дар нолаи зорат кашад.
Даргузар аз гул, ки гул ҳар навбахор
Бар ту механдад, на дар ту, шарм дор!
Гар туро шарме будӣ ҳаргиз ба чашм
Дар рухи гул нангаридӣ чуз ба хашм!

ҲИКОЯТ ДАР ИН МАЪНӢ

Шаҳрере духтаре чун моҳ дошт,
Оламе пур ошики гумроҳ дошт.
Фитнаро бедории пайваст буд,
3- он ки чашми нимхобаш маст буд.
Ораз аз кофуру зулф аз мушк дошт,
Оби Ҳайвон бе лабаш лаб хушк дошт.
Гар чамолаш заррае пайдо шудӣ,
Ақл аз лояъкилӣ расво шудӣ.
Гар шакар таъми лабаш бишнохтӣ,
Аз хичил бифшурдиву бигдохтӣ.
Аз қазо мерафт дарвеше асир,
Чашм афтодаш бад- он бадри мунир.
Дошт дар каф гирдае он бенаво,
Нони ӯ во монда буд бар нонво.
Чашми ӯ чун бар рухи он маҳ фитод,
Гирда аз дасташ шуду дар раҳ фитод.
Духтар аз пешаш чу оташ даргузашт,
Хуш бар ӯ хандиду х(о)ваш- х(в)аш баргузашт.
Он гадо чун хандаи он маҳ бидид,
Хешро дар хуну хоки раҳ бидид.
Дошт мискин ними нону ними қон,
3- он ду нима пок шуд дар як замон.
Не қарораш буд шаб, не рӯз ҳам,
Дам назад аз гираву аз сӯз ҳам.

Ёд кардӣ хандаи он шаҳрёр,
Гиря афтодӣ бар ӯ чун абри зор.
Ҳафт сол алқисса бас ошуфта буд,
Бо сагон дар кӯйи духтар хуфта буд.
Бандагони духтару хидматгарон
Чумла гаштанд, ай ачаб, воқиф бар он.
Азм карданд он чафокорон ба чамъ,
То бибурранд он гадоро сар чу шамъ.
Дар ниҳон духтар гадоро хонду гуфт:
— Чун туеро чун мане кай буда чуфт?
Қасди ту доранд, бигрезу бирав,
Бар дарам маншин ту, бархезу бирав.
Он гадо гуфто, ки ман он рӯз даст
Шустаам аз чон, ки гаштам аз ту маст.
Сад ҳазорон чони чун ман беқарор
Бод бар рӯйи ту ҳар соат нисор.
Чун маро хоҳанд куштан носавоб,
Як суоламо бидеҳ ин чо ҷавоб.
Чун маро сар мебуридӣ ройгон,
Аз ҷӣ хандидӣ ту бар ман он замон?
Гуфт:- Чун медидамат бас беҳунар,
Бар ту хандидам аз он, ай беҳабар!
Бар сару риши ту хандидан равост,
Лек дар рӯйи ту хандидан хатост.
Ин бигуфту рафт аз пешаш чу дуд,
Ҳар чи буд, асло ҳама чизе набуд!

МАҚОЛАИ РОБИЪА (4) УЗРИ ТҶҲҲ

ТҶҲҲ омад бо даҳоне пуршакар,
Дар либоси фустуқӣ бо тавқӣ зар.
Боша гашта пашшае аз фарри ӯ,
Ҳар кучо сарзабзие аз парри ӯ.

Дар сухан гуфтан шакаррез омада,
Дар шакар хӯрдан пагаҳхез омада.
Гуфт:- Ҳар сангиндилу ҳар ҳеч кас
Чун манеро оҳанин созад қафас.
Ман дар ин зиндони оҳан монда боз,
3- орзуи Оби Хизрам дар гудоз.
Хизри мурғонам, аз онам сабзпӯш,
То тавонам кард Оби Хизр нӯш.
Ман наёрам дар бари Симурғ тоб,
Бас бувад аз чашмаи Хизрам як об!

ҶАВОБИ ҲУДҲУД

Ҳудхудаш гуфт:- Ай зи ду лаб бенишон,
Мард набвад, ҳар кӣ набвад ҷонфишон.
Ҷон зи баҳри тан ба кор ояд туро,
То даме дархурди ёр ояд туро.
Оби Ҳайвон хоҳӣ аз ҷондӯстӣ,
Рав, ки ту мағзе надорӣ, пӯстӣ.
Ҷон чи хоҳӣ кард бар ҷонон фишон,
Дар раҳи ҷонон чу мардон ҷон фишон!

ҲИКОЯТ

Буд он девонае олимаком,
Хизр бо ӯ гуфт:-Ай марди тамом,
Ройи он дорӣ, ки бошӣ ёри ман,
Гуфт:- Бо ту барнаёяд кори ман.
3- он ки хӯрдӣ Оби Ҳайвон чанд роҳ,
То бимонад ҷони ту дар дер гоҳ.
Ман бар онам, то бигӯям тарки ҷон,
3- он ки бе ҷонон надорам барги ҷон.

Не ту чун дар ҳифзи қоне мондаам,
Балки ман ҳар рӯз қон афшондаам.
Бехтар он бошад, ки чун мурғон зи дом
Дур мебошем аз ҳам, вассалом!

МАҚОЛАИ ХОМИСА (5) УЗРИ ТОВУС

Баъд аз он товус омад зарнигор,
Нақши ҳар парраш на сад, бал сад ҳазор.
Чун арӯсе чилва кардан соз кард,
Ҳар пари ӯ чилвае оғоз кард.
Гуфт:- То наққоши ғайбам нақш баст,
Чиниёнро шуд қалам ангушти даст.
Гарчи ман Ҷабрили мурғонам, валеқ
Рафта бар ман аз қазо коре на нек.
Ёр шуд бо ман ба як чо мори зишт,
То бияфтодам ба хорӣ аз биҳишт.
Чун бадал карданд, хилватқойи ман,
Тахтабанди боли ман шуд пойи ман.
Азми он дорам аз ин торик қой
Раҳбаре бошад ба хулдам раҳнамой.
Ман на он мурғам, ки дар султон расам,
Бас бувад инам, ки дар дарбон расам.
Кай бувад Симурғро парвойи ман,
Бас бувад фирдавси аъло қойи ман.
Ман надорам дар ҷаҳон кори дигар,
То биҳиштам раҳ диҳад бори дигар!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД

Ҳудхудаш гуфт:- Ай зи худ гумкарда роҳ,
Ҳар кӣ хоҳад хонаи он подшоҳ.

Гӯ, биё наздики ӯ, ин з- он беҳ аст,
Хона кай аз Ҳазрати Султон беҳ аст.
Хонаи нафс аст хулди пурҳавас,
Хонаи дил мақъади сидқ асту бас.
Ҳазрати Ҳақ(қ) аст дарёи азим,
Қатрае хурд аст ҷанноти наъим.
Қатра бошад ҳар киро, дарё бувад,
Ҳар чи чуз дарё бувад, савдо бувад.
Чун ба дарё метавонӣ роҳ ёфт,
Сӯйи як шабнам чаро бояд шитофт.
Ҳар кӣ донад гуфт бо Хуршед роз,
Кай тавонад монд бо як зарра боз.
Ҳар кӣ кул(л) шуд, чузвро бо ӯ чӣ кор
В- он ки ҷон шуд, узвро бо ӯ чӣ кор?!
Гар ту ҳастӣ марди кул(л) кул(л)- ро бубин,
Кул(л) талаб, кул(л) бош, кул(л) шав, кул(л)
гузин!

ҲИКОЯТ

Кард шогирде суол аз устод,
К- аз бихишт Одам чаро берун фитод?
Гуфт:- Одам буд бас олигуҳар,
Чун ба фирдавсе бурун овард сар,
Ҳотифе бардошт овозе баланд,
К- ай бихиштат карда аз сад гуна банд,
Ҳар кӣ дар ҳар ду ҷаҳон беруни мо,
Сар фуру орад ба чизе дуни мо,
Мо завол орем бар вай, ҳар чи ҳаст,
З- он ки натвон зад ба ғайри дӯст даст.
Ҷон чи бошад пеши ҷонон сад ҳазор,
Ҷони бе ҷонон кучо ояд ба кор.
Ҳар кӣ чуз ҷонон ба чизе зинда шуд,
Гар ҳама одам бувад, афканда шуд.

Аҳли Ҷаннатро чунин омад хабар,
К- аввалин чизе диҳанд он ҷо, ҷигар.
Аҳли Ҷаннат чун набошанд аҳли роз,
3- он ҷигар хӯрдан зи сар гиранд боз.

МАҚОЛАИ СОДИСА (6) УЗРИ БАТ

Бат ба сад покӣ бурун омад зи об,
Дар миёни ҷамъ бо хайрусиёб.
Гуфт:- Дар ҳар ду ҷаҳон надҳад хабар
Кас зи ман як покӯтар, поктар.
Кардаам ҳар лаҳза ғусле бар савоб,
Пас саҷ(ҷ)ода боз афкандам бар об.
Ҳамчу ман бар об чун истад касе,
Нест боқӣ дар кароматам шаке.
Зоҳиди мурғон манам бо ройи пок,
Дойиман ҳам ҷомаву ҳам ҷойи пок.
Ман наёбам дар ҷаҳон бе об суд,
3- он ки зоду буди ман дар об буд.
Гарчи дар дил оламе ғам доштам,
Шуштам аз дил, к- об ҳамдам доштам.
Об дар ҷӯйи ман аст ин ҷо мудом,
Ман ба хушкӣ чун тавонам ёфт ком.
Чун маро бо об афтодаст қор,
Аз миёни об чун гирам қарор.
Зинда аз об аст дойим, ҳар чи ҳаст,
Инчунин аз об натвон шуст даст.
Ман раҳи водӣ кучо донам бурид,
3- он ки бо Симурғ натвонам парид.
Он ки бошад қуллай обаш тамом,
Кай тавонад ёфт аз Симурғ ком!
Худхудаш гуфт:- Ай ба обе х(в)аш шуда,
Гирди ҷонат об чун оташ шуда.

Дар миёни об хуш хобат бибурд,
Қатраи об омаду обат бибурд.
Об хаст аз баҳри ҳар ношустарӯй,
Гар ту ҳам ношустарӯйи, об чӯй!
Чанд бошад ҳамчу оби рӯшанат
Рӯйи ҳар ношустарӯйе диданат?

ҲИКОЯТ

Кард аз девонае марде суол,
К- ин ду олам чист бо чандин хаёл?
Гуфт:- Бошад ду ҷаҳон болову паст,
Қатрае об аст, на несту на хаст.
Гашт аз аввал қатраи об ошкор,
Қатраи об аст бо чандин нигор.
Ҳар нигоре, к- он бувад бар рӯйи об,
Гар ҳама з- оҳан бувад, гардад хароб.
Ҳеч чизе нест з- оҳан сахттар,
Ҳам бино бар об дорад, дарнигар!
Ҳар чиро бунёд бар обе бувад,
Гар ҳама з- оҳан бувад, ҳобе бувад.
Об ҳаргиз кас набинад пойдор,
Кай бувад бар об бунёд устувор!

МАҚОЛАИ СОБИЪА (7)

УЗРИ КАБК

Кабк бас хуррам хиромон даррасид,
Саркашу сармаст аз кон даррасид.
Сурхминқору шафақпӯш омада,
Хуни ӯ аз дида дар чӯш омада.
Гоҳ мебуррид бе теҒе камар,
Гоҳ мелангид пеши теҒ-дар.

Гуфт ман пайваста дар кон гаштаам,
Бар сари гавҳар фаровон гаштаам.
Ишқи гавҳар оташе зад дар дилам,
Бас бувад ин оташи хуш ҳосилам.
Таффи он оташ чу сар берун кунад,
Сангреза дар дарунам хун кунад.
Оташе дидӣ, ки чун таъсир кард,
Сангро хун карду бе таъхир кард.
Дар миёни сангу оташ мондаам,
Ҳам муъаттал, ҳам мушавваш мондаам.
Сангреза мехурам дар таффу тоб,
Дил пуроташ, мекунам бар санг хоб.
Чашм бикшоед, ай асҳоби ман,
Бингаред охир ба хӯрду хоби ман.
Он ки бар санге бихуфту санг х(в)ард,
Бо чунин кас аз чи бояд чанг кард.
Дил дар ин сахтӣ ба сад андӯҳ хаст,
3- он ки ишқи гавҳарам бар кӯҳ баст.
Ҳар кӣ чизе дӯст дорад чуз гуҳар,
Мулкати он чиз бошад баргузар.
Мулки гавҳар ҷовидон дорад низом,
Ҷони ӯ бо кӯҳ пайваста мудом.
Ман аёри кӯҳаму марди гуҳар,
Нестам як лаҳза бе теғу камар.
Чун бувад бар теғ гавҳар бардавом,
3- он гуҳар дар теғ мечӯям мудом.
Не чу гавҳар ҳеч гавҳар ёфтам,
Не зи гавҳар гавҳаре тар ёфтам.
Чун раҳи Симурғ роҳе мушқил аст,
Пойи ман бо сангу гавҳар дар гил аст.
Ман ба Симурғи қавидил кай расам,
Даст бар сар, пой дар гил, кай расам!
Ҳамчу оташ барнатобам сар зи санг,
Ё бимирам, ё гуҳар орам ба чанг!

Гавҳарам бояд, ки гардад ошкор,
Марди бегавҳар кучо ояд ба кор!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД

Худхудааш гуфт:- Ай чу гавҳар ҷумла ранг,
Чанд лангӣ, чанд ори узри ланг!
Пою минқори ту пурхуни цигар,
Ту ба санге боз мондӣ аз гуҳар.
Асли гавҳар чист, санге карда ранг,
Ту чунин оҳандил аз савдои санг,
Гар намонад ранги ӯ, санге бувад,
Ҳаст бе санг он ки дар ранге бувад.
Ҳар киро бӯест, ӯ ранге нахост,
3- он ки марди гавҳарӣ санге нахост!

ҲИКОЯТ

Ҳеч гавҳарро набуд он сарварӣ,
К- он Сулаймон дошт дар ангуштарӣ.
3- он нигинаш буд чандон ному бонг
В- ин аҷаб, к- он буд санге ним донг.
Чун Сулаймон кард он гавҳар нигин,
Зери ҳукмаш шуд ҳама рӯи замин.
Чун Сулаймон мулки худ чандон бидид,
Ҷумлаи офоқ дар фармон бидид.
Буд чил фарсанг шодурвони ӯ,
Бод ҳам мебуд дар фармони ӯ.
Гарчи шодурвон чихил фарсанг дошт,
Ҳам бино бар ним донге санг дошт.
Гуфт:- Чун ин мамлакат в- ин қору бор
3- ин қадар санг аст дойим пойдор.

Ман намехоҳам, ки дар дунёву дин
Боз монад кас ба мулке инчунин.
Подшоҳо, ман ба чашми эътибор
Офати ин мулк дидам ошкор.
Ҳаст он дар ҷанби уқбо мухтасар,
Баъд аз ин касро мадеҳ ҷунон гуҳар.
Ман надорам бо сипоҳу мулк қор,
Мекунам занбилбофӣ ихтиёр.
Гарчи 3- он гавҳар Сулаймон шоҳ шуд,
Он гуҳар будаш, ки банди роҳ шуд.
Он гуҳар ҷун бо Сулаймон ин қунад,
Қай ҷу ту саргаштаро тамкин қунад!
Ҷун гуҳар сангест, ҷандин қон макан,
Ҷуз барои рӯйи ҷонон ҷон макан!
Дил зи гавҳар барқан, ай гавҳарғалаб,
Ҷавҳареро бош дойим дар талаб!

МАҚОЛАИ СОМИНА (8) УЗРИ ҲУМОЙ

Пеши ҷамъ омад ҳумоӣ соябахш,
Ҳусравонро зилли ӯ сармоябахш.
3- он ҳумо ин сон ҳумоюн омада,
Қ- аз ҳама дар ҳиммат афзун омада.
Гуфт:- Ай паррандағони баҳру бар,
Ман наям мурғе ҷу мурғони дигар.
Ҳиммати олим дар қор омада- ст,
Узлат аз халқам падидор омада- ст.
Нафси сағро хор дорам лочарам,
Иззат аз ман ёфт Афридуну Ҷам.
Подшоҳон сояпарварди мананд,
Ҷун гадотабъ андаке, марди мананд.
Нафси сағро устухоне медиҳам,
Рӯхро 3- ин сағ амене медиҳам.

Нафсро чун устухон додам ба дом,
Чони ман з- он ёфт ин олий мақом.
Он ки шаҳ хезад зи зилли парри ӯ,
Чун тавон печид сар аз фарри ӯ.
Чумларо дар парри ӯ бояд нишаст,
То зи зиллаш заррае ояд ба даст.
Кай шавад Симурғи саркаш ёри ман,
Бас бувад хусравнишонӣ кори ман!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД

Худхудаш гуфт:- Ай ғурурат карда банд,
Соя барчин, беш аз ин бар худ маханд,
Нестат хусравнишонӣ ин замон,
Ҳамчу сағ бо устухонӣ ин замон.
Хусравонро кошкӣ наншоние,
Хешро аз устухон бирхоние.
Ман гирифтам худ, ки шоҳони чаҳон
Чумла аз зилли ту хезанд ин замон,
Лек фардо бар бало умре дароз
Чумла аз шоҳии худ монанд боз.
Сояи ту гар надидӣ шаҳрёр,
Дар бало кай мондӣ рӯзи шумор!

ҲИКОЯТ

Покройе буд бар роҳи савоб,
Як шабе Маҳмудро дид ӯ ба хоб.
Гуфт:- Ай султони некӯрӯзгор,
Ҳоли ту чун аст дар дорулқарор.
Гуфт:- Тан зан, хуни чони ман марез,
Дам назан, чӣ қойи султонист? Хез!

Буд султоним пиндору ғалат,
Салтанат кай хезад аз муште сақат.
Ҳақ, ки султони чаҳондор омадаст,
Салтанатро ӯ сазовор омадаст.
Чун бидидам ачзу ҳайронии хеш,
Нанг медорам зи султонии хеш.
Гар ту хоҳӣ, чуз парешонам махон,
Ўст Султон, низ султонам махон.
Салтанат ӯрост, ман барсудаме,
Гар ба дунё дар гадоӣ будаме.
Кошкӣ сад чоҳ будӣ, чоҳ на,
Хӯшачине будамею шоҳ на.
Нест инам ҳеч беруншав маро,
Боз меҳоҳанд як- як чав маро.
Хушк бодо парру боли он хумой,
К- ӯ маро дар сояи худ дод чой!

МАҚОЛАИ ТОСИҶА (9) УЗРИ БОЗ

Боз пеши чамъ омад сарфароз,
Карда 3- асрори маъонӣ парда боз.
Сина мезад аз сипаҳдории хеш,
Лоф мезад аз кулаҳдории хеш.
Гуфт:- Ман аз шавқи дасти шаҳрёр,
Чашм барбастам зи халқи рӯзгор.
Чашм аз он бигрифтаам зери кулоҳ,
То расад поям ба дасти подшоҳ.
Дар абад худро бале парвардам,
Ҳамчу муртозон риёзат кардам.
То агар рӯзе бари шоҳам баранд,
Аз расули хидмат огоҳам баранд.
Ман кучо Симурғро бинам ба хоб,
Чун кунам беҳуда сӯйи ӯ шитоб.

Ризкае аз дасти шоҳам бас бувад,
Дар ҷаҳон ин пойгоҳам бас бувад.
Чун надорам раҳраворо пойгоҳ,
Сарфарозӣ мекунам бар дасти шоҳ.
Ҳар кӣ ӯ шойистаи Султон бувад,
Пеши Султон ҳар чӣ гӯяд, он бувад.
Ман агар шойистаи Султон шавам,
Беҳ, ки дар водии бепоён шавам.
Рӯи он дорад, ки ман бар рӯи шоҳ
Умр бигзорам хушӣ он чойгоҳ.
Гоҳ шаҳро интизоре мекунам,
Гоҳ дар шавқаш шикоре мекунам.

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД

Худхудаш гуфт:- Ай гирифтори маҷоз,
Аз сифат дуру ба сурат монда боз.
Шоҳро дар мулк агар ҳамто бувад,
Подшоҳӣ кай бад- ӯ зебо бувад.
Салтанатро нест ҷуз Симурғ кас,
3- он ки беҳамто ба шоҳӣ ӯсту бас.
Шоҳ набвад он ки дар ҳар кишваре
Созад ӯ аз худ зи бемағзӣ саре.
Шоҳ ӯ бошад, ки ҳамто набвадаш,
Ҷуз вафову ҷуз мадоро набвадаш.
Шоҳи дунё гар вафодорӣ кунад,
Як дами дигар ҷафокорӣ кунад.
Ҳар кӣ бошад пеши ӯ наздиктар,
Кори ӯ бешак бувад бориктар.
Дойиман аз шоҳ бошад барҳазар,
Ҷони ӯ пайваста бошад дар хатар.
Шоҳи дунё филмасал чун оташ аст,
Дур бош аз вай, ки дурӣ бас х(в)аш аст.

З- он бувад дар пеши шоҳон дурбош,
К- ай шуда наздики шоҳон, дур бош!

ХИКОЯТ

Подшоҳе буд бас олигуҳар,
Гашт ошиқ бар ғулومه симбар.
Шуд чунон ошиқ, ки бе он бут даме,
Не нишастиву на осудӣ ҳаме.
Аз ғуломонаш ба зинат беш дошт,
Дойиман дар пеши чашми хеш дошт.
Шоҳ чун дар қаср тир андохтӣ,
Он ғулом аз бими ӯ бигдохтӣ.
З- он ки сеbero ҳадаф кардӣ мудом,
Пас ниҳодӣ себ бар фарқи ғулом.
Себро бишкофтӣ ҳоле ба тир
В- он ғулом аз бим гаштӣ чун зарир.
З- ӯ магар пурсид марде беҳабар,
Гарчи шуд гулгунаи рӯят чу зар,
Ин ҳама хурмат, ки пеши шаҳ турост,
Шарҳ деҳ, к- ин зардии рӯят чарост?!
Гуфт:- Бар сар мениҳад себе маро,
Гар расад аз тираш осебе маро,
Гӯяд, ангорам ғулومه худ набуд,
Дар сипоҳам нотамоме худ набуд.
В- ар чунон бошад, ки ояд тир рост,
Чумла гӯяндаш зи бахти подшост.
Ман миёни ин ду ғам дар печ- печ,
Бар чиам қон пурхатар, бар ҳеч- ҳеч!

**МАҚОЛАИ ОШИРА (10)
УЗРИ БУТИМОР**

Пас даромад зуд бутимор пеш,
Гуфт:- Ай мурғон, ману тимори хеш.
Бар лаби дарёст дойим ҷойи ман,
Нашнавад ҳаргиз касе овойи ман.
Аз камозории худ ҳаргиз даме
Кас наёзирад зи ман дар оламе.
Бар лаби дарё нишинам дардманд,
Дойиман андӯхгину мустамамд.
З- орзуе оби дил пурхун кунам,
Чун дарег ояд ба хешам, чун кунам!
Чун наям ман аҳли дарё, ай ачаб,
Бар лаби дарё бимирам хушкларб.
Гарчи дарё мезанад сад гуна ҷӯш,
Ман наёрам кард аз ӯ як қатра нӯш.
Гар зи дарё кам шавад як қатра об,
З- оташи ғайрат дилам гардад кабоб.
Чун манеро ишки дарё бас бувад,
Дар сарам з- ин шева савдо бас бувад.
Ҷуз ғами дарё нахоҳам ин замон,
Тоби Симурғам набошад дар ҷаҳон.
Он ки ӯро қатрае об аст асл,
Кай тавонад ёфт аз Симурғ васл?

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД

Худхудаш гуфт:- Ай зи дарё беҳабар,
Ҳаст дарё пурнаҳангу ҷонвар.
Гоҳ талх аст оби ӯву гоҳ шӯр,
Гоҳ оромист ӯро, гоҳ зӯр.

Мунқалиб чизест нопоянда ҳам,
Гаҳ раванда, гоҳ бозоянда ҳам.
Бас бузургонро, ки киштӣ кард хурд,
Бас, ки дар гирдоби ӯ афтоду мурд.
Ҳар кӣ чун гаввос раҳ дорад дар ӯ,
Аз ғами чон дам ниғаҳ дорад аз ӯ.
В- ар занад дар қаъри дарё дам касе,
Мурда аз бун бо сар афтад чун хасе.
Аз чунин кас, к- ӯ вафодорӣ надошт,
Ҳеч кас уммеи дилдорӣ надошт.
Гар ту аз дарё наёӣ бо канор,
Гарқа гардонад туро поёни кор.
Мезанад ӯ худ зи шавқи дӯст чӯш,
Гоҳ дар мавҷ асту гоҳе дар хурӯш.
Ӯ чу худро менаёбад коми дил,
Ту наёбӣ ҳам аз ӯ ороми дил.
Ҳаст дарё чашмае аз кӯйи ӯ,
Ту чаро фориғ шавӣ аз рӯйи ӯ!

ҲИКОЯТ

Дидавар марде ба дарё шуд фуруд,
Гуфт:- Ай дарё, чаро бошӣ кабуд?
Чомаи мотам чаро пӯшидаӣ,
Нест чун оташ, чаро чӯшидаӣ?
Дод дарё он накӯдилро чавоб,
К- аз фироқи дӯст дорам изтироб.
Чун зи номардӣ наям ман марди ӯ,
Чома нилӣ кардаам аз дарди ӯ.
Хушклар биншастаам мадхуш ман,
3- оташи ишқ оби ман шуд чӯшзан.
Гар биёбам қатрае аз кавсараш.
Заррае човид гардам бар дараш.

В- арна чун ман сад ҳазорон хушклар
Мебимирад дар рахи ӯ рӯзу шаб.

МАҚОЛАИ ҲОДИЯ АШАРА (11) УЗРИ КУФ

Куф омад пеш чун девонае,
Гуфт:- Ман бигзидаам вайронае.
Очизам, андар харобӣ зода ман,
Дар харобӣ меравам бе бода ман.
Гарчи сад маъмураи х(в)аш ёфтам,
Ҳам муҳолиф, ҳам мушавваш ёфтам.
Ҳар кӣ дар ҷамъияте хоҳад нишаст,
Дар харобӣ боядаш рафтан чу маст.
Дар харобӣ ҷой месозам ба ранҷ,
3- он ки бошад дар хароба ҷойи ганҷ.
Ишқи ганҷам дар харобӣ раҳ намуд,
Сӯйи ганҷам ҷуз харобӣ раҳ набуд.
Дур бурдам аз ҳама кас ранҷи хеш,
Бу, ки ёбам бе тилисме ганҷи хеш.
Гар фуру рафтӣ ба ганҷе пойи ман,
Боз растӣ ин дили худроӣ ман.
Ишқ бар Симурғ ҷуз афсона нест,
3- он ки ишқаш кори ҳар девона нест.
Ман наям дар ишқи ӯ мардонае,
Ишқи ганҷам бояду вайронае!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД

Худхудаш гуфт:- Ай зи ишқи ганҷ маст,
Ман гирифтаам, к- омадат ганҷе ба даст.
— Бар сари он ганҷ худро мурда гир,
Умр рафта, раҳ басар нобурда гир.

Ишқи ганчу ишқи зар аз кофарист,
Ҳар, кӣ ӯ зар бут кунад, аз озарист.
Зар парастидан бувад аз кофирӣ,
Нестӣ охир зи қавми Сомирӣ!
Ҳар диле, к- аз ишқи зар гирад халал,
Дар қиёмат сураташ гардад бадал.

ҲИКОЯТ

Ҳуққаи зар дошт марде беҳабар,
Ҷ бимурду з- ӯ бимонд он ҳуққа зар.
Баъди соли дид фарзандаш ба хоб,
Сураташ чун мушу ду чашмаш пуроб.
Пас дар он мавзеъ, ки зар бинҳода буд,
Ҳамчу муше гирди он мегашт зуд.
Гуфт фарзандаш, к- аз ӯ кардам суол,
К- аз чи ин чо омадӣ, баргӯй ҳол!
Гуфт:- Зар бинҳодаам ин чойгоҳ,
Менадонам, то бад- ӯ кас ёфт роҳ.
Гуфтам охир сурати мушат чарост?
Гуфт:- Ҳар дилро, ки меҳри зар бачост,
Сураташ ин аст, дар ман менигар,
Панд гиру зар бияфкан, ай писар!

МАҚОЛАИ СОНИ Я АШАРА (12) УЗРИСАЪВА

Саъва омад дил наҳифу тан низор,
Пой то сар ҳамчу оташ беқарор.
Гуфт:- Ман хайрону фартут омадам,
Бедилу беқуввату кут омадам.
Ҳамчу мӯйе бозуву зӯрем нест
В- аз заъифӣ қуввати мӯрем нест.

Ман на пар дорам, на болу хеч чиз,
Кай расам дар гарди Симурғ, ай азиз!
Пеши ӯ ин мурғи очиз кай расад,
Саъва дар Симурғ ҳаргиз кай расад.
Дар чаҳон ӯро талабгорон басест,
Васли ӯ кай лойиқи чун ман касест!
Дар висоли ӯ чу натвонам расид,
Бар маҳолӣ роҳ натвонам бурид.
Гар ниҳам ман рӯй сӯйи даргаҳаш,
Ё бимирам, ё бисӯзам дар раҳаш.
Чун наям ман марди ӯ в- ин ҷойгоҳ,
Юсуфи худро ҳамечӯям зи чоҳ.
Юсуфе гум кардаам дар чоҳсор,
Боз ёбам охираш дар рӯзгор?
Гар биёбам Юсуфи худро ба чоҳ,
Барпарам бо ӯ зи моҳӣ то ба моҳ.

ҶАВОБИ ХУДХУД

Худхудаш гуфт:- Ай зи шангиву х(в)ашӣ
Карда дар афтодагӣ сад саркашӣ.
Ҷумла солусӣ ту, чун ман бингарам,
Нест ин солусии ту дархурам.
Пой дарнех, дам мазан, лабро бидӯз,
Гар бисӯзанд он ҳама, ту ҳам бисӯз.
Гар ту Яъқубӣ ба маънӣ филмасал,
Юсуфат надҳанд, камтар кун ҳаял.
Мефурӯзад оташи ғайрат мудом,
Ишқи Юсуф ҳаст бар олам ҳаром.

ҲИКОЯТ

Чун чудо афтод Юсуф аз падар,
Гашт Яъқуб аз фироқаш бебасар.

Мавҷ мезад баҳри хун аз дидагон- ш,
Номи Юсуф монда дойим бар зафон- ш.
Ҷабрайил омад, ки 3- ин ҳаргиз дигар
Бар зафони ту кунад Юсуф гузар,
Маҳв гардонем номат баъд аз ин
Аз миёни анбиёву мурсалин.
Чун даромад амраш аз Ҳақ, он замон
Гашт маҳваш номи Юсуф аз зафон.
Гарчи номи Юсуфаш будӣ надим,
Аз зафонаш рафту дар дил шуд муқим.
Дид Юсуфро шабе дар хоб пеш,
Хост, то ўро бихоҳад сўйи хеш,
Ёдаш омад он, ки Ҳақ фармуда буд,
Тан зад он саргаштаи фарсуда зуд.
Лек аз бетоқатӣ аз ҷони пок
Баркашид оҳе бағоят дарднок.
Чун зи хоби хеш чунбид ў зи ҷой,
Ҷабрайил омад, ки мегўяд Худой,
Гар нарондӣ номи Юсуф бар зафон,
Лек оҳе баркашидӣ он замон.
Дар миёни оҳи ту донам кӣ буд,
Дар ҳақиқат тавба бишкастӣ, ҷӣ суд!
Ақро 3- ин кор савдо мекунад,
Ишқбозӣ бин ҷӣ бо мо мекунад!

МАҚОЛАИ СОЛИСА АШАРА (13) УЗРИ ТАМОМИ МУРҶОН

Баъд аз он мурғони дигар сар ба сар
Узрҳо гуфтанд муште беҳабар.
Ҳар яке аз ҷаҳл узре низ гуфт,
Қас нагуфт аз садр, аз даҳлез гуфт.
Гар бигўям узр як- як бо ту боз,
Дор маъзурам, ки мегардад дароз.

Ҳар якеро буд узре ланг- ланг,
Инчунин кас кай кунад анқо ба чанг!
Ҳар кӣ анқорост аз чон хостор,
Даст аз чон боз дорад мардвор.
Ҳар киро дар ошён сӣ дона нест,
3- ин сафар тан зад, агар девона нест.
Чун надорӣ донаеро хавсала,
Кай ту бо Симурғ бошӣ ҳамчала!
Чун тихӣ кардӣ ба як май паҳлувон,
Дӯстгонӣ чун хурӣ бо паҳлавон?
Чун надорӣ зарраеро низ тоб,
Чун тавонӣ ёфт васли Офтоб?
Сад ҳазорон соя бар хок афканад,
То назар бар сояи пок афканад.
Чун шудӣ дар қатраи ночиз ғарк,
Чун равӣ аз пойи дарё то ба фарк?
3- он чи худ он ҳаст бўйе, нест ин,
Кори ҳар ношустарӯйе нест ин.
Ҷумлаи мурғон чу бишниданд ҳол,
Сар ба сар карданд аз Худхуд суол:
К- ай сабақ бурда зи мо дар раҳбарӣ,
Хатм карда меҳтариву беҳтарӣ,
Мо ҳама муште заъифу нотавон,
Не пару не бол, не тан, не равон.
Кай расем охир ба Симурғи рафеъ?
Гар расад аз мо касе, бошад бадеъ!
Нисбати ӯ чист бо мо? Боз гӯй,
3- он ки натвон шуд ба амё розҷӯй!
Гар миёни мову ӯ нисбат будӣ,
Ҳар якеро сӯйи ӯ рағбат будӣ!
Ӯ Сулаймон асту мо мӯри гадо,
Дарнигар, к- ӯ аз кучо, мо аз кучо?
Гашта мӯре дар миёни чоҳ банд,
Кай расад дар гарди Симурғи баланд?

Ин ба бозуи чу мое кай шавад,
Хусраве ёри гадое кай шавад?

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД

Худхуд он гаҳ гуфт, ай беҳосилон,
Ишқ кай некӯ бувад аз бедилон?
Ай гадоён, чанд аз ин беҳосилӣ,
Рост н- ояд ошиқиву баддилӣ?
Ҳар киро дар ишқ чашме боз шуд,
Пойкӯбон омаду ҷонбоз шуд.
Ту бидон, он гаҳ, ки Симурғ аз ниқоб
Ошкоро карда рух чун Офтоб,
Сад ҳазорон соя бар хок афканад,
Пас назар бар сояи пок афканад.
Сояи худ кард бар олам нисор,
Гашт чандин мурғ ҳар дам ошкор.
Сояи мурғони олам сар ба сар
Сояи он аст, дон, ай беҳабар.
Ин бидон, чун ин бидонистӣ нахуст,
Сӯйи он ҳазрат насаб кардӣ дуруст!
Чун бидонистӣ, бубин он гаҳ бибош,
Чун бидонистӣ, макун ин роз фош!
Ҳар кӣ ӯ он гашт мустағрақ ба х(в)ад
Ҳошалиллах, гар ту гӯйӣ, ҳақ бувад.
Гар ту гаштӣ он чи гуфтам, на ҳақӣ,
Лек дар Ҳақ дойиман мустағрақӣ.
Марди мустағрақ ҳулулӣ кай бувад,
Ин сухан кори фузулӣ кай бувад.
Чун бидонистӣ, ки зилли кистӣ,
Фориғӣ, гар мурдиву гар зистӣ.
Гар нагаштӣ ҳеч Симурғ ошкор,
Ҳеч мурғе менабудӣ соядор.

Боз агар Симурғ мегаштї нїхон,
Сояе ҳаргиз набудї дар чаҳон.
Соя ин чо ҳар чиро пайдо бувад,
Аввал он чиз ошкор он чо бувад.
Дидаи симурғбин гар нестат,
Дил чу ойина мунаввар нестат.
Чун касеро нест чашми он чамол
В- аз чамолаш нест сабри мо муҳол.
Бо чамолаш чунки натвон ишқ бохт,
Аз камоли лутфи худ ойина сохт.
Ҳаст он ойина дил, дар дил нигар,
То бубинї рӯяш, ай соҳибназар!

ҲИКОЯТ

Подшоҳе буд бас соҳибчамол,
Дар чаҳони ҳусн бемислу мисол.
Мулки олам мусхафи оѳти ӯ,
Дар накӯї ояте дидори ӯ.
Субҳи содиқ ламъае аз рӯи ӯ,
Рӯҳи қудсї шаммае аз бӯи ӯ.
Менадонам ҳеч кас он заҳра дошт,
К- аз чамоли ӯ тавонад баҳра дошт.
Рӯи олам пур шуд аз ғавғои ӯ,
Халқро аз ҳад бишуд савдои ӯ.
Гоҳ шабдизе бурун рондї ба кӯї,
Бурқае гулгун фуру хиштї бар ӯї.
Ҳар кї кардї сӯи он бурқаъ нигоҳ,
Сар буриданд аз тани вай бегуноҳ.
В- он, ки номи ӯ бибурдї бар зафон,
Қатъ кардандї зафонаш дарзамон.
Гар касе андеша кардї з- он висол,
Ақлу чон барбод додї з- он чамол.

Мурдан аз ишқи рухи он дилнавоз
Бехтар аз сад зиндагонии дароз.
Рӯз будӣ, к- аз ғами ишқаш ҳазор
Мебимурданд, ин- т ишқу ин- т кор.
На касеро сабр з- ӯ будӣ даме,
На касеро тоби ӯ будӣ ҳаме.
Ҳар кӣ ӯ дидӣ чамолаш ошкор,
Чон бидодиву бимурдӣ зор- зор.
Халқ мемурданд дойим з- ин талаб
Сабр не бе ӯву бо ӯ, ай ачаб!
Гар касеро тоб будӣ як замон,
Шоҳ рӯйи хеш бинмудӣ аён.
Лек чун кас тоби диди ӯ надошт,
Лаззате чуз дар шуниди ӯ надошт.
Чун наёмад ҳеч халке марди ӯ,
Чумла мемурданд дил пурдарди ӯ.
Ойина фармуд ҷоёе подшоҳ,
К- андар ойина тавон кардан нигоҳ.
Шоҳро қасре накӯ бингоштанд
В- ойина андар баробар доштанд.
Бар сари он қаср рафтӣ подшоҳ
В- он гаҳе дар ойина кардӣ нигоҳ.
Рӯйи ӯ аз ойина метофтӣ,
Ҳар кас аз рӯяш нишон меёфтӣ.
Гар ту медорӣ чамоли ёр дӯст,
Дон, ки дил ойинаи дидори ӯст.
Дил ба даст ору чамоли ӯ бубин,
Ойина кун қон, висоли ӯ бубин.
Подшоҳи туст дар қасри чалол,
Қаср рӯшан з- Офтоби он чамол.
Подшоҳи хешро дар дил бубин,
Аршро дар заррае ҳосил бубин.
Ҳар либосе, к- он ба саҳро омадаст,
Соёи Симуриғи зебо омадаст.

Гар туро Симурғ бинмояд чамол,
Соѝи Симурғ бинѝ беѝаёл.
Гар ѝама чил мурғу гар сѝ мурғ буд,
Њар чѝ дидѝ соѝи Симурғ буд.
Соѝ аз Симурғ чун набвад чудо,
Гар чудо гѝй аз ѝ, набвад раво.
Њар ду чун ѝастанд бо ѝам розгѝй,
Даргузар аз соѝ в- он гаѝ роз чѝй.
Чун ту гум гаштѝ чунин дар соѝе,
Кай зи Симурғат бувад сармое.
Гар туро пайдо шавад як фатѝи боб,
Дар даруни соѝ бинѝ Офтоб.
Соѝ дар Хуршед гум будѝ мудом,
Худ ѝама Хуршед бинѝ, вассалом!

ЊИКОЯТ

Гуфт:- Чун Искандар, он соѝибқабул
Њостѝ чойе фиристодан расул.
Чун расулон зуд он шоѝи чаѝон
Њома пѝшидиву рафтѝ худ ниѝон.
Пас бигуфтѝ он чѝ кас нашнудааст,
Гуфтѝ:- Искандар чунин фармудааст!
Дар ѝама олам намедонист кас,
К- ин расул Искандари Рум асту бас.
Њеч кас чун чашми Искандар надошт,
Гарчи гуфт:- Искандарам, бовар надошт!
Њаст роѝе сѝйи ѝар дил шоѝро,
Лек раѝ набвад дили гумроѝро.
Гар буруни хона шаѝ бегона буд,
Гам маѝур, чун дѝ даруни хона буд!

**МАҚОЛАИ РОБИЪА АШАРА (14)
СУОЛ ҚАРДАНИ МУРҒОН АЗ
ХУДХУД ДАР РОҲ РАФТАН**

Чун шуниданд он ҳама мурғон сухан,
Нек паймуданд асрори куҳан.
Чумла бо Симурғ нисбат ёфтанд,
Лочарам дар сайр рағбат ёфтанд.
3- ин сухан яксар ба раҳ боз омаданд,
Чумла ҳамдарду ҳамовоз омаданд.
Гуфтугӯ қарданд бо Ҳудхуд бaсе,
Роҳдонтар чун набуд аз вай қасе.
3- ӯ бипурсиданд, к- ай устоди қор,
Чун диҳем охир дар ин раҳ доди қор?!
3- он ки набвад дар чунин олай мақом,
Аз заъифон ин равиш ҳаргиз тамом.

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД МУРҒОНРО

Худхуди раҳбар чунин гуфт он қамон,
К- он ки ошиқ шуд, маяндешад зи қон.
Чун ба тарқи қон бигӯяд ошиқе,
Хоҳ зоҳид, хоҳ бошӣ фосиқе.
Чун дили ту душмани қон оядат,
Қон барафшон, раҳ ба поён оядат.
Садди раҳ қон аст, қон исор қун,
Пас барафқан дидаву дидор қун.
В- ар туро гӯянд, к- аз имон барой
В- ар хитоб ояд туро, к- аз қон барой,
Ту ҳам инрову ҳам онро барфишон,
Тарқи имон гӯю қонро барфишон.
Мунқаре гар гӯяд ин, бас мунқар аст,
Ишқ, гӯ, аз қуфру имон бартар аст.

Ишқро бо куфру бо имон чї кор,
Ошиқонро бо тану бо чон чї кор?
Ошиқ оташ дар ҳама хирман занад,
Арра бар фарқаш ниҳад, ӯ тан занад.
Дарду хуни дил бибояд ишқро,
Қиссаи мушкил бибояд ишқро.
Соқиё, хуни чигар дар чом кун,
Гар надорї дард, аз мо вом кун,
Ишқро дарде бибояд дидарӯз,
Гоҳ чонро пардадар, гаҳ пардадӯз.
Заррае ишқ аз ҳама офоқ бех,
Зарраи дард аз ҳама ушшоқ бех.
Ишқ мағзи коинот омад мудом,
Лек набвад ишқ бе дарде мудом.
Қудсиёнро ишқ ҳасту дард нест,
Дардро чуз одамї дарх(в)ард нест.
Ҳар киро дар ишқ муҳкам шуд қадам,
Даргузашт аз куфру аз ислом ҳам.
Ишқ сўйи фақр дар бикшоядат,
Фақр сўйи куфр раҳ бинмоядат.
Ишқро бо кофирї хешї бувад,
Кофирї худ мағзи дарвешї бувад.
Чун туро ин куфру ин имон намонд,
Он тану дил гум шуду он чон намонд.
Баъд аз ин марде шавї ин корро,
Мард бояд инчунин асрорро.
Пой дарнеҳ ҳамчу мардону матарс,
Даргузар аз куфру имону матарс.
Чанд тарсї, даст аз тифлї бидор,
Боз шав чу шермандон пеши кор.
Гар туро сад акба ногоҳ уфтад,
Бок набвад, чун дар ин роҳ уфтад.

ҲИКОЯТИ ШАЙХИ САНЪОН ВА ЗУННОР БАСТАНИ Ӯ АЗ ИШҚИ ДУХТАРИ ТАРСО

Шайхи Санъон пири аҳди хеш буд,
Дар камолаш ҳар чи гӯям, беш буд.
Шайх буд андар ҳарам панҷоҳ сол,
Бо муриде чорсад соҳибкамол.
Ҳар муриде, к- они ӯ буд, ай аҷаб,
Менаӕсуд аз риёзат рӯзу шаб.
Ҳам амал, ҳам илм бо ҳам ёр дошт.
Дар аён ҳам кашфу ҳам асрор дошт.
Курби панҷаҳ ҳаҷ ба чо оварда буд,
Умра умре буд, то мекарда буд.
Худ салоту савми беҳад дошт ӯ,
Ҳеч суннатро фуру нагзошт ӯ.
Пешвоёне, ки дар хеш омаданд,
Пеши ӯ аз хеш бехеш омаданд.
Мӯй мебишкофт марди маънавӣ
Дар каромату мақомоти қавӣ.
Ҳар кӣ бемориву сустӣ ёфтӣ,
Аз дами ӯ тандурустӣ ёфтӣ.
Халқро филҷумла дар шодиву ғам
Муктадое буд, дар олам алам.
Гарчи худро қудвати асҳоб дид,
Чанд шаб ӯ ҳамчунон дар хоб дид.
К- аз ҳарам дар Румаш афтодӣ мақом,
Сачда мекардӣ бутеро вассалом!
Чун бидид он хоб бедори чаҳон,
Гуфт:- Дардову дарегро, к- ин замон
Юсуфи тавфиқ дар чоҳ уфтод,
Ақбаи душвор дар роҳ уфтод.

Ман надонам, то аз ин ғам чон барам,
Тарки чон гуфтам, агар имон барам.
Нест як тан дар хама рӯйи замин,
К-ӯ надорад ақбае дар раҳ чунин.
Гар кунад ин ақба қатъ ин чойгоҳ,
Роҳ рӯшан гардадаш то пойгоҳ.
В-ар бимонад дар паси он ақба боз
Дар укубат раҳ шавад бар вай дароз.
Охируламр он ба дониш устод
Бо муридон гуфт:- Корем уфтод,
Мебибояд рафт сӯйи Рум зуд,
То шавад таъбири ин маълум зуд.
Чорсад марди муриди мӯътабар
Пайравӣ карданд бо ӯ дар сафар.
Мешуданд аз Каъба то аксойи Рум,
Тавф мекарданд сар то пойи Рум.
Аз қазо диданд олий манзаре,
Бар сари манзар нишаста духтаре,
Духтари тарсои рӯхонисифат,
Дар раҳи рӯхуллаҳаш сад маърифат.
Дар бихишти ҳусну аз бурчи чамол
Офтобе буд, аммо безавол.
Офтоб аз рашки акси рӯйи ӯ
Зардтар аз ошиқон дар кӯйи ӯ.
Ҳар кӣ дил дар зулфи он дилдор баст,
Аз хаёли зулфи ӯ зуннор баст.
Ҳар кӣ чон бар лаъли он дилбар ниҳод,
Пой дар раҳ нониҳода, сар ниҳод.
Чун сабо аз зулфи ӯ мушкин шудӣ,
Рум аз ӯ озарми Ҳинду Чин шудӣ.
Ҳар ду чашмаш фитнаи ушшоқ буд,
Ҳар ду абрӯяш ба хубӣ тоқ буд.
Чун назар бар чони ушшоқ уфтод,
Чон ба дасти ғамза бар тоқ уфтод.

Абруяш бар моҳ токе баста буд,
Мардуме бар токи ӯ биншаста буд.
Мардуми чашмаш чу кардӣ мардумӣ,
Сайд кардӣ чони сад- сад одамӣ.
Рӯйи ӯ аз зери зулфи тобдор
Буд оташпорае бас обдор.
Лаъли серобаш чаҳоне ташна дошт,
Наргиси масташ ҳазорон дашна дошт.
Ҳар кӣ сӯйи чашмаи ӯ ташна шуд,
Дар дилаш ҳар мижае сад дашна шуд.
Гуфтро чун бар даҳонаш раҳ набуд,
Аз даҳонаш ҳар кӣ гуфт, оғаҳ набуд.
Ҳамчу чашми сӯзәне шакли даҳон- ш,
Баста зунноре чу зулф андар миён- ш.
Чоҳи симин бар занаҳдон дошт ӯ,
Ҳамчу Исо бар сухан чон дошт ӯ.
Сад ҳазорон дил чу Юсуф ғарқи хун
Уфтода дар чаҳи ӯ сарнагун.
Гавҳари хуршедфаш дар мӯй дошт,
Бурқаъи шаъри сияҳ бар рӯй дошт.
Духтари тарсо чу бурқаъ баргирифт,
Банд- банди шайхро озар гирифт.
Чун намуд аз зери бурқаъ рӯйи хеш,
Баста сад зуннор аз як мӯйи хеш.
Гарчи шайх он чо назар бар пеш кард,
Ишқи тарсозода кори хеш кард.
Шуд ба кул(л) аз дасту дар пой уфтод,
Чойи онаш буду бар чой уфтод.
Ҳар чи будаш, сар ба сар нобуд шуд,
3- оташи савдо дилаш пурдуд шуд.
Ишқи духтар кард ғорат чони ӯ,
Рехт куфр аз зулф бар имони ӯ.
Шайх имон доду тарсой гузид,
Оқибат бифрӯхт, расвой гузид.

Ишқ бар чону дили ў чир шуд,
То зи дил безору аз чон сер шуд.
Гуфт:- Чун дин рафт, чї чойи дил аст,
Ишқи тарсозода коре мушкил аст.
Чун муридонаш чунин диданд зор,
Љумла донистанд, к- афтодаст кор.
Сар ба сар дар кори ў хайрон шуданд,
Сарнагун гаштанду саргардон шуданд.
Панд додандаш бaсе, суде набуд,
Буданї чун буд, беҳбуде набуд.
Ҳар кї пандаш дод, фармон менабурд,
3- он ки дардаш ҳеч дармон менабурд.
Ошиқи ошуфта фармон чун барад,
Дарди дармонсўз дармон чун барад?
Чун шаби торик дар шаъри сиёх
Шуд ниҳон, чун куфр дар зери гуноҳ.
Буд то шаб ҳамчунон рўзи дароз,
Чашм бар манзар, даҳонаш монда боз.
Ҳар чароге, к- ахтар он шаб баргирифт,
Аз дили он пири ғамхур дар гирифт.
Ишқи ў он шаб яке сад беш шуд
Лочарам якборагї аз хеш шуд.
Ҳам дил аз худ, ҳам зи олам баргирифт,
Хок бар сар карду мотам даргирифт.
Як дамаш не хоб буду не қарор,
Метапид аз ишқу менолид зор.
Гуфт:- Ё раб, имшабамро рўз нест,
Шамъи гардунро ҳамоно сўз нест.
Дар риёзат будаам шабҳо бaсе,
Худ нишон надҳад чунин шабро касе.
Ҳамчу шамъ аз сўхтан тобам намонд,
Бар чигар чуз хуни дил обам намонд.
Ҳамчу шамъ аз таффу сўзам мекушанд,
Шаб ҳамесўзанду рўзам мекушанд.

Чумлаи шаб дар шабехун мондаам,
Пой то сар ғарқ дар хун мондаам.
Ҳар дам аз шаб сад шабехун бигзарад,
Менадонам рӯз, то чун бигзарад.
Ҳар киро як шаб чунин рӯзе бувад,
Рӯзу шаб кораш чигарсӯзи бувад.
Рӯзу шаб бисёр дар таб будаам,
Ман ба рӯзи хеш имшаб будаам.
Кори ман рӯзе, ки мепардохтанд,
Аз барои имшабам месохтанд.
Ё раб, имшабро нахоҳад буд рӯз,
Шамъи гардунро нахоҳад буд сӯз.
Ё раб, ин чандин аломат имшаб аст,
Ё магар рӯзи қиёмат имшаб аст?!
Ё зи оҳам шамъи гардун мурда шуд,
Ё зи шарми дилбарам дар парда шуд.
Шаб дароз асту сияҳ чун мӯйи ӯ
В- арна сад раҳ будаде дар кӯйи ӯ.
Ман бисӯзам имшаб аз савдои ишқ,
Ман надорам тоқати ғавғои ишқ.
Умр ку, то васфи бедорӣ кунам,
Ё ба коми хештан зорӣ кунам!
Сабр ку, то пой дар доман кашам,
Ё чу мардон ратли мардафкан кашам.
Бахт ку, то азми бедорӣ кунад,
Пас маро дар ишқи ӯ ёрӣ кунад.
Ақл ку, то илм дар пеш оварам,
Ё ба ҳилат ақл бо хеш оварам.
Даст ку, то хоки раҳ бар сар кунам,
Ё зи зери хоқу хун сар бар кунам.
Пой ку, то боз чӯям кӯйи ёр,
Чашм ку, то боз бином рӯйи ёр.
Ёр ку, то дил диҳад дар як ғамам,
Дӯст ку, то даст гирад як дамам.

Рӯз ку, то нолаву зорӣ кунам,
Ҳуш ку, то сози хушёрӣ кунам.
Рафт аклу рафт сабру рафт ёр,
Ин чӣ дард аст, ин чӣ ишқ аст, ин чӣ кор!
Чумлаи ёрон ба дилдории ӯ
Чамъ гаштанд он шаб аз зории ӯ.
Ҳамнишине гуфташ:- Ай Шайхи кибор,
Хезу ин васвосро ғусле барор!
Шайх гуфто:- Имшаб аз хуни чигар
Кардаам сад бор ғусл, ай беҳабар!
Он дигар гуфто, ки тасбеҳат кучост,
Кай шавад кори ту бе тасбеҳ рост!
Гуфт:- Ман онро бияфкандам зи даст,
То тавонам бар миён зуннор баст.
Он дигар гуфто, ки ай пири кухун,
Гар хатое рафт, зудӣ тавба кун!
Гуфт:- Кардам тавба аз номусу хол,
То раҳам аз шайхиву аз қилу қол.
Он дигар гуфташ, ки ай донои роз,
Хез, худро чамъ гардон дар намоз.
Гуфт:- Ку меҳроби рӯйи он нигор,
То набошад чуз намозам ҳеч кор.
Он дигар гуфташ, ки ай Шайхи кухун,
Хезу дар хилват Худоро сачда кун.
Гуфт:- Агар бутрӯйи ман он ҷостӣ,
Сачда пеши рӯйи ӯ зебостӣ!
Он дигар гуфто:- Пушаймонит нест,
Як нафас дарди мусулмонит нест.
Гуфт:- Кас набвад пушаймон беш аз ин,
То чаро ошиқ набудам пеш аз ин.
Он дигар гуфташ, ки деват роҳ зад,
Тири хазлон бар дилат ногоҳ зад.
Гуфт:- Деве, к- ӯ раҳи мо мезанад,
Гӯ, бизан, алҳақ, ки зебо мезанад.

Он дигар гуфташ, ки ҳар- к оғоҳ шуд,
Гӯядаш, к- ин пир чун гумроҳ шуд!
Гуфт:- Ман бас фориғам аз ному нанг,
Шишаи солус бишкастам ба санг.
Он дигар гуфташ, ки ёрони қадим
Аз ту ранчуранду монда дил дуним.
Гуфт:- Тарсобачча чун хушдил бувад,
Дил зи ранчи ину он ғофил бувад.
Он дигар гуфташ, ки бо ёрон бисоз,
То шавем имшаб ба сӯйи Каъба боз.
Гуфт:- Агар Каъба набошад, Дайр ҳаст,
Хушёри Каъба шуд дар Дайр маст.
Он дигар гуфт:- Ин замон кун азми роҳ,
Дар ҳарам биншину узри хеш хоҳ.
Гуфт:- Сар бар остони он нигор
Узр хоҳам хост, даст аз ман бидор.
Он дигар гуфташ, ки дӯзах дар раҳ аст,
Марди дӯзах нест ҳар, к- ӯ оғаҳ аст.
Гуфт:- Агар дӯзах шавад ҳамроҳи ман,
Ҳафт дӯзах сӯзад аз як оҳи ман.
Он дигар гуфташ:- Ба уммеди биҳишт
Боз гарду тавба кун з- ин кори зишт!
Гуфт:- Он ёри биҳиштирӯй ҳаст
В- ар биҳиште боядам, он кӯй ҳаст!
Он дигар гуфташ, ки аз Ҳақ шарм дор,
Ҳақтаёлоро ба Ҳақ озарм дор.
Гуфт:- Ин оташ чу Ҳақ дар ман фиканд,
Ман ба худ натвонам аз гардан фиканд.
Он дигар гуфташ, ки рав сокин бибош,
Боз имон овару мӯъмин бибош.
Гуфт:- Чуз куфр аз мани хайрон маҳоҳ,
Ҳар кӣ кофир шуд, аз ӯ имон маҳоҳ.
Чун сухан дар вай наёмад коргар,
Тан занад охир бад- он тимор-дар.

Мавҷзан шуд пардаи дилшон зи хун,
То чи ояд худ аз ин парда бурун.
Турки рӯз охир чу бо заррин сипар
Ҳиндуи шабро ба теғ афканд сар,
Рӯзи дигар, к- ин ҷаҳони пурғурур
Ёфт аз сарчашмаи Хуршед нур,
Шайх хилватсози кӯйи ёр шуд,
Бо сағони кӯйи ӯ дар қор шуд.
Мӯътакиф биншаст бар хоки раҳаш,
Ҳамчу мӯйе шуд зи рӯйи чун маҳаш.
Қурби моҳе рӯзу шаб дар кӯйи ӯ
Сабр қард аз Офтоби рӯйи ӯ.
Оқибат бемор шуд бе дилситон,
Ҳеч барнагрифт сар з- он остон.
Буд хоки кӯйи он бут бистараш,
Буд болин остони он дараш.
Чун набуд аз кӯйи он бигзаштанаш,
Духтар оғаҳ шуд зи ошиқ гаштанаш.
Хештанро аъчамӣ қард он нигор,
Гуфт:- Шайхо, аз чи гаштӣ беқарор?!
Кай кунанд, ай аз шароби ширк маст,
Зохидон дар кӯйи тарсоён нишаст.
Гар ба зулфам Шайх иқрор оварад,
Ҳар дамаш девонагӣ бор оварад.
Шайх гуфташ:- Чун забунам дидаӣ,
Лочарам дар дидаи дил дидаӣ.
Ё дилам деҳ боз, ё бо ман бисоз,
Дар ниёзи ман нигар, чандин маноз!
Аз сари нозу такаббур даргузар,
Ошиқу пиру ғарибам, дарнигар!
Сарсарӣ чун нест ишқам, ай нигор,
Ё сарам аз тан бибур, ё сар дар ор.
Ҷон фишонам, гар ту фармонам диҳӣ,
Ҳам зи лаб бори дигар ҷонам диҳӣ.

Ай лабу зулфат зиёну суди ман,
Рӯйю кӯят мақсаду беҳбуди ман.
Гаҳ зи тоби зулф дар тобам кунӣ,
Гаҳ зи чашми маст дар хобам кунӣ.
Дил пуроташ, дида пуртоб аз туам,
Бедилу бесабру беҳоб аз туам.
Бе ту ман чону ҷаҳон бифрӯҳтам,
Киса бин, к- аз ишқи ту бардӯҳтам.
Ҳамчу борон ашк меборам зи чашм,
З- он ки бе ту чашми ин дорам зи чашм.
Дил зи дасти дида дар мотам бимонд,
Дида рӯят диду дил дар ғам бимонд.
Он чи ман аз дида дидам, кас наид,
Он чи ман аз дил кашидам, кӣ кашид?
Аз дилам ҷуз хуни дил ҳосил намонд,
Хуни дил то кай ҳурам, чун дил намонд?!
Беш аз ин бар ҷони ин мискин мазан,
Бар футӯҳи ман лагад чандин мазан.
Рӯзгори ман бишуд дар интизор,
Гар бувад васле биёбам рӯзгор.
Ҳар шабе бар ҷон каминсозӣ кунам,
Бар сари кӯйи ту ҷонбозӣ кунам.
Рӯй бар хоки дарат ҷон медиҳам,
Ҷон ба нархи хок арзон медиҳам.
Чанд нолам бар дарат, дар боз кун,
Як дамам бо хештан дамсоз кун.
Офтобӣ, аз ту дурӣ чун кунам,
Соҷам, аз ту сабурӣ чун кунам!
Гарчи ҳамчун соҷам, аз изтироб
Дарҷаҳам аз равзанат чун Офтоб!
Ҳафт гардунро дарорам зери пар,
Гар фуруд оӣ бад- ин саргашта сар!
Меравам бо хок ҷоне сӯхта,
З- оташи ҷонам ҷаҳоне сӯхта.

Пой аз ишқи ту бар гил монда,
Даст аз шавқи ту бар дил монда.
Мебарояд э- орзуят чон зи ман,
Чанд бошӣ беш аз ин пинҳони ман!
Духтараш гуфт:- Ай хириф аз рӯзгор,
Сози кофуру кафан кун, шарм дор,
Чун дамат сард аст, дамсозӣ макун,
Пир гаштӣ, рӯ суйи бозӣ макун!
Ин замон азми кафан кардан туро
Беҳ бувад, то азми ман кардам туро!
Чун ту дар пирӣ ба як нонӣ гарав
Ишқ варзидан набитвонӣ, бирав!
Кай тавонӣ подшоҳӣ ёфтан!
Чун ба серӣ нон нахоҳӣ ёфтан!
Шайх гуфташ:- Гар бигӯйӣ сад хазор,
Ман надорам чуз ғами ишқи ту кор.
Ошиқиро чӣ чавон, чӣ пирмард,
Ишқ бар ҳар дил, ки зад, таъсир кард!
Гуфт духтар:- Гар дар ин корӣ дуруст,
Даст бояд шуст аз ислом чуст.
Ҳар кӣ ӯ ҳамранги ёри хеш нест,
Ишқи ӯ аз рангу бӯйе беш нест.
Шайх гуфташ:- Ҳар чи гӯйӣ, он кунам,
Ҳар чи фармой, ба чон фармон кунам.
Ҳалқадаргӯши туам, ай симтан,
Ҳалқае аз зулф дар ҳалқам фикан.
Гуфт духтар:- Гар ту ҳастӣ марди кор,
Чор корат кард бояд ихтиёр.
Сачда кун пеши буту «Қуръон» бисӯз,
Хамр нӯшу дида аз имон бидӯз.
Шайх гуфто:- Хамр кардам ихтиёр,
Бо сеи дигар надорам ҳеч кор.
Бар чамолат хамр ёрам х(в)ард ман
В- он сеи дигар наёрам кард ман.

Гуфт:- Бархезу биёву хамр нӯш,
Чун бинӯшӣ хамр, ойӣ бар хурӯш.
Шайхро бурданд то дайри муғон,
Омаданд он чо муридон дар фиғон.
Шайх алҳақ маҷлисе бас тоза дид,
Мизбонро хусни беандоза дид.
Оташи ишқ оби кори ӯ бибурд,
Зулфи тарсо рӯзгори ӯ бибурд.
Заррае ақлаш намонду хуш ҳам,
Даркашид он чойгаҳ хомӯш дам.
Чоми май бистуд зи дасти ёри хеш,
Нӯш карда, дил бурид аз кори хеш.
Чун ба як чо шуд шаробу ишқ ёр,
Ишқи он моҳаш яке шуд сад ҳазор.
Чун ҳарифи оби дандон дид Шайх
Лаъли ӯ дар ҳуққа хандон дид Шайх.
Оташе аз шавқ дар чонаш фитод,
Сели хунин сӯйи мижгонаш фитод.
Чоми дигар хост Шайху нӯш кард,
Ҳалқае аз зулфи ӯ дар гӯш кард.
Ҳар чи медонист, аз ёдаш бирафт,
Бода омад, ақл чун бодаш бирафт.
Хамр ҳар маънӣ, ки будаш аз нахуст,
Пок аз лавҳи замири ӯ бишуст.
Қурби сад тасниф дар дин ёд дошт,
Ҳифзи «Қуръон»- ро басте устод дошт.
Чун май аз соғар ба нофи ӯ расид,
Даъвии ӯ рафту лофи ӯ расид.
Ишқи он дилбар бимондаш саъбноқ,
Ҳар чӣ дигар буд, яқсар рафт пок.
Шайх чун шуд масту ишқаш зӯр кард,
Ҳамчу дарё чони ӯ пуршӯр кард.
Он санамро дид май дар даст маст,
Шайх шуд якборагӣ он чо зи даст.

Барнаёмад бо худу расво шуд ӯ,
Менатарсид аз касу тарсо шуд ӯ.
Дил бидод аз даст в- аз май х(в)арданаш,
Хост то дасте кунад дар гарданаш.
Духтараш гуфт:- Ай ту марди кор не,
Муддаи дар ишқу даъвидор не!
Офият бо ишқ набвад созгор,
Ошикиро куфр бояд пойдор.
Гар қадам дар ишқ муҳкам дорие,
Мазҳаби ин зулфи пурхам дорие,
Ҳамчу зулфам неҳ қадам дар кофирӣ,
3- он ки набвад ишқ кори сарсарӣ.
Иқтидо гар ту ба куфри ман кунӣ,
Бо ман ин дам даст дар гардан кунӣ.
Гар нахоҳӣ кардан ин ҷо иқтидо,
Хезу рав, инак асо, инак ридо.
Шайхи ошиқгашта корафтода буд,
Дил зи ғафлат бар қазо бинҳода буд.
Он замон, к- андар сараш мастӣ набуд,
Як нафас ӯро сари ҳастӣ набуд.
Ин замон, ки ошиқи зор асту маст,
Ҳам зи по афтода, ҳам рафта зи даст.
Менаёяд бо худу расво шавад,
Менатарсад аз касу тарсо шавад.
Буд май бас кӯҳна, 3- он рӯ кор кард,
Шайхро саргашта чун паргор кард.
Шуд хароб он пиру шуд аз даст маст,
Маст гардиду ба кулӣ шуд зи даст.
Пирро май кӯҳнаву ишқи ҷавон,
Дилбараш ҳозир, сабури чун тавон?
Гуфт:- Бетоқат шудам, ай моҳрӯй,
Аз мани бедил чи мехоҳӣ, бигӯй!
Гар ба хушёрӣ нагаштам бутпараст,
Пеши бут мусхаф бисӯзам масти маст.

Духтараш гуфт:- Ин замон шоҳи манӣ,
Лойиқи дидору ҳамроҳи манӣ.
Пеш аз ин дар ишқ будӣ хоми хом,
Хуш бизӣ, чун пухта гаштӣ, вассалом!
Чун хабар наздики тарсоён расид,
К- ончунон шайхе раҳи эшон гузид.
Шайхро бурданд сӯйи Дайр маст,
Баъд аз он гуфтанд, то зуннор баст.
Шайх чун дар ҳалқаи зуннор шуд,
Хирқаро оташ заду дар қор шуд.
Дил зи дини ҳештан озод қард,
Не зи Қаъба, не зи шайхӣ ёд қард.
Баъди чандин соли имони дуруст
Инчунин навбовае рӯяш бишуст.
Гуфт:- Ҳазлон қасди ин дарвеш қард,
Ишқи тарсозода қори ҳеш қард.
Ҳар чи гӯяд баъд аз ин, фармон қунам,
3- ин батар чи б- вад, ки қардам, он қунам!
Рӯзи хушёрӣ набудам бутпараст,
Бут парастидам, чу гаштам масти маст.
Бас қасо, қ- аз ҳамр тарқи дин қунад,
Бешақеам алхабоис ин қунад.
Шайх гуфт:- Ай духтари дилбар, чӣ монд,
Ҳар чи гуфтӣ, қарда шуд, дигар чӣ монд!
Ҳамр хӯрдам, бут парастидам зи ишқ,
Қас надидаст, он чи ман дидам зи ишқ.
Қас чу ман дар ошиқӣ расво нашуд,
Аз чунон шӯхе чунин шайдо нашуд.
Қурби панҷаҳ солро ҳам буд боз,
Мавҷ мезад дар дилам дарёи роз.
Дурраи ишқ аз қамин барҷаста қуст,
Бурд моро бар сари лавҳи нахуст.
Ишқ аз ин бисёр қардасту қунад,
Хирқаро зуннор қардасту қунад.

Пухтаи ақл аст абҷадхони ишк,
Саршиносӣ ғайбу саргардони ишк,
Ин ҳама худ рафт, баргӯ андаке,
То ту кай хоҳӣ шудан бо ман яке.
Чун бинои васли ту бар асл буд,
Ҳар чи кардам, бар умеди васл буд.
Васл бояд, ошноӣ ёфтан,
Чанд хоҳам дар ҷудой тофтан.
Боз духтар гуфт, к- ай пири асир,
Ман гаронкобинаму ту бас фақир.
Симу зар бояд маро, ай беҳабар,
Кай шавад бе сим кори ту чу зар?!
Чун надорӣ зар, сари худ гиру рав,
Нафқае бистон зи ман, ай пиру рав.
Ҳамчу Хуршеди сабукрав фард бош,
Сабр кун мардонавору мард бош.
Шайх гуфт:- Ай сарвақдди симбар,
Аҳд некӯ мебарӣ алҳақ ба сар.
Кас надорам ҷуз ту, ай зебонигор,
Даст аз ин шева сухан охир бидор.
Ҳар даме навъе дигар андозиям,
Дар сар андозӣ, ба сар андозиям.
Хуни дил бе ту бих(в)ардам, ҳар чӣ буд,
Дар сари кори ту кардам, ҳар чӣ буд!
Дар раҳи ишқи ту ҳар ч- ам буд, шуд,
Куфру ислому зиёну суд, шуд.
Чанд дорӣ беқарорам з- интизор?
Ту надорӣ инчунин бо ман қарор.
Ҷумлаи ёрон зи ман баргаштаанд,
Душмани ҷони мани саргаштаанд.
Ту чунин, эшон чунон, ман чун кунам,
Чун на дил монду на ҷон, ман чун кунам!
Дӯстат медорам, ай исосиришт,
Бо ту дар дӯзах ки бе ту дар бихишт!

Оқибат чун Шайх омад марди ӯ,
Сӯхт дил он моҳро бар дарди ӯ.
Гуфт:- Кобини маро, ай мустаҳом,
Хукбонӣ боядат соли тамом.
Чунки соли бигзарад бо ту ба ҳам,
Умр бигзорем дар шодиву ғам.
Шайх аз фармони чонон сар натофт,
К- он ки сар тобад зи чонон, бар наёфт.
Рафт Шайхи Каъбаву пири кибор,
Хукбонӣ кард соли ихтиёр.
Дар ниҳоди ҳар касе сад хук ҳаст,
Хук бояд гашт, ё зуннор баст.
Ту чунон занн мебарӣ, ай ҳеч кас,
К- ин хатар он пирро афтоду бас.
Дар даруни ҳар касе ҳаст ин хатар,
Сар бурун орад, чу ояд дар сафар.
Ту зи хуки хеш агар оғах наӣ,
Сахт маъзурӣ, ки марди раҳ наӣ!
Гар қадам дар раҳ ниҳӣ, ай марди кор,
Ҳам буту ҳам хук бинӣ сад ҳазор.
Хук куш, бут сӯз дар саҳрои ишқ
В- арна ҳамчун Шайх шав расвои ишқ!

ДАРМОНДАНИ МУРИДОН БА КОРИ ШАЙХ ВА МУРОҶИЪАТ КАРДАН БА КАЪБА

Оқибат чун Шайх тарсой гузид,
Дар тамоми Рум ғавғо шуд паид.
Ҳамнишинонаш ҳама дар монда сахт,
Моту ҳайрон, хастачону тирабахт.
Чун бидиданд он гирифтори ӯ,
Боз гардиданд аз ёрии ӯ.

Чумла аз шӯхии ӯ бигрехтанд,
Аз ғами ӯ хок бар сар рехтанд.
Буд ёре дар миёни чамъ чувт,
Пеши Шайх омад, ки ай дар кор суст,
Меравам имшаб ба сӯйи Каъба боз,
Чист фармон, боз бояд гуфт роз!
Ё ҳама ҳамчун ту тарсой кунем,
Хешро дар кеши расвой кунем.
Ё туро дорем аз ин роҳ боз,
Гарчи моро нест барги роҳу соз.
Инчунин танҳот напсандем мо,
Ҳамчу ту зуннор барбандем мо.
Ё чу натвонем дидат ҳамчунин,
Зуд бигрезем бе ту 3- ин замин.
Мӯътакиф дар Каъба биншинем мо,
То бубинем, он чӣ мебинем мо.
Шайх гуфто:- Чони ман пурдарад буд,
Ҳар кучо хоҳед, бояд рафт зуд!
То маро чон ҳаст, Дайрам чой бас,
Духтари тарсои рӯҳафзой бас.
Менадонед арчи бас озодаед,
3- он ки ин чо кор ноафтодаед.
Гар шуморо кор афтодӣ даме,
Ҳамдаме будӣ маро дар ҳар ғаме.
Боз гардед, ай рафикони азиз,
Менадонам, то чи хоҳад буд низ.
Гар зи мо пурсанд, баргӯед рост,
К- он зи по афтода, саргардон кучост!
Чашм пурхуну дахан пурзаҳр монд,
Дар даҳони аждаҳои қаҳр монд.
Ҳеч кофир дар чаҳон надҳад ризо,
Он чи кард он пири ислом аз қазо.
Рӯйи тарсое намудандаш зи дур,
Шуд зи ақлу дину шайхӣ носабур.

Зулфи ӯ чун халқа дар халқаш фиканд,
Дар зафони ҷумлаи халқаш фиканд.
Гар маро дар сарзаниш гирад касе,
Гӯ, дар ин раҳ инчунин афтад бaсе.
Дар чунин раҳ, ки на бун дорад, на сар,
Кас мабодо эмин аз хавфу хатар.
Ин бигуфту рӯй аз ёрон битофт,
Хукбониро сӯйи хукон шитофт.
Оқибат рафтанд сӯйи Каъба боз,
Монда ҷон дар сӯхтан, тан дар гудоз.
Баски ёрон дар ғамаш бигристанд,
Ҳар замон аз пас ҳаме нигристанд.
Шайхашон дар Рум танҳо мондае,
Дода дин барбоду тарсо мондае.
В- он гаҳ эшон аз ҳаё ҳайрон шуда,
Ҳар яке дар гӯшае пинҳон шуда.
Шайхро дар Каъба ёре ҷуст буд,
Дар иродат сахту собит менамуд.
Буд бас бинандаву бас роҳбар,
3- ӯ набудӣ Шайхро огоҳтар.
Шайх чун аз Каъба шуд сӯйи сафар,
Ӯ набуд он ҷойгаҳ ҳозир магар,
Чун муриди Шайх боз омад ба ҷой,
Буд аз Шайхаш тixӣ хилватсарой.
Бозпурсид аз муридон ҳоли Шайх
Бозгуфтандаш ҳама аҳволи Шайх.
К- аз қазо ӯро ҷи бор омад ба бар
В- аз қадар ӯро ҷи кор омад ба сар.
Мӯйи тарсое ба як мӯяш бибаст,
Роҳ бар имон зи сад сӯяш бибаст.
Ишқ мебозад кунун бо зулфу хол,
Хирқа гашташ миҳрақа, ҳолаш муҳол.
Дастҳо бардошта аз тоъат ӯ,
Хукбонӣ мекунад ин соъат ӯ.

Ин замон он хоҷаи бисёрдard
Сачяи саддонaро зуннор кард.
Гарчи Шайхи мо бaсе дар дин битохт,
Аз куҳангабре кунун нaтвон шинохт.
Чун мурид он қисса бишнид, аз шигифт
Рӯй чун зар карду зорӣ даргирифт.
Бо муридон гуфт:- Ай тардоманон,
Дар вафодорӣ на мардон, на занон,
Ёри корaфтода бояд сад ҳазор,
Ёр н- ояд чуз чунин рӯзе ба кор!
Гар шумо будед ёри Шайхи хеш,
Роҳи ёрӣ аз чӣ бигрифтед пеш?!
Шарматон бод, охир ин ёрӣ бувад?
Ҳақшиносиву вафодорӣ бувад!
Чун ниҳод он Шайх бар зуннор даст,
Ҷумларо зуннор мебоист баст.
Аз бараш амдан намебоист шуд,
Ғайри тарсо худ кучо шоист шуд!
Ин на ёриву мувофик будан аст,
К- он чи кардед, аз мунофик будан аст!
Ҳар кӣ ёри хешро ёвар шавад,
Ёр бояд буд, агар кофар шавад!
Вақти нокомӣ тавон донист ёр,
Худ бувад дар комронӣ сад ҳазор!
Шайх чун афтод дар коми наҳанг,
Ҷумла з- ӯ бигрехтанд аз ному нанг.

Ишқро бунёд бар бадномӣ аст,
Ҳар кӣ з- ин сар сар кашад, аз хомӣ аст.
Ҷумла гуфтанд, он чи гуфтӣ пеш аз ин,
Борҳо гуфтем бо ӯ беш аз ин.
Азми он кардем, то бо ӯ ба ҳам
Умр бигзорем дар шодиву ғам.

Зӯҳд бифрӯшему расвой кунем,
Дин барандозему тарсой кунем.
Лек рӯй он дид Шайхи корсоз,
К- аз бари ӯ як ба як гардем боз.
Чун надид аз ёрии мо Шайх суд,
Боз гардонид моро Шайх зуд.
Мо ҳама бар ҳукми ӯ гаштем боз,
Қисса баргуфтему нанҳуфтем роз.
Баъд аз он асхобро гуфт он мурид:
— Гар шуморо кор будӣ бар мазид,
Чуз дари Ҳақ нестӣ ҷойи шумо,
Дар хузур астӣ саропойи шумо.
Дар тазаррӯъ доштан дар пеши Ҳақ
Ҳар яке бурдӣ бар он дигар сабақ.
Худ чаро аз Шайх кардед эҳтироз,
Аз дари Ҳақ баҳри чӣ гаштед боз?
Чун шунуданд ин суҳан, аз аҷзи хеш
Барнаёварданд як тан сар зи пеш.
Мард гуфт:- Акнун аз ин хилчат чӣ суд,
Кор чун афтод, барҳезем зуд.
Лозими даргоҳи Ҳақ бошем мо,
Дар тазаррӯъ хок мепошем мо.
Пераҳан пӯшем аз коғаз ҳама,
Даррасем охир ба Шайхи х(в)ад ҳама.
Чумла сӯйи Рум рафтанд аз Араб,
Мӯътакиф гаштанд пинҳон рӯзу шаб.
Бар дари Ҳақ ҳар якеро сад ҳазор
Гаҳ шафоъат, гоҳ зорӣ буд кор.
Ҳамчунин то чил шабонрӯзи тамом
Сар напечиданд ҳеч аз як мақом.
Чумларо чил шаб на хур буду на хоб,
Ҳамчу шаб чил рӯз не нону на об.
Аз тазаррӯъ кардани он қавми пок
Дар фалак афтод ҷӯше саъбнок.

Сабзпӯшон дар фарозу дар фуруд
Љумла пӯшиданд аз мотам кабуд.
Охируламр он кї буд ӯ пешсаф,
Омадаш тири дуъое бар ҳадаф.
Баъди чил шаб он муриди покбоз
Буд андар хилват аз худ рафта боз.
Субхдам боде баромад мушкбор,
Шуд чаҳони кашф бар дил ошкор.
Мустафоро дид, меояд чу моҳ,
Дар бар афканда ду гесӯи сиёх.
Соѝи Ҳақ Офтоби рӯи ӯ,
Сад чаҳон чон вақфи ҳар як мӯи ӯ.
Мехиромиду табассум менамуд,
Хешро чон андар ӯ гум менамуд.
Он мурид ӯро чу дид, аз ҷой част,
К- ай Набиюллоҳ, дастам гир, даст!
Раҳнамои халқ, аз баҳри худой,
Шайхи мо гумроҳ шуд, роҳаш намоѝ.
Мустафо гуфт:- Ай ба ҳиммат бас баланд,
Рав, ки Шайхатро бурун кардам зи банд.
Ҳиммати олит кори хеш кард,
Дам назад, то Шайхро дар пеш кард.
Дар миёни Шайху Ҳақ аз дер гоҳ
Буд гардеву ғуборе бас сиёх.
Ин ғубор аз роҳи ӯ бардоштем,
Дар миёни зулматаш нагзоштем.
Кардам аз баҳраш шафоъат шабнаме,
Мунташир бар рӯзгори ӯ ҳаме.
Он ғубор акнун зи раҳ бархоста,
Тавба биншаста, гунаҳ бархоста.
Ту якин медон, ки сад олам гуноҳ
Аз тафи як тавба бархезад зи роҳ.
Баҳри эҳсон чун дарояд мавҷзан,
Маҳв гардонад гуноҳи марду зан.

Мард аз шодии он мадхуш шуд,
Наърае зад, к- осмон дар ҷӯш шуд.
Ҷумлаи асҳобро огоҳ кард,
Муждагонӣ доду азми роҳ кард.
Рафт бо асҳоб гирёну давон,
То расид ӯ назди Шайхи хукбон.
Шайхро диданд чун оташ шуда,
Дар миёни беқарорӣ х(в)аш шуда.
Ҳам фиканда буд нокус аз даҳон,
Ҳам гусаста буд зуннор аз миён.
Ҳам кулоҳи габракӣ андохта,
Ҳам зи тарсой дилаш пардохта.
Шайх чун асҳобро аз дур дид,
Хештанро дар миёни нур дид.
Ҳам зи хичлат ҷома бар тан чок кард,
Ҳам ба дасти аҷз бар сар хок кард.
Гоҳ чун абр ашки хунин мефишонд,
Гоҳ даст аз ҷони ширин мефишонд.
Гаҳ зи оташ пардаи гардун бисӯхт,
Гаҳ зи хичлат бар тани ӯ хун бисӯхт.
Ҳикмату асрору «Қуръон»- у хабар
Шуста буданд аз замираш сар ба сар,
Ҷумла бо ёд омадаш якборагӣ,
Боз раст аз ҷаҳлу аз бечорагӣ.
Чун ба ҳоли худ фуру нигристӣ,
Дар сучуд афтодиву бигристӣ?!
Ҳамчу гул аз хуни дил оғашта буд
В- аз хичолат дар арақ гум гашта буд.
Чун бидидандаш ҷунон асҳобино
Монда дар андӯху шодӣ мубтало.
Пеши ӯ рафтанд саргардон ҳама
В- аз пайи шукрона ҷонафшон ҳама.
Шайхро гуфтанд:- Ай пай бурда роз,
Меғ шуд аз пеши Хуршеди ту боз.

Хост аз раҳ куфру пас имон нишаст,
Бутпарастии Рум шуд яздонпараст.
Мавҷ зад ногоҳ дарёи қабул,
Шуд шафоъатхоҳи кори ту расул.
Ин замон шукрона олам- олам аст,
Шукр кун Ҳақро, чӣ чойи мотам аст!
Шукр Яздонро, ки аз дарёи Қор
Кард роҳе ҳамчу Хуршед ошкор.
Он ки донад кард рӯшанро сиёҳ,
Тавба донад дод бо чандин гуноҳ.
Оташе аз тавба чун бифрӯзад ӯ,
Ҳар чи бошад, ҷумла барҳам сӯзад ӯ.
Қисса кӯтаҳ мекунам з- ин чойгоҳ,
Будашон алқисса ҳолӣ азми роҳ.
Шайх ғусле карду шуд дар хирқа боз,
Рафт бо асҳоби худ сӯйи Ҳиҷоз.
Чун дар омад духтари тарсо зи хоб,
Мавҷ зад нур аз дилаш чун Офтоб.
Офтоб он гоҳ бикшода зафон
Гуфт:- Ҳон, шав аз пайи Шайхат равон.
Мазҳаби ӯ гиру хоки ӯ бибош,
Ай палидаш карда, поки ӯ бибош!
Ӯ чу омад дар раҳи ту бе маҷоз,
Дар ҳақиқат ту раҳи ӯ гир боз.
Раҳзанаш будӣ, ба роҳи ӯ дарой,
Чун ба роҳ омад, ту ҳамроҳӣ намоӣ.
Аз раҳаш бурдӣ, кунун ҳамраҳ бибош,
Чанд аз ин беогаҳӣ, огаҳ бибош.
Духтари тарсо аз он некӯ хитоб
Шуд гирифтори ҳазорон печу тоб.
Дар дилаш дарде даромад, ай аҷаб,
Беқарораш кард он дард аз талаб.
Оташе дар чони сармасташ фитод,
Даст дар дил зад, дил аз дасташ фитод.

Менадонист ӯ, ки чони беқарор
Дар даруни ӯ чӣ тухм орад ба бор.
Дид худро дар ачойиб оламе,
Кораш афтоду набудаш ҳамдаме.
Оламе, к- он чо нишони роҳ нест,
Гунг бояд шуд, зафон огоҳ нест.
Дарзамон он нозу нахват в- он тараб
Ҳамчу борон рехт аз вай, ай ачаб.
Наъразан, чомадарон берун давид,
Хок бар сар дар миёни хун давид.
Бо диле пурдарду чисме нотавон
Аз пайи Шайху муридон шуд равон.
Ҳамчу абре ғарқа дар хай медавид,
Дода дил аз дасту дар пай медавид.
Менадонист ӯ, ки дар саҳрову дашт
Аз кадомин сӯй мебояд гузашт.
Очизу саргашта менолид хуш,
Рӯйи худ дар хок мемолид хуш.
Ҳар замон мегуфт бо ачзу ниёз,
К- ай карими роҳдони корсоз,
Аврате дармондаву бечораам,
Аз диёру хонумон овораам.
Марди роҳи чун туеро раҳ задам,
Ту мазан бар ман, ки бе оғаҳ задам.
Баҳри қаҳҳоритро биншон зи чӯш,
Ман надонистам, хато кардам, бипӯш.
Ҳар чи кардам, бар мани мискин магир,
Дин пазируфтам, маро бедин магир!
Шайхро эълон карданд аз дарун,
К- омад он духтар зи тарсой бурун.
Ошноӣ ёфт бо даргоҳи мо,
Кораш афтод ин замон бо роҳи мо.
Шайх ҳолӣ боз гашт аз раҳ чу бод,
Боз шӯре дар муридон уфтод.

Чумла гуфтандаш: -Зи сар бозат чӣ буд,
Тавбаву чандин таку тозат чӣ буд?
Бори дигар ишқбозӣ мекунӣ,
Бо ниёзе бениёзӣ мекунӣ!
Ҳоли духтар Шайх бо эшон бигуфт,
Ҳар кӣ он бишнид, тарки ҷон бигуфт.
Шайху асҳобаш зи пас рафтанд боз,
То расид он чо, ки буд он дилнавоз.
Зард медиданд чун зар рӯйи ӯ,
Гум шуда дар гарди раҳ гесӯйи ӯ!
По бараҳна, пора карда чома пок,
Бар мисоли мурдае бар рӯйи хок.
Чун бидид он моҳ шайхи хешро,
Ғашше бигрифт он бути дилрешро.
Пас бибурд он моҳро аз ғашши хоб,
Шайх бар рӯяш фишонд аз дида об.
Чун назар афканд бар Шайх он нигор,
Ашқборон гашт чун абри баҳор.
Дида бар аҳду вафойи ӯ фиканд,
Хешро дар дасту пойи ӯ фиканд.
Гуфт: -Аз ташвири ту ҷонам бисӯхт,
Беш аз ин дар парда натвонам бисӯхт.
Барфикан ин парда, то оғаҳ шавам,
Роҳ бинмо, то ки марди раҳ шавам.
Арза кун ислому бинмо роҳи Ҳақ,
Ай гузиншайхи майи огоҳи Ҳақ.
Шайх бар вай арзаи ислом дод,
Ғулғуле дар чумлаи ёрон фитод.
Чун шуд он бутрӯй аз аҳли аён,
Ашки ёрон мавҷзан шуд он замон.
Охируламр он санам чун роҳ ёфт,
Завқи имон дар дили огоҳ ёфт.
Шуд дилаш аз завқи имон беқарор,
Ғам дар омад гирди ӯ бе ғамгусор.

Гуфт:-Шайхо, тоқати ман гашт тоқ,
Ҳеч тоқат менаёрам дар фироқ.
Меравам з- ин хокдони пурсудоъ,
Алвидоъ, ай шайхи олам, алвидоъ!
Чун маро кӯтоҳ хоҳад шуд сухун,
Оқизам, афвам куну хасмӣ мақун.
Ин бигуфт он моҳу даст аз чон фишонд,
Ними чоне дошт, бар чонон фишонд.
Гашт пинҳон Офтобаш зери меғ,
Ҷони ширин з- ӯ чудо шуд, ай дарег!
Қатрае буд ӯ дар ин баҳри маҷоз,
Сӯйи дарёи ҳақиқат рафт боз.
Чумла чун бо вай зи олам меравем,
Рафт ӯву мо ҳама ҳам меравем.
Инчунин омад басе дар роҳи ишқ,
Ин касе донад, ки ҳаст огоҳи ишқ.
Ҳар чи меғӯянд дар раҳ, мумкин аст,
Раҳмату навмеду макру эмин аст!
Нафс ин асрор натвонад шунуд,
Бе насиба гӯй натвонад рабуд!
Ин ба гӯши чону дил бояд шунид,
Не ба нақши обу гил бояд шунид!
Чанги дил бо нафс ҳар дам сахт шуд,
Навҳае мехон, ки мотам сахт шуд!

**МАҚОЛАИ ХОМИС АШАР (15)
ИТТИФОҚ КАРДАНИ МУРҒОН
БАРОИ РАФТАН БА СҶИИ СИМУРҒ**

Чун шуниданд ин ҳикоят он ҳама,
Он замон гуфтанд тарки чон ҳама.
Бурд Симурғ аз дили эшон қарор,
Ишқ дар чонош яке шуд сад ҳазор.

Азми раҳ карданд, азме бас дуруст,
Аз барои раҳ сипардан гашта чувст.
Љумла гуфтанд:- Ин замон моро ба накд
Пешвое бояд андар ҳаллу ақд.
То бувад дар роҳ моро раҳбаре,
3- он ки натвон рафт роҳи худсарӣ
Дар чунин раҳ соҳибе бояд шигарф,
То тавон бигзашт 3- ин дарёи жарф.
Ҳокими худро ба чон фармон барем,
Љуз ба ҳукму амри ӯ раҳ наспарем.
То бувад охир дар ин майдони лоф,
Бори мо афтад ба чо дар кӯҳи Қоф.
Зарра дар Хуршеди воло уфтад,
Соџаи Симурғ бар мо уфтад.
Оқибат гуфтанд:-Ҳоким нест кас,
Қуръа бояд зад, тариқ ин асту бас.
Қуръа бар ҳар кас фитад, сарвар шавад,
Дар миёни кеҳтарон меҳтар шавад.
Чун ба дасти қуръашон афтад кор,
Дил гирифт он бекароронро қарор.
Чун расид ин чо сухан, кам гашт чӯш,
Љумлаи мурғон шуданд он чо хамӯш.
Қуръа афканданду бас лойиқ фитод,
Қуръашон бар Ҳудхуди ошиқ фитод.
Љумла ӯро раҳбари худ сохтанд,
Гар хамефармуд, сар мебохтанд.
Аҳд карданд он ҳама, к- ӯ сарвар аст,
Ҳам дар ин раҳ пешрав, хам раҳбар аст.
Ҳукм ҳукми ӯст, фармон низ хам,
3- ӯ дареге нест тан, чон низ хам.
Ҳудхуди ходӣ чу омад паҳлавон,
Тоҷ бар фарқаш ниҳоданд он замон.
Сад ҳазорон мурғ дар роҳ омаданд,
Соџабони моҳию моҳ омаданд.

Чун падид омад сари доде зи роҳ,
«Аннафир» аз қавм бар шуд то ба моҳ.
Ҳайбате з- он роҳ бар чон уфтод
В- оташе бар чони эшон уфтод.
Баркашиданд он ҳама бар якдигар,
Чӣ пару чӣ бол, чӣ пову чӣ сар.
Чумла даст аз чон бишуста покбоз,
Бори эшон бас гарону раҳ дароз.
Буд роҳе холӣ аз сайр, ай ачаб,
Заррае на шарру на хайр, ай ачаб.
Буд хомӯшиву оромиш дар ӯ,
Не физиош буду не коҳиш дар ӯ.
Солике гуфто, ки раҳ холӣ чарост?
Худхудаш гуфт:-Ин зи иззи подшост!

ҲИКОЯТ

Боязид омад шабе берун зи шаҳр,
Аз хурӯши халқ холӣ дид даҳр.
Моҳтобе буд бас оламфурӯз,
Шаб шуда аз партави он ҳамчу рӯз.
Осмон пуранҷуми ороста,
Ҳар яке кори дигарро хоста.
Шайх чандоне, ки дар саҳро бигашт,
Кас намечунбид дар саҳрову дашт.
Шӯрише дар вай падид омад ба зӯр,
Гуфт:-Ё раб, дар дилам афтод шӯр!
Бо чунин рифъат, ки даргоҳи турост,
Инчунин холӣ зи муштоқон чарост?
Ҳотифе гуфташ, ки ай хайрони роҳ,
Ҳар касеро роҳ надҳад подшоҳ.
Иззати ин дар чунин кард иқтизо,
К- аз дари мо дур бошад ҳар гадо.

Чун ҳарими иззи мо нур афканад,
Ғофилони хуфтаро дур афканад.
Солҳо буданд мардон интизор,
То якеро бор бошад аз ҳазор!

**МАҚОЛАИ СОДИС АШАР(16)
ДАР МУШОВАРАИ МУРҒОН БО
РОҲБАРИ ХУД**

Чумлаи мурғон зи ҳавлу бими роҳ,
Болу пар пурхун бароварданд оҳ.
Роҳ медиданду поён нопадид,
Дард медиданду дармон нопадид.
Боди истиғно чунон частӣ дар ӯ,
К- осмонро пушт бишкастӣ дар ӯ.
Дар биёбоне, ки товуси фалак
Ҳеч месанчад дар ӯ бе ҳеч шак,
Кай бувад мурғи дигарро дар ҷаҳон
Тоқати он роҳ ҳаргиз як замон.
Чун битарсиданд он мурғон зи раҳ,
Ҷамъ гаштанд он ҳама як ҷойгаҳ.
Пеши Ҳудхуд омаданд аз худ шуда,
Толиби андарзи он Ҳудхуд шуда.
Пас бад ӯ гуфтанд, ай донои роҳ,
Бе адаб натвон шудан дар пешгоҳ.
Ту басе пеши Сулаймон будай,
Бар бисоти мулки султон будай.
Расми хидмат сар ба сар донистай,
Мавзеи амну хатар донистай.
Ҳам фарозу шеби ин раҳ дидаӣ,
Ҳам басе гирди ҷаҳон гардидаӣ.
Ройи мо он аст ин соат ба нақд,
Чун туй моро имоми ҳаллу ақд,

Бар сари минбар шавӣ ин чойгоҳ,
Пас бисозӣ қавми худро сози роҳ.
Шарҳ гӯйӣ расму одоби мулук,
3- он ки натвон кард бар ҷаҳл ин сулук.
Ҳар якеро ҳаст дар дил мушкиле,
Мебибояд роҳро фориғдиле.
Чун бипурсем аз ту мушкилҳои худ,
Бистурем он шубҳат аз дилҳои худ.
Мушкили дилҳои мо ҳам кун нахуст,
То кунем аз баъди он азми дуруст.
Мо кучо донем ин роҳи дароз,
Дар миёни шубҳа чун монем боз.
Дил чу фориғ гашт, тан дар раҳ диҳем,
Бе дилу тан сар бад- он дарғаҳ ниҳем.

МАВЪИЗА ГУФТАНИ ҲУДҲУД МУРҒОНРО

Баъд аз он Ҳудхуд суханро боз кард,
Бар сари курсӣ шуду оғоз кард.
Ҳудхуде бо тоҷ чун бар тахт шуд,
Ҳар кӣ рӯяш дид, олибахт шуд.
Пеши Ҳудхуд сад ҳазорон бештар
Саф заданд аз хайли мурғон сар ба сар.
Пеш омад булбулу кумрӣ ба ҳам,
То шаванд он ҳар ду тан мукрӣ ба ҳам.
Булбулу кумрӣ чу ҳамрози омаданд,
Чун ду мукрии хушовоз омаданд.
Ҳар ду алҳон баркашиданд он замон,
Ғулғуле афтод 3- эшон дар ҷаҳон.
Лаҳни эшон ҳар киро дар гӯш шуд,
Беқарорӣ омаду мадхуш шуд.
Ҳар якеро ҳолате омад падида,
Кас на бо худ буду не бе х(в)ад падида.

Баъд аз он Худхуд сухан оғоз кард,
Парда аз рӯи маъонӣ боз кард.

МАҚОЛАИ СОБИЪ АШАР (17) БАЁНИ ИШКОЛИ МУРҶЕ

Сойиле гуфташ, ки ай бурда сабақ,
Ту ба чӣ аз мо сабақ бурдӣ ба ҳақ.
На ту чун моиву моро чун ту рост,
Дар миёни мо тафовут аз чӣ хост!
Чӣ гунаҳ омад зи ҷисму ҷони мо,
Қисми ту софиву дурдӣ они мо.
Гуфт:-Ай сойил, Сулаймонро ҳаме
Чашм афтодаст бар мо як даме.
Не ба сим ин ёфтам ман, не ба зар,
Ҳаст ин давлат маро аз як назар.
Кай ба даст орад ба тоъат он касе,
З- он ки кард Иблис ин тоъат басе.
В- ар касе гӯяд, набояд тоъате,
Лаънате борад бар ӯ ҳар соъате.
Ту макун дар як нафас тоъат раҳо,
Пас манех тоъат, чу кардӣ бар баҳо.
Ту ба тоъат умри худ мебар ба сар,
То Сулаймон бар ту андозад назар.
Чун ту мақбули Сулаймон омадӣ,
Ҳар чӣ гӯям, бештар з- он омадӣ!

ҲИКОЯТ

Гуфт рӯзе шоҳ Махмуд аз қазо
Уфтода буд аз лашкар чудо.

Боди так меронд танҳой, яке
Бар лаби дарё бидидаш кӯдаке.
Дар буни дарё фиканда буд шаст,
Шаҳ саломаш карду дар пешаш нишаст.
Кӯдакак андӯҳгин биншаста буд,
Ҳам дилаш оғушта, ҳам ҷон хаста буд.
Гуфт:-Ай кӯдак, чароӣ ғамзада,
Ман надидам чун ту як мотамзада.
Кӯдакаш гуфт:-Ай амири пурхунар,
Ҳафт тифлем, ин замон мо бепадар.
Модаре дорем, барҷомондае,
Сахт дарвешем, танҳо рондае.
Аз барои рӯзии ҳар рӯз дом
Ман дарандозам, нишинам то ба шом.
То бигирам моҳие бо сад заҳир,
Қути мо ин аст ҳар шаб, ай амир!
Шоҳ гуфто:-Хоҳӣ, ай тифли диҷам,
То кунам анбозие бо ту ба ҳам.
Гашт кӯдак розиву анбоз шуд,
Шоҳ андар баҳр шастандоз шуд.
Шасти кӯдак давлати шоҳӣ гирифт,
Лочарам он рӯз сад моҳӣ гирифт.
Он ҳама моҳӣ чу кӯдак дид пеш
Гуфт:-Ин давлат ачаб дорам зи хеш.
Толеъе дорӣ ба давлат, ай ғулом,
К- ин ҳама моҳӣ дарафтодат ба дом.
Шоҳ гуфто:-Кам набошад, ай писар,
Гар зи моҳигири худ ёбӣ хабар.
Давлати ту аз ман аст ин ҷойгоҳ,
3- он ки моҳигири ту шуд подшоҳ.
Ин бигуфту гашт бар маркаб савор,
Тифл гуфто:-Қисми худ кун бар канор!
Шоҳ гуфто:-Қисми имрӯзӣ туро,
Он чи фардо сайд афтад, он маро.

Сайди мо фардо ту хоѝи буду бас,
Лочарам, ман сайди худ надхам ба кас.
Рӯзи дигар чун ба айвон боз шуд,
Хотири шаҳ дар пайи анбоз шуд.
Рафт сарҳанגעву кӯдакро бихонд,
Шаҳ ба анбозиш бар маснад нишонд.
Булфузуле гуфт:-Шоҳо, ин гадост,
Шоҳ гуфто:-Ҳар чѝ хаст, анбози мост!
Чун пазируфтем, рад натвон- ш кард,
Ин бигуфту ҳамчу худ султон- ш кард.
Кард аз кӯдак талабгоре суол,
К- аз кучо овардѝ охир ин чамол?
Гуфт:-Шодѝ омаду шеван гузашт,
З- он ки соѝибдавлатѝ бар ман гузашт!

ҲИКОЯТ

Хуниеро кушт шоҳе дар иқоб,
Дид он шаб сӯфиеро ѱ ба хоб.
Дар биҳишти адн хандон мегузашт,
Гоҳ хуррам, гаҳ хиромон мегузашт.
Сӯфияш гуфто:-Ту хунѝ будай,
Дойиман дар сарнагунѝ будай.
Аз кучо ин манзилат омад падид,
З- он чи ту кардѝ, бад- ин натвон расид.
Гуфт:- Чун хунам равон шуд бар замѝ,
Мегузашт он чо ҳабиби аъчамѝ.
Дар ниҳон аз зери чашм он пири роҳ
Кард бар ман турфатульайне нигоҳ.
Ин ҳама ташрифу сад чандин дигар
Ёфтам аз иззати он як назар.
Ҳар кѝ чашми давлате бар вай фишод,
Бар сари садри саъодат по ниҳод.

То наяфтад бар ту мардеро назар,
Аз вучуди хеш кай ёбӣ хабар.
Гар ту биншинӣ ба танҳои базе,
Роҳ натвонӣ буридан бе касе!
Пир бояд рохро, танҳо марав,
Аз сари амё дар ин дарё марав!
Пири мо лобуд зи роҳ омад туро,
Дар ҳама коре паноҳ омад туро.
Чун ту ҳаргиз роҳ нашносӣ зи чоҳ,
Бе асокаш кай тавонӣ бурд роҳ.
Не туро чашм асту на раҳ кӯтаҳ аст,
Пир дар роҳат қаловузи раҳ аст.
Ҳар кӣ шуд дар зилли соҳибдавлате,
Набвадаш дар роҳ ҳаргиз хичлате.
Ҳар кӣ ӯ бо давлате пайваста шуд,
Хор дар дасташ ҳама гулдаста шуд.

ҲИКОЯТ

Ногаҳе Маҳмуд шуд сӯйи шикор,
Ӯ фитод аз лашкари худ бар канор.
Пирмарде хоркаш меронд хар,
Хори вай афтоду мехорид сар.
Дид Маҳмудаш чунон дармондае,
Хори ӯ афтодаву хар мондае.
Пеш шуд Маҳмуду гуфт:-Ай беқарор,
Ёр хоҳӣ? Гуфт:-Хоҳам, ай савор!
Гар маро ёрӣ кунӣ набвад гарон,
Ман кунам суд, ӯ туро набвад зиён.
Аз накӯрӯйит мебинам насиб,
Лутф набвад аз накӯрӯён ғариб.
Аз карам омад ба зер он шаҳрёр,
Бурд холӣ дасти чун гул сӯйи хор.

Бори ӯ бар ҳар ниҳод он сарфароз,
Раҳш сӯйи лашкари худ ронд боз.
Гуфт лашкарро, ки пири хоркаш
Бо ҳаре меояд аз пас боркаш.
Раҳ фуру гиред аз ҳар сӯйи ӯ,
То бубинад рӯйи манро рӯйи ӯ.
Лашкараш бар пир бигрифтанд роҳ,
Раҳ намонд он пирро чуз пеши шоҳ.
Пир бо худ гуфт:-Бо лоғар ҳаре
Чун барам раҳ, ин- т золим лашкаре!
Гарчи метарсид рӯйи шоҳ дид,
Ҳам ба сӯйи шоҳ рафтан роҳ дид.
Он ҳарак меронд то наздики шоҳ,
Чун бидид ӯро, хичил шуд пири роҳ.
Дид зери чатр рӯйи ошно,
Дар тавозӯъ уфтоду дар дуъо.
Гуфт:-Ё раб, бо кӣ гӯям ҳоли хеш,
Кардаам Маҳмудро ҳаммоли хеш.
Шоҳ бо ӯ гуфт:-Ай дарвешӣ ман,
Чист кори ту, бигӯ дар пеши ман?!
Гуфт:-Медонӣ ту қорам, қач мабоз,
Хештанро аъчамисурат масоз!
Ман яке пирам муаттал, боркаш,
Рӯзу шаб дар дашт бошам хоркаш.
Хор бифрӯшам, ҳарам нони тухӣ,
Метавонӣ, гар маро ноне диҳӣ!
Шаҳрӯраш гуфт:-Ай пири нажанд,
Нарх кун, то зар диҳам, хорат ба чанд?
Гуфт:-Ай шаҳ ин зи ман арзон маҳар,
Кам набифрӯшам ба даҳ ҳамёни зар.
Лашкараш гуфтанд:-Ай аблаҳ, ҳамӯш,
Ин ду ҷав арзад, зиҳӣ арзонфурӯш!
Пир гуфто:-Ин ду ҷав арзад, вале- к
3- ин кам афтад, ин харидорест нек.

Мукбиле чун даст бар хорам ниҳод,
Хори ман сад гуна гулхорам ниҳод.
Гарчи ин хорест, к- арзон арзад ин,
Чун зи дасти ӯст, сад чон арзад ин!
Шаҳ чу бишнид ин сухан аз пири роҳ,
Дод бисёре зараш он чойгоҳ.
Лашкари шаҳ аз барои чоҳи хеш,
Чумла кардандаш нисор аз чой беш.
Шаҳрёраш дод дирхам даҳ ҳазор
В-ин ҳикоят монд аз мо ёдгор!

МАҚОЛАИ СОМИН АШАР (18) ИШКОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки ай пушту паноҳ,
Нотавонам, рӯй чун орам ба роҳ!
Ман надорам қуввату бас очизам,
Инчунин раҳ пеш н- ояд ҳаргизам.
Водие дур асту роҳи мушкилаш,
Ман бимирам дар нахустин манзилаш.
Кӯҳҳои оташин дар раҳ басест,
Инчунин коре на кори ҳар касест.
Сад ҳазорон сар дар ин раҳ гӯй шуд,
Баски хунҳо з- ин талаб дар чӯй шуд.
Сад ҳазорон оқил ин чо сар ниҳод
В- он ки ӯ нанҳод сар, бар сар фитод.
Дар чунин роҳе, ки мардон бериё
Чодаре бар сар кашиданд аз ҳаё,
Аз мани мискин чи хезад чуз ғубор,
Гар кунам азме, бимирам зор- зор!

ЧАВОБ ГУФТАНИ ХУДХУД ЁРО

Худхудаш гуфт:-Ай фусурда чанд аз ин,
То ба кай дорӣ ту дил дар банд аз ин?!
Чун туро ин чойгаҳ кадр андакест,
Хоҳ мерав, хоҳ не, ҳар ду якест!
Ҳаст дунё чун наҷосат сар ба сар,
Халқ мемиранд дар вай дар ба дар.
Сад ҳазорон халқ ҳамчун кирми зард
Зор мемиранд дар дунё ба дард.
Мо агар охир дар ин мирем зор,
Беҳ, ки дар айни наҷосат хори хор.
Ин талаб гар аз ману аз ту хатост,
Гар бимирем аз ғам ин дам ҳам, равост.
Чун хатоии ҷаҳон бисёр ҳаст,
Як хатои дигарам ангор ҳаст.
Гар касеро ишқ бадномӣ бувад,
Беҳ зи канносиву ҳаҷҷомӣ бувад.
Сад ҳазорон халқ дар таррориянд,
Дар пайи дунёи дун мурдориянд.
Гирам ин савдо зи таррорӣ кам аст,
Ту камаш гир, ин маро камтар ғам аст.
Кай аз ин савдо ту дил дарё кунӣ,
Чун ба таррорӣ ҳама савдо кунӣ
Гар касе гӯяд ғурур аст ин ҳавас,
Чун расӣ он ҷо, ки нарсидаст кас!
Дар ғурури ин ҳавас гар ҷон диҳам,
Беҳ, ки дил бар хонаву дуккон ниҳам.
Ин ҳама дидему бишидем мо,
Як нафас аз худ нагардидем мо.
Кори мо аз халқ шуд бар мо дароз,
Чанд аз ин муште гадои бениёз.

То намирам аз худу аз халқ пок,
Барнаёяд чони ман аз халқ пок.
Ҳар кӣ ӯ аз халқ куллий мурда нест,
Марди роҳу махрами ин парда нест!
Махрами ин парда чони оғаҳ аст,
Зиндае аз халқ кай марди раҳ аст?
Пой дарнеҳ, гар ту ҳастӣ марди кор,
Чун занон даст охир аз дастон бидор.
Ту яқин дон, к- ин талаб аз кофирист,
Кор ин аст, ин на кори сарсарист.
Бар дарахти ишқ бебаргист бор,
Ҳар кӣ дорад барги ин, гӯ, сар дар ор!
Ишқ чун дар синае манзил гирифт,
Чони он касро зи ҳастӣ дил гирифт.
Мардро ин дард дар хун афканад,
Сарнагун аз парда берун афканад.
Як дамаш бо хештан нақнад раҳо,
Бикшадаш, в- он гоҳ хоҳад хунбаҳо.
Гар диҳад обеш, набвад ҷуз заҳир,
Гар диҳад нонеш, набвад ҷуз фатир.
В- ар бувад аз заъф очизтар зи мӯр,
Ишқ беш орад бар ӯ ҳар лаҳза зӯр.
Мард чун афтод дар баҳри хатар,
Кай хурад як лукма ҳаргиз бе чигар!

ҲИКОЯТ

Шайх Нуқонӣ ба Нишопур шуд,
Ранчи роҳ омад бар ӯ, ранчур шуд.
Ҳафтае бо жандае дар гӯшае
Гурсна афтода буд бе тӯшае.
Чун баромад ҳафтае, гуфт:-Ай Илоҳ,
Гирда ноне деҳ маро, кун сар ба роҳ.

Ҳотифе гуфташ:-Бирӯб ин лаҳза пок
Љумлаи майдони Нишопур хок.
Чун бирӯбӣ хоки майдон сар ба сар,
Ним чав зар ёбӣ, аз он нон бихар.
Гуфт:-Агар чорӯбу ғирболам будӣ,
Вачҳи нонеро чи ишколам будӣ.
Чун надорам ҳеч обе дар чигар,
Бе чигар нонам бидех, хунам мах(в)ар.
Ҳотифаш гуфто, ки осон боядат,
Хокрӯбӣ кун, агар нон боядат!
Пир рафту кард зориҳо бaсе,
То ситад чорӯбу ғирбол аз касе.
Хок меруфту ба поён мешитофт,
Охирин ғирбол он зарпора ёфт.
Шодмон шуд нафси ӯ, к- он зар бидид,
Рафт сӯйи нонвоу нон харид.
То ки марди нонво нонаш бидод,
Шуд ҳаме чорӯбу ғирболаш зи ёд.
Оташе афтод андар чони пир,
Дар так афтоду баромад з- ӯ нафир.
Гуфт:-Чун ман нест саргардон кунун,
Зар надорам, то диҳам товон кунун.
Оқибат мерафт чун девонае,
Хешро афканд дар вайронае,
Чун дар он вайрона шуд хору диҷам,
Дид бо чорӯби худ ғирбол ҳам.
Шодмон шуд пиру гуфто, к- ай Илоҳ,
Ин чаро кардӣ чаҳон бар ман сиёҳ!
Заҳр кардӣ нони ман бар чони ман,
Гӯ, бирав чон, боз гир ин нони ман!
Ҳотифаш гуфто, ки ай нохушманиш,
Хуш наёяд ҳеч нон бе нонхуриш.
Чун ниҳодӣ нони танҳо дар канор,
Дарфузудам нонхуриш, миннат бидор!

ҲИКОЯТ

Буд он девона дил бархоста,
Тан барахна буду халқ ораста.
Гуфт:-Ё раб, чуббае деҳ муҳкамам,
Ҳамчу халқони дигар кун хуррамам.
Ҳотифе овоз доду гуфт:-Ҳин,
Офтобе гарм дорам, дарнишин.
Гуфт:-Ё раб, то каям дорӣ азоб,
Чуббае набвад туро бех 3- Офтоб.
Гуфт:-Рав, даҳ рӯзи дигар сабр кун,
То туро як чубба бахшам бе сухун.
Чун бишуд даҳ рӯз марди сӯхта,
Чуббае овард марде дӯхта.
Сад ҳазорон пора бар вай беш буд,
3- он ки он бахшанда бас дарвеш буд.
Марди маҷнун гуфт:-Ай донои роз,
Жанда бар ҳам дӯхтӣ 3- он рӯз боз.
Дар хизона чомаҳои ту бисӯхт,
К- ин ҳама жанда ҳамебоист дӯхт.
Сад ҳазорон жанда бар ҳам дӯхтӣ,
Инчунин дарзӣ зи кӣ омӯхтӣ!
Кор осон нест бо даргоҳи ӯ,
Хок мебояд шудан дар роҳи ӯ!
Бас касо омад бад- ин дарғаҳ зи дур,
Гаҳ бисӯхту гаҳ фурӯхт аз нору нур.
Чун пас аз умре ба мақсуде расид,
Айни ҳасрат гашту мақсуде надид!

ҲИКОЯТ

Робиъа дар роҳи Каъба ҳафт сол
Гашт бар паҳлу, зихӣ тоҷи риҷол.
Чун ба наздики ҳарам омад ба гом,
Гуфт:-Охир ёфтам ҳаҷче тамом.
Қасди Каъба кард рӯзи ҳаҷ гузор,
Шуд ҳаме узри занонаш ошкор.
Боз гашт аз роҳу гуфт:-Ай зулҷалол,
Роҳ паймудам ба паҳлу ҳафт сол.
Чун бидидам, рӯзи бозоре чунин
Уфкандӣ дар раҳам хоре чунин.
Ё маро дар хонаи худ деҳ қарор,
Ё на, андар хонаи хешам гузор.
То набошад ошиқе чун Робиъа,
Кай шиносад қадри соҳибвоқиъа?
То ту мегардӣ дар ин баҳри фусул,
Мавҷ бармехезад аз радду қабул.
Гаҳ зи пеши Каъба борат медиҳад,
Гаҳ даруни Дайр корат медиҳад.
Гар аз ин гирдоб сар берун кунӣ,
Ҳар нафас чамъияте афзун кунӣ.
В- ар дар ин гирдоб монӣ мубтало,
Сар баче гардад туро чун осӣ.
Бӯи чамъият наёбӣ як нафас,
Мебишӯлад вақти ту аз як мағас.

ҲИКОЯТ

Буд дар кунче яке девона хор,
Пеши ӯ шуд он азизи номдор.

Гуфт:-Мебинам туро аҳлияте,
Ҳаст дар аҳлиятат чамбияте.
Гуфт:-Чун чамбияте ёбам зи кас,
Чун халосам нест аз кайку магас.
Чумлаи рӯзам магас дорад азоб,
Чумлаи шаб н- оядам аз кайк хоб.
Ним пашша дар сари Намруд шуд,
Мағзи он саргаштадил пурдуд шуд.
Ман магар Намрудӣ вақтам, к- аз ҳабиб
Пашшаву кайку магас дорам насиб.

МАҚОЛАИ ТОСИЪ АШАР (19) ДАР УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ:-Гунаҳ дорам басе,
Бо гунаҳ чун раҳ барад он чо касе.
Чун магас олуда гардад беҳилоф,
Кай сазад Симурғро дар кӯҳи Қоф?
Чун зи раҳ сар тофт марди беғуноҳ,
Кай тавонад ёфт курби подшоҳ?!
Гуфт:-Ай ғофил, машав навмед аз ӯ,
Лутф мехоҳу карам ҷовид аз ӯ!
Гар ба осонӣ бияндозӣ сипар,
Кор душворат шавад, ай беҳабар!
Гар набудӣ марди собитро қабул,
Кай будӣ ҳар шаб барои ӯ нузул.
Гар гунаҳ кардӣ, дари ӯ ҳаст боз,
Тавба кун, к- ин дар нахоҳад шуд фароз!
Гар дарой аз дари сидке даме,
Сад футӯҳат пешбоз ояд ҳаме.

ҲИКОЯТ

Карда буд он мард бисёре гуноҳ,
Тавба кард аз шарму боз омад ба роҳ,
Бори дигар нафс чун қувват гирифт,
Тавба бишкасту пайи шахват гирифт.
Муддате дигар зи роҳ афтода буд,
Дар ҳама навъ аз гуноҳ афтода буд.
Баъд аз он дарде даромад дар дилаш
В- аз хиҷолат кор шуд бас мушкилаш.
Чун ба чуз беҳосили баҳра надошт,
Хост то тавба кунад, заҳра надошт.
Рӯзу шаб чун гандуме бар тобае,
Дил пуроташ, чашм пурхунобае.
Гар ғуборе дар раҳаш биншаста буд,
З- оби чашми ӯ ҳама рӯ шуста буд.
Дар сахаргаҳ хотифаш овоз дод,
Созгораш карду кораш соз дод.
Гуфт:-Мегӯяд худованди чаҳон,
Чун дар аввал тавба кардӣ, ай фалон,
Афв кардам, тавба бипзируфтамат,
Метавонистам, вале нагрифтамат.
Бори дигар чун шикастӣ табва пок,
Додамат мӯҳлат, нагаштам хашмнок.
В- ар хаёл аст ин замон, ай беҳабар,
Орзуи ту, ки боз оӣ дигар,
Боз о охир, ки дар бикшодаем,
Ту ғиромат карда, мо истодаем!

ҲИКОЯТ

Як шабе рӯҳаламин дар сидра буд,
Бонги «лаббайк»- е зи Ҳазрат мешунуд.
Бандае гуфт:-Ин замон мехонадаш,
Менадонам, то касе медонадаш.
Ин қадар донам, ки олий бандаест,
Нафси ӯ мурда- сту ӯ дилзиндаест.
Хост, то бишносад ӯро дарзамон,
З- ӯ нагашт огоҳ дар ҳафт осмон.
Дар замин гардид, дар дарё бигашт,
Не зи кӯҳаш ёфт бозу не зи дашт.
Сӯйи Ҳазрат боз шуд бо сад шитоб,
Ҳамчунон «лаббайк» меомад ҷавоб.
Аз камоли иззат ӯро сар бигашт,
Бори дигар гирди олам дарбигашт.
Ҳам надид он бандаро, гуфт:-Ай Худо,
Сӯйи ӯ охир маро роҳе намо!
Ҳақтаёло гуфт:-Азми Рум кун,
Дар миёни Дайр шав, маълум кун.
Рафт Ҷабрилу бидидаш ошкор,
К- он замон мехонд бутро зор- зор.
Пас зафон бигшоду гуфт:-Ай бениёз,
Парда кун дар пеши ман з- ин роз боз!
Он ки дар дайре кунад бо бут хитоб,
Ту ба луфти худ дихӣ ӯро ҷавоб.
Ҳақтаёло гуфт:-Ҳаст ӯ дилсиёҳ,
Менадонад, з- он ғалат кардаст роҳ!
Гар зи ғафлат раҳ ғалат кард он сақат,
Ман чу медонам, накардам раҳ ғалат.
Ҳам кунун роҳаш дихам то пешгоҳ,
Лутфи мо хоҳад шуд ӯро узрхоҳ.

Ин бигуфту роҳи чонош баргушод,
Дар Худо гуфтан зафонаш баргушод.
То бидонӣ ту, ки ин он миллат аст,
К- он чи он чо меравад, беиллат аст,
Гар бар ин даргаҳ надорӣ ҳеч ту,
Ҳеч нест афканда, камтар печ ту.
На ҳама зӯҳди мусаллам мехаранд,
Ҳеч бар даргоҳи ӯ ҳам мехаранд!

ҲИКОЯТ

Сӯфие мерафт дар Бағдод зуд,
Дар миёни роҳ овозе шунуд.
К- он яке гуфт:-Ангубин дорам басе,
Мефурӯшам саҳт арзон, ку касе?
Шайхи сӯфӣ гуфт:-Ай марди сабур,
Медиҳӣ ҳече ба ҳече? Гуфт:-Дур!
Ту магар девонай, ай булҳавас,
Кас ба ҳече кай диҳад чизе ба кас!
Ҳотифе гуфташ, ки ай сӯфӣ, дарой,
Як қадам з- он чо, ки ҳастӣ бартар ой!
То ба ҳече ман ҳама чизат диҳам
В- ар дигар хоҳӣ, басе низат диҳам!
Ҳаст раҳмат Офтобе тофта,
Чумлаи зарротро дарёфта.
Раҳмати ӯ бин, ки бо пайғамбаре
Дар итоб омад барои кофаре!

ҲИКОЯТ

Ҳақтаёло гуфт:- Қорун зор- зор
Хонд, ё Мӯсо, туро ҳафтад бор.

Ту надодӣ ҳеч бор ўро ҷавоб,
Гар ба зорӣ як раҳам кардӣ хитоб.
Шохи ширк аз ҷони ӯ баркандаме,
Хилъати дин дар бараш афкандаме.
Кардӣ, ай Мӯсо, ба сад дардаш ҳалок,
Хоки роҳаш кардиву додӣ ба хок.
Гар ту ўро офарида будай,
Дар азобаш орамида будай!
Он ки бар бераҳматон раҳмат кунад,
Аҳли раҳматро валинеъмат кунад.
Ҳаст дарёҳои фазлаш бедареғ,
Узрҳои ҷурми мо ашк асту меғ.
Ҳар киро бошад ҷунон бахшӯйише,
Кай тағайнор орад аз олойише!
Ҳар кӣ ӯ айби гунаҳкорон кунад,
Хешро аз хайли ҷабборон кунад!

ҲИКОЯТ

Чун бимурд он марди муфсид дар гуноҳ,
Гуфт:-Мебурданд тобуташ ба роҳ,
Чун бидид он зоҳиде, кард эҳтироз,
То набояд кард бар муфсид намоз.
Дар шаб он зоҳид магар дидаш ба хоб
Дар бихишту рӯй ҳамчун Офтоб.
Марди зоҳид гуфташ охир, ай ғулом,
Аз кучо овардӣ ин олий мақом!
Дар гунаҳ будӣ ту, то будӣ хама,
Пой то фарқат биёлудӣ хама!
Гуфт:-Аз бераҳмии ту Кирдгор
Кард раҳмат бар мани ошуфтакор!

* * *

Ишқбозӣ бин чӣ ҳикмат мекунад,
Мекунад инкору раҳмат мекунад.
Ҳикмати ӯ дар шаби чун парри зоғ
Кӯдакero мефиристад бо чароғ.
Баъд аз он боде фиристад тезрав,
К- ин чароғи ӯ бикуш, бархез рав!
Пас бигирад тифлро дар раҳгузар
В- аз чӣ куштӣ ин чароғ, ай беҳабар!
З- он бигирад тифлро, то дар ҳисоб
Мекунад бо ӯ ба сад шавкат итоб!
Гар ҳама кас чуз намозӣ нестӣ,
Ҳикматашро ишқбозӣ нестӣ!
Кори ҳикмат чуз чунин набвад тамом,
Лочарам худ инчунин омад тамом.
Дар раҳи ӯ сад ҳазорон ҳикмат аст,
Қатрае, з- он ҳисса баҳри раҳмат аст.
Рӯзу шаб ин ҳафт паргор, ай писар,
Аз барои туст дар кор, ай писар!
Тоъати рӯҳониён аз баҳри туст,
Хулду дӯзах акси луфту қаҳри туст.
Қудсиён чумла сучудат кардаанд,
Чузу кул(л) ғарқи вучудат кардаанд.
Аз ҳақорат сӯйи худ мангар бaсе,
З- он ки мумкин нест беш аз ту касе!
Ҷисми ту чузв асту чонат кулли кул(л),
Хешро очиз бикун дар айни зул(л).
Кулли ту дартофт, чузват шуд падид,
Ҷони ту биштофт, узват шуд падид.
Нест тан аз чон ҷудо, чузве аз ӯст,
Нест чон аз кул(л) ҷудо, узве аз ӯст.
Чун адад набвад дар ин роҳи аҳад,
Чузу кул(л) гуфтан набошад то абад.

Сад ҳазорон абри раҳмат фавқи ту
Мебиборад, то физояд завқи ту.
Чун дарояд вақти рифъатҳои кул(л),
Аз барои туст хилъатҳои кул(л).
Ҳар чи чандоне малоик кардаанд,
Аз барои ту фазолик кардаанд.
Љумлаи тоъоти эшон Кирдгор
Бар ту хоҳад кард ҷовидон нисор!

ҲИКОЯТ

Гуфт Аббоса, ки рӯзи растхез,
Чун зи ҳайбат халқ афтад дар гурез,
Осиёну гофилонро аз гуноҳ
Рӯйҳо гардад ба як соат сиёҳ.
Халқи бе сармоя ҳайронмондае,
Ҳар яке навъе парешонмондае.
Ҳақтаъоло аз замин то нӯҳ фалак
Сад ҳазоронсола тоъат аз малак
Пок бистонад ҳама з- он қавми пок
В- афканад андар сари ин мушти хок.
Аз малоик бонг хезад, к- ай Илоҳ,
Аз ҷӣ бар мо мезанад ин халқ роҳ?!
Ҳақтаъоло гӯяд:-Ай рӯҳониён,
Чун шуморо нест з- ин суду зиён,
Хокиёро кор мегардад тамом,
Нон барои гурсна бояд мудом!

МАҚОЛАИ ИШРУН (20) ДАР УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ:-Муханнасғавҳарам,
Ҳар замоне мурғи шоҳе дигарам.
Гоҳ риндам, гоҳ зоҳид, гоҳ маст,
Гоҳ ҳасту нест, гоҳе несту ҳаст.

Гоҳ нафсам дар харобот афканад,
Гоҳ чонам дар муноҷот афканад.
Гаҳ барад, то бигзарад дев аз раҳам,
Гаҳ фаришта боз орад ногаҳам.
Ман миёни ҳар ду ҳайрон мондае,
Чун кунам, дар чоҳи зиндон мондае!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ЁРО

Ҳудҳудаш гуфто, ки ай ҳайрон зи роҳ,
Бар ҳама кас инчунин буд ҳукми шоҳ.
Ин хасоил бошад андар ҳар касе,
3- он ки марди яқсифат набвад басе.
Гар ҳама кас пок будӣ аз нахуст,
Анбиёро кай шудӣ байъат дуруст!
Чун бувад дар тоъатат дилбастагӣ,
Бо салоҳ ойӣ ба сад оҳистагӣ.
То ки накнад нафс умре саркашӣ,
Тан фуру надҳад ба оромӯ х(в)ашӣ.
Ай танӯристонӣ гафлат чойи ту,
Кардаӣ матлуб сар то пойи ту!
Ашк чун шангарфи асрори дил аст,
Сер хӯрдан чист?-Зангори дил аст!
Чун ту дойим нафси сагро парварӣ,
Кам наёяд аз муханнасгавҳарӣ!

ҲИКОЯТ

Гум шуд аз Бағдод Шиблӣ чанд гоҳ,
Кас ба сӯйи ӯ кучо мебурд роҳ.
Боз чустандаш ба ҳар мавзёе басе,
Дар муханнасхонае дидаш касе.
Дар миёни он гурӯҳи беадаб
Чашми тар биншаста буду хушқлаб.

Солике гуфт:-Ай бузурги роҳчӯй,
Ин чи ҷойи туст, охир боз гӯй?!
Гуфт:-Ин қавманд аз тардоманӣ
Дар раҳи дунё чи марде чи зане.
Ман чу эшонам, вале дар роҳи дин,
Не зане дар дин, на марде чанд аз ин.
Гум шудам дар ноҷавонмардии хеш,
Шарм медорам ман аз мардии хеш.
Ҳамчу мардон зилли худ кун ихтиёр,
Кард бар истодагон бояд нисор.
Гар ту пеш ойи чу мӯре дар назар,
Хештанро аз буте бошӣ батар.
Мадху заммат гар тафовут мекунад,
Бутгаре, бошӣ, ки ӯ бут мекунад.
Гар ту Ҳақро бандай, бутгар мабош,
Гар ту марди эзидӣ, Озар мабош!
Нест мумкин дар миёни хосу ом,
Аз мақоми бандагӣ бартар мақом.
Бандагӣ кун, беш аз ин даъвӣ маҷӯй,
Марди Ҳақ шав, иззат аз иззӣ маҷӯй!
Чун туро сад бут бувад дар зери далқ,
Чун намоӣ хешро сӯфӣ ба халқ?!
Ай муҳаннас, ҷомаи мардон мадор,
Хешро з- ин беш саргардон мадор!

ҲИКОЯТ

Дар хусумат омаданду дар чафо
Ду муракқаъпӯш дар Дорулқазо.
Қозӣ эшонро ба кунче бурд боз,
Гуфт:-Сӯфӣ хуш набошад чангсоз.
Ҷомаи таслим дар бар кардаед,
Ин хусумат аз ҷӣ дар сар кардаед?!

Гар шумо ҳастед марди чангу кин,
Ин либос аз бар барандозед ҳин!
В- ар шумо ин чомаро аҳл омадед,
Дар хусумат аз сари чаҳл омадед!
Ман, ки қозиям, на марди маънавӣ,
З- ин мураққаъ шарм медорам қавӣ!
Ҳар дуру бар фарқ макнаъ доштан
Беҳ бувад з-ин сон мураққаъ доштан.
Чун ту мардӣ, на занӣ дар кори хеш,
Кай тавонӣ кард ҳал асрори хеш!
Гар ба даъво азми ин майдон кунӣ,
Сар диҳӣ бар боду тарки чон кунӣ!
Гар ба сирри роҳи ишқӣ мубтало,
Барфикан баргустувоне аз бало.
Сар ба даъво беш аз ин мафроз ту,
То ба расвой намонӣ боз ту!

ҲИКОЯТ

Буд андар Миср шоҳе номдор,
Муфлисе бар шоҳ ошиқ гашт зор.
Чун хабар омад зи ишқаш шоҳро,
Хонд ҳолӣ муфлиси гумроҳро.
Гуфт:-Чун ошиқ шудӣ бар шаҳрёр,
Аз ду кор акнун яке кун ихтиёр:
Ё ба тарки шаҳру ин кишвар бигӯй,
Ё на, дар ишқам ба тарки сар бигӯй!
Чун набуд он марди ошиқ марди кор,
Кард ӯ аз шаҳр рафтани ихтиёр.
Чун бирафт он муфлиси бехештан,
Шоҳ гуфто:-Сар бибурредаш зи тан!
Ҳочибе гуфто, ки ҳаст ӯ бегуноҳ,
Аз чӣ сар бибриданаҳ фармуд шоҳ?

Шоҳ гуфто:-З- он ки ӯ ошиқ набуд,
Дар тариқи ишқи мо содиқ набуд,
Гар чунон марде, ки будӣ марди кор,
Сар буридан кардӣ ин чо ихтиёр.
Ҳар кӣ бар вай сар беҳ аз чонон бувад,
Ишқ варзидан бар ӯ товон бувад.
Гар зи ман ӯ сар буридан хостӣ,
Шаҳрёр аз мамлакат бархостӣ,
Бар миён бастӣ камар дар пеши ӯ,
Хусрави олам шудӣ дарвешӣ ӯ.
Лек чун дар ишқ даъводор буд,
Сар буридан чораи ин кор буд.
Ҳар кӣ дар ҳаҷрам сари сар дорад ӯ,
Муддаӣ шуд, домани тар дорад ӯ.
Ин бад- он гуфтам, ки то ҳар бефурӯғ
Кам занад дар ишқи мо лофи дурӯғ!

МАҚОЛАИ ҲОДӢ ВА ИШРУН (21) ИШКОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки нафсам душман аст,
Чун занад раҳ, з- он ки раҳзан бо ман аст!
Нафси сағ ҳаргиз нашуд фармонбарам,
Менадонам, то зи душман ҷон барам.
Ошно шуд гург дар сахро маро
В- ошно нест ин сағи раъно маро.
Худхуд аз роҳи савоб ӯро ҷавоб
Доду гуфт, ай карда чархат хуш, бихоб!
Дар аҷойиб монадаам з- ин бевафо,
То ҷаро ӯ мефитад дар ошно.
Гуфт:-Ай сағ, дар ҷуволат карда хуш,
Ҳамчу ҳоке поймолат карда хуш.

Нафси ту ҳам аҳвалу ҳам аъвар аст,
Ҳам сағу ҳам кохилу ҳам кофар аст.
Гар касе бистоядат, аммо дурӯғ,
Аз дурӯғе нафси ту гирад фурӯғ.
Нест рӯйи он, ки ин сағ беҳ шавад,
К- аз дурӯғе инчунин фарбеҳ шавад.
Буд дар аввал ҳама беҳосилӣ,
Кӯдакиву бедиливу ғофилӣ.
Буд дар авсат ҳама бегонагӣ
В- аз ҷавобе шӯъбаи девонагӣ.
Буд дар охир, ки пирӣ буд кор,
Ҷон хириф во монда, тан гашта низор.
Бо чунин умре ба ҷаҳл ораста,
Кай шавад ин нафси сағ пероста.
Чун зи аввал то ба охир ғофилист,
Ҳосили мо лочарам беҳосилист.
Банда дорад дар ҷаҳон ин сағ басе,
Бандагии сағ кунад охир касе?
Сад ҳазорон дил бимурд аз ғам ҳаме
В- ин сағи кофир намемирад даме!

ҲИКОЯТ

Ёфт марде гӯркан умре дароз,
Сойиле гуфташ, ки чизе гӯй боз.
Чун ту умре гӯр кандӣ дар мағок,
Чӣ аҷойиб дидаӣ дар зери хок?
Гуфт:-Ин дидам аҷаб дар ҳасби ҳол,
К- ин сағи нафсам ҳаме ҳафтад сол
Гӯр кандан диду як соат намурд,
Як дамам фармони як тоъат набурд!

ҲИКОЯТ

Як шабе Аббоса гуфт:-Ай ҳозирон,
Ин чаҳон гар пур шавад аз кофирон.
В- он гаҳе он кофирони булфузул
Аз сари сидке кунанд имон қабул.
Ин тавонад буд, аммо омаданд
Анбиё, ки сад ҳазору бисту анд.
То шавад ин нафси кофир як замон
Ё мусулмон, ё бимирад дар миён.
Ин наёристанд карду ин равост,
Дар миён чандин тафовут аз чӣ хост?!
Мо ҳама дар ҳукми нафси кофарем,
Дар даруни хеш кофир парварем.
Кофир аст ин нафси нофармон чунин,
Куштанаширо кай бувад осон чунин!
Чун мадад мегирад ин нафс аз ду роҳ,
Бас аҷаб бошад, агар гардад табоҳ.
Дил савори мамлакат омад муқим,
Рӯзу шаб ин нафси сағ ӯро надим.
Асп чандоне, ки тозонад савор,
Дар баробар меравад сағ дар шикор.
Ҳар чи дил аз ҳазрати чонон гирифт,
Нафс аз дил низ ҳам чандон гирифт.
Ҳар кӣ ин сагро ба мардӣ кард банд,
Дар ду олам шер орад дар каманд.
Ҳар кӣ ин сагро забуни хеш кард,
Карду гуфташ дарнаёбад ҳеч мард.
Ҳар кӣ ин сагро кунад банди гарон,
Хоки ӯ беҳтар зи хуни дигарон!

ҲИКОЯТ

Жандапӯше дар раҳе мешуд ба роҳ,
Ногаҳон ўро бидид он подшоҳ.
Гуфт:-Ман беҳ ё ту, ҳон, ай жандапӯш,
Пир гуфт:-Ай беҳабар, тан зан хамӯш!
Гарчи моро худ сутудан роҳ нест,
К- он ки ў худро сутуд, огоҳ нест!
Лек чун шуд вочибаам чун ман яке
Беҳ зи чун ту сад ҳазорон бешаке!
З- он ки қонат завқи дин нашнохтаст,
Нафси ту аз ту ҳаре барсохтаст.
В- он гаҳе бар ту нишаста, ай амир,
Ту шуда дар зери бори ў асир.
Бар сарат афсор карда рӯзу шаб,
Ту ба амри ў фитода дар талаб!
Ҳар чи фармояд туро, ай ҳеч кас,
Кому ноком он тавонӣ карду бас.
Лек чун ман сирри дин бишнохтам,
Нафси сагро ман хари худ сохтам.
Чун ҳарам шуд нафс, биншастам бар ў,
Нафси сағ бар туст, ман ҳастам бар ў!
Чун хари ман бар ту мегардад савор,
Чун мане беҳтар зи чун ту сад ҳазор!
Ай гирифта бар сағи нафсат х(в)ашӣ,
Ту дарафканда зи шаҳват оташе.
Оби ту он оташи шаҳват бибурд,
Аз дилат нуру зи тан қувват бибурд.
Тирагии дидаву каррии гӯш,
Пириву нуксони ақлу заъфи ҳуш,
Ин дусадчандин сипоҳу лашкаранд,
Сар ба сар мири ачалро чокаранд.

Рӯзу шаб пайваста лашкар мерасад,
Яъне ӯ аз пешу пас дармерасад.
Чун даромад аз хама сӯйе сипоҳ,
Ҳам ту боз афтиву ҳам нафсат зи роҳ.
Хуш-хушӣ, бо нафси сағ дарсохтӣ,
Ишрате бо ӯ ба ҳам барсохтӣ.
Пойбасти ишрати ӯ омадӣ,
Зери дасти кудрати ӯ омадӣ.
Чун дарояд гирди ту шоҳу ҳашам,
Ту чудо афтӣ зи сағ, сағ аз ту ҳам.
Гар зи ҳам ин чо чудо хоҳед шуд,
Пас ба фурқат мубтало хоҳед шуд.
Ғам махур, гар бо ҳам ин чо кам расед,
3- он ки дар дӯзах хушӣ бо ҳам расед!

ҲИКОЯТ

Он ду рӯбах чун ба ҳам ҳамбар шуданд,
Пас ба ишрат чуфти якдигар шуданд.
Ишрате карданд бо ҳам ҳардувон,
Айши эшон талх шуд ҳам он замон:
Хусраве дар дашт шуд бо юзу боз,
Он ду рӯбахро зи ҳам афканд боз.
Мода мепурсад зи нар, к- ай раҳнаҷӯ,
Мо кучо бо ҳам расем, охир бигӯ!
Гуфт:-Моро гар бувад аз умр баҳр,
Дар дукони пӯстиндӯзони шаҳр!

МАҚОЛАИ СОНИ ВА ИШРУН (22) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки Иблис аз ғурур
Роҳ бар ман мезанад вақти хузур.
Ман чу бо ӯ барнамеоям ба зӯр,
Дар дилам аз ғабни он афтода шӯр.

Чун кунам, к- аз вай начоте бошад
В- аз майи маънӣ ҳаёте бошад!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД

Гуфт:- То бо ту бувад ин нафси сағ,
Аз барат Иблис бигрезад ба тағ.
Ишваи Иблис аз талбиси туст,
Дар ту як- як орзу Иблиси туст.
Гар кунӣ як орзуи худ тамом,
Дар ту сад Иблис зояд, вассалом!
Гулхани дунё, ки зиндон омадаст,
Сар ба сар иқтоъи шайтон омадаст.
Даст аз иқтоъи ӯ кӯтоҳ дор,
То набошад ҳеч ӯро бо ту қор!

ҲИКОЯТИ

ГИЛА ҚАРДАНИ ШАХСЕ АЗ ИБЛИС

Ғофиле дар пеши он соҳибчила,
Қард аз Иблис бисёре гила.
Гуфт:-Иблисам зад аз талбис роҳ,
Қард дин бар ман ба таррорӣ табоҳ.
Мард гуфташ:-Ай ҷавонмарди азиз,
Омада буд пеш аз ин Иблис низ.
Муштакӣ буд аз туву озурда буд,
Хок аз зулми ту бар сар қарда буд.
Гуфт:-Дунё ҷумла иқтоъи ман аст,
Марди ман не он ки дунёдушман аст.
Ту бигӯй ӯро, ки азми роҳ кун,
Даст аз дунёи ман кӯтоҳ кун.
Ман ба динаш мекунам оҳанг сахт,
З- он ки дар дунёи ман зад чанг сахт.

Даст аз иқтоъи ман кӯтоҳ дор,
То набошад ҳеч касро бо ту кор.
Ҳар кӣ берун шуд зи иқтоъам тамом,
Нест бо ӯ ҳеч қорам, вассолам!

СУОЛ ҚАРДАНИ ШАҲСЕ АЗ МОЛИКИ ДИНОР

Молики Динорро гуфт он азиз,
Ман надонам ҳоли худ, чунӣ ту низ!
Гуфт:-Бар хони Худо нон мех(в)арам,
Пас ҳама фармони шайтон мебарам.
Молики Динор гуфт:-Ай неқмард,
Қам чу ту шайтон қасеро сайд қард.
Деват аз раҳ бурду лоҳавлет нест,
Аз мусулмонӣ ба чуз қавлет нест.
Дар ғами дунё гирифтормомадӣ,
Хок бар фарқат, ки мурдор омадӣ!
Гар туро гуфтам, ки дунё кун нисор,
Ин замон меғӯямат:-Муҳқам бидор!
Чун бад- ӯ додӣ ту ҳар давлат, ки ҳаст,
Қай тавонӣ доданаш осон зи даст.
Ай зи ғафлат ғарқаи дарёи оз,
Менадонӣ, қ- аз чӣ мемонӣ ту боз!
Ҳар ду олам дар либоси таъзият
Ашқ меборанду ту дар маъсият.
Хубби дунё завқи имонат бибурд,
Орзуву ози ту қонат бибурд.
Қист дунё?-Ошёнӣ ҳирсу оз,
Монда аз Фиръавну аз Намруд боз.
Гоҳ Қорун қарда, Қай бигзошта,
Гоҳ Шаддодаш ба шиддат дошта.
Ҳақтаёоло қарда лошай номи ӯ,
Ту чунин афтада андар доми ӯ.

Ранчи ин дунѳи дун то кай туро,
Лошаи нобурда з- ин лошаи туро.
Ту бимонда рӯзу шаб хайрону маст,
То диҳам як зарраат з- ин лоша даст.
Ҳар кӣ дар ин зарра лошаи гум бувад,
Кай бувад мумкин, ки ӯ мардум бувад!
Ҳар кӣ ӯ пайваст дар лошаи даме,
Ӯ бувад сад бор аз лошаи каме!
Кори дунѳи чист?-Бекорӣ ҳама,
Чист бекорӣ?-Гирифторӣ ҳама!
Ҳаст дунѳи оташе афрӯхта,
Ҳар замон халқе дигарро сӯхта.
Чун шавад ин оташи сӯзанда тез,
Шермардӣ, гар аз ӯ гирӣ, гурез!
Ҳамчу шерон чашм аз ин оташ бидӯз
В- арна чун парвона з- ин оташ бисӯз!
Ҳар кӣ чун парвона шуд оташпараст,
Сӯхтанро шояд он мағрури маст.
Ин ҳама оташ туро аз пешу пас
Нест мумкин, гар насӯзӣ ҳар нафас!
Дарнигар, то ҳаст чойи он туро,
К- инчунин оташ насӯзад чон туро!

МУКОЛАМАИ ДЕВОНА БО ХОҶА ДАР НАМОЗ

Хоҷае мегуфт дар вақти намоз,
К- ай Худо, раҳмат куну қорам бисоз!
Ин суҳан девонае бишнуд аз ӯ,
Гуфт:-Раҳмат мебишӯшӣ зуд аз ӯ!
Ту зи нози худ нагунҷӣ дар ҷаҳон,
Меҳиромӣ аз такаббур ҳар замон.
Манзаре сар бар фалак афрошта,
Чор девораш ба зар бингошта.

Даҳ гулому даҳ канизак карда рост,
Раҳмат ин чо кай бувад, мегӯй рост!
Нек бингар худ ту бо ин чумла кор,
Чойи раҳмат дорӣ, охир шарм дор!
Гар чу ман як гирда қисмат бошадат,
Чойи лутфу чойи раҳмат бошадат!
То нагардонӣ зи мулку мол рӯй,
Як нафас нанмоядат ин хол рӯй!
Рӯй дарсоат бигардон аз ҳама,
То шавӣ фориг чу мардон аз ҳама!

ҲИКОЯТ

Покдине гуфт:-Муште ҳилаҷӯй
Мардро дар назъ гардонанд рӯй.
Пеш аз ин ин беҳабарро бардавом,
Рӯй гардонида бойистӣ мудом.
Баргрезон тухм биншонӣ, чӣ суд,
Рӯй чун акнун бигардонӣ, чӣ суд?!
Ҳар киро дар назъ гардонанд рӯй,
Ӯ чунуб мирад, аз ӯ покӣ маҷӯй!

МАҚОЛАИ СОЛИС ВА ИШРУН(23)

УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки ман зардӯстам,
Ишқи зар чун мағз шуд дар пӯстам.
То маро чун гул заре набвад ба даст,
Ҳамчу гул хандон набитвонам нишаст.
Ишқи дунёву зари дунё маро,
Кард пурдаъвову бемаъно маро.
Гуфт:-Ай аз сурате хайрон шуда,
Аз дилат субҳи сафо пинҳон шуда!

Рӯзу шаб ту рӯзкӯре мондаӣ,
Бастаи сурат чу мӯре мондаӣ.
Марди маънӣ бош, дар сурат мапеч,
Чист маънӣ?-Аслу сурат ҳечи ҳеч!
Зар ба сурат ранг гардонида санг,
Ту чу тифлон мубтало гашта ба ранг!
Зар, ки машғулат кунад аз Кирдгор,
Бут бувад, дар хокаш афкан зинҳор!
Зар агар ҷойе бағоят дарх(в)ар аст,
Ҳам барои қуфли фарчи астар аст.
На касеро аз зари ту ёрие,
На туро ҳам низ бархурдорие.
Гар ту як чав зар дихӣ дарвешро,
Гоҳ ўро хун хурӣ, гаҳ хешро.
Ту ба пуштии зарӣ бо халқ дӯст,
Доғи паҳлӯи ту бар пуштии ўст!
Моҳи нав, музди дукон мебоядат,
Чӣ дукон, он музди ҷон мебоядат!
Ҷони ширинат шуда умри азиз,
То барояд аз дуконат як пашиз.
Ай ҳама чизе ба ҳече дода ту,
Пас чунин дил бар ҳама бинҳода ту.
Лек сабрам ҳаст то дар вақти кор
Нардбон- т аз зер бикшад рӯзгор!
Ғарқи дунёӣй, бибояд дин- т низ,
Дин ба дунё даст надҳад, ай азиз!
Ту фароғат ёбӣ андар машғала,
Чун наёбӣ, дар ту афтад валвала!
Нафқа кун чизе, ки дорӣ чор сӯ,
«Лан танолу- л- бирра ҳатто тунфику.»
Ҳар чӣ ҳаст он, тарк мебояд гирифт,
Ҷон агар бошад, намешояд гирифт.

Чун туро дар даст чон натвон гузошт,
Молу мулки ину он натвон гузошт.
Гар палосе хобгоҳат омадаст,
Он палосат банди роҳат омадаст.
Он палосат хуш бисӯз, ай ҳақшинос,
То кай аз тазвир бо Ҳақ ҳампалос!
Гар насӯзӣ он палос ин чо зи бим,
Кай расӣ фардо ба пахнои гилем!
Ҳар кӣ сайди ройи худ шуд, войи ӯ,
Гум шавад дар вой сар то пойи ӯ.
«Во» ду ҳарф омад, «алиф», «вов», ай ғулом.
Ҳар дуру дар хоку хун бинӣ мудом.
«Вов»- ро бин дар миёни хун қарор,
Пас «алиф»- ро бин миёни хок хор!

ҲИКОЯТ

Навмуриде, дошт андак моя зар,
Қард зар пинҳон зи шайхи худ магар!
Шайх медонисту чизе менагуфт,
Ҳамчунон медошт он зар дар нухуфт.
Он муриди роҳу пири роҳбар
Ҳар ду мерафтанд бо ҳам дар сафар.
Водиешон пеш омад бас сиёҳ
В- ошкоро шуд дар он водӣ ду роҳ.
Мард метарсид з- он, к- иш буд зар,
Мардро расво қунад бас зуд зар!
Шайхро гуфто: -Чу пайдо шуд ду роҳ,
Дар кадомин раҳ равем ин чойгоҳ!
Гуфт: -Маълум аст, бифкан, к- он хатост,
Пас ба ҳар роҳе, ки хоҳӣ шуд, равост!
Гар касеро чуфт гирад сими ту,
Дев бигрезад ба так аз бими ту.

Дар хисоби як чаве зар аз ҳаром
Мӯй бишкофӣ ба таррорӣ мудом.
Боз дар дин чун хари ланг омадӣ,
Даст зери санг бе санг омадӣ.
Чун ба таррорӣ расӣ, шайтон шавӣ,
Чун ба диндорӣ расӣ, ҳайрон шавӣ!
Ҳар киро зар роҳ зад, гумрах бимонд,
Пойбаста дар даруни чаҳ бимонд!
Юсуфӣ, парҳез кун 3- ин чоҳи жарф,
Дам мазан, к- ин чоҳ дам дорад шигарф!

ҲИКОЯТ

Рафт шайхи Басра пеши Робиъа,
Гуфт:-Ай дар ишқ соҳибвоқиъа,
Нуктае, к- аз ҳеч кас нашнидае,
Бар касе не хондаву не дидае.
В- он туро аз хештан рӯшан шуда- ст,
Он бигӯ, к- аз шавқи чони ман шуда- ст!
Робиъа гуфташ, ки ай шайхи замон,
Чанд пора ришта будам ресмон,
Бурдаму бифрӯхтам, хушдил шудам,
Ду дирам сим омад охир ҳосилам.
Ҳар ду бигрифтам ба як даст он замон,
Пас яке дар ину дигарро дар он,
3- он ки тарсидам, ки чун шуд сим чуфт,
Роҳзан гардад, сухан натвон нуҳуфт.
Марди дунё чону дил бар хун ниҳад,
Сад ҳазорон дом дигаргун ниҳад.
То ба даст орад чаве зар аз ҳаром,
Чун ба даст орад, бимирад, вассалом!
Вориси ўро бувад он зар ҳалол,
Ў бимонад баҳри он зар дар вубол.

Ай ба зар Симурғро бифрӯхта,
Дил зи ишқи зар ба оташ сӯхта.
Чун дар ин раҳ менагунчад мӯйи сар,
Кай биғунчад ганчу сарват, симу зар!
Чун сари мӯйе ба чонон рӯй нест,
Ҳеч касро захираи он кӯй нест!

ҲИКОЯТ

Обиде, к- аз Ҳақ саъодат дошт ӯ,
Чорсадсола ибодат дошт ӯ.
Аз миёни халқ берун рафта буд,
Роз зери парда бо Ҳақ гуфта буд.
Ҳамдамаш Ҳақ буд, ӯ ҳамдам бас аст,
Гар набошад он, дами Ҳақ ҳам бас аст.
Ҳоите будаш, дарахте дар миён,
Бар дарахташ карда мурғе ошён.
Мурғи хушалхону хушовоз буд,
Зери ҳар овози ӯ сад роз буд.
Ёфт обид аз хушовозии ӯ
Андаке унсе ба дамсозии ӯ.
Ҳақ суйи пайғамбари он рӯзгор
Ваҳй карду гуфт бо он марди кор,
Мебибояд гуфт, к- охир, ай ачаб,
Он ҳама тоъат бикардӣ рӯзу шаб,
Солҳо аз шавқи ман месӯхтӣ,
То ба мурғе охирам бифрӯхтӣ!
Гарчи будӣ мурғи зирак, аз камол,
Бонги мурғе кардат охир дар чувол!
Ман туро бихридаву омӯхта,
Ту зи ноаҳли маро бифрӯхта!
Хонумони унсу улфат сӯхтӣ,
Ин вафодорӣ зи кӣ омӯхтӣ!

Ту бад- ин арзонфурӯшӣ ҳам мабош,
Ҳамдамат моем, бе ҳамдам мабош!

**МАҚОЛАИ РОБИЪ ВА
ИШРУН (24)
УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР**

Дигаре гуфташ:-Дилам пуроташ аст,
З- он ки зоду буди ман ҷойи х(в)аш аст.
Ҳаст қасре зарнигору дилкушо,
Халкро наззораи он ҷонфизо.
Оламе шодӣ маро ҳосил аз он,
Чун тавонам баргирифта дил аз он?!
Шоҳи мурғонам бар он қасри баланд,
Чун кашам охир дар ин водӣ газанд!
Шаҳрёрӣ чун диҳам кулӣ зи даст,
Чун тавонам бе чунин қасре нишаст?
Ҳеч оқил рафта аз боғи Ирам,
То гузинад дар сафар доғи алам?!
Гуфт:-Ай дунҳиммати номард, ту
Сағ най, гулхан чӣ хоҳӣ кард ту!
Гулхан аст ин ҷумлаи дунёи дун,
Қасри ту чанд аст аз ин гулхан кунун!
Қасри ту гар хулди Ҷаннат омадаст.
Бо аҷал зиндони меҳнат омадаст!
Гар набудӣ маргро бар халқ даст,
Лойиқ афтодӣ дар ин манзил нишаст!

ҲИКОЯТ

Шаҳрёре кард қасре зарнигор,
Харч шуд динобар бар вай сад хазор.

Чун шуд он қасри биҳиштосо тамом,
Пас гирифт аз фаршу оройиш низом.
Ҳар касе меомаданд аз ҳар диёр,
Пешхидмат бо табакҳои нисор.
Шаҳ ҳақимону надимонро бихонд,
Пеши хеш оварду бар курсӣ нишонд,
Гуфт:-Ин қасри маро дар ҳеч ҳол,
Ҳеч боқӣ нест аз ҳусну камол.
Ҳар касе гуфтанд дар рӯи замин,
Қас надидасту набинад инчунин.
Зоҳиде барҷасту гуфт:-Ай некбахт,
Рахнае мондаст, он айбест саҳт!
Гар набудӣ қасрро он рахна айб,
Тӯҳфа додӣ қасри фирдавсаш зи ғайб!
Шоҳ гуфто:-Ман надидам рахнае,
Мебарангезӣ ту- чоҳил фитнае!
Зоҳидаш гуфт:-Ай ба шоҳӣ сарфароз,
Рахнае ҳаст он зи Азройил боз!
Бу, ки он рахна тавонӣ кард саҳт
В- арна чӣ қасри ту, чӣ тоҷу чӣ таҳт!
Гарчи ин қасрест хуррам чун биҳишт,
Марг бар чашми ту хоҳад кард зишт.
Ҳеч боқӣ нест, ҳаст ин ҷойи зист,
Лек боқӣ нест инро, ҳила чист!
Бар сарою қасри худ чандин маноз,
Раҳши кибр аз саркашӣ чандин матоз!
Гар касе аз хоҷагиву ҷойи ту,
Бо ту айби ту бигӯяд, войи ту!

ҲИКОЯТ

Қард он бозории ошуфтақор
Аз сари уҷбе сарои зарнигор.

Оқибат чун шуд сарои ӯ тамом,
Даъвате оғоз кард аз баҳри ом.
Хонд халкero ба сад нозу тараб,
То сарои ӯ бубинанд, ай ачаб.
Рӯзи даъват мард беҳуд медавид,
Аз қазо девонае ӯро бидид,
Гуфт:- Хоҳам ин замон, к- оям ба тағ,
Бар сарои ту риям, ай хомрағ!
Лек машғулам, маро маъзур дор,
Ин бигуфту гуфт:- Захмат дур дор!

ҲИКОЯТ

Дидай он анкабути беқарор,
Дар хаёле мегузорад рӯзгор.
Пеш гирад ваҳми дурандешро,
Хонае созад ба кунче хешро.
Булачаб доме бисозад аз ҳавас,
То магар дар домаш афтад як магас.
Чун магас дар домаш ояд сарнагун,
Бармакад аз ирки он саргашта хун.
Баъд аз он хушқаш кунад бар чойгоҳ,
Қути худ созад аз ӯ то дер гоҳ.
Ногаҳе бошад, ки он соҳибсарой,
Чӯбе андар даст бархезад зи чой,
Хонаи он анкабуту он магас
Ўмла нопаёдо кунад дар як нафас.
Ҳаст дунё он, ки дар вай сохт кут,
Чун магас дар хонаи он анкабут.
Гар ҳама дунё мусаллам оядат,
Гум шавад, то чашм барҳам оядат!

Гар ба шоҳӣ сарфарозӣ мекунӣ,
Тифли роҳӣ, пардабозӣ мекунӣ!
Мулк матлаб, гар нахурдӣ мағзи хар,
Мулк говонро диҳанд, ай беҳабар!
Ҳар кӣ аз кӯсу алам дарвеш нест,
Дур аз ӯ, ки боду бонге беш нест.
Ҳаст боде дар алам, дар кӯс бонг,
Боду бонге камтар арзад ним донг.
Аблақи беҳудагӣ чандин матоз,
Дар ғурури хоҷагӣ чандин маноз!
Пӯст охир даркашиданд аз паланг,
Даркашанд аз ҷисми ту ҳам бедиранг!
Чун муҳол омад падидор омадан,
Гум шудан, ё сарнагунсор омадан.
Нест мумкин сарфарозӣ карданат,
Сар бинех, то чанд бозӣ карданат!
Ё бинех сар, сарварӣ дигар макун,
Ё аз ин афзун ба бозӣ сар макун!
Ай сарою боғи ту зиндони ту.
Хонумони ту балои ҷони ту!
Даргузар з- ин хокдони пургурур,
Чанд паймоӣ чаҳоне пур зи шӯр!
Чашми ҳиммат баркушову роҳ бин,
Пас қадам дар раҳ неҳу даргоҳ бин!
Чун расонидӣ бад- он даргоҳ ҷон,
Худ нагунҷӣ ту зи иззат дар чаҳон!

ҲИКОЯТ

Бас сабук марде гаронҷон медавид,
Дар биёбоне ба дарвеше расид.
Гуфт:-Чун дорӣ ту, ай дарвеш кор?!
Гуфт:-Охир мечипурсӣ, шарм дор!

Мондаам дар тангнои ин ҷаҳон,
Нек танг аст ин ҷаҳонам ин замон.
Мард гуфташ:-Он чи гуфтӣ нест рост,
Дар биёбони фароғат тангност?
Гуфт:- Агар ин ҷо набудӣ тангно,
Ту кучо афтодай ҳаргиз ба мо!
Гар туро сад ваъдаи х(в)аш медиҳад,
Он нишон з- он сӯйи оташ медиҳад.
Оташи ту чист?-Дунё даргузар,
Ҳамчу шерон кун аз ин оташ ҳазар.
Чун ҳазар кардӣ, дили хеш оядат,
Пас сарои дилхушӣ пеш оядат!
Оташе дар пешу роҳе саҳт дур,
Тан заъифу дил асиру ҷон нуфур.
Ту зи ҷумла фориғу пардохта,
Дар миён коре ҷунин барсохта.
Гар баче дидӣ ҷаҳон, ҷон барфишон,
К- аз ҷаҳон на ном дорӣ, на нишон.
Гар баче бинӣ, набинӣ ҳеч ту,
Чанд гӯям? Беш аз ин кам печ ту!

ҲИКОЯТ

Аблаҳеро меваи дил мурда буд,
Сабру орому қарораш бурда буд.
Аз паси тобут мешуд сӯғвор
Беқарору он гаҳе мегуфт зор,
К- ай ҷаҳоннодидаи ман, чун шудӣ,
Зору ноком аз ҷаҳон берун шудӣ!
Бедиле чун ин шуниду кор дид,
Гуфт:-Сад бор ин ҷаман ин хор дид!
Гар ҷаҳон бо хеш хоҳӣ бурд ту,
Ҳамчунон нодида хоҳӣ мурд ту!

То ки ту наззораи олам кунӣ,
Умр шуд, кай дардро марҳам кунӣ!
То напардозӣ ту аз нафси хасис,
Дар начосат ҳаст гум чони нафис!

Уд месӯзонд он ғофил бaсе,
Оҳ мезад аз хушӣ он чо касе.
Мардро гуфт он азизи номдор,
То ту дар гӯйӣ, бисӯз ин уд зор!
Бӯйи ту бад, гар насӯзӣ уд ҳам,
Менаёсояд машоме аз алам.
Вақтро медошт бояд бас азиз,
К- аз ҷаҳон 3- ин беҳ надонам ҳеч чиз!

МАҚОЛАИ ҲОМИС ВА ИШРУН(25) ИШКОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки ай мурғи баланд,
Ишқи дилбанде маро кардаст банд.
Ишқи ӯ омад маро дар пеш кард,
Ақли ман бирбуду кори хеш кард.
Шуд ҳаёли рӯйи ӯ раҳзан маро
В- оташе зад дар ҳама хирман маро.
Як нафас бе ӯ намеёбам қарор,
Куфрам ояд сабр кардан 3- он нигор.
Чун дилам оташ бувад аз хуни хеш,
Роҳ чун гирам мани саргашта пеш!
Водие дар пеш мебояд гирифт,
Сад бало бар хеш мебояд гирифт.
Ман замоне бе рухи он моҳрӯй
Чун тавонам буд ҳаргиз роҳчӯй?

Дарди ман аз дасти дармон даргузашт,
Кори ман аз куфру имон даргузашт.
Гар надорам ман дар ин андӯх кас,
Ҳамдамам дар ишқи ӯ андӯх бас!
Ишқи ӯ дар хоку дар хунам фиканд,
Зулфи ӯ аз парда берунам фиканд!
Ман чу бетоқат шудам дар кори ӯ,
Як нафас нашкебам аз дидори ӯ.
Хокро ҳам ғарқа дар хун чун кунам,
Ҳоли ман ин аст, акнун чун кунам!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ӮРО

Гуфт:-Ай дар банди сурат мондае,
Пой то сар дар кудурат мондае,
Ишқи сурат нест ишқи маърифат,
Ҳаст шаҳватбозӣ, ай ҳайвонсифат.
Ҳар ҷамолеро, ки нуксоне бувад,
Мардро з- он ишқ товоне бувад.
Ҳар ҷамоле, ки масун аст аз завол,
Куфр бошад сабр кардан з- он ҷамол.
Сурате аз хилту хун ороста,
Номи ӯ карда маҳи нокоста.
Гар шавад он хилту он хун кам аз ӯ,
Зишттар набвад дар ин олам аз ӯ.
Он ки ҳусни ӯ зи хилту хун бувад,
Донӣ охир он накӯрӯ чун бувад!
Чанд гардӣ гирди сурат айбҷӯй,
Ҳусн дар ғайб аст, он дар ғайб чӯй!
Гар барафтад пардае аз пеши кор,
Не ҳаме динор монад, не диёр.
Маҳв гардад сурати офоқи кул(л),
Ҳар чи изз бинӣ бадал гардад ба зул(л).

Дӯстии сурат, ай маънӣ нигар,
Душмане гардад ҳама бо якдигар!
Он ки ўро дӯстии ғайб ҳаст,
Дӯстӣ ин аст, агар беайб ҳаст.
Ҳар чӣ не, ин дӯстӣ раҳ гирадат,
Бас пушаймонӣ, ки ногаҳ гирадат!

ХИКОЯТ

Буд барное бағоят кордон,
Тезфаҳму зираку бисёрдон.
Аз шараҳ пайваста дар таҳсил буд,
Сол то солаш ду шаб таътил буд.
Бо ҳама халки ҷаҳон коре надошт,
Кор ҷуз таълиму такроре надошт.
Буд рӯшан чашми устодаш аз ў,
3- он ки алҳақ нек афтодаш аз ў.
Ҳам зи шогирдонаш афзун доштӣ,
Ҳам суҳандону дигаргун доштӣ.
Дошт устодаш ба зери парда- дар
Як канизак, ғайрати Шамсу Қамар.
Шӯхчашме, дилбаре, ҷонпарваре,
Оламорое, ҳумоюнпайкаре.
Сурате аз пой то сар ҳамчу рӯх,
Лутф дар лутфу футӯх андар футӯх.
Ҳам ба ширинӣ шакарро карда сайд,
Ҳам ба талхӣ ҳар турушро карда қайд.
Ду камандаш бар замин афтода буд,
Не, зи қасди худ чунин афтода буд.
Аз ду лаъли ў шакар мерехтӣ,
Тӯтиёнро болу пар мерехтӣ.
Аз ду чашмаш тир берун мешудӣ,
Кушта хунолуда, дар хун мешудӣ.

Иттифоқан чашми он шогирди род
Бар чамоли он парирӯ уфтод.
Гашт дар ҳам махви зебоии ӯ,
Дилфиребиву дилороии ӯ,
Гуфт:-Шогирдии ин махрӯ басам,
Устоде нест ғайр аз ӯ қасам.
Боядам дойим ба роҳи ӯ ситод,
Ишқ шогирд асту хуснаш устод.
Тарки дарси устоди худ намуд,
Сабри ӯ кам гашту меҳри ӯ фузуд.
Ишқ омад, ақро дар зер кард,
Бедилеро низ аз чон сер кард.
Гарчи бисёре ба дониш дод дод,
Заррае ишқ он ҳама барбод дод.
Ҷар киро бе ишқ илме роҳ дод,
Илм ӯро ҳубби молу чоҳ дод.
Алғараз шогирд дар савдову сӯз
Менадонистӣ гул аз мул, шаб зи рӯз.

Оқибат якборагӣ бемор шуд,
Хаставу вобастаи тимор шуд.
Он чи ӯро бо канизак уфтод,
Воқифи он гашт охир устод.
Аз сари дониш ба хила қасд кард,
Аз ду дасти он канизак фасд кард.
Мусхиле додаш, ки дар кор омадаш,
Баъд аз он ҳайзе падидор омадаш.
Он канизак зард чун зар шуд аз он,
Гашт гулнораш чу шоҳи заъфарон.
Не нақӯй монд дар дидори ӯ,
Не тароват монд дар рухсори ӯ.
Аз чамолаш заррае боқӣ намонд,
Он қадаҳ бишкасту он соқӣ намонд.

Ҳар чи з- он тан шуд бурун, дар ташт рафт,
Ҳам зи хуни фасду ҳайз он ташт тафт.
Олим он шогирди зиракро бихонд,
Дар паси парда канизакро нишонд.
Аввал он шогирдро чун ҷой кард,
Он канизак пеши ӯ бар пой кард.
Чун бидид он марди доно рӯйи ӯ,
Низ з- он пас бингарид он сӯйи ӯ.
Дар таачҷуб монд аз он зебонигор,
Ки чунин бебахра шуд аз рӯзгор.
Сардие аз вай падидор омадаш,
Гармии таҳсил дар қор омадаш.
Чун бидид устод озодии ӯ,
Бар ғамон ғолиб шуда шодии ӯ.
Гармии шогирди зирак гашта сард,
Омада сиххат, бирафта ранҷу дард.
Гуфт:- То он ташт оварданд зуд,
Сар қушода пеши ӯ бурданд зуд.
Гуфт:-Ай барно, чу қорат уфтод,
Беқарорӣ шуд, қарорат уфтод,
Дар раҳи он ишқ дилгармит ку?
Он ҳама шӯхиву бешармит ку?
Орзуят буд дойим он санам,
Ин туву ин орзу, ин бешу кам!
Рӯйи ту аз ишқи ӯ зард аз ҷӣ шуд,
Ончунон ишке чунин сард аз ҷӣ шуд?!
Ту ҳамониву канизак низ ҳам,
Лек аз вай шуд ҳамон як чиз кам.
Орзуи ту, ки бас гум гашт з- он,
Дарнигар, инак пур аст ин ташт аз он!
Чун ҷудо гашт аз канизак он ҳама,
Сард шуд он ишқу сӯзу дамдама.
Бо канизак бода мепаймудай,
Дар ҳақиқат ошиқи хун будай!

Ту ба раҳ- дар бефаросат омадӣ,
Ошиқи хуну наҷосат омадӣ!
Ҳолӣ он шогирд марди кор шуд,
Тавба карду бар сари такрор шуд.
Ҳар кӣ ӯ суратпарастӣ пеша кард,
Кай тавонад ин сифат андеша кард!
Асли сурат нафсӣ шайтони туст,
Асли маънӣ чони рӯҳони туст.
Тарки сурат гир дар ишқи сифат,
То битобад Офтоби маърифат.
Суратат аз хилту хуне беш нест,
Марди сурат марди дурандеш нест.
Ҳар чи он аз хилту хун зебо бувад,
Мубталои он шудан савдо бувад.
Чанд гардӣ гирди сурат айбҷӯй,
Ҳусн дар ғайб аст, ҳусн аз ғайб ҷӯй!

ҲИКОЯТ

Дарманде пеши Шиблӣ мегирист,
Шайх аз ӯ пурсид, к- ин гиря зи чист?!

Гуфт:-Шайхо, дӯсте буд они ман,
К- аз чамолаш тоза будӣ чони ман.
Дӣ бимурду ман бимурдам аз ғамаш,
Шуд чаҳон бар ман сиёҳ аз мотамаш.
Шайх гуфто:-Шуд дилат бе хеш аз ин,
Худ намебошад сазоят беш аз ин.
Дӯсте дигар гузин ин бор ту,
Ки намирад, ҳам намирӣ зор ту.
Дӯсте, к- аз марг нуқсон оварад,
Дӯстии ӯ ғами чон оварад.
Ҳар кӣ шуд дар ишқи сурат мубтало,
Ҳам аз он сурат фитад дар сад бало.

Зудаш он сурат равад берун зи даст,
Ў аз он дурӣ кунад дар хун нишаст!

ҲИКОЯТИ ФУРҶХТАНИ ХОҶА КАНИЗАКИ ХУДРО ВА ПУШАЙМОН ШУДАНАШ

Тоҷире молеву мулке чанд дошт,
Як канизак бо лабе чун қанд дошт.
Ногаҳаш бифрӯхт, то овора шуд,
Пас пушаймон гашту бас бечора шуд.
Рафт пеши хоҷае ӯ беқарор,
Меҳаридаш боз афзун аз ҳазор,
3- орзуи ӯ чигар месӯхташ,
Хоҷаи ӯ боз менафрӯхташ.
Ҳар даме рафти миёни раҳ мудом,
Хок бар сар мефишонди бардавом.
Зор меғуфти, ки ин доғам бас аст
В- инчунин доғе сазои он кас аст,
К- аз ҳамоқат рафту чашми ақл дӯхт,
Дилбари худро ба диноре фурӯхт!
Рӯзи бозоре чунин ороста,
Ту зиёни хештанро хоста.
Ҳар нафас 3- анфоси умрат гавҳарест,
Сӯйи Ҳақ ҳар зарраи ту раҳбарест.
Аз қадам то фарқ неъматҳои ӯст,
Арза қун бар хеш неъматҳои дӯст!
То бидони, к- аз кӣ дур афтодай,
Дар ҷудой бас сабур афтодай.
Ҳақ туро парвард дар сад иззу ноз,
Ту зи нодони ба ғайре монда боз.

**ҲИКОЯТИ РОНДАН САГИ
ШИКОРИРО БА САБАБИ
ИЛТИФОТИ ӯ БА УСТУХОН**

Хусраве мерафт дар дашти шикор,
Гуфт:-Ай сагбон, саги тозӣ биёр!
Буд хусравро саге омӯхта,
Чуллаш аз иксуну атлас дӯхта.
Аз гуҳар тавқи мурассаъ сохта,
Фахроо дар гарданаш андохта.
Арзиши халхолу дастабранчанаш
Риштаи абрешимин дар гарданаш.
Шоҳ он сагро саги бихрад гирифт,
Риштаи он саг ба дасти х(в)ад гирифт.
Шоҳ мешуд, дар қафош он саг равон,
Дар раҳи саг буд лахте устухон.
Саг намешуд, к- устухон афтода буд,
Бингарид он шоҳу саг истода буд.
Оташи ғайрат чунон бар шоҳ зад,
К- оташе андар саги гумроҳ зад.
Гуфт:-Охир пеши чун ман подшоҳ
Сӯйи ғайре чун тавон кардан нигоҳ!
Ришта бигсаст он шаҳу гуфт:- Ин замон
Сар дихед ин беадабро дар чаҳон.
Гар бихӯрдӣ сӯзан он саг сад ҳазор,
Беҳтараш будӣ, ки кард он зишт кор.
Марди сагбон гуфт:-Саг ораста- ст,
Чумлаи андоми ӯ бар хоста- ст.
Гарчи ин саг داشту саҳроро сазост,
Атласу зарру гуҳар моро сазост!
Шоҳ гуфто:-Ҳамчунин бигзору рав,
Дил зи зарру сими ӯ бардору рав.

То агар бо хеш ояд баъд аз ин,
Хешро ораста бинад чунин.
Ёдаш ояд, к- ошноӣ ёфтаст
В- аз чу ман шохе чудоӣ ёфтаст!
Ай дар аввал ошноӣ ёфта
В- охир аз гафлат чудоӣ ёфта,
Пой дар ишқи ҳақиқӣ неҳ тамом,
Нӯш кун бо аждаҳо мардона чом.
З- он ки ин чо пойи дори аждаҳост,
Ошиқонро сар буридан хунбаҳост.
Он чи чони мардро шӯре диҳад,
Аждаҳоро сурати мӯре диҳад.
Ошиқонаш гар якеву гар саданд,
Дар раҳи ӯ ташнаи хуни х(в)аданд.

ҲИКОЯТИ БА ДОР КАШИДАНИ ХУСАЙН МАНСУРИ ҲАЛЛОҚ

Чун шуд он Ҳаллоқ бар дор он замон,
Чуз «Аналҳақ» менарафташ бар зафон.
Чун зафони ӯ ҳаме нашнохтанд,
Чор дасту пойи ӯ андохтанд.
Зард шуд, чун рехт аз вай хун бәсе,
Сурх кай монад дар он ҳолат касе!
Зуд дармолид он Хуршеди роҳ
Дастӣ бубрида ба рӯи ҳамчу Мох.
Гуфт:-Чун гулгунаи мард аст хун,
Рӯи худ гулгунатар кардам кунун.
То набошам зард дар чашми касе,
Сурхрӯӣ бошад ин чо бәсе.
Ҳар киро ман зард оям дар назар,
Зан(н) барад, к- ин чо битарсидам магар!

Чун маро аз тарс як сар мӯй нест,
Ўз чунин гулгуна ин чо рӯй нест!
Марди хунӣ чун ниҳад сар сӯйи дор,
Шермардиш он замон ояд ба кор.
Чун ҷаҳонам ҳалқаи «мим»- е бувад,
Кай чунин ҷоёе маро биме бувад.
Ҳар киро бо аждаҳое ҳафтсар
Дар тамуз афтод дойим хуфту х(в)ар,
Инчунин бозиш бисёр уфтад,
Камтарин чизаш сари дор уфтад!

ҲИКОЯТИ ШАЙХ ҶУНАЙД ВА ШАҲОДАТИ ПИСАРАШ

Муктадои дин, Ҷунайд, он баҳри жарф,
Як шабе мегуфт дар Бағдод ҳарф.
Ҳарфҳое, к- аз баландиш осмон
Сар ниҳода ташнадил бар остон.
Дошт барное Ҷунайди роҳбар,
Ҳамчу Хуршеде яке зебописар.
Сар буриданд он писарро зор- зор,
Пас миёни чамъ афкананд хор.
Чун бидид он сар Ҷунайди покбоз
Дам назад в- он чамъро дил дод боз.
Гуфт:-Он деге, ки имшаб бас азим
Барниҳодам ман дар асрори қадим,
Дар чунон деге гарам бояд чунин,
Ҳам бувад з- ин беш, кам набвад аз ин!

МАҚОЛАИ СОДИС ВА ИШРУН(26) УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки метарсам зи марғ,
Водие дур асту ман бе зоду барғ.
Инчунин, к- аз марғ метарсад дилам,
Ҷон барояд дар нахустин манзилам.
Ғар манам мири аҷал бо қору бор,
Ҷун аҷал ояд, бимирам зор-зор.
Ҳар кӣ ёбад аз аҷал як теғ даст,
Ҳам қалам шуд дасту ҳам теғаш шикаст.
Ай дареге, к- аз ҷаҳоне дасту теғ
Ҷуз дареге нест дар даст, ай дарег!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД

Ҳудҳудаш гуфт: -Ай заъифи нотавон,
Ҷанд хоҳӣ монд муште устухон?!
Устухоне ҷанд бар ҳам сохта,
Мағзро дар устухон бигдохта.
Ту намедонӣ, ки умрат бешу кам
Ҳаст бо кӣ аз ду дам то ним дам.
Ту намедонӣ, ки ҳар, к- ӯ зод, мурд,
Шуд ба хоқу ҳар ҷӣ будаш, бод буд!
Ҳам барои мурданат парвардаанд,
Ҳам барои бурданат овардаанд.
Ҳаст ғардун ҳамчу ташти сарнагун,
Аз шафақ ин ташт ҳар шаб ғарқи хун.
Офтоби теғзан дар гашти ӯ
Ин ҳама сар мебурад дар ташти ӯ.
Ту ағар олуда, ғар пок омадӣ,
Қатрае обӣ, ки бо хок омадӣ.

Қатраи об, аз қадам то фарқ дард,
Кай тавонӣ кард бо дарё набард!
Гар ту умре дар чахон фармон дихӣ,
Ҳам бисӯзӣ, ҳам ба зорӣ чон дихӣ!

ҲИКОЯТИ ҚАҚНУС ВА ДАРОЗИИ УМРУ АҲВОЛИ Ҷ

Ҳаст қакнус турфа мурғе дилситон,
Мавзеи он мурғ дар Ҳиндустон.
Сахт минқоре ачаб дорад дароз,
Ҳамчу най дар вай басте сӯрох боз.
Қурби сад сӯрох дар минқори ӯст,
Нест чуфташ, тоқ будан кори ӯст!
Ҳаст дар ҳар суқба овозе дигар,
Зери ҳар овози ӯ розе дигар.
Чун ба ҳар суқба бинолад зор- зор,
Мурғу моҳӣ гардад аз вай беқарор.
Чумлаи паррандагон хомуш шаванд,
Дар хушии бонги ӯ беҳуш шаванд.
Файласуфе буд, дамсозаш гирифт,
Илми мусиқӣ зи овозаш гирифт.
Соли умри ӯ бувад қурби ҳазор,
Вақти марги худ бидонад ошкор.
Чун бибуррад вақти мурдан дил зи хеш,
Ҳезум орад гирди худ сад ҳузма беш.
Дар миёни ҳезум ояд беқарор,
Дардиҳад сад навҳа он дам зор- зор.
Пас ба ҳар як суқбае аз чони пок
Навҳае дигар барорад дарднок.
Чун ба ҳар як суқба ҳамчун навҳагар,
Навҳаи дигар кунад навъе дигар!
Дар миёни навҳа аз андӯҳи марг
Ҳар замон бар худ биларзад ҳамчу барг.

Аз нафири ӯ ҳама паррандагон
В- аз хурӯши ӯ ҳама даррандагон
Сӯйи ӯ оянд чун наззорағӣ,
Дил бибанданд аз ҷаҳон якборағӣ.
Аз ғамаш он рӯз аз хуни цигар
Пеши вай бисёр мирад ҷонвар.
Ҷумла аз зории вай ҳайрон шаванд,
Баъзе аз беқувватӣ бечон шаванд.
Бас аҷаб рӯзе бувад он рӯзи ӯ,
Хун ҷакад аз нолаи дилсӯзи ӯ.
Боз чун умраш расад бо як нафас,
Болу пар барҳам занад аз пешу пас.
Оташе берун ҷаҳад аз боли ӯ,
Баъд аз он оташ бигардад ҳоли ӯ.
Зуд дар ҳезум фитад оташ ҳаме,
Пас бисӯзад ҳезумаш х(в)аш- х(в)аш ҳаме.
Мурғу ҳезум ҳар ду чун ахтар шаванд,
Баъди ахтар низ хокистар шаванд.
Чун намонад заррае ахтар паид,
Қақнусе ояд зи хокистар паид.
Оташ он ҳезум чу хокистар кунад,
Аз миён қақнусбача сар бар кунад.
Ҳеч касро дар ҷаҳон ин уфтод,
К- ӯ пас аз мурдан барояд нобизод?
Гар чу қақнус умри бисёрат диҳанд,
Ҳам бимири, ҳам басе корат диҳанд,
Қақнуси саргашта дар соли ҳазор
Сад тана бар ҳештан нолид зор!
Солҳо дар нолаву дар дард буд,
Не валад, не ҷуфт, фарди фард буд.
Дар ҳама офоқ пайванде надошт,
Меҳнати ҷуфтеву фарзанде надошт.
Охируламраш ачал чун дод дод,
Омаду хокистараш барбод дод.

То бидонї ту, ки аз чанги ачал
Кас нахоҳад бурд чон чанд аз хиял.
Дар ҳама офоқ кас бе марг нест
В- ин ачойиб бин, ки қасро барг нест.
Марг агарчи бас дурушту золим аст,
Гарда нонро нарм кардан лозим аст.
Гарчи моро кори бисёр уфтод,
Сахттар аз чумла ин кор уфтод!

ҲИКОЯТИ ПАДАРМУРДА БО МАРДИ СҮФӢ

Пеши тобути падар мешуд писар,
Ашк мебориду мегуфт:-Ай падар,
Инчунин рӯзе, ки чонам кард реш,
Ҳаргизам н- омад ба умри хеш пеш.
Гуфт сӯфӣ:-Он ки ӯ будат падар,
Низ н- омад ҳаргиз ин рӯзаш ба сар!
Нест коре, к- он писарро уфтод,
Кори бас мушкил падарро уфтод.
Ай ба дунё бас сару по омада,
Хок бар сар бодпаймо омада,
Гар ба садри мамлакат хоҳӣ нишаст,
Ҳам нахоҳӣ рафт чуз боде ба даст!

СУОЛ ҚАРДАНИ ШАХСЕ АЗ НОӢӢ ДАР ДАМИ НАЗЪ

Нойиеро чун ачал омад фароз,
З- ӯ яке пурсид, к- ай дар айни роз,
Ҳоли ту чун аст вақти печ- печ?
Гуфт:-Ҳолам мебинатвон гуфт ҳеч!

Бод паймудастаме умре тамом,
Оқибат дар хок рафтам, вассалом!
Нест дармони маро чуз марг рӯй,
Рехтан дорам ба зорӣ обрӯй.
Мо ҳама аз баҳри мурдан зодаем,
Ҷон нахоҳад монд, дил бинҳодаем!
Он ки олам доштӣ зери нигин,
Ин замон шуд мавт ӯ андар замин.
В- он ки дар чархи фалак тираш бисуд,
Гашт дар чархи фалак ночиз зуд.
Ҷумла дар зери замин бархуфтаанд,
Бал нахуфта, к- ин ҳама ошуфтаанд.
Марг бингар, то чи роҳе мушкил аст,
К- андар ин раҳ гӯраш аввалманзил аст.
Гар бувад аз талхии маргат хабар,
Ҷони ширинат шавад зеру забар!

ҲИКОЯТ

Хурд Исо об аз ҷӯйе хушоб,
Буд таъми об хуштар аз гулоб.
Он яке з- он об хум пур карду рафт,
Исӣ аз хум низ обе х(в)арду рафт.
Шуд зи оби хум ҳама талхаш даҳон,
Боз гардиду аҷойиб монд аз он.
Гуфт:-Ё раб, оби хум в- ин оби ҷӯй
Ҳар ду як об аст, сирри ин бигӯй!
То чаро талх аст оби хум чунин
В- он дигар ширинтар аст аз ангубин.
Пеши Исо он хум омад дар сухан,
Гуфт:-Ай Исо, манам марди куҳан,
Зери ин нӯҳ коса ман соли ҳазор
Гаштаам ҳам кӯза, ҳам хум, ҳам тағор.

Гар кунандам хум хазорон бор низ,
Нест чуз талхии маргам кор низ!
Дойим аз талхии маргам инчунин
Оби ман з- он аст ноширин чунин!
Охир, ай ғофил, зи хум бинюш роз,
Беш аз ин худро зи ғафлат хум масоз!
Хешро гум кардай, ай розчӯй,
Пеш аз он, к- ат чон барояд, роз чӯй!
Гар наёбӣ зинда худро боз ту.
Чун бимири, кай шиносӣ роз ту!
Не ба хушёрӣ туро аз худ хабар,
Не ба мурдан аз вучудат ҳеч асар.
Зинда пай нобурда, мурда гум шуда,
Зода мардум, лек номардум шуда.
Сад хазорон парда он дарвешро,
Пас чи гуна боз ёбад хешро!

ҲИКОЯТИ СУҚРОТ ВА ШОГИРДИ Ў ДАР ДАМИ НАЗЪ

Чунки он Суқрот дар назъ уфтод,
Буд шогирдеш:-Гуфт:-Ай устод,
Чун кафан созему тан покат кунем,
Дар кадомин ҷой дар хокат кунем?!
Гуфт:- Агар ту боз ёбим, ай ғулом,
Дафн кун ҳар ҷо, ки хоҳӣ, вассалом!
Ман чу худро зинда дар умри дароз
Пай набурдам, мурда кай ёбӣ ту боз!
Ман чунон рафтам, ки дар вақти гузар
Як сари мӯям набуд аз худ хабар.
Нест дармон маргро чуз марги рӯй,
Рехтан дорад ба зорӣ барги рӯй.
Мо ҳама аз баҳри мурдан зодаем,
Чон нахоҳад монд, дил бинҳодаем!

Он ки мулке дошт дар зери нигин,
Ин замон шуд тўтиё зери замин.
Гар шаҳаншаҳ буд, гар пирӯз буд,
Гашт дар хоки лаҳад ночиз зуд.
Гар гадо в- ар шоҳ, ҷумла мераванд,
Ноқису комил дигаргун мешаванд.
Зиндагонӣ ҳаст ранчу марғ ранҷ,
Гар наёбӣ з- ин ду ранчи хеш ганҷ,
Ганҷ Симурғ асту боқӣ ранчу дард,
Беш аз ин беҳуда дар дунё магард!

МАҚОЛАИ СОБИЪ ВА ИШРУН (27) ДАР УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки ай покэътиқод,
Барнаёяд як дам аз ман бар мурод!
Чун тамоми умр дар ғам будаам,
Мустаманди кўйи олам будаам.
Бар дили пурхуни ман чандон ғам аст,
К- аз ғамам ҳар заррае дар мотам аст.
Дойиман ҳайрону очиз будаам,
Кофирам, гар шод ҳаргиз будаам.
Мондаам з- ин ҷумла ғам дар хеш ман,
Сарсарӣ чун роҳ гирам пеш ман?
Гар набудӣ нақд чандин аз ғамам,
З- ин сафар будӣ диле бас хуррамам!
Лек дил чун ҳаст пурхун, чун кунам,
Бо ту гуфтам, ҷумла акнун чун кунам?!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД ЁРО

Худхуди хушлаҳча-мурғи роҳдон,
Боҳабар аз суду оғаҳ аз зиён,

Гуфт:-Ай мағрури шайдо омада,
Пой то сар ғарқи савдо омада.
Номдориву муроди ин чахон
То бичунбӣ, бигзарад дар як замон.
Ҳар чи он дар як нафас мебигзарад,
Умр ҳам бе он ҳавас мебигзарад.
Чун чахон мебигзарад, бигзар ту низ,
Тарки ӯ гиру бад- ӯ мангар ту низ.
3- он ки ҳар чизе, ки он поянда нест,
Ҳар кӣ дил бандад бар ӯ, дилзинда нест.
Гар муроде бошадат, ай некмард,
Дар ғамаш бояд кашидан оҳи сард.
Гар ту ҳастӣ аз муроде сарфароз,
Аз муроди як нафас чандин масоз!

ҲИКОЯТИ ОН СҶҶҶҶ, КИ ҲАРГИЗ АЗ ДАСТИ КАСЕ ШАРБАТ НАХҶҶҶ

Роҳбине буд бас олинафас,
Ҳаргиз ӯ шарбат нахҶҶҶ аз дасти кас.
Сойиле гуфт:-Ай ба ҳазрат нисбатат,
Чун ба шарбат нест ҳаргиз рағбатат?
Гуфт:-Марг истода бинам бар забар,
То ки шарбат боз гирад зудтар.
То чунин марги муваккал бар сарам,
Заҳр бошад ман агар шарбат х(в)арам.
Бо муваккал шарбатам чун х(в)аш бувад,
Ин на чуллобе бувад, к- оташ бувад!
Ҳар чи онро пойдорӣ як дам аст,
Ним чав арзад, агар сад олам аст!
Аз пайи як соати васле, ки нест,
Чун ниҳам бунёд бар асле, ки нест!

Ғар ту ҳастӣ аз муроде сарфароз,
Аз муроди як нафас чандин маноз.
В- ар шудат аз номуродӣ тира хол,
Номуродӣ чун даме бошад манол!
Ғар туро ранче равад ё зорие,
Он зи иззи туст, не аз хорие!
Он чи худ бар анбиё рафт аз бало,
Ҳеч кас надҳад нишон дар Карбало!
Он чи дар сурат туро ранче намуд,
Дар сифат бинандаро ганче намуд.
Сад иноят мерасад дар ҳар дамат,
Ҳаст аз эҳсонӣ ӯ сад олаMAT!
Менаёри ёд аз эҳсонӣ ӯ,
Мебибинӣ андаке ранҷони ӯ!
Ин кучо бошад нишони дӯстӣ,
Тирамағзо, пой то сар пӯстӣ!

ҲИКОЯТИ МЕВА ХҶРДАНИ ҒУЛОМЕ АЗ ДАСТИ ПОДШОҲ

Подшоҳе буд некӯшевае,
Чокаро дод рӯзе мевае.
Меваи ӯ хуш ҳамехӯрд он ғулом,
Ҳамчу он некӯтару хуштар таъом.
Аз хушӣ, к- он чокараш мехӯрд он,
Подшаҳ низ орзу мекард он.
Ғуфт:-Як нима ба ман деҳ, ай ғулом,
З- он ки бас хуш мехури ин хуш таъом.
Дод ӯ он меваю чун шаҳ чашид
Талх буд, з- он абрувон дарҳам кашид.
Ғуфт:-Ҳаргиз, ай ғулом, ин худ кӣ кард,
Инҷунин талхе чунин ширин кӣ х(в)ард?
Он раҳӣ бо шоҳ ғуфт:-Ай шаҳрёр,
Ман зи дастат тӯхфа дидам сад ҳазор,

Чун зи дастат ҳар дамам ганче расид,
Кай ба як талхӣ маро ранче расид!
Чун шудам дар зери неъмат пасти ту,
Кай маро талхӣ кунад аз дасти ту!
Гар зи дастат талх афтад мевае,
Боз доданро надонам шевае.
Худ агар дар роҳи ӯ ранчат басест,
Бо яқин бишнавад сухан, ганчат басест!
Кори ӯ бас пушту рӯ афтодааст,
Чун кунӣ ту, чун чунин бинҳодааст!
Ту хушӣ чӯйӣ дар ин дори алам,
Дилхушии ин ҷаҳон дард асту ғам!
Ҳаст бо ҳар лукмае хуни диле,
Нест касро ҷуз ҳақиқат ҳосиле.
Пухтагон чун сар ба по овардаанд,
Лукмае бе хуни дил кай х(в)ардаанд.
То ки бар нону намак биншастаанд,
Бе ҷигар нони тихӣ нашкастаанд!

СУОЛ КАРДАНИ ШАХСЕ АЗ ҲОЛИ СҶҶҶ

Сӯфиеро гуфт марде номдор,
К- ай ахӣ, чун мегузори рӯзгор?!
Гуфт:-Ман дар гулхане дармондаам,
Хушклуб, тардомане, дармондаам.
Гирдае нашкастаам, дар гулханам,
То ки нашкастанд он ҷо гарданам.
Гар ту дар олам хушӣ чӯйӣ даме,
Хуфтаиву хоб мегӯйӣ ҳаме.
Гар хушӣ чӯйӣ, дар он кун эҳтиёт,
То расӣ мардона 3- он сӯйи Сирот.

Хушдилӣ дар кӯйи олам рӯй нест,
3- он ки расми хушдилӣ як мӯй нест.
Нафс ҳаст ин чо, ки чун оташ бувад,
Дар замона ку диле, то х(в)аш бувад!
Гар чу паргоре бигардӣ дар чаҳон,
Дилхушӣ як нукта кас надҳад нишон!

ИСТИДЪОИ ПИРЗАНЕ АЗ ШАЙХ АБӮСАӢИД ҚАДДАСА СИРРУҲУ

Гуфт шайхи Махнаро он пирзан:
Хушдилиро ҳин дуъое деҳ ба ман.
Мекашидам номуродӣ пеш аз ин,
Менаёрам тоб акнун беш аз ин.
Гар дуъои хушдилӣ омӯзиям,
Бешак он вирде бувад ҳаррӯзиям.
Шайх гуфто:-Муддате шуд рӯзгор,
То гирифтам ман паси зону қарор.
Он чи мехоҳӣ басе биштофтам,
Заррае не дидаму не ёфтам.
То даво н- ояд падид ин дардро,
Хушдилӣ кай рӯй бошад мардро!

СУОЛИ ШАХСЕ АЗ ҶУНАЙД ҚАДДАСА СИРРУҲУ ДАР ХУШДИЛӢ

Сойиле биншаст дар пеши Ҷунайд,
Гуфт:-Ай сайди Худо бе ҳеч қайд,
Хушдилии мард кай ҳосил бувад?
Гуфт:-Он соат, ки ӯ восил бувад!
То ки надҳад даст васли подшоҳ,
Поймузди туст нокомии роҳ.

Зарраро саргаштагӣ би́нам савоб,
3- он ки ўро нест тоби Офтоб.
Зарра гар садбора ғарқи хун шавад,
Кай аз он саргаштагӣ берун шавад!
Зарра то зарра бувад, зарра бувад,
Ҳар кӣ гӯяд нест, ў ғарра бувад.
Гар бигардонанд ўро, он на ўст,
Зарра асту чашмаи Ҳайвон, на ўст.
Ҳар кӣ ў аз зарра бархезад нахуст,
Асли ў ҳам заррае бошад дуруст.
Гар ба кул(л) гум гашт дар хуршеди ў,
Ҳам бувад як зарра то ҷовиди ў!
Зарра гар бас неку в- ар бас бад бувад,
Гарчи умре так занад, дар х(в)ад бувад!
Меравӣ, ай зарра, чун масти хароб
То ту дар гуштӣ шавӣ чун Офтоб!
Сабр дорам, ай чу зарра беқарор,
То ту аҷзи худ бибинӣ ошкор!

ХАФФОШ ВА МАҚЛОТИ Ў

Як шабе хаффош гуфт аз ҳеч боб,
Як дамам чун нест тоби Офтоб,
Мешавам умре ба сад бечорагӣ,
То бибошам гум дар ў якборагӣ.
Чашм баста, меравам дар солу мох,
Оқибат охир расам он ҷойгоҳ.
Тезчашме гуфт:-Ай мағрури маст,
Раҳ туро то ў ҳазорон сол ҳаст!
Бар чу ту саргашта ин раҳ кай расад,
Мӯри дар чаҳ монда, бар маҳ кай расад?
Гуфт:-Боке нест, ман хоҳам парид,
То аз ин қорам чӣ нақш ояд пади́д.

Солҳо мерафт масту беҳабар,
То на қувват мондашу не болу пар.
Оқибат чон сӯхта, тан дар гудоз,
Бе пару бе бол очиз монд боз.
Чун намеомад зи Хуршедаш хабар,
Гуфт:-Аз Хуршед бигзаштам магар!
Оқиле гуфташ, ки ту бас хуфтаӣ,
Раҳ намебинӣ, ки гоме рафтаӣ!
В- он гаҳе гӯӣ, к- аз ӯ бигзаштаам,
К- инчунин бе болу бе пар гаштаам.
З- ин сухан хаффош бас ночиз шуд,
Он чи аз вай монда буд, он низ шуд.
Аз сари ачзе ба сӯӣ Офтоб
Кард ҳолӣ аз зафони чон хитоб,
Гуфт:-Мурғе ёфтӣ бас дидавар,
Порас з- ин дуртар баршав дигар!

МАҚОЛАИ СОМИН ВА ИШРУН (28) УЗРИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре пурсид аз ӯ, к- ай раҳнамо,
Чун бувад, гар амр меорам бачо,
Бо қабулу рад маро худ нест кор,
Мекашам фармони ӯро интизор.
Ҳар чӣ фармой, ба чон фармон кунам,
Гар зи фармон сар кашам, товон кунам!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ӮРО

Гуфт:-Некӯ кардӣ, ай мурғ ин суол,
Мардро з- ин бештар набвад камол.
Мебарӣ чон, гар ту он чо, чон барӣ,
Чон барӣ, гар ту ба чон фармон барӣ.

Ҳар кї фармон бурд, аз хазлон бираст,
Аз ҳама душворї ū осон бираст.
Тоъате дар амр агар як соат аст,
Беҳтар аз бе амр умре тоъат аст.
Ҳар кї бе фармон кашад сахтї басте,
Саг бувад дар кўи он кас, на касе.
Саг басте сахтї кашиду 3- он чї суд,
Ҷуз зиён набвад чу бар фармон набуд.
Он ки бар фармон кашад сахтї даме,
Аз савоби худ кунад пур оламе.
Кор фармон аст, дар фармон гурез,
Бандай ту, дар тасарруф бармаhez!

ҲИКОЯТ

Хусраве мешуд ба шаҳри хеш боз,
Халқ шаҳр орой мекарданд соз.
Ҳар касе чизе аз они хеш дошт,
Баҳри оройиш ҳама дар пеш дошт.
Аҳли зиндонро набуд аз чузву кул(л)
Ҳеч чизи дигаре албанду гул(л).
Ҳам сари чанде бурида доштанд,
Ҳам чигарҳои дарида доштанд.
Дасту пойе чанд низ андохтанд,
3- ин ҳама оройише барсохтанд.
Чун ба шаҳри худ даромад шаҳрёр,
Дид шаҳр аз зебу зинат пурнигор.
Чун расид он чо, ки зиндон буд, шох,
Шуд зи аспи худ пиёда зуд шох,
Аҳли зиндонро бари худ бор дод,
Ваъда карду симу зар бисёр дод.
Ҳамнишине буд шаҳро розчўй,
Гуфт:-Шоҳо, сирри ин бо ман бигўй?

Сад ҳазор оройиш афзун дидаї,
Шаҳр дар дебову иксун дидаї,
Гавҳару зар бар замин мерехтанд,
Мушку анбар дар ҳаво мебехтанд,
Он ҳама дидиву кардї эҳтироз,
Нангаристї сўйи чизе ҳеч боз,
Бар дари зиндон чаро будат қарор,
То сари бубрида бинї, ин- т кор?!
Нест ин чо ҳеч чизе дилкушо,
Ќуз сари бубридаву ьуз дасту по.
Хуниёнанд ин ҳама бубрида даст,
Дар бари эшон чаро бояд нишаст?!
Шоҳ гуфт:-Оройиши он дигарон
Ҳаст чун бозичаи бозигарон.
Ҳар касе дар шевае дар шони хеш
Арза мекарданд хешу они хеш.
Ќумлаи он қавм товон кардаанд,
Корам ин чо аҳли зиндон кардаанд!
Гар накардї амри ман ин чо гузар,
Кай ьудо будї сар аз тан, тан зи сар!
Ҳукми худ ин чо равонтар ёфтам,
Лочарам, ин чо инон бартофтам!
Он ҳама дар ноз худ гум кардаанд,
Дар ғурури худ ғурӯ осудаанд.
Аҳли зиндонанд саргардоншуда,
Зери ҳукми қаҳри ман хайроншуда,
Гоҳ дасту гоҳ сар дарбохта,
Гоҳ хушку гоҳ тар дарбохта.
Мунтазир биншаста, не қору на бор,
То раванд аз чоҳу зиндон зери дор.
Лочарам гулшан шуд ин зиндон маро,
Гаҳ ман эшонрову гаҳ эшон маро.
Кори раҳбинон ба фармон рафтаг аст,
Лочарам шаҳро ба зиндон рафтаг аст!

**ДАР ХОБ ДИДАНИ ЯКЕ АЗ
АҲФОДИ ШАЙХИ АККОФ
БОЯЗИД ВА ТИРМИЗИРО**

Хоҷае, к- аз тухмаи Аккоф буд,
Қутби олам буду поку соф буд.
Гуфт:-Шаб дар хоб дидам ногаҳе
Боязиду Тирмизиरो дар раҳе.
Ҳар ду додандам ба сабқат сарварӣ,
Пеши эшон- ҳар ду кардам раҳбарӣ.
Баъд аз он тадбири он кардам тамом
Гарчи карданд он ду шайхам эҳтиром.
Буд таъбир он ки дар вақти сахар
Беҳудам оҳе баромад аз чигар.
Оҳи ман мерафт, то роҳам кушод,
Ҳалқа мезад, то ки даргоҳам кушод.
Чун падида омад маро он фатҳи боб,
Бе зафон карданд сӯйи ман хитоб.
К- он ҳама пирону он чандон мурид,
Хостанд аз мо бурун ҷуз Боязид.
Боязид аз ҷумла мардӣ мард хост,
3- он ки моро хост, ҳеч аз мо нахост.
Чунки бишнидам ман он шаб ин хитоб,
Гуфтам:-Ину он маро набвад савоб.
Ман зи ту чун хоҳаму дарди ту на,
Ё туро чун ҷӯямӯ марди ту на!
Он чи фармой, маро, он аст хост,
Кори ман бар вафқи фармон аст рост.
Не кажӣ, не ростӣ бошад маро,
Ман киям, то хосте бошад маро!
Он чи фармой маро, он бас бувад!
Бандаро рафтанд ба фармон бас бувад!
3- ин сухан он ҳар ду шайхи мӯхтарам
Сабқатам доданд бар худ лочарам.

Банда пайваста чу бар фармон бувад,
Бо худовандаш сухан дар чон бувад.
Банда набвад он, ки аз рӯи газоф
Мезанад дар бандагӣ пайваста лоф!
Банда вақти имтиҳон ояд падида,
Имтиҳон кун, то нишон ояд падида!

ШАЙХ АБУҲАСАНИ ХАРАҚОНӢ ДАР НАЗЪ

Дар дами охир, ки чон омад ба лаб,
Шайх Харқонӣ чунин гуфт, ай ачаб:
- Кошкӣ бишкофтандӣ чони ман,
Боз кардандӣ дили бирёни ман.
Пас ба олам менамудандӣ дилам,
Шарҳ додандӣ, ки дар чӣ мушкилам.
То бидонандӣ, ки бо донои роз
Бутпарастӣ рост н- ояд, қач мабоз!
Бандагӣ ин бошаду дигар ҳавас,
Бандагӣ афгандагӣ медону бас.
Ту худой мекуни, не бандагӣ,
Кай туро мумкин шавад афгандагӣ!
Ҳам бияфкан хешро, ҳам банда бош,
Бандаи афканда бошу зинда бош.
Чун шудӣ банда, ба хидмат бош низ,
Дар раҳи ҳурмат баҳиммат бош низ.
Гар дарояд банда бе ҳурмат, ба роҳ,
Аз бисоташ зуд ронад подшоҳ.
Шуд ҳарам бар марди беҳурмат ҳаром,
Гар ба ҳурмат бошӣ, ин неъмат тамома!

ҲИКОЯТ

Бандаеро хилъате бахшид шоҳ,
Банда бо хилъат бурун омад ба роҳ.
Гарди раҳ бар рӯйи ӯ биншаста буд,
Б- остини хилъат ӯ бистурд зуд.
Мункире бо шоҳ гуфт:-Ай подшоҳ,
Пок кард аз хилъати ту гарди роҳ.
Шаҳ бад- он беҳурмати инкор кард,
Ҳолӣ он саргаштаро бар дор кард.
То бидонӣ он ки беҳурмат бувад,
Бар бисоти шоҳ беқимат бувад!

МАҚОЛАИ ТОСИЪ ВА ИШРУН (29) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки дар роҳи худой,
Покбозӣ чун бувад, ай покрой?!
Ҳаст машғулии тан бар ман ҳаром,
Ҳар чи дорам, мефишорам бардавом.
Ҳар чи дар даст оядам, гум гардадам,
З- он ки дар даст он чу каждум гардадам.
Ман надорам хешро дар банд ҳеч,
Барфишонам чумларо аз банду печ.
Покбозӣ мекунам дар кӯйи ӯ,
Бу, ки дар покӣ бибинам рӯйи ӯ!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ӮРО

Гуфт худхуд:-Роҳрав гар кас бувад,
Покбозӣ зоди роҳаш бас бувад.

Ҳар кӣ ӯ дарбохт, ҳар ч- иш буд пок,
Рафту дар покии худ осуд пок.
Дӯхта бар дар, дарида бармадӯз,
Ҳар чӣ дорӣ, то сари мӯйе бисӯз.
Чун бисӯзӣ кул(л) ба охи оташин,
Чамъ кун хокистараш, бар вай нишин!
Чун чунин кардӣ, бирастӣ аз ҳама
В- арна хун хур, то ки ҳастӣ аз ҳама.
То намирӣ худ зи як- як чиз ту,
Кай ниҳӣ гоме дар ин даҳлез ту!
Чун дар ин зиндон касе натвон нишаст,
Хештанро боз каш аз ҳар чи ҳаст.
3- он ки вақти марг як- як чизи ту
Ҳаст хунхори туву хунрези ту.
Дастҳо аввал зи худ кӯтоҳ кун,
Баъд аз он бархезу азми роҳ кун.
То дар аввал покбозӣ набвадат,
Ин сафар кардан намозӣ набвадат!

ҲИКОЯТ

Дод аз худ пири Туркситон хабар,
Гуфт:-Ман ду чиз дорам дӯсттар.
Он яке асп аст аблақ, гомзан
В- он дигар худ нест чуз фарзанди ман.
Гар хабар ёбам зи марги ин писар,
Асп мебахшам ба шукри ин хабар.
3- он ки мебинам, ки ҳаст ин ҳар ду чиз,
Чун ду бут дар дидаи чонам азиз.
То насӯзиву насозӣ ҳамчу шамъ,
Дам мазан дар покбозӣ пеши чамъ.
Ҳар кӣ ӯ дар покбозӣ дам занад,
Кори худ, то бингарӣ, барҳам занад.

Покбозе, к- ӯ ба шӯҳрат нон хурад,
Ҳам дар он соат қафои он хурад!

ҲИКОЯТ

Шайх Харқонӣ, ки арш айвон- ш буд,
Рӯзгоре шавқи бодинчон- ш буд.
Модараш аз кори шайх овард шӯр,
То бидодаш ним бодинчон базӯр.
Чун бихӯрд он ним бодинчон, ки буд,
Сар зи фарзандаш чудо карданд зуд.
Чун даромад шаб, сари он покзод
Мудбаре бар остони ӯ ниҳод.
Шайх гуфто:-Не мани ошуфтакор
Гуфтаам пеши шумо боре ҳазор,
К- ин гадо гар ҳеч бодинчон хурад,
То бихандад, зарбате бар ҷон хурад.
Ҳар замонам чун бисӯзад ҷон чунин,
Нест бо ман кори ӯ осон чунин.
Ҳар кӣ ӯро даркашад дар кори хеш,
Дам наёрад зад даме бо ёри хеш.
Сахт кор аст ин ки моро уфтод,
Баргар аз чангу мадоро уфтод.
Ҳеч зотеро на дониш, на қарор,
Бо ҳама зоте наяфтадаст кор.

Ҳар замоне меҳмоне даррасад,
Корвони имтиҳоне даррасад.
Гарчи сад ғам ҳаст дар ҷони азиз,
Низ меояд, чу хоҳад буд низ.
Ҳар кӣ аз катми адам шуд ошкор,
Сарбасарро хун бихоҳад рехт зор.

Сад ҳазорон ошиқи сартези ӯ
Чон кунанд исори як хунрези ӯ.
Чумлаи чонҳо аз он ояд ба кор,
То бирезад хуни чонҳо зор- зор!

ҲИКОЯТИ ЗУННУН ВА ДИДАН ЧИҲИЛ МУРАҚҚАЪПҶШРО

Гуфт Зуннун:-Мешудам дар бодия,
Бар таваккул бе асову ровия.
Чил мураққаъпӯшро дидам ба роҳ,
Чон бидода чумла бар як чойгоҳ.
Шӯрише бар ақли беҳушам фитод,
Оташе бар чони пурчӯшам фитод.
Гуфтам:- Охир ин чи кор аст, ай Худо,
Сарваронро чанд андозӣ зи по!
Ҳотифе гуфто, к- аз ин кор оғаҳем,
Худ кушему худ диятшон медиҳем.
Гуфт:-Охир чанд хоҳӣ кушт зор,
Гуфт:-То дорам дият, ин аст кор!
Дар хазона то дият мемонадам,
Мекушам, то таъзият мемонадам.
Букшамаш в- он гаҳ ба хунаш даркашам,
Гирди олам сарнагунаш баркашам.
Баъд аз он чун маҳв шуд ачзойи ӯ,
Пову сар гум шуд зи сар то пойи ӯ,
Арза дорам Офтоби талъаташ
В- аз чамоли хеш созам хилъаташ.
Хуни ӯ гулгунаи рӯяш кунам,
Мӯътакиф бар хоки он кӯяш кунам.
Соявар гардонамаш дар кӯйи хеш,
Пас барорам Офтоби рӯйи хеш.
Чун барояд Офтоби рӯйи ман,
Кай бимонад сояе дар кӯйи ман.

Соя чун ночиз шуд дар Офтоб,
Љумла шуд «валлоху аълам биссаовоб».
Ҳар кӣ дар вай маҳв шуд, аз худ бираст,
3- он ки натвон буд бо ӯ худпарааст.
Маҳв шав в- аз маҳв чандине мағӯй,
Сарф кун қонрову чандине маҷӯй.
Менадонам давлате 3- ин беш ман,
Мардро, гӯ, гум шавад аз хештан!

ХИКОЯТИ ДАВЛАТИ САЪОДАТЕ, КИ САҲРАИ ФИРЪАВН ЁФТАНД

Менадонам ҳеч кас дар қавн ёфт
Давлате, к- он саҳраи Фиръавн ёфт.
Он чӣ давлат буд, к- эшон ёфтанд,
Он замон, к- он қавм имон ёфтанд.
Қон чудо қарданд аз эшон он нафас,
Ҳаргиз ин давлат набинад ҳеч кас!
Як қадам дар дин ниҳоданд он замон,
Пас дигар берун ниҳоданд аз қаҳон.
Кас аз ин омадшудан беҳтар наид,
Ҳеч шохе 3- ин нагунтар бар наид!

МАҚОЛАИ САЛОСУН (30) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР АЗ БАЛАНДИИ ҲИММАТ

Дигаре гуфташ, ки ай соҳибназар,
Ҳаст ҳимматро дар ин маънӣ асар?
Гарчи ҳастам ман ба сурат бас заъиф,
Дар ҳақиқат ҳиммате дорам шариф.
Гар зи тоъат нест бисёре маро,
Ҳаст олий ҳиммате боре маро!

ЧАВОБ ДОДАНИ ХУДҲУД ЁРО

Гуфт мағнотиси ушшоқи аласт,
Ҳиммати олист кашфи ҳар чӣ ҳаст!
Ҳар киро шуд ҳиммати олий падид,
Ҳар чӣ чуст, он чиз шуд ҳолий падид.
Ҳар киро як зарра ҳиммат дод даст,
Қард ӯ Хуршедро 3- он зарра паст.
Нутфаи мулки чаҳонҳо ҳиммат аст,
Болу парри мурғи қонҳо ҳиммат аст!

ХИКОЯТИ ХАРИДОРИИ ПИРЗАН ҲАЗРАТИ ЮСУФРО

Гуфт:-Юсуфро чу мебифурӯхтанд,
Мисриён аз шавқи ӯ месӯхтанд.
Чун харидорон басе бархостанд,
Панҷ раҳ ҳамсанг мушқаш хостанд.
3- он зани пире ба хун оғушта буд,
Ресмоне чанд дар ҳам ришта буд.
Дар миёни чамъ омад бо хурӯш,
Гуфт, қ- ай даллоли қанъонифурӯш!
3- орзуи ин писар саргаштаам,
Даҳ қалоба ресмонаш риштаам,
Ин зи ман бистону бо ман байъ қун,
Даст дар дасти манаш деҳ бе сухун.
Ханда омад мардро, гуфт, ай салим,
Нест дархурди ту ин дурри ятим,
Ҳаст сад ганҷаш баҳо дар анҷуман,
Чӣ туву чӣ ресмон, ай пирзан!
Пирзан гуфто, ки дониستم яқин,
Қ- ин писарро қас набифрӯшад бад- ин,
Лек инам бас, қи чӣ душман, чӣ дӯст
Гӯяд:-Ин зан аз харидорони ӯст!

Ҳар диле, к- ӯ ҳиммати олий наёфт,
Давлати бемунтаҳо ҳолий наёфт.
Он зи ҳиммат буд, к- он шоҳи баланд
Оташе дар подшоҳӣ уфканд.
Хусраверо чун басе хусрон бидид,
Сад ҳазорон мулку сад чандон бидид.
Чун ба покӣ ҳимматаш дар қор шуд,
3- он ҳама мулки начис безор шуд.
Чашми ҳиммат чунки шуд хуршедбин,
Кай шавад бо зарра ҳаргиз ҳамнишин!

ҲИКОЯТ

Он яке дойим зи беҳешии хеш
Нола мекардӣ зи дарвешии хеш.
Гуфташ Иброҳими Адҳам:-Ай писар,
Фақро арзон харидастӣ магар?!
Мард гуфташ:-Ин сухан н- ояд ба қор,
Қас ҳарад дарвешӣ? Охир шарм дор!
Гуфт:-Ман ёре ба қон бихридаам,
Пас зи мулки ола маш бигзидаам.
Меҳрам як дам ба сад олам ханӯз,
3- он ки беҳ меарзадам ҳар дам ханӯз!

ШИКОЯТ ҚАРДАНИ ДАРВЕШЕ АЗ ФАҚР ПЕШИ ҲАЗРАТИ ИБРОҲИМ

Чунки арзон ёфтам ман ин матоъ,
Подшоҳиро ба қул(л) қардам видоъ.

Лочарам ман қадр медонам, ту на,
Шукри ин бар хеш мехонам, ту на!
Аҳли ҳиммат чону тан дарбохтанд,
Солҳо бо сӯхтан дарсохтанд.
Мурғи ҳимматшон ба ҳазрат шуд қарин,
Ҳам зи дунё даргузашту ҳам зи дин.
Гар ту марди инчунин ҳиммат най,
Дур шав, к- аҳли валинеъмат най!

ҲИКОЯТИ ШАЙХ АҲМАДИ ҒУРӢ БО СУЛТОН САНЧАР

Шайхи Ғурӣ, он ба куллӣ гашта кул(л),
Рафт бо девонагон дар зери пул.
Аз қазо мерафт Санчар бо шукӯҳ,
Гуфт:-Зери пул чӣ қавманд ин гурӯҳ?
Шайх гуфташ:-Бесару бепо ҳама,
Аз ду берун нест ҳоли мо ҳама.
Гар ту моро дӯст дорӣ бардавом,
Зуд аз дунё бароремат тамом.
В- ар ту моро душманӣ, на дӯстдор,
Зуд аз динат барорем, ин- т кор!
Гар ба зери пул дароӣ як нафас,
Во раҳӣ з- ин тумтуроқу з- ин ҳавас.
Дӯстиву душманиӣ мо бубин,
Пой дарнех, хешро пайдо бубин!
Санчараш гуфто:-Наям марди шумо,
Хуббу бугзам нест дарх(в)арди шумо.
Не шуморо дӯстам, не душманам,
Рафтам инак, то насӯзад хирманам.
Аз шумо ҳам фаҳру ҳам орем нест,
Бо баду неки шумо корем нест.

Ҳиммат омад ҳамчу мурғе тезпар,
Ҳар замон дар сайри худсар тезтар.
Гар бипаррад, чуз ба биниш кай бувад,
Дар даруни офариниш кай бувад?
Сайри ӯ з- офоқи ҳастӣ бартар аст,
К- ӯ зи ҳушёриву мастӣ бартар аст!

ҲИКОЯТ

Нимшаб девонае хуш мегирист,
Гуфт:-Ин олам бигӯям ман, ки чист!
Ҳуққае сар барнихода мо дар ӯ,
Мезанам аз чаҳли худ савдо дар ӯ.
Чун сари он ҳуққа баргирад ачал,
Ҳар кӣ пар дорад, бипаррад то азал.
В- он ки ӯ бепар бувад, дар сад бало
Дар миёни ҳуққа монад мубтало.
Мурғи ҳимматро ба маънӣ бол дех,
Ақро дил бахшу ҷонро ҳол дех.
Пеш аз он, к- ин ҳуққа баргиранд сар,
Мурғи раҳ гарду баровар болу пар.
Ё на, болу пар бисӯзу хеш ҳам,
То ту бошӣ аз ҳама дар пеш ҳам!

ҲИКОЯТ

Булачаб, хаффош гуфт:-Ай беҳабар,
Ман чи хоҳам кард ин шамсу қамар!
Офтоберо, ки хоҳад шуд сиёҳ,
Дар ғурубаш бар ту гум созанд роҳ.
Рӯй зарду ҷомаи мотам ба бар,
Дар таку пӯйе бимонда дар ба дар.

Ташнатар аз дигарон садбора ў
В- аз шафақ оғуштаи хунхора ў.
Гар чунин Хуршед н- ояд дар назар,
Гў, маё, чун ҳаст Хуршеди дигар.
Ту махусб, ай марду як шаб пос дор,
То ба шаб Хуршед бинӣ ошкор.
Рўзи ман, ай марди ғофил, ҳар шаб аст,
К- Офтоби найираллаҳ дар шаб аст.
Чун падида ояд ба шаб он Офтоб,
Халқи оламу кунад машғули хоб.
Офтоб аз акси он нуру зиё
Рўй дарпӯшад ба чилбоби ҳаё.
Лек ҳар, к- ў ҳамчу ман маҳрам бувад,
Офтобаш дар шаби мотам бувад.
Чун чунин Хуршед дар шаб ҳосил ҳаст,
Гар ба кўрӣ меначунбӣ, мушкил аст.
Ман намечунбам ҳама шаб то ба рўз
Гирди он Хуршед мепаррам ба сўз.
Чун намояд рўй Хуршеди мачоз,
Мо ба зулмат ошён бинмуда боз.
Дар шабон тобад чу Хуршеди Илоҳ,
Хуфта дар зулмат набошад аҳли роҳ.
Гар чу боз он ҳиммати орӣ ба даст,
Дасти султонат бувад ҷойи нишаст.,
В- ар чу пашша бошӣ аз дунҳимматӣ,
Ҳамчу пашша бошӣ аз беҳурматӣ.
Лочарам чун пашша нуқсон бошадат,
Буд бо нобуд яксон бошадат.
Ҳар кӣ соҳибҳиммат омад, мард шуд,
Ҳамчу Хуршед аз баландӣ фард шуд.
Гар чу гавҳар ҳимати олӣ бувад,
Бар сари шаҳ ҷойи ту холӣ бувад.
Гар ба ҳар чизе фуруд ойӣ зи роҳ,
Кай тавонӣ хўрд ҷом аз дасти шох?

МАҚОЛАИ ҲОДӢ ВА САЛОСУН (31) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки инсофу вафо,
Чун бувад дар хазрати он подшо?
Ҳақтаъоло дод инсофам бaсе,
Бевафой ҳам накардам бо касе!
Дар касе чун чамъ ояд ин сифат,
Рутбаи ӯ чун бувад дар маърифат?

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ӮРО

Гуфт:-Инсоф аст султони начот,
Ҳар кӣ мунсиф шуд, бираст аз туррахот.
Аз ту гар инсоф ояд дар вучуд,
Бех, ки умре дар рукӯъу дар сучуд.
Худ фугувват нест дар ҳар ду чаҳон
Баргар аз инсоф додан дар ниҳон.
В- он ки ӯ инсоф бидҳад ошкор,
Аз риё кам ҳолӣ афтад, ёд дор.
Настаданд инсоф мардон аз касе
Нек худ меодаанд, алҳақ, бaсе.

ҲИКОЯТ

Аҳмади Ҳанбал имоми аср буд,
Шарҳи фазли ӯ бурун аз ҳаср буд.
Чун зи дарси илм софӣ омадӣ,
Зуд пеши Бишри Ҳофӣ омадӣ.
Гар касе дар пеши Бишраш ёфтӣ,
Дар маломат карданаш биштофтӣ.

Гуфт:-Охир ту имоми оламі,
Аз ту донотар нахезад одаме.
Ҳар кӣ мегӯяд сухан, менашнавӣ,
Пеши ин сарпобарахна меравӣ.
Аҳмади Ҳанбал чунин гуфто, ки ман
Гӯй бурдам дар аҳодису сунан.
Илм ман беҳ 3- ӯ бидонам нек- нек,
Ӯ Худоро беҳ зи ман донад валеқ.
Эй зи беинсофии худ беҳабар,
Як замон инсофи раҳбинон нигар!

ҲИКОЯТ

Ҳиндувонро подшоҳе буд пир,
Шуд магар дар лашкари Маҳмуд асир.
Чун бари Маҳмуд бурдандаш сипоҳ,
Шуд мусулмон оқибат он подшоҳ.
Ҳам нишони ошноӣ ёфт ӯ,
В- аз ду олам ҳам ҷудой ёфт ӯ.
Баъд аз он дар хаймае танҳо нишаст,
Дил аз ӯ бархост, дар савдо нишаст.
Рӯзу шаб дар гиряву дар сӯз буд,
Рӯз аз шаб, шаб батар аз рӯз буд.
Чун басте шуд нолаҳои зори ӯ,
Шуд хабар Маҳмуро аз кори ӯ.
Хонд Маҳмуро ба пеши хеш- дар,
Гуфт:- Сад мулқат диҳам 3- он бештар.
Ту шахӣ, навҳа макун бар хеш аз ин,
Чанд гирӣ, низ магрӣ беш аз ин.
Хусрави хиндуш гуфт:-Ай подшоҳ,
Ман намегириям зи баҳри мулқу чоҳ.
3- он ҳамегириям, ки фардо зулҷалол
Дар қиёмат гар қунад аз ман суол,

Гӯяд:-Ай бадахд, марди бевафо,
Коштї бо чун мане тухми чафо.
То наёмад пеши ту Маҳмуд боз,
Бо ҷаҳоне пурсавори сарфароз,
Ту накардї ёди ман, ин чун бувад,
Боре аз хатти вафо берун бувад?!
Гирд мебояст кардан лашкаре
Баҳри ту, ту худ зи баҳри дигаре.
Бе сипоҳе ёд н- омад аз манат,
Дӯстат хонам, бигӯ, ё душманат!
То ба кай аз ман вафо, аз ту чафо?
Дар вафодорї чунин навбат раво.
Гар расад аз ҳақтаъоло ин хитоб,
Чун диҳам ин бевафоиро ҷавоб?!
Чун кунам ин хичлату ташвиrho
Гиря з- он аст, ай ҷавон, ин пирrho!
Ҳарфи инсофу вафодорї шунав,
Дарси девони накӯкорї шунав.
Гар вафодорї, ту азми роҳ кун
В- арна биншин, даст аз ин кӯтоҳ кун!
Ҳар чї берун шуд зи фехрасти вафо,
Нест дар боби ҷавонмардї раво!

ИТОБИ ҲАҚТАЪОЛО БО ҶОЗИИ БЕВАФО БА САБАБИ КОФИРИ ВАФОДОР

Ҷозие аз кофире бас сарфароз
Хост мӯҳлат, то ки бигзорад намоз.
Чун бишуд, ғозї намози хеш кард,
Боз омад ҷанг ҳар дам беш кард.
Буд кофирrho намозе они хеш,
Хост ӯ ҳам маҳлу берун шуд зи пеш.

Гӯшае бигзид кофир поктар,
Пас ниҳод ӯ сӯи бут бар хок сар.
Ғозияш чун дид сар бар хоки роҳ,
Гуфт:-Нусрат ёфтам з- ин чойгоҳ!
Хост, то теге занад бар вай ниҳон,
Ҳотифаш овоз дод аз осмон:
К- ай ҳама бадахд аз сар то ба пой,
Хуш вафову аҳд меорӣ ба чой!
Ӯ назад тегат, чу аввал дод маҳл,
Ту агар тегаш занӣ, чаҳл аст, чаҳл!
Ай ту уфулахд барноҳондай,
Гашта кач, бар аҳди худ номондай.
Чун накӯӣ кард кофир пеш аз ин,
Ночавонмардӣ макун ту беш аз ин!
Ӯ накӯӣ кард, ту бад мекунӣ,
Бо касон он кун, ки бо х(в)ад мекунӣ!
Будат аз кофир вафову эминӣ,
Кун вафодорӣ, агар ту мӯъминӣ!

Ай мусалмон, номусаллам омадӣ,
Дар вафо аз кофире кам омадӣ!
Рафт ғозӣ з- ин сухан аз чойи хеш,
Дар арақ гум дид сар то пойи хеш.
Кофираш чун дид гирёнмондае,
Тегаш андар дасту ҳайронмондае.
Гуфт:- Гирён аз чийӣ, баргӯӣ рост?
Гуфт:-Карданд ин замонам бозхост!
Бевафо гуфтанд аз баҳри туам,
Инчунин гирён ман аз қаҳри туам.
Чун шунуд ин қисса кофир ошкор,
Наърае зад, пас аз он бигрист зор.

Гуфт:-Чабборе, ки бо махчуби хеш,
Аз барои душмани маъюби хеш.
Аз вафодорӣ кунад чандин итоб,
Чун кунам ман бевафой беҳисоб!
Арза кун ислом, то дин оварам,
Ширк сӯзам, шаръ ойин оварам.
Ай дарего, бар дилам банде чунин,
Беҳабар ман аз худованде чунин!
Баски бо матлуби худ, ай беадаб,
Бевафой кардай ту дар талаб,
Лек сабрам ҳаст то тоси фалак
Љумла дар рӯят бигӯям як ба як!

ХИКОЯТИ ОМАДАНИ БАРОДАРОНИ ЮСУФ БА МИСР ДАР СОЛИ ҚАҲТӢ БА ХИДМАТИ ОН ҲАЗРАТ

Даҳ бародар қаҳташон карда нуфур,
Пеши Юсуф омаданд аз роҳи дур.
Аз сари бечорагӣ гуфтанд ҳол,
Чорае мехостанд аз тангсол.
Рӯйи Юсуф буд дар бурқаъ нихон,
Пеши Юсуф буд тосе он замон.
Даст зад бар тос Юсуф, ошкор
Тосаш андар нола омад зор- зор.
Гуфт ҳолӣ Юсуфи ҳикматшинос:
- Ҳеч медонед ин овози тос?
Пеши Юсуф аз сари аҷзе зафон
Даҳ бародар баргушоданд он замон,
Љумла гуфтанд:-Эй Азизи ҳақшинос,
Қас чӣ медонад чӣ бонг ояд зи тос!
Юсуф он гаҳ гуфт ман донам дуруст,
Қ- ӯ чӣ мегӯяд?-Шумо ҳастед суст.

Тос мегӯяд:-Шуморо пеш аз ин
Як бародар буд хуснаш беш аз ин.
Ном Юсуф дошт в- ӯ буд аз шумо,
Дар накӯйӣ гӯй бирбуд аз шумо!
Даст зад бар тос аз сар боз- дар,
Гуфт:-Мегӯяд бад- ин овоз- дар:
- Чумла афкандед Юсуфро ба чоҳ,
Пас биёвардед гурге бегуноҳ.
Даст зад бар тос як бори дигар,
Тосро овард дар кори дигар.
Гуфт:-Мегӯяд падарро сӯхтед,
Юсуфи махрӯйро бифрӯхтед.
Перахан дар хун кашидед аз фусун,
То дили Яъқуб з- он гардид хун.
Бо бародар кай кунанд ин, кофирон,
Шарматон бод аз Худо, ай ҳозирон!
З- он сухан он қавм ҳайрон омада,
Об гашта, аз пайи нон омада.
Гарчи Юсуфро чунон бифрӯхтанд,
Бар худ он соат ҷаҳон бифрӯхтанд.
Чун ба чоҳ афканданаш карданд соз,
Чумла дар чоҳи бало монданд боз.
Кӯрчашме бошад он, к- ин қисса ӯ
Бишнавад, з- ин барнагирад ҳисса ӯ!
Ту макун чандон дар ин қисса назар,
Қиссаи туст ин ҳама, ай беҳабар!
Он чи ту аз бевафой кардай,
Не ба нури ошноӣ кардай!
Гар касе умре занад бар тос даст,
Кори ношойисти ту бисёр ҳаст!
Бош, то аз хоб бедорат кунанд,
Дар ниҳоди худ гирифтورات кунанд!
Бош, то фардо ҷафоҳои туро,
Кофирихову хатоҳои туро,

Пеши рӯят арза доранд он хама,
Як ба як бар ту шуморанд он хама.
Чун бaсе овози тос ояд ба гӯш,
Менадонам, то бимонад ақлу хуш.
Чанд гардӣ гирди тосе сарнагун,
Даргузар, к- ин ҳаст таште пур зи хун!
Дар буни тосе гирифтор омада,
Ҳамчу мӯре ланг дар кор омада.
Гар миёни тос монӣ мубтало,
Ҳар дам овозе дигар ояд туро.
Пар баровар, даргузар, ай ҳақшинос
В- арна расво гардӣ аз овози тос!

МАҚОЛАИ СОНИ ВА САЛОСУН (32) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре пурсид аз ӯ:-Ай пешво,
Ҳаст густохӣ дар он ҳазрат раво?
Он ки густохӣ намояд бар азим,
Баъд аз он аз пас дарояд тарсу бим.
Чун бувад густохӣ он чо, боз, гӯй,
Дурри маънӣ барфишону роз гӯй.
Гуфт:- Ҳар касро, ки аҳлият бувад,
Махрами сирри улуҳият бувад.
Гар кунад густохие, ӯро равост,
3- он ки дойим роздори подшост.
Лек марди роздони роздор
Кай кунад густохии ӯ, шарм дор!
Чун зи чап бошад адаб, ҳурмат зи рост,
Як нафас густохие аз вай равост.
Марди уштурбон, ки бошад бар канор,
Кай тавонад буд шахро роздор?!
Гар кунад густохие чун аҳли роз,
Монад аз имону аз чон низ боз.

Кай тавонад дошт ринде дар сипоҳ
Заррае густохие дар пеши шоҳ?
Гар ба роҳ ояд Вишоқи Аъчамӣ,
Ҳаст густохии ӯ аз хурраи.
Ӯ чу девона бувад дар шӯри ишқ,
Меравад бар рӯи об аз зӯри ишқ.
Х(в)аш бувад густохии ӯ, х(в)аш бувад,
3- он ки он девона чун оташ бувад!
Дар раҳи оташ саломат кай бувад,
Марди маҷнунро маломат кай бувад?
Чун зи ту девонагӣ ояд падида,
Ҳар чӣ ту гӯӣ, зи ту битвон шунид!

ҲИКОЯТИ ДИДАНИ ДЕВОНА ҒУЛОМОНИ АМИРРО ДАР ХУРОСОН

Дар Хуросон буд давлат бар мазид,
3- он ки пайдо шуд Хуросонро амид.
Сад ғуломаш буд турки мохрӯй,
Сарвқомат, симсоъид, мушкмӯй.
Ҳар яке дар гӯш дурре шабфурӯз,
Шаб шуда аз акси он дур(р) ҳамчу рӯз.
Бо кулоҳи шаъшаъа, бо тавқи зар,
Сар ба сар симин бар ӯ заррин камар.
Бо камарҳои мурассаъ дар миён
Ҳар якеро нуқраҳинге зери рон.
Ҳар кӣ диди рӯи он як лашкарӣ,
Дар раҳаш аз ҷон гузашти сарсарӣ.
Аз қазо девонае бас гурсна,
Жандае пӯшида, сарпо барҳна.
Дид он хайли ғуломонро зи дур,
Гуфт:-Они кистанд, ин хайли хур?

Чумлаи шахраш ҷавобе дод рост,
К- ин ғуломони амиди шаҳри мост.
Чун шунид ин қисса он девона, зуд
Уфтод андар сари девона дуд,
Гуфт:-Ай дорандаи арши мачид,
Банда парвардан биёмӯз аз амид!
Гар аз ӯ девонай, густох бош,
Барг дорӣ, лозими ин шох бош.
В- ар надорӣ барги ин шохи баланд,
Пас макун густохиву бар худ маханд.
Хуш бувад густохии девонагон,
Хуш ҳамесӯзанд чун парвонагон.
Ҳеч натвонанд дид ин қавм роҳ,
Чӣ баду чӣ нек ҷуз 3- он пойгоҳ.

ҲИКОЯТ

Гуфт он девонаи танбарҳна,
Чун миёни роҳ мешуд гурсна,
Буд сармоеву борони шигарф,
Тар шуд он саргашта аз борону барф.
Не нуҳуфте будашу не хонае,
Оқибат мерафт то вайронае.
Чун ниҳод аз роҳ дар вайрона гом,
Бар сараш омад ҳаме хиште зи бом.
Сар шикасту хун равон шуд ҳамчу ҷӯ,
Мард сӯйи осмон баркард рӯ:
Гуфт:-То кай кӯси султонӣ задан,
3- ин накӯтар хишт натвонӣ задан?
Ҳар кӣ ҷонро маҳрами дилхоҳ ёфт,
Чун шачар сарзабзии ин роҳ ёфт!

Ё камоле ёфт бар даргоҳи ӯ,
То бишуд девонадил дар роҳи ӯ.
Ҳар кӣ шуд девонаи он дилнавоз,
Ҳар чӣ дил меҳодаш, гӯяд ба ноз!

ҲИКОЯТ

Буд дар корез бесармое,
Орият бистад ҳар аз ҳамсоёе.
Рафт сӯйи осиеву хуш бихуфт,
Чун бихуфт он мард, ҳолӣ ҳар бирафт.
Гург он харро бидарриду бих(в)ард,
Рӯз дигар гашту товон хост мард.
Ҳар ду тан меомаданд аз раҳ давон
То ба назди мири корез он замон.
Қисса пеши мир баргуфтанд рост,
3- ӯ бипурсиданд к- ин товон кирост?!
Мир гуфто:- Ҳар кӣ гурги яктана
Сар диҳад дар дашту саҳро гурсна,
Бешак ин товон бар ӯ бошад дуруст,
Ҳар дуру товон аз ӯ бойист ҳуст!
В- ар бувад сад ҳар, на, аз сад бештар,
Як ба як барҳам дарад аз якдигар.
Гургро ӯ офарид, ай камхирад,
3- ин балои ногаҳат ӯ вораҳад!
Ё раб, ин товон чӣ некӯ мекунад,
Ҳеч товон нест ҳар- ч ӯ мекунад.
Бар занони Миср чун ҳолат бигашт,
3- он ки махлуқе бад- эшон баргузашт.
Чи аҷаб бошад, агар девонае
Ҳолате ёбад зи давлатхонае,
То дар он ҳолат шавад бехеш ӯ,
Нангарад ҳеч аз пасу аз пеш ӯ.

Їумла з- ѱ гӯяд, бад- ѱ гӯяд хама,
Їумла з- ѱ чӯяд, бад- ѱ чӯяд хама!

ЇИКОЯТИ ГУСТОХИИ ДЕВОНА ДАР ҚАҲТИИ МИСР

Хост андар Миср қаҳтӣ ногаҳон,
Халқ мемуранд, мегуфтанд:- «Нон».
Їумлаи раҳ халқ барҳам мурда буд,
Нимзинда ниммурда хӯрда буд.
Аз қазо девонае чун он бидид,
Халқ мемуранду н- омад нон падид.
Гуфт:-Ай дорандаи дунёву дин,
Чун надорӣ ризқ, камтар офарин!
Бедилон чун гарм дар кор омаданд,
Аз вучуди хеш безор омаданд.
Ҳар чи аз девона ояд дар вучуд,
Афв фармояд аз девони чуд.
Гарчи набвад нек бипзиранд аз ѱ,
Пас ба чизе нек баргиранд аз ѱ.
Ҳар даме ѱро муруфоте кунанд,
Нек чун бошад, мукофоте кунанд.
Ошиқонаш пок аз нақс омаданд,
Чун дарахтон чумла дар рақс омаданд.
Пой ҳамчун шох дар гил мераванд,
Лочарам дар қурби комил мешаванд.
Ҳар кӣ ѱ густохи ин дарғаҳ шавад,
Узр хоҳад боз, чун оғаҳ шавад.
Гар каже гӯяд бад- ин дарғаҳ, на рост,
Узри он донад ба ширинӣ бихост!

ҲИКОЯТИ ДЕВОНАЕ, КИ КӮДАКОН САНГАШ МЕЗАДАНД

Буд он девона хун аз дил чакон,
З- он, ки санг андохтандаш кӯдакон.
Рафта буд охир ба кунчи гулхане,
Буд андар кунчи гулхан равзанае,
Шуд аз он равзан тагарге ошкор,
Бар сари девона омад дар нисор.
Тира буд он хона, афтодаш гумон,
К- ин магар ҳам кӯдаконанд ин замон.
Чун тагарг аз санг менашнохт боз,
Кард беҳуда зафони худ дароз,
Дод девона басте дашноми зишт,
К- аз чи андозанд бар ман сангу хишт.
Ногаҳ аз ҷоёе даре бикшод бод,
Равшанӣ дар хонаи гулхан фитод.
Боз донист ӯ тагарг он ҷо зи санг,
Дил шуда аз додани дашном танг.
Гуфт:- Ё раб, тира буд ин гулханам,
Саҳв кардам, ҳар чӣ гуфтам, он манам!
Гар занад з- ин гунае девона лоф,
Ту мазан аз саркашӣ бо ӯ масоф.
Он ки ин ҷо масту лояъқил бувад,
Беқарору бекасу бедил бувад.
Меғузорад умр дар нокомие,
Ҳар замонаш тоза беоромие.
Ту зафон аз таънаи ӯ дарғузур,
Ошиқи девонаро маъзур дор.
Гар назар дар сирри бенурон кунӣ,
Ҷумларо бешак зи маъзурон кунӣ!

ҲИКОЯТҲОИ ВОСИҶИ ВА ДИДАНИ ГӮРИ ЧУҲУДОН

Воситӣ мерафт саргардон шуда
В- аз таҳайюр бесару сомон шуда.
Чашм бар гӯри чухудонаш фитод,
Пас назар з- он чо бар эшонаш фитод.
Ин чухудон, гуфт, маъзуранд нек,
Ин бинатвон бо касе гуфташ валек.
Ин сухан аз вай каси қозӣ шунид,
Хашмгин ӯро бари қозӣ кашид.
Ҳарфи ӯ чун дархури қозӣ набуд,
Қард ин қору бад- он розӣ набуд.
Воситӣ гуфташ, ки ин қавми табоҳ
Гар наяндр аз ҳукми ту маъзури роҳ,
Лек аз ҳукми Худои ғайбдон
Чумла маъзурони роҳанд ин замон!

МАҚОЛАИ СОЛИС ВА САЛОСУН (33) СУОЛИ МУРҶЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки то ман зиндаам,
Ишқи ӯро лойиқу зебандаам.
Аз ҳама бубридаву биншаста ман,
Лофи ишқаш мезанам пайваста ман.
Чун ҳама халқи чаҳонро дидаам,
Дар кӣ пайвандам, ки бас бубридаам.
Қори ман савдои ишқи ӯ бас аст
В- инчунин савдо на қори ҳар кас аст.
Қор овардам ба қон аз ишқи ёр,
Гӯйӣ қонам намеояд ба қор.
Вақти он омад, ки хат дар қон кашам,
Қоми май бар талғати қонон кашам.

Аз ҷамолаш ҷашми ҷон рӯшан кунам,
Бо висолаш даст дар гардан кунам!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД ЁРО

Гуфт:-Натвон шуд ба даъвию ба лоф
Ҳамнишин Симурғро дар кӯҳи Қоф.
Лофи ишқи ӯ мазан дар ҳар нафас,
К- ӯ нагунҷад дар ҷуволи ҳеч кас.
Гар насими давлате ояд фароз,
Парда андозад зи рӯзи кор боз.
Пас туро хуш даркашад дар роҳи ҳеш,
Фард биншонад ба хилватгоҳи ҳеш.
Гар бувад ин ҷойгаҳ даъвӣ туро,
Мағзи он даъвӣ бувад маънӣ туро.
Дӯстдории ту озоре бувад,
Дӯстии ӯ туро коре бувад!

ҲИКОЯТИ ХОБ ДИДАНИ МУРИДЕ БОЯЗИДРО

Чун бирафт аз дори дунё Боязид,
Дид дар хобаш магар он шаб мурид.
Пас суолаш кард, к- ай шойиста пир,
Чун гузаштӣ ту зи Мункар в- аз Накир?!

Гуфт:-Чун карданд он ду номдор
Аз мани мискин суоли Кирдгор.
Гуфтам эшонро набуда ин суол
Не шуморо, не маро ҳаргиз камол.
3- он ки гар гӯям Худоям ӯст бас,
Ин сухан гуфтан бувад аз ман ҳавас.

Лек агар з- ин чо ба сӯйи зулчалол
Боз гардеду аз ӯ пурсед ҳол,
Гар маро ӯ банда хонад ошкор,
Бандае бошам Худоро номдор.
В- ар маро аз бандагон нашморад ӯ,
Бастаи банди худам бигзорад ӯ,
Бо касе осон чу пайвандаш набуд,
Ман агар хонам худовандаш, чӣ суд!
Дар худовандиш сар афкандаам,
Лек ӯ бояд, ки хонад бандаам.
Гар зи сӯйи ӯ дарояд ошиқӣ,
Ту ба ишқи ӯ бағоят лойиқӣ.
Лек ишқе, к- он зи сӯйи ту бувад
В- он ки ӯ дархурди рӯйи ту бувад.
Ӯ агар бо ту дарандозад х(в)ашӣ,
Ту тавонӣ шуд зи шодӣ оташе.
Кор он дорад на ин, ай бебасар,
Кай хабар ёбад аз ӯ ҳар беҳабар!

ҲИКОЯТ

Буд дарвеше зи фарти ишқ зор
В- аз муҳаббат ҳамчу оташ беқарор.
Ҳам зи таффи ишқ чон афрӯхта,
Ҳам зи сӯзи чон зафонаш сӯхта.
Оташ аз чон дар дилаш афтода буд,
Мушкиле бас мушкилаш афтода буд.
Дар миёни роҳ мешуд беқарор,
Мегиристу ин сухан мегуфт зор:
- Ҷону дил аз оташи рашкам бисӯхт!
Чанд гириям, чун ҳама ашкам бисӯхт!
Ҳотифе гуфташ:-Мазан з- ин шева лоф,
Аз чӣ бо ӯ дарфикандӣ аз газоф!

Гуфт:-Ман кай дарфикандам бо яке,
Ў дарафкандаст бо ман бе шаке.
Чун манеро кай бувад ин мағзу пўст,
То чу ўеро тавонам дошт дўст?
Ман чӣ кардам, ҳар чӣ кард, ў карду бас,
Дил чу хун шуд, хуни дил ў х(в)арду бас.
Ў чу бо ту дарфиканду дод бор,
Ту макун он кибр бар сар зинҳор!
Ту кӣ бошӣ, то дар он чоҳи азим
Як нафас берун кунӣ по аз гилем.
Бо ту гар ў ишқ бозад, ай ғулом,
Ишқ ў бо сунъ мебозад мудом.
Ту най ҳечу най бар ҳеч кор,
Маҳв гарду сунъ бо сонё гузор.
Гар падид оӣ ту худро дар миён,
Ҳам зи имонат бароӣ, ҳам зи чон!

ҲИКОЯТИ МЕҲМОН ШУДАНИ СУЛТОН МАҲМУД РИНДИ ГУЛҲАНТОБРО

Як шабе Маҳмуд дил пуртоб шуд,
Меҳмони ринди гулхантоб шуд.
Ринд бар хокистараш биншонд хуш,
Реза дар гулхан ҳамеафшонд хуш.
Хушк ноне пеши ў овард зуд,
Даст берун кард шоҳу х(в)ард зуд.
Гуфт:- Агар ин гулханӣ имшаб зи ман
Узр хоҳад, ман сараш буррам зи тан!
Оқибат чун азми рафтан кард шоҳ,
Гулханӣ гуфташ, ки дидӣ чойгоҳ,
Хӯрду хуфтам дидаву айвони ман,
Омадӣ нохонда ту меҳмони ман.

Гар дигар бор афтадат, бархез зуд,
Пас кадам дар рах неху сар тез зуд.
В- ар сари мо набвадат, мебош хуш,
Гулханӣ, гӯ, резае мепош хуш.
Ман на камтар, не фузунтар оямат,
Ман киям, то дар баробар оямат!
Хуш шуд аз гуфтори ӯ шоҳи чаҳон,
Ҳафт бори дигараш шуд меҳмон.
Рӯзи охир гулханиро гуфт шоҳ:
- Охир аз шоҳи чаҳон чизе бихоҳ!
Гуфт:-Агар хочат бигӯяд ин гадо,
Шоҳаш он хочат бигардонад раво?
Шоҳ гуфташ:- Ҳочатат бо ман бигӯ,
Хусравӣ кун, тарки ин гулхан бигӯ!
Гуфт:-Ҳочатманди онам ман, ки шоҳ
Ҳамчунин меҳмонам ояд гоҳ- гоҳ.
Хусрави ман лиқойи ту бас аст,
Тоҷи фарқам хоки пойи ту бас аст.
Шаҳрёр аз дасти ту бисёр ҳаст,
Ҳеч гулхантобро ин кор ҳаст?
Бо ту дар гулхан нишаста гулханӣ,
Беҳ, ки бе ту подшоҳи гулшане!
Чун аз ин гулхан даромад давлатам,
Кофирӣ бошад аз ин чо рехлатам.
Бо ту ин чо гар висоле мениҳам,
Он ба мулки ҳар ду олам кай диҳам!
Бас бувад ин гулхонам равшан зи ту,
Чист беҳ аз ту, ки хоҳам ман зи ту?!
Марги ҷон бод ин дили пурпечро,
Гар гузинад бар ту дигар ҳечро!
Ман на шоҳӣ хоҳаму не хусравӣ,
Он чи меҳоҳам ман аз ту, он тувӣ!
Шаҳ ту бас бошӣ, мадеҳ шоҳӣ маро,
Меҳмон меой гаҳ- гоҳе маро!

Ишқи ӯ бояд туро, кор ин бувад,
Они ту ӯро ғаму ёр ин бувад.
Ғар туро ишқ аст, аз вай хоҳ низ,
Даст аз ин доман макун кӯтоҳ низ.
Ишқи кӯҳна ишқи нав хоҳад дигар,
Ғанҷо нақдаш ду ҷав хоҳад дигар.
Дил бигирад 3- они хешаш бе шаке,
Баҳр дорад, қатра хоҳад аз яке!

ҲИКОЯТИ САҚҚОЕ, КИ АЗ ДИГАР САҚҚО ОБ МЕХОСТ

Мешуд он саққо мағар обе ба каф,
Дид саққое дигарро пешсаф.
Ҳолӣ ин як об дар каф он замон
Пеши он як рафту обе хост 3- он.
Мард гуфташ:-Ай зи маънӣ беҳабар,
Об дорӣ, об меҳохӣ дигар!
Гуфт:- Ҳин, обе деҳ, ай бихрад маро,
3- он ки дил бигрифт аз они х(в)ад маро.
Буд Одамро диле аз кӯҳна сер,
Аз барои нав ба гандум шуд далер.
Кӯҳнаҳо ҷумла ба як гандум фурӯхт,
Ҳар чи будаш, ҷумла дар гандум бисӯхт.
Ур шуд, дарде зи дил сар барзадаш,
Ишқ омад, ҳалқае бар дар задаш.
Дар фурӯғи ишқ чун ночиз шуд,
Кӯҳнаву нав рафту ӯ ҳам низ шуд.
Чун намондаш ҳеч, бо ҳечӣ бисохт,
Ҳар чӣ дасташ дод, дар ҳечӣ бибохт.
Дил зи худ бигрифтану мурдан басте,
Нест кори мову кори ҳар касе!

МАҚОЛАИ РОБИЪ ВА САЛОСУН (34) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки пиндорам, ки ман
Кардаам ҳосил камоли хештан.
Ҷам камоли хеш ҳосил кардаам,
Ҷам риёзатҳои мушкил кардаам.
Чун ҳамин чо кори ман ҳосил бувад,
Рафтаним 3- ин ҷойгаҳ мушкил бувад.
Дидаи касро, ки бархезад зи ганҷ,
Меравад дар кӯҳу дар саҳро ба ранҷ!

ҶАВОБ ДОДАНИ ҲУДҲУД ЁРО

Гуфт:- Ай иблистабӣ пурғурур,
Дар манӣ гум в- аз муроди хеш дур.
Дар хаёли хеш мағрур омадӣ
В- аз фазои маърифат дур омадӣ.
Нафс дар чони ту дасте ёфта,
Дев дар мағзат нишасте ёфта.
Ту ба пиндоре гирифта омада,
Пой то сар айна пиндор омада.
Гар туро нурест дар раҳ, нори туст
В- ар туро завкест, он пиндори туст.
Ваҷду завқи ту хаёле беш нест,
Ҷар чӣ мегӯӣ, муҳоле беш нест.
Ғарраи ин рӯшани раҳ мабош,
Нафси ту бо туст, ҷуз огаҳ мабош!
Бо чунин хасму чунин тега ба даст
Кай тавонад ҳеч кас эмин нишаст?
Гар туро нуре зи нафс ояд падида,
Заҳми каядумро карафс ояд падида.
Ту бад- он нури наҷис ғарра мабош,
Чун най Хуршед, ҷуз зарра мабош!

Не зи торикии раҳ навмед шав,
Не зи нураш ҳамбари Хуршед шав.
То ту дар пиндори хешӣ, ай азиз,
Хондану рондан наярзад як пашиз.
Чун бурун ойӣ зи пиндори вучуд,
Бар ту гардад давр паргори вучуд.
В- ар туро пиндори ҳастӣ ҳаст ҳеч,
Набвадат чуз нестӣ дар даст ҳеч.
Гар дар ин раҳ тамъи ҳастӣ бошадат,
Кофириву бутпарастӣ бошадат.
Гар падид ойӣ ба ҳастӣ як нафас,
Тирборон оядат аз пешу пас.
То ту ҳастӣ, ранчи чонро тан бинех,
Сад қафоро ҳар замон гардан бинех.
Гар ту худ ойӣ ба ҳастӣ ошкор,
Сад қафот аз пас баробар рӯзгор!

ҲИКОЯТИ ШАЙХ АБӮБАКРИ НИШОПУРӢ

Шайх Бӯбакри Нишопурӣ ба роҳ
Бо муридон шуд бурун аз хонақоҳ.
Шайх бар ҳар буд бо асхобано,
Кард ногаҳ ҳар магар боде раҳо.
Шайхро з- он бод ҳолат шуд падид,
Наърае зад, чомаро бар ҳам дарид.
Ҳам муридон, ҳам касе, к- он дид аз ӯ,
Ҳеч кас филчумла напсандид аз ӯ.
Баъд аз он кард он яке аз вай суол,
К- охир ин чо аз чӣ кард он шайх ҳол?
Гуфт:-Чандоне, ки мекардам нигоҳ,
Буд аз асхоби ман бигрифта роҳ.
Буд ҳам аз пешу ҳам аз пас мурид,
Гуфтам, алҳақ, кам наям аз Боязид.

Ҳамчунин, к- имрӯз хуш ораста,
Бо муридоне зи чон бархоста.
Бе шаке фардо хушӣ дар иззу ноз
Дарравам дар дашти маҳшар сарфароз.
Гуфт:-Чун ин фикр кардам аз қазо,
Кард хар ин чойгаҳ боде раҳо,
Яъне, он к- ӯ мезанад з- ин шева лоф,
Хар ҷавобаш медиҳад:-Чанд аз газоф!
З- ин сабаб чун оташам дар чон фитод,
Ҷойи ҳолам буд, ҳолам з- он фитод.
То ту дар учбу ғуруре мондаӣ,
Аз ҳақиқат дури дуре мондаӣ!
Учб барҳам зан, ғуруратро бисӯз,
Ҳозир аз нафсӣ, хузуратро бисӯз!
Ай бигашта ҳар дам аз лавне дигар,
Дар бунӣ ҳар мӯт фиръавне дигар,
То зи ту як зарра боқӣ мондааст,
Сад нишон аз пурнифоқӣ мондааст.
Аз манӣ гар эманӣ бошад туро,
Бо ду олам душманӣ бошад туро.
Гар ту рӯзе дар фаноӣ тан шавӣ,
Гар ту ҳар шаб дур(р) шавӣ, рӯшан шавӣ,
Ман мағӯ, ай аз манӣ дар сад бало,
То ба иблисӣ нагардӣ мубтало!

ҲИКОЯТИ РАМЗ ХОСТАНИ МҶСО АЗ ИБЛИС

Ҳақтаоло гуфт бо Мӯсо ба роз,
К- охир аз Иблис рамзе ҷӯй боз.
Чун бидид Иблисро Мӯсо ба рох,
Гашт аз Иблис Мӯсо рамзхох.
Гуфт:-Дойим ёд дор ин як сухан,
Ман мағӯ, то ту нагардӣ ҳамчу ман!

Гар ба мӯйе зиндагӣ бошад туро,
Кофирам, гар бандагӣ бошад туро!
Роҳ то анҷом дар нокомӣ аст,
Номи неки мард дар бадномӣ аст.
3- он ки гар бошад дар ин раҳ комрон,
Сад манӣ сар барзанад дар як замон!

ДАР ГУФТОРИ ПОКДИНЕ, КИ МУБТАДИРО ТОРИКӢ БЕҲТАР АСТ

Покдине гуфт:-Он некӯтар аст
Мубтадиро, к- ӯ ба торикӣ дар аст.
То ба кулӣ гум шавад дар баҳри чуд,
Пас намонад ҳеч бандаш дар вучуд.
3- он ки гар чизе бар ӯ зоҳир шавад,
Ғарра гардад, дарзамон кофир шавад.
Он чи дар туст аз ҳасад в- аз хашми ту,
Чашми мардон бинад он, не чашми ту.
Ҳаст дар ту гулхане пураждаҳо,
Ту зи ғафлат карда эшонро раҳо.
Рӯзу шаб дар парваришшон мондаӣ,
Фитнаи хобу х(в)аришшон мондаӣ.
Гар палидии дарунро биние,
Инчунин ғофил чаро биншиние!

ҲИКОЯТИ ИҶТИНОБ НАКАРДАНИ ШАЙХЕ АЗ САГ

Дар бари шайхе саге мешуд палид,
Шайх 3- он саг ҳеч доман дарначид.

Сойиле гуфт:-Ай бузурги покбоз,
Чун накардї з- ин саг охир эхтироз?!
Гуфт:-Ин саг зохи́ре дорад палид,
Ҳаст он дар ботини ман нопадид.
Он чи ўро ҳаст дар зохи́р аён,
Ин гадоро ҳаст дар ботин ниҳон.
Чун даруни ман чу беруни саг аст,
Чун гуреза́м з- ў, ки бо ман ҳамтаг аст.
В- ар палидии дарунат андакест,
Сад начис биниш, ки ин қалби якест.
Гарчи андак чизат ояд банди роҳ,
Чї ба кўхе боз монї, чї ба коҳ!

ҲИКОЯТИ ОБИДЕ, КИ МАШҒУЛИ РИШИ ХУД БУД

Обиде будаст дар аҳди Калим,
Дар ибодат рўзу шаб буда муқим.
Заррае завку кушойиш менаёфт,
З- офтоби сина тобиш менаёфт.
Дошт рише бас накў он некмард,
Гоҳ- гоҳе риши худро шона кард.
Марди обид дид Мўсоро зи дур,
Пеши ў шуд, к- ай сипаҳсолори Тур,
Аз барои ман ту аз Ҳақ кун суол,
То чаро на завқ дорам ман, на ҳол?!
Чун Калим алқисса шуд бар кўхи Тур,
Боз пурсид ин сухан, Ҳақ гуфт:-Дур,
К- ў зи дарди васли мо дарвеш монд,
Дойиман машғули риши хеш монд!
Мўсї омад, қисса баргуфташ, ки чист,
Риши худ меканд марду мегирист.
Ҷабрайил омад сўйи Мўсо давон,
Гуфт ҳам машғули риш аст он фалон,

Риш агар орошт, дар ташвиш буд
В- ар ҳаме барканд ҳам, дар риш буд.
Як нафас бе ӯ баровардан хатост,
Чӣ ба каж з- ӯ бо замоне, чӣ ба рост.
Ай зи риши худ бурун ноомада,
Ғарқи ин дарёи хун ноомада.
Чун зи риши худ бипардозӣ нахуст,
Азми ту гардад дар ин рафтан дуруст,
В- ар ту бо ин риш дар дарё шавӣ,
Ҳам зи риши хеш бепарво шавӣ!

ҲИКОЯТИ ОН МАРДИ РИШБУЗУРГ, КИ ДАР ОБИ ДАРЁ ҒАРҚ ШУДА БУД

Дошт рише бас бузург он аблаҳе,
Ғарқа шуд дар оби дарё ногаҳе.
Дидаш аз хушкӣ магар марди сара
Гуфт:- Аз сар барфикан он тӯбра!
Гуфт:-Ин не тӯбра, риши ман аст,
Риши ман асбоби ташвиши ман аст.
Гуфт:-Аҳсан- т, ин- т, ришу ин- т кор,
Тан фурӯ деҳ, ин- т хоҳад кушт зор.
Ай чу буз аз риши худ шармет не,
Баргирифта ришу озармет не.
То туро нафсеву шайтоне бувад,
Дар ту Фиръавневу Ҳомоне бувад.
Пашм даркаш ҳамчу Мӯсо кавнро,
Риш гир он гоҳ ин Фиръавнро.
Риши ин фиръавн гиру сахт дор,
Чанги ришориш мекун мардвор.
Пой дарнеҳ, тарки риши хеш гир,
То каят з- ин риш, раҳ дар пеши гир!
Ғарчи аз ришат ба чуз ташвиш нест,
Як дамат парвои риши хеш нест.

Дар рахи дин он бувад фарзонае,
К- ӯ надорад риши худро шонае.
Хешро аз риши худ огаҳ кунад,
Ришро дасторхони раҳ кунад.
Не ба чуз хуноба обе ёбад ӯ,
Не ба чуз аз дил кабобе ёбад ӯ.
Гар бувад гозур, набинад Офтоб
В- ар бувад дехкон, наёрад меғ об!

ҲИКОЯТИ ОН СҮФӢ, КИ ЧУН ЧОМА ШУСТӢ АБР ШУДӢ

Сӯфие чун чома шустӢ гоҳ- гоҳ
Меғ кардӢ чумлаи олам сиёҳ.
Чома чун пуршух шуд якборагиш,
Гарчи буд аз меғ сад ғамхорагиш.
Аз пайи ушнон суйи баққол шуд,
Меғ пайдо омаду он ҳол шуд.
Мард гуфт:-Ай меғ, чун гаштӢ падида,
Рав, ки маввизам ҳаме бояд харид!
Ман аз ӯ маввиз пинҳон мехарам,
Ту чи медонӢ, на ушнон мехарам!
Аз ту чанд ушнон фурӯ резам ба хок,
Даст бо собун бишустам аз ту пок!

МАҚОЛАИ ХОМИС ВА САЛОСУ (35) ДАР СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфташ:-Бигӯ, ай номвар,
То ба чӢ дилшод бошам дар сафар.
Гар бигӯйӣ, кам шавад ошуфтанам,
Андаке руше бувад дар рафтанам.

Рушд бояд мардро дар роҳи дур,
То нагардад аз раҳи рафтагӣ нуфур.
Гуфт:-То ҳастӣ, бар ӯ дилшод бош
В- аз ҳама гӯяндагон озод бош.
Чун бад- ӯ чонат тавонад буд шод,
Чони пурғамро бад- ӯ кун зуд шод.
Дар ду олам шодии мардон аз ӯст,
Зиндагии гунбади гардон аз ӯст.
Пас ту андар шодии ӯ зинда бош,
Чун фалак дар шавқи ӯ гарданда бош.
Чист з- ӯ бехтар, бигӯ, ай ҳеч кас,
То бад- ӯ дилшод бошӣ як нафас!

ҲИКОЯТИ ДЕВОНА, КИ ДАР КӢХ ЗИНДАГӢ МЕКАРД

Буд маҷнуне аҷаб дар кӢхсор,
Бо палангон рӯзу шаб карда қарор.
Гоҳ- гоҳаш ҳолате пайдо шудӣ,
Гум шудӣ аз худ касе, к- он ҷо шудӣ.
Бист рӯз ӯ ҳолате бардоштӣ,
Ҳолати ӯ ҳоли дигар доштӣ.
Бист рӯз аз субҳдам то вақти шом
Рақс мекардиву мегуфтӣ мудом:
- Ҳар ду танҳоему ҳеч анбӯх нест,
Ин ҳама шодиву ҳеч андӯх нест,
Кай бимирад, ҳар киро бо ӯст дил,
Дил бад- ӯ дех, дӯст дорам дӯст дил.
Гар ба шавқи ӯ дилат шуд мубтало,
Марг ҳаргиз кай бувад бар ту раво.

ҲИКОЯТ

Ошике хангоми мурдан мегирист,
З-ӯ бипурсиданд, к-ин гирия зи чист?
Гуфт:- Мегириям чу абри навбахор,
З-он ки ин дам менаёрам мурд зор.
Шоядам, гар навҳа даргирам кунун,
Чун дилам бо ӯст, чун мирам кунун?
Ҳамдаме гуфташ:- Чу дил бо ӯ бувад,
Гар бимири, мурдане некӯ бувад!
Мард гуфто:- Ҳар киро дил бо Худост,
Гар бимирад, марг бар вай кай равост?
Дил чи бо ӯ дар висол ояд ҳаме,
Мурдани ӯ бас муҳол ояд ҳаме.
Гар бад-ин сар шод гаштӣ як замон,
Чо надорад, ки бигунҷӣ дар чаҳон.
Ҳар кӣ аз ҳастии ӯ дилшод гашт,
Маҳв аз ҳастӣ шуду озод гашт.
Шодии ҷовид кун аз дӯст ту,
То нагунҷӣ ҳамчу гул дар пӯст ту!

ҲИКОЯТ

Он азизе гуфт:- Шуд ҳафтод сол,
То зи шодӣ мекунам в-аз ноз ҳол,
К-инчунин зебо худовандем ҳаст,
Бо худовандиш пайвандем ҳаст.
Чун ту машғули ба ҷӯеии ғайб,
Кай кунӣ шодӣ ба зебоии ғайб!
Айбҷӯе, ту ба чашми айббин
Кай тавонӣ буд ҳаргиз ғайббин!

Аввало аз айби халқ озод шав,
Пас ба ишқи ғайби мутлақ шод шав!
Мӯй бишкофӣ ба айби дигарон,
Чун ба айби худ расӣ, кӯрӣ дар он!
Гар ба айби хештан машғулие,
Гарчи бас маъюбие, мақбулие!

ХИКОЯТ

Буд масте сахт лояъқил хароб
Об кораш бурда, куллӣ кор об.
Дурду соф азбаски бо ҳам х(в)арда буд,
Аз харобӣ пову сар гум карда буд.
Хушёреро гирифт аз вай малол,
Пас нишонд он мастро андар чувол,
Баргирифташ, то барад бо ҷойи хеш,
Омадаш масти дигар дар роҳ пеш.
Масти дигар ҳар замон бо ҳар касе
Мешуду мекард бадмастӣ басе.
Масти аввал, он ки буд андар чувол,
Чун бидид он мастро бас тираҳол,
Гуфт:-Ду паймона камтар, ай аму,
То равӣ озода чун ман кӯ ба кӯ!
Они ӯ меду он хеш не,
Ҳоли кори мо ҳама з- ин беш не!
Гар зи ишқ андак хабар медидаӣ,
Айбҳо ҷумла ҳунар медидаӣ.
Айб бин з- оне, ки ту ошиқ наӣ,
Лочарам ин шеvaro лойиқ наӣ!

ҲИКОЯТ

Буд марде шердил, хасмафкане,
Гашт соле чанд ошиқ бар зане.
Дошт бар чашм он зани ҳамчун нигор
Як сари нохун сапедӣ ошкор.
3- он сапедӣ мард будӣ беҳабар,
Гарчи бисёре ба зан кардӣ назар.
Марди ошиқ чун бувад дар ишқ зор,
Кай хабар ёбад зи айби чашми ёр!
Баъд аз он кам гашт ишқ он мардро,
Доруе омад паид он дардро.
Ишқи он зан дар дилаш нуқсон гирифт,
Кори ӯ бар хештан осон гирифт.
Пас бидид он мард айби чашми ёр,
Ин сапедӣ, гуфт, кай шуд ошкор?
Гуфт:-Он соат, ки шуд ишқи ту кам,
Чашми ман айб он замон овард ҳам.
Чун туро дар ишқ нуқсон шуд паид,
Айб андар чашми ман 3- он шуд паид.
Кардай аз васваса пуршӯр дил,
Ҳам бубин як айби худ, ай кӯрдил!
Чанд чӯйӣ дигаронро айб боз,
Айби худ боре бичӯ аз чайб боз.
То чу бар ту айби ту ояд гарон,
Набвадат парвои айби дигарон!

ҲИКОЯТ

Мӯхтасиб он мастро мезад ба зӯр,
Маст гуфт:- Ай мӯхтасиб, кам кун ту шӯр!

З- он ки гар нони ҳаром ин ҷойгоҳ,
Мастӣ овардиву афкандӣ ба роҳ.
Будай ту масаттар аз ман басе,
Лекин он ҳастӣ намебинад касе.
Дар ҷафои ман марон з- он беш низ,
Дод бистон аз ҷафои хеш низ!

МАҚОЛАИ СОДИС ВА СОЛУН (36) СУОЛИ МУРҒИ ДИГАР

Дигаре гуфташ, ки ай сарханги роҳ,
З- ӯ чӣ хоҳам, гар расам он ҷойгоҳ.
Чун шавад бар ман ҷаҳон рӯшан аз ӯ,
Менадонам, то чӣ хоҳам ман аз ӯ.
Аз накӯтар чиз агар огоҳаме,
Чун расидеме бад- ӯ, он хоҳаме!
Гуфт:-Ай ҷохил, най огоҳ аз ӯ,
Гар ту чизе хоҳӣ, ӯро хоҳ аз ӯ.
Ҳар кӣ бӯйе ёфт аз хоки дараш,
Кай ба ришват боз гардад аз бараш.
Ҳар кӣ дар хилватсарои ӯ бувад,
Зарра- зарра ошноӣ ӯ шавад.
Мардро дар хост огоҳӣ беҳ аст
К- ӯ зи ҳар чизе, ки мехоҳӣ, беҳ аст,
Дар ҳама олам гар огоҳӣ аз ӯ,
З- ӯ чи беҳ донӣ, ки он хоҳӣ аз ӯ.

ҲИКОЯТ

Вақти мурдан Бӯалии Рӯдбор
Гуфт:- Ҷонам бар лаб омад з- интизор.

Осмонро дар ҳама бигшодаанд,
Дар бихиштам маснаде бинҳодаанд.
Ҳамчу булбул қудсиёни хушсарой
Бонг медоранд, к- ай ошиқ, дарой!
Шукр мекун, пас ба шодӣ мехиром,
3- он ки ҳаргиз кас надидаст ин мақом.
Гарчи ин инъому ин тавфиқ ҳаст,
Менадорад чонам аз таҳқиқ даст.
3- он ки мегӯяд:- Туро бо ин чӣ кор,
Додай умре дарозам интизор.
Нест баргам, то чу аҳли шаҳвате
Сар фурӯ орам ба андак ришвате.
Ишқи ту бо чони ман дар ҳам сиришт,
Ман на дӯзах донам ин ҷо, не бихишт.
Гар бисӯзӣ ҳамчу хокистар маро.
Дарнаёбад чуз ту кас дигар маро.
Ман туро донам, на дин, на кофарӣ,
Нагзарам ман 3- ин, агар ту бигзарӣ!
Ман туро хоҳам, туро донам, туро,
Ҳам ту чонамрову ҳам чонам туро.
Ҳоҷати ман дар ҳама олам туй,
Ин чахону он чахонам ҳам туй!
Ҳоҷати ин дилшуда мӯйе барор,
Як нафас бо ман ба ҳам хуйе барор.
Ҷони ман гар сар кашад мӯйе зи ту,
Ҷон бибар, ҳойе зи ман, хуйе зи ту!

ҲИКОЯТИ ХИТОБИ ҲАҚТАЪОЛО БО ДОВУД

Ҳақтаъоло гуфт, к- ай Довуди пок,
Бандагонаро бигӯ, ай мушти хок,
Гар на дӯзах на бихиштии маро,
Бандагӣ кардан, на зиштии маро.

Ғар набудӣ ҳеч нуру ҳеч нор,
Нестӣ бо ман шуморо ҳеч кор.
Ман чу истехқоқи он дорам азим,
Мепарастедам на аз уммеду бим.
Ғар рачову хавф не дар пай будӣ,
Пас шуморо кор бо ман кай будӣ.
Месазад, чун ман худовандам мудом,
К- аз миёни чон парастандам мудом.
Бандаро, гӯ, боз каш аз ғайр даст,
Пас ба истехқоқ моро мепараст.
Ҳар чи он чуз мо бувад, дарҳам фикан,
Чун фикандӣ барҳамаш, дарҳам шикан.
Чун шикастӣ, пок дарҳам сӯз ту,
Чамъ кун хокитараш як рӯз ту.
Ин ҳама хокистар он гаҳ барфишон,
То шавад аз боди ғайрат бенишон.
Чун чунин кардӣ, туро ояд кунун
Он чӣ меҳоҳӣ зи хокистар бурун.
Он худованде, ки ҳангоми сахар
Кард қавми Лутро зеру забар,
Чун бидонӣ, ин хирадро гум кунӣ,
Чумла ӯ биниву х(в)адро гум кунӣ.
Чашми ҳиммат чун шавад хуршедбин,
Кай шавад бо зарра ҳаргиз ҳамнишин.
Чун чунин кардӣ, бирастӣ аз ҳама,
В- арна хун хур, то ки ҳастӣ аз ҳама.
Ғар туро машғули хулду хур кард,
Ту яқин дон, ки зи хешат дур кард!

ҲИКОЯТ

Гуфт:- Аёзи хосро Маҳмуд хонд,
Точдораш карду бар тахташ нишонд.

Гуфт:-Шохї додамат, лашкар турост,
Подшоҳї кун, ки ин кишвар турост.
Он ҳамехоҳам, ки ту шоҳї кунї,
Ҳалқа дар гӯши маху моҳї кунї.
Ҳар кї он бишнид аз хайлу сипоҳ,
Ҷумларо шуд чашм аз ғайрат сиёҳ.
Ҳар касе мегуфт шоҳе бо ғулом
Дар ҷаҳон ҳаргиз накард ин эҳтиром.
Лек он соат Аёзи хушёр
Мегирист аз кори султон зор- зор!
Ҷумла гуфтандаш, ки ту девонай,
Менадонї в- аз хирад бегонаї.
Чун ба султонї расидї, ай ғулом,
Чист чандин гирия, биншин шодком?!
Дод Аёз он қавмро ҳолї ҷавоб,
Гуфт:-Бас дуред аз роҳи савоб,
Нестед огах, ки шоҳи анчуман
Дур меандозадам аз хештан.
Медихад машғулиям, то ман зи шох
Боз монам дуру машғули сипоҳ.
Гар ба ҳукми ман кунад ҷумла ҷаҳон,
Ман нагардам ғойиб аз вай як замон!
Ҳар чї гӯяд, он тавонам карду бас,
Лек аз ӯ дурї начӯям як нафас.
Ман чї хоҳам кард мулку кори ӯ?
Мулкати ман бас бувад дидори ӯ.
Гар ту марди толибиву ҳақшинос,
Бандагї кардан биёмӯз аз Аёс!
Ай ба рӯзу шаб ту маътал мондаї,
Ҳамчунон бар гоми аввал мондаї.
Ҳар шабе аз баҳри ту, ай булфузул,
Мекунад аз абр ҷабборе нузул.
Ту зи ҷойи худ чу марди беадаб
Барнагирї гом не рӯзу на шаб.

Омадат аз авчи иззат пешбоз,
Ту зи пас рафтиву кардї эҳтироз.
Ай дарего, нестї ту марди ин,
Бо кї битвон гуфт охир дарди ин!
То биҳишту дўзахат ҳамрах бувад,
Ҷони ту з- ин роз кай оғаҳ бувад!
Чун аз ин ҳар ду бурун ойї тамом,
Субҳи ин давлат бурун ояд зи шом!
Гулшани ҷаннат на ин асҳоброост,
З- он ки иллийин улулалбоброост.
Ту зи хомї ин дару он дар давон,
Даргузар, на дил бар ин неҳ, на бар он.
Чун зи ҳар ду даргузаштї фард ту,
Гар зане бошї, шавї чун мард ту.
Лойиқи дидори ӯ бошї мудом,
Дар ҷавори курб бошї субҳу шом.

МУНОҶОТИ РОБИЪА

Робиъа гуфтї, ки ай донои роз,
Душманонро кори дунёї бисоз.
Дўстонро охират деҳ бардавом,
З- он ки ман з- ин ҳар ду озодам мудом.
Гар зи дунё в- охират муфлис шавам,
Камғамам, гар як дамат мўнис шавам.
Бас бувад ин муфлисї аз ту маро,
З- он ки дойим ту басї аз ту маро.
Гар ба сўйи ҳар ду олам бингарам,
Ё ба ҷуз ту ҳеч хоҳам, кофарам!
Ҳар кї ўро ҳаст, кул ўро бувад,
Ҳафт дарё зери пул ўро бувад.
Ҳар ҷї буду ҳар ҷї хоҳад буд низ.
Мисл дорад, ҷуз Худованди азиз.

Ҳар чиро қўйӣ чуз ӯ, ёбӣ назир,
Ўст дойим беназиру ногузир!

ХИТОБИ ҲАЗРАТИ ИЗЗАТ БО ДОВУД

Холиқу- л- офоқи мин фавқи-л-ҳиҷоб
Кард бо Довуди пайғамбар хитоб,
Гуфт:-Ҳар чизе, ки ҳаст андар ҷаҳон,
Хубу зишту ошкорову ниҳон,
Қумларо ёбӣ иваз, илло маро,
Не иваз ёбиву не ҳамто маро.
Қун иваз набвад маро, бе ман мабош,
Ман басам ҷони ту, ҷону тан мабош.
Ногузири ту манам, ай ҳалқагир,
Як нафас ғофил мабош аз ногузир.
Лаҳзае бе ман бақои ҷон махоҳ,
Ҳар ҷӣ чуз ман пешат ояд, он махоҳ.
Ай талабгори ҷаҳондор омада,
Рӯзу шаб дар дарди ин кор омада,
Ўст дар ҳар ду ҷаҳон мақсуди ту,
Гар зи рӯйи имтиҳон маъбуди ту.
Бар ту нафрӯшад ҷаҳони печ- печ,
Дар ҷаҳон мафрӯш ту ўро ба ҳеч.
Бут бувад, ҳар ч- он гузинӣ ту бар ӯ,
Кофирӣ, гар ҷон гузинӣ ту бар ӯ.
Ҳар кӣ онро ҷон беҳ аз ҷонон бувад,
Дарди ӯ дойим чи бедармон бувад.
Қон ҷӣ бошад, то ту месозӣ санад,
Ҳақ ба ишқи хеш зинда- ш мекунад!

ҲИКОЯТИ ШИКАСТАНИ СУЛТОН МАҲМУД БУТИ СУМАНОТРО

Лашкари Маҳмуд андар Суманот
Ёфтанд он бут, ки номаш буд Лот.
Ҳиндувон аз баҳри бут бархостанд,
Даҳ раҳаш ҳамсанг зар мехостанд.
Ҳеч гуна шоҳ менафрӯхташ,
Оташе баркарду ҳоли сӯхташ.
Саркаше гуфташ:- Намебоист сӯхт,
Зар беҳ аз бут, мебибоисташ фурӯхт!
Гуфт:- Тарсидам, ки дар рӯзи шумор
Бар сари он чамъ гӯяд Кирдгор:
Озару Маҳмудро доред гӯш,
З- он ки ҳаст он буттораш, ин бутфурӯш.
Гуфт:-Чун Маҳмуд оташ барфурӯхт
В- он бути оташпарастонро бисӯхт.
Бист ман гавҳар биёмад аз миён- ш,
Хост шуд аз даст ҳоли ройгон- ш.
Шоҳ гуфто:-Лойиқи Лот ин бувад
В- аз Худои ман мукофот ин бувад.
Бишкан он бутхо, ки дорӣ сар ба сар,
То иваз ёбӣ ту дарёи гуҳар!
Нафсро чун бут бисӯз аз шавки дӯст,
То басте гавҳар фурӯ резад зи пӯст.
Чун ба гӯши чон расад бонги «аласт»,
Аз «бало» гуфтан макун кӯтоҳ даст.
Бастай аҳди аласт аз пеш ту,
Аз бало сар дармакаш з- ин беш ту.
Чун бад- ӯ иқро овардӣ нахуст,
Кай шавад инкори он кардан дуруст!
Ай ба аввал дода иқрои аласт,
Пас ба охир карда инкори аласт,

Чун дар аввал бастай мисок ту,
Чун тавонї шуд дар охир оқ ту?!
Ногузират ўст, пас бо ў бисоз,
Ҳар чї пизруфтї, варо кун, кач мабоз!

ҲИКОЯТИ ШИКАСТАНИ СУЛТОН МАҲМУД ЛАШКАРИ ҲИНДУВОНРО

Гуфт:-Чун Маҳмуд- шоҳи Хусравон
Рафт аз Ғазнї ба ҳарби ҳиндувон,
Ҳиндувонро лашкари анбўх дид,
Дил аз он анбўх пурандўх дид.
Назр кард он рўз шоҳи додгар,
Гуфт:-Агар ёбам бар ин лашкар зафар,
Ҳар ғанимат, к- афканам ин чойгоҳ,
Љумларо бидҳам ба дарвешони роҳ.
Оқибат чун ёфт нусрат шаҳрёр,
Бас ғанимат гирд омад бешумор.
Буд як чузви ғанимат аз қиёс
Бартар аз сад хотири ҳикматшинос.
Чун зи ҳад берун ғанимат ёфтанд
В- он сияҳрўён ҳазимат ёфтанд.
Шаҳ касеро гуфт холї аз касон,
К- ин ғаниматро ба дарвешон расон!
З- он ки бо Ҳақ назр кардам аз нахуст,
То дар ин аҳду вафо бошам дуруст.
Ҳар касе гуфтанд чандин молу зар
Чун тавон додан ба муште беҳунар?
Ё сипаҳро дех, ки кина мекашанд,
Ё бигў, то дар ҳазина мекашанд.
Шаҳ дар ин андеша саргардон бимонд,
Дар миёни ину он ҳайрон бимонд.
Булхусайне буд бас фарзонае,
Лек марде бедилу девонае.

Мегузашт ӯ дар миёни он сипоҳ,
Чун бидид аз дур ӯро подшоҳ,
Гуфт:-Он девонаро фармон кунам,
3- ӯ бипурсам, ҳар чӣ гӯяд, он кунам,
Чунки озод аст аз шоҳу сипоҳ,
Беғараз гӯяд суҳан аз ҷойгоҳ.
Хонд он девонаро шоҳи ҷаҳон,
Пас ниҳод он қисса бо ӯ дар миён.
Бедили девона гуфт:-Ай подшоҳ,
Корат омад бо ду ҷав ин ҷойгоҳ,
Гар нахоҳӣ дошт бо ӯ кор низ,
Ту бад- ӯ ҷӯ, 3- ин маяндеш, ай азиз.
В- ар дигар бо ӯт хоҳад буд кор,
Пас макун ин ҷо ду ҷав кам, шарм дор.
Ҳақ ҷу нусрат доду корат кард рост,
Ӯ бикард они худ, они ту кучост?
Оқибат Маҳмуд кард он зар нисор,
Оқибат маҳмуд гашт он шаҳрёр!

МАҚОЛАИ СОБИЪ ВА САЛОСУН (37) СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР

Дигаре гуфт, ай ба ҳазрат бурда роҳ,
Чӣ бизоат роиҷ аст он ҷойгоҳ!
Гар бигӯӣ чун бад- ин савдо дарем,
Ҳар чӣ роиҷтар бувад он ҷо барем.
Пеши шоҳон тӯхфае бояд нафис,
Мардуми беҳадя набвад ҷуз хасис!

ҶАВОБ ДОДАНИ ХУДХУД ӮРО

Гуфт:-Ай сойил, агар фармонбарӣ,
Он чи он ҷо он наёбанд, он барӣ.

Он чи ту з- ин чо барї, к- он чо бувад,
Бурдани он бар ту кай зебо бувад!
Илм ҳаст он чойгаҳ, асрор ҳаст,
Тоъати рӯҳониён бисёр ҳаст.
Сӯзи қону дарди дил мебар бәсе,
З- он ки ин он чо нишон надҳад касе.
Гар барояд аз сари дарде як оҳ,
Мебарад бӯйи чигар то пешгоҳ.
Чойгоҳи хос мағзи қони туст,
Қишри қонат нафси нофармони туст.
Оҳ агар аз чойи хос ояд падид,
Мардро ҳолї халос ояд падид!

ҲИКОЯТИ БА ЗИНДОН ФИРИСТОДАНИ ЗУЛАЙХО ЮСУФРО

Чун Зулайхо ҳашмату эъзоз дошт,
Рафту Юсуфро ба зиндон боз дошт.
Бар ғуломе гуфт:-Биншон ин дамаш,
Пас бизан панҷоҳ чӯби муҳкамаш.
Бар тани Юсуф чунон бозу кушой,
К- ин дам оҳаш бишнавам аз дур чой.
Он ғулом омад, бәсе кораш надод,
Рӯйи Юсуф дид, дил бораш надод.
Пӯстине дид марди некбахт,
Дастро бар пӯстин бикшод сахт.
Чун Зулайхо бонг бишнидї зи дур,
Гуфтї:-Охир сахттар зан, ай сабур!
Мард гуфт:-Ай Юсуфи хуршедфар,
Гар Зулайхо бар ту андозад назар,
Чун набинад бар ту захми чӯб ҳеч,
Бешак андозад маро дар печ- печ.
Барҳна кун дӯшу дил бар чой дор,
Баъд аз он чӯби қавиро пой дор.

Гарчи з- ин зарбат зиёне бошадат,
Чун туро бинад, нишоне бошадат.
Тан барахна кард Юсуф он замон,
Фулғуле афтод дар хафт осмон.
Мард ҳолӣ кард дасти худ баланд,
Сахт чӯбе зад, ки дар хокаш фиканд.
Чун Зулайхо з- ӯ шунид ин бор оҳ,
Гуфт:-Бас, к- ин оҳ буд аз чойгоҳ.
Пеш аз ин он оҳҳо ночиз буд,
Оҳи инборӣ зи чоне тез буд.
Гар бувад дар мотаме сад навхагар,
Оҳи соҳибдардро бошад асар.
В- ар бувад дар ҳалқае сад ғамзада,
Ҳалқаро бошад нигин мотамзада.
То нагардӣ марди соҳибдари ту,
Дар сафи мардон набошӣ мард ту.
Ҳар кӣ дар дил ишқ дорад, сӯз ҳам,
Шаб кучо ёбад қарору рӯз ҳам!

ҲИКОЯТИ ҲОҶА ВА ҒУЛОМИ ПОКБОЗИ Ӯ

Ҳочаро зангиғулومه чуст буд,
Даст пок аз кори дунё шуст зуд.
Ҷумлаи шаб он ғуломи покбоз,
То ба вақти субҳ мекардӣ намоз.
Ҳоҷа гуфташ:-Ай ғуломам, қор кун,
Шаб чу барҳезӣ, маро бедор кун!
То вузӯ созам, кунам бо ту намоз,
Он ғулом ӯро ҷавобе дод боз,
Гуфт:-Он занро, ки дарди заҳ бихост,
Ҳечаш ин бедоркун набвад равост.
Гар туро дардестӣ, бедорие,
Рӯзу шаб дар қор на, бекорие.

Чун касе бояд, ки бедорат кунад,
Дигаре бояд, ки ҳам корат кунад.
Ҳар киро ин ҳасрату ин дард нест,
Хок бар фарқаш, ки он кас мард нест.
Ҳар кӣ бо ин дард дил бо ҳам сиришт,
Махв шуд ҳам дӯзах ўро, ҳам биҳишт!

ДАР МАҚОЛОТИ АБЎАЛИИ ТЎС

Бӯалӣ Тӯсӣ, ки пири аҳд буд,
Солики водии чидду ҷаҳд буд.
Он гаҳ ў он ҷо ба нозу из(з) расид,
Ман надонам ҳеч кас ҳаргиз расид.
Гуфт:-Фардо аҳли дӯзах зор- зор
Аҳли ҷаннатро бипурсанд ошкор,
К- аз хушии ҷаннату завқи висол
Ҳоли худ гӯянд, то худ чист ҳол.
Аҳли ҷаннат ҷумла гӯянд он замон,
Хушшии фирдавс барҳост аз миён,
3- он, ки моро дар биҳишти бокамол
Рӯй бинмуд Офтоби он ҷамол.
Чун ҷамоли ў ба мо наздик шуд,
Ҳашт хулд аз шарми он торик шуд.
Дар фуруғи он ҷамоли ҷонфишон
Хулдро не ном монад, не нишон.
Чун бигӯянд аҳли ҷаннат ҳоли хеш,
Аҳли дӯзах дар ҷавоб оянд пеш,
К- ай шумо фориг зи фирдавсу ҷинон,
Ҳар ҷӣ гуфтед ончунон аст, ончунон.
3- он ки мо, к- асҳоби ҷойи нох(в)ашем,
Аз қадам то фарқ фарқи оташем.
Рӯй чун бинмуд моро ошкор,
Ҳасрати вомондагӣ аз рӯйи ёр!

Чун шудем огах, ки мо афтодаем
В- аз чунон рӯйе чудо афтодаем,
3- оташи ҳасрат дили ношоди мо
Оташи дӯзах бибурд аз ёди мо.
Ҳар киро шуд дар раҳаш ҳайрат падид,
Кай тавонад кард ӯ ғайрат падид!
Ҳасрату оху чароҳат боядат,
Дар чароҳат завку роҳат боядат.
Гар дар ин манзил ту маҷрӯҳ омадӣ,
Маҳрами хилватгаҳи рӯҳ омадӣ,
Гар ту маҷрӯҳӣ, дам аз олам мазан
Доғ менеҳ бар чароҳат, дам мазан!

ҲИКОЯТ

Аз набӣ бархост марде пурниёз,
То гузорад бар Мусаллояш намоз.
Хоча дастуре надод ӯро дар он,
Гуфт:-Реғу хок гарм аст ин замон!
Рӯй неҳ бар реғи гарму хоки кӯй,
3- он ки ҳар маҷрӯхро доғ аст рӯй.
Чун ту мебинӣ чароҳат рӯхро,
Доғ некӯтар бувад маҷрӯхро.
То наёри доғ дар ин чойгоҳ,
Кай тавон кардан ба сӯйи ту нигоҳ.
Доғи дил овар, ки дар майдони дард,
Аҳли дил аз доғ бишносанд мард!

**МАҚОЛАИ СОМИН ВА САЛОСУН (38)
ДАР СУОЛИ МУРҒЕ ДИГАР**

Дигаре гуфташ, ки ай донои рох,
Дидаи мо шуд дар ин водӣ сиёх.
Пурсиёсат менамояд ин тариқ,
Чанд фарсанг аст ин рох, ай рафиқ!
Гуфт:-Моро ҳафт водӣ дар раҳ аст,
Чун гузаштӣ ҳафт водӣ, даргаҳ аст.
Боз н- ояд дар ҷаҳон з- ин роҳ кас,
Нест аз фарсанги он огоҳ кас.
Чун наёмад боз кас з- ин роҳи дур,
Чун диҳандат огаҳӣ, ай носабур!
Чун шуданд он ҷойгаҳ гум сар ба сар,
Кай хабар бозат диҳандӣ беҳабар?

БАЁНИ ҲАФТ ВОДИИ СУЛУК

Ҳаст Водии Талаб оғози қор,
Водии Ишқ аст аз он пас беканор.
Пас севум водӣ аз они Маърифат,
Ҳаст қорум водӣ Истиғно сифат.
Ҳаст панҷум водии Тавҳиди пок,
Пас шашум водии Ҳайрат, саъбноқ.
Ҳафтумин Водии Фақр асту Фано,
Баъд аз ин водӣ равиш набвад туро.
Дар равиш афтӣ, равиш гум гардадат,
Гар бувад як қатра, кулзум гардадат!

БАЁНИ ВОДИИ АВВАЛ, КИ ТАЛАБ БОШАД

Чун фуру ойӣ ба водии Талаб,
Пешат ояд ҳар замоне сад таъаб.
Сад бало дар ҳар нафас ин чо бувад,
Тӯтии гардун магас ин чо бувад.
Чидду чаҳд ин чост бояд солҳо,
3- он ки ин чо қалб гардад ҳолҳо.
Мулк ин чо боядат андохтан,
Милк ин чо боядат дарбохтан.
Дар миёни хун- т бояд омадан
В- аз ҳама берун- т бояд омадан.
Чун намонад ҳеч маълумат ба даст,
Дил бибояд пок кард аз ҳар чӣ ҳаст.
Чун дили ту пок гардад аз сифот,
Тофтан гирад зи Ҳазрат нури зот.
Чун шавад он нур бар дил ошкор,
Дар дили ту як талаб гардад ҳазор.
Гар шавад дар роҳи ӯ оташ паид,
В- ар шавад сад водии нох(в)аш паид,
Хешро аз шавки ӯ девонавор
Бар сари оташ занад парвонавор.
Сир талаб гардад зи муштоқии хеш,
Чуръае мехоҳад аз соқии хеш.
Чуръае 3- он бода чун нӯшат шавад,
Ҳар ду олам кул фаромӯшат шавад.
Фарқаи дарё бимонад хушқлаб,
Сирри чонон мекунад аз чонон талаб.
3- орзуи он ки сир бишносад ӯ,
3- аждаҳои чоноситон наҳросад ӯ.
Куфру имон гар ба ҳам пеш оядат,
Дарпазирад, то даре бикшоядат.

Чун дараш бикшод, чї куфру чї дин,
3- он ки набвад 3- он сўйи дар ону ин!

ХИКОЯТИ ХИЛҚАТИ ОДАМ ВА САЧДА НАКАРДАНИ ШАЙТОН ЁРО

Амру бин Бусмони Маккї дар Ҳарам
Оварид ин ганчнома дар қалам:
Гуфт:-Чун Ҳақ медамид ин чони пок,
Дар тани Одам, ки обе буду хок.
Хост то хайли малоик сар ба сар,
Не хабар ёбид аз чон, не асар.
Гуфт:-Ай рўҳониёни осмон,
Пеши Одам сачда оред ин замон!
Сар ниҳоданд он ҳама бар рўйи хок,
Лочарам як тан надид он сирри пок.
Боз Иблис омаду гуфт:-Ин нафас
Сачдае аз ман набинад ҳеч кас.
Гар бияндозанд сар аз тан маро,
Нест ғам, чун ҳаст ин гардан маро!
Ман ҳамедонам, ки Одам хок нест,
Сар ниҳам, то сир бубинам бок нест.
Чун набуд Иблисро сар бар замин,
Сир бидид ў, 3- он ки буд андар камин.
Ҳақтаёоло гуфт:-Ай ҷосуси роҳ,
Ту ба сир дуздидай ин ҷойгоҳ.
Ганч чун дидї, ки бинҳодам ниҳон,
Бикшамат, то сир нагўйї дар ҷаҳон!
3- он ки андар ҳуфя пинҳон аз сипоҳ
Ҳар кучо ганче, ки бинҳад подшоҳ,
Бешаке дар чашми он кас, к- он ниҳад,
Бикшад ўро, то хаташ дар чон ниҳад.

Марди ганҷӣ, ганҷ дидӣ ошкор,
Сар буридан боядат кард ихтиёр.
В- ар набуррам сар зи тан ин дам туро,
Ин сухан бошад хама олам туро.
Гуфт:-Ё раб, маҳл деҳ ин бандаро,
Чорае кун ин зи кор афкандаро!
Ҳақтаёоло гуфт:-Мӯҳлат додамат,
Тавқ бар гардан сипас бинҳодамат.
Номи ту каззоб хоҳам зад рақам,
То бимонӣ то қиёмат муттаҳам.
Баъд аз он Иблис гуфт:-Ин ганҷи пок
Чун маро шуд рӯшан, аз лаънат чӣ бок!
Лаънат они тусту раҳмат они туст,
Банда они тусту қисмат они туст.
Гар маро лаън аст қисмат, бок нест,
Заҳр ҳам бошад, хама тарёк нест.
Чун бидидам халқро раҳматталаб,
Лаънатат бардоштам ман- беадаб.
Лаънатеро ҳамчу раҳмат банда нест,
Бандаи лаънат манам, к- афканда нест.
Инчунин бояд талаб, гар толибӣ,
Ту най толиб, ба даъво ғолибӣ!
Гар намеёбӣ ту ўро рӯзу шаб,
Нест ў кам, ҳаст нуқсон дар талаб!

ҲИКОЯТИ ШИБЛӢ

Вақти мурдан буд Шиблӣ беқарор,
Чашм пӯшида, диле пуринтизор.
Бар миён зуннори ҳайрат баста буд,
Бар сари хокистаре биншаста буд.
Гаҳ бирондӣ ашк бар хокистар ў,
Гоҳ хокистар фишондӣ бар сар ў.

Сойиле гуфташ:-Чунин вақте, ки ҳаст,
Дидай касро, ки ӯ зуннор баст?
Гуфт:-Месӯзам, чӣ созам, чун кунам,
Чун зи ғайрат мегудозам, чун кунам?!
Чони ман, к- аз ҳар ду олам чашм дӯхт,
Ин замон аз ғайрати Иблис сӯхт.
Чун хитоби лаънате ўрост бас,
Ин изофат ояд афсусам ба кас.
Монд Шиблӣ ташнаву тафтачигар,
Ў ба дигар кас диҳад чизи дигар.
Гар тафовут бошад аз дасти шоҳ,
Санги боғавҳар найӣ ту, марди роҳ!
Гар азиз аз гавҳарӣ в- аз санг хор,
Пас надорад шоҳ ин чо ҳеч кор.
Сангу гавҳарро на душман шав, на дӯст,
Он назар кун ту, ки ин аз дасти ўст.
Гар туро санге занад маъшуқи маст
Бех, ки аз ғайре гуҳар орӣ ба даст.
Мард бояд, к- аз талаб в- аз интизор
Ҷар замон чоне кунад дар раҳ нисор.
Не замоне аз талаб сокин шавад,
Не даме осуданаш мумкин шавад.
Гар фуру афтад замоне аз талаб,
Муртаде бошад дар ин раҳ, беадаб!

ҲИКОЯТИ МАЧНУН

Дид Мачнунро азизе дарднок,
Дар миёни раҳгузар мебехт хок.
Гуфт:-Ай Мачнун, чӣ мехоҳӣ аз ин,
Гуфт:-Лайлиро ҳамечӯям яқин!
Гуфт:-Лайлиро кучо ёбӣ зи хок?
Кай бувад дар хоки шореъ дурри пок?

Гуфт:-Ман мечӯямаш ҳар чо, ки ҳаст,
Бу, ки чойе ногаҳаш орам ба даст!

ҲИКОЯТИ ЮСУФИ ҲАМАДОН

Юсуфи Ҳамдон-имоми рӯзгор,
Соҳибасрори чаҳон-бинои кор,
Гуфт:-Чандоне, ки аз болову паст
Дида дармебингарад дар ҳар чи ҳаст.
Ҳаст ҳар як зарра Яъкубе дигар,
Юсуфе гумкардаро пурсад падар.
Дард бояд дар раҳи ӯ в- интизор,
То дар ин ҳар ду барояд рӯзгор!
Гар дар ин ҳар ду наёбӣ кор боз,
Сар макаш зинҳор аз ин асрор боз.
Дар талаб сабре бибояд мардро,
Сабр худ кай бошад аҳли дардро.
Ҳар кӣ ӯ бедард бошад, раҳзан аст,
3- он ки бедардӣ «аналҳақ» гуфтан аст.
Аз даруни худ машав берун даме,
Нон- т агар бояд, ҳамехур хун даме.
Қути он тифли шикам хун асту бас,
Ин ҳама савдо зи берун асту бас.
Хун хуру дар сабр биншин мардвор,
То барояд кори ту аз Кирдгор.
Сабр кун, гар хоҳиву гар на, басе,
Бу, ки чойи роҳ ёбӣ аз касе.
Ҳамчу он тифле, ки бошад дар шикам,
Ҳамчунон дар хун нишин бо худ ба ҳам.
Гар най, ай хуфта, аҳли таҳният,
Пас чаро худро надорӣ таъзият.
Гар надорӣ шодие аз васли ёр,
Хез, боре мотами хичрон бидор.

Гар намебинӣ ҷамоли ёр ту,
Хезу маншин, металаб асрор ту.
Гар намедорӣ, талаб кун, шарм дор,
Чун харон то чанд бошӣ бефасор?!

ҲИКОЯТ

Сангбаста марде андар кӯҳи Чин
Ашк меборид чашмаш бар замин.
Бар замин мерехт ашкеш зор- зор,
Санг мешуд ашки он мард ошкор.
Ончунон санге, ки гар дар дасти меғ
Уфтодӣ, з- он биборидӣ дарег.
Ҳаст илм он марди поки ростгӯ,
Гар ба Чин бояд шудан, ўро бичӯ.
З- он ки илм аз ғуссаи беҳимматон
Санг шуд в- аз дасти кофирнеъматон.
Ҷумла торикист ин меҳнатсарой,
Илм дар вай чун чароғе раҳнамоӣ.
Раҳбари қонат дар ин торик қой,
Ҷавҳари илм асту илмат қонфизой.
Ту дар ин торикии бепову сар
Чун Сикандар мондаӣ бе роҳбар.
Гар ту баргирӣ аз ин ҷавҳар басе,
Хешро ёбӣ пушаймонтар касе.
В- ар наёбӣ ҷавҳарат, ай ҳеч кас,
Ҳам пушаймонтар ту хоҳӣ буду бас.
Гар бувад в- ар набвад ин ҷавҳар туро,
Ҳар замон ёбам пушаймонтар туро.
Ин ҷаҳону он ҷаҳон дар қон гум аст,
Тан зи қону қон зи тан пинҳон гум аст.
Чун бурун рафтӣ аз ин гум дар камӣ,
Ҳаст он чо қойи хоси одамӣ.

Чун расӣ он чо ба ҷойи хос боз,
Пай барӣ дар ҳар нафас сад гуна роз.
В- ар дар ин раҳ боз монӣ, войи ту,
Гум шавӣ дар навҳа сар то пойи ту.
Шаб махусбу рӯз ҳам чизе мах(в)ар,
К- ин талаб дар ту падида ояда магар.
Металаб ту, то талаб кам гардадат,
Хӯрди рӯзу хоби шаб кам гардадат!

ҲИКОЯТ

Шайхи Маҳна буд дар қабзи азим,
Шуд ба саҳро дида пурхун, дил дуним.
Дид пире рустой ӯ зи дур,
Гов меронду аз ӯ метофт нур.
Шайх сӯйи ӯ шуду кардаш салом,
Шарҳ додаш ҳоли қабзи худ тамом.
Пир чун бишнид, гуфт:-Ай Бӯсаъид,
Аз фуруди фарш то арши мачид
Гар кунанд ин ҷумла пурарзан тамом,
Не ба як каррат, ба сад каррат мудом.
В- ар бувад мурғе, ки чинад ошкор
Донаи арзан пас аз соли ҳазор.
Гар зи баъди он ки чандине замон
Мурғ садбора бипардозад ҷаҳон,
Аз дараш бӯйе наёбад ҷон ҳанӯз,
Бӯсаъидо, зуд бошад он ҳанӯз!
Толибонро сабр мебояд бисе,
Толиби собир наҷфгад ҳар касе.
То талаб дар андарун н- ояда падида,
Мушк дар нофа зи хун н- ояда падида.
Аз даруне гар талаб берун равад,
Гар ҳама гардун бувад, дар хун равад,

Гар талаб набвад, зи мурдорон бувад,
Балки ҳамчун сурати бечон бувад.
Ҳар киро набвад талаб, мурдор ўст,
Зинда набвад, сурати девор ўст!
Гар ба даст ояд туро ганчу гуҳар,
Дар талаб бояд, ки бошӣ гармгар.
В- он ки аз ганчу гуҳар хурсанд шуд,
Ҳам бад- он ганчу гуҳар дар банд шуд.
Ҳар кӣ ӯ дар раҳ ба чизе боз монд,
Шуд буташ он чиз, гӯ, бутбоз монд.
Чун сабукмағз омадӣ, бедил шудӣ,
К- аз шаробе масту лояъкил шудӣ.
Ҳин, машав охир ба як май маст низ,
Металаб, чун бениҳоят ҳаст низ!

ҲИКОЯТ

Як шабе Маҳмуд мешуд бо сипоҳ,
Хокбезе дид сар бар хоки роҳ.
Карда буд ҳар ҷой кӯҳи хок беш,
Шоҳ чун он дид, бозубанди хеш
Дар миёни кӯҳи хоки ӯ фиканд,
Пас биронд он гоҳ чун боде саманд.
Чун дигар шаб боз омад шаҳрёр,
Дид ўро ҳамчунон машғули кор.
Гуфт:-Охир он чӣ дӯш он ёфтӣ,
Даҳ хирочи олам осон ёфтӣ.
Ҳамчунон ин хок мебезӣ ту боз,
Подшоҳӣ кун, ки гаштӣ бениёз!
Хокбезаш гуфт:-Он з- ин ёфтам,
Он чунон ганҷе ниҳон з- ин ёфтам.
Чун аз ин дар давлатам шуд ошкор,
То ки ҷон дорам маро ин аст кор!

Марди ин дар бош, то бикшоядат,
Сар матоб аз рох, то бинмоядат.
Баста чуз ду чашми ту пайваста нест,
Рав талаб кун, 3- он ки ин дар баста нест!

ҲИКОЯТ

Беҳуде мегуфт дар пеши Худой,
К- ай Худо, охир даре бар ман кушой.
Робиъа он чо магар биншаста буд,
Гуфт:-Ай ғофил, кай ин дар баста буд?!

ДАР ВАСФИ ВОДИИ ИШҚ

Баъд аз он Водии Ишқ ояд падида,
Ғарқи оташ шуд, касе он чо расид.
Кас дар ин водӣ ба чуз оташ мабод,
В- он ки оташ нест, айшаш х(в)аш мабод.
Ошиқ он бошад, ки чун оташ бувад,
Ғармрӯ, сӯзандаву саркаш бувад.
Оқибатандеш набвад як замон,
Ғарқ дар оташ чу он барқи чаҳон.
Лаҳзае на кофирӣ донад, на дин,
Заррае на шак шиносад, на яқин.
Неку бад дар роҳи ӯ яқсон бувад,
Худ чу ишқ омад, на ин, на он бувад.
Ай мубоҳӣ, ин сухан они ту нест,
Муртадӣ, ин завқ дар ҷони ту нест.
Ҳар чӣ дорад, пок дарбозад ба нақд.
В- аз висоли дӯст менозад ба нақд.
Дигаронро ваъда бо фардо бувад,
Лекин ӯро нақд ҳам ин чо бувад.
То насӯзад хешро якборагӣ,
Кай тавонад раст аз ғамхорагӣ?!

То ки чавҳар дар вучуди ӯ насӯхт,
Дар муфарриҳ кай тавонад дил фурӯхт?!
Моҳӣ аз дарё чу бар сахро фитад,
Метапад то бу, ки дар дарё бувад.
Ақл дар савдои ишқ устод нест,
Ишқ кори ақли модарзод нест.
Ишқ ин чо оташ асту ақл дуд,
Ишқ чун омад, гурезад ақл зуд!
Метапад пайваста дар сӯзу гудоз,
То ба чойи худ расад ногоҳ боз.
Гар зи ғайбат дидае бахшанд рост,
Асли ишқ он чо бубинӣ, к- аз кучост.
Ҳаст ҳар як барг аз ҳастии ишқ,
Сар ба роҳ афканда аз мастии ишқ.
Гар туро он чашми ғайбӣ боз шуд,
Бо ту зарроти чаҳон ҳамроз шуд.
В- ар ба чашми ақл бикшоӣ назар,
Ишқро ҳаргиз набинӣ пову сар.
Марди корафтода бояд ишқро,
Мардуми озода бояд ишқро.
Ту на корафтодай, не ошиқӣ,
Мурдаӣ ту, ишқро кай лойиқӣ!
Зиндадил бояд дар ин раҳ марди кор,
То кунад дар ҳар нафас сад чон нисор!

ҲИКОЯТ

Хоҷае аз хону мон овора шуд
В- аз фуқоъӣ кӯдаке бечора шуд.
Шуд зи тарфи ишқ савдоии ӯ,
Гашт пурғавғои расвоии ӯ.
Ҳар чӣ ӯро буд асбобу зиёъ,
Дод аз дасту харид аз вай фуқоъ.

Чун намондаш чизеву дарвеш шуд,
Ишқи он бедил яке сад беш шуд.
Гарчи медоданд нон ўро тамом,
Гурсна будиву сер аз ҷон мудом.
3- он ки чандоне, ки нонаш мерасид,
Љумла медоду фукоѐ меҳарид.
Дойиман биншаста будӣ гурсна,
То хурад як дам фукоѐ садтана.
Сойиле гуфташ, ки ай ошуфтакор,
Ишқ чӣ б- вад, сирри он кун ошкор!
Гуфт:-Он бошад, ки сад олам матоѐ
Љумла бифрӯшӣ барои як фукоѐ.
То чунин коре наяфтад мардро,
Ў чӣ донад ишқрову дардро!

ҲИКОЯТ

Аҳли Лайлӣ ҷумла Мачнунро ҳаме
Дар кабила раҳ надодандӣ даме.
Дошт ҷўпоне дар он сахро нишаст,
Пўсте бистад аз ў Мачнуни маст.
Сарнагун шуд, пўст андар сар фиканд,
Хештанро кард ҳамчун гўсфанд.
Он шубонро гуфт:-Баҳри Кирдгор
Дар миёни гўсфандонам гузор.
Сўйи Лайлӣ рон рама, ман дар миён,
То бубинам рўйи Лайлӣ як замон.
То ниҳон аз ғайр зери пўст ман,
Баҳра гирам соате аз дўст ман.
Гар туро як дам чунин дарде бувад,
Дар буни ҳар мўйи ту марде бувад.
Ай дарего, дарди мардонат набуд,
Дард бояд мардро, онат набуд.

Оқибат Мачнун чу зери пӯст шуд,
Дар рама пинҳон ба сӯйи дӯст шуд.
Хуш- хушӣ бархост аввал чӯш аз ӯ,
Пас ба охир гашт зойил хуш аз ӯ.
Чун даромад обу ишқ аз сар гузашт,
Баргирифташ он шубон, бурдаш ба дашт.
Об зад бар рӯйи он масти хароб,
То даме биншаст он оташ зи об.
Баъд аз он рӯзи дигар Мачнуни маст
Кард бо қавме ба саҳрое нишаст.

Як тан аз қавмаш ба Мачнун гуфт боз:
- Бас бараҳна мондай, ай сарфароз!
Ҷомае, к- он дӯсттар дориву бас,
Гар бигӯйӣ, ман биёрам ин нафас.
Гуфт:-Ҳар ҷома сазои дӯст нест,
Ҳеч ҷома беҳтарам аз пӯст нест.
Пӯсте хоҳам аз они гӯсфанд,
Чашми бадро низ месӯзам сипанд.
Атласу иксуни Мачнун пӯст аст,
Пӯст хоҳад, ҳар кӣ лайлидӯст аст.
Бурдаам дар пӯст бӯйи дӯст ман,
Кай ситонам ҷомае чуз пӯст ман?!
Ёфт дил дар пӯст рози дӯстӣ,
Чун надорӣ мағз, боре пӯстӣ!
Ишқ бояд, к- аз хирад бистонадат,
Пас сифоти ту ба дил гардонадат.
Камтарин чизи ту дар маҳви сифот
Бахшиши ҷон асту тарки туррахот.
Пой дарнех, гар сарафрозӣ чунин,
3- он ки ёре нест ҷонбозе чунин!

ҲИКОЯТ

Гашт ошиқ бар Аёз он муфлисе
В- ин сухан шуд фош дар ҳар маҷлисе.
Чун савора рафтӣ андар раҳ Аёс,
Медавидӣ он гадои ҳақшинос.
Чун ба майдон омадӣ он мушкхӯй,
Ҳеч сӯйе нангаристӣ чуз ба ӯй.
Ин сухан гуфтанд бо Маҳмуд боз,
К- он гадо гардида ошиқ бар Аёз.
Рӯзи дигар чун ба майдон шуд гулом,
Медавид он ринд бо ишқи тамом.
Чашм бар гӯйи Аёз оварда буд,
Гӯйё чун гӯйи чавгонх(в)арда буд.
Қард пинҳон сӯйи ӯ Султон нигоҳ,
Дид қонаш ҳамчу қав, рӯяш чу қоҳ.
Пушт чун чавгону саргардон чу гӯй,
Медавид аз ҳар сари майдон чу гӯй.
Хонд пас Маҳмудашу гуфт:-Ай гадо,
Хостӣ ҳамқосагӣ бо подшо?
Ринд гуфташ:-Гар гадоям, гар наям,
Ишқбозиро зи ту қамтар наям!
Ишқу ифлос аст дар ҳамсоягӣ,
Ҳаст ин сармояи бемоягӣ.
Ишқ аз ифлос мегирад намак,
Ишқ муфлисро сазад бе ҳеч шак.
Ту қаҳондориву дил афрӯхта,
Ишқро бояд чу ман дилсӯхта.
Сози васл аст он чи ту дориву бас,
Сабр кун бо дарди ҳичрон як нафас.
Васлро қандин қӣ созӣ қору бор,
Ҳаҷро гар марди ишқӣ, пой дор!

Шоҳ гуфташ:-Ай зи ҳастӣ беҳабар,
Чун ҳама бар гӯй медорӣ назар!
Гуфт:-Зеро ӯ чу ман саргашта аст,
Ман чу ӯву ӯ чу ман оғашта аст.
Қадри ман ӯ донаду ман они ӯ,
Ҳар ду як гӯем дар чавғони ӯ.
Ҳар ду дар саргаштагӣ афтодаем,
Бесару бе тан ба по истодаем.
ӯ хабар дорад зи ман, ман ҳам аз ӯ,
Боз мегӯем муште ғам аз ӯ.
Давлати тар омад аз ман гӯйи роҳ,
К- аспи ӯро наъл бӯсад гоҳ- гоҳ.
Гарчи ҳамчун гӯй бепову сарам,
Лек ман аз гӯй меҳнаткаштарам.
Гӯй бар тан захм аз чавгон хурад
В- ин гадои дилшуда бар чон хурад.
Гӯй гарчи захм дорад беқиёс,
Аз пайи ӯ медавад охир Аёс!
Ман агарчи захм дорам беш аз ӯ,
Дар пайи ӯям, набошам пеш аз ӯ.
Гӯй гаҳ- гаҳ дар хузур афтодааст
В- ин гадо пайваста дур афтодааст.
Охир ӯро чун хузуре мерасад,
Аз майи васлаш суруре мерасад.
Ман намеёрам зи васлаш бӯй бурд,
Гӯй васле ёфт в- аз ман гӯй бурд.
Шаҳрёраш гуфт:-Ай дарвешӣ ман,
Даъвии ифлос кардӣ пеши ман.
Гар намегӯйӣ дурӯғ, ай бенаво,
Муфлисии хешро дорӣ гуво.
Гуфт:-То чонам бувад, муфлис наям,
Муддаӣ бошам, аз ин маҷлис наям.
Лек агар дар ишқ гаштам ҷонфишон,
Ҷон фишондан ҳаст муфлисро нишон.

Дар ту, ай Маҳмуд, ку маънии ишқ,
Чон фишон в- арна мақун даъвии ишқ.
Ин бигуфту буд ҳарфаш бар зафон,
Ки ба чонон дод чонро дарзамон.
Чун бидод он ринд чон дар хоки роҳ,
Шуд ҷаҳон Маҳмуро з- он ғам сиёҳ.
Гар ба наздики ту чонбозист хурд,
Ту дар о, то худ бубинӣ дастбурд.
Гар туро гӯянд як соат дар ой,
То ту з- ин раҳ бишнави бонги дарой.
Ончунон бе пову сар гарди мудом,
Ки бибозӣ, ҳар чиро дорӣ, тамом.
Чун дарафти, то хабар бошад туро,
Ақлу чон зеру забар бошад туро.

ҲИКОЯТ

Дар Ачам афтод марде аз Араб,
Монд аз расми Ачам андар ачаб.
Дар назора мегузашт он беҳабар,
Бар қаландархона афтодаш гузар.
Дид муште риндро не сар, на тан,
Ҳар ду олам бохта бе як сухан.
Чумла камзан, мӯҳрадузду покбар,
Дар палиди ҳар як аз дигар батар.
Ҳар якеро кӯзаи дурде ба даст,
Чумла дурди даркашида, гашта маст.
Чун бидид он қавро, майлаш фитод,
Ақлу чон бар шореъи сайлаш фитод.
Чун қаландарҳо чунонаш ёфтанд,
Оббурда ақлу чононаш ёфтанд,
Чумла гуфтандаш:-Даро, ай ҳеч кас,
Андарун шуд, бешу кам ин буду бас.

Маст карданд он гах аз як дурдияш,
Махв шуд аз хешу гум шуд мардияш.
Молу мулку симу зар будаш базе,
Бурд аз ӯ дар як нафас ҳолӣ касе.

Ринде омад дурдие афзун- ш дод
В- аз қаландархона сар берун- ш дод.
Мардуме шуд ҳамчунон то дар Араб
Уру муфлис, ташначону хушклуб.
Аҳли ӯ гуфтанд:-Бас ошуфтай,
Ку зару симат, ҳамоно хуфтай!
Симу зар шуд, омад ошуфтан туро,
Шум буд ин дар Ачам рафтан туро.
Дузд роҳат зад, кучо шуд моли ту?
Шарҳ дех, то ман бидонам ҳоли ту!
Гуфт:-Мерафтам хиромон дар рахе,
Уфтодам бо қаландар ногаҳӣ,
Ҳеч дигар менадонам низ ман,
Симу зар рафту шудам ночиз ман.
Гуфт:-Васфи он қаландар кун маро,
Гуфт:-Васф ин асту баст "қол андаро"!
Марди аъробӣ фаной монда буд,
В- аз ҳама «қол андарой» монда буд.
Пой дарнех, ё сари худ гир ту,
Чон бубар, ё на ба чон бипзир ту.
Гар ту бипзирӣ ба чон асрори ишк,
Чонфишонон сар кунӣ бар дори ишк.
Чон фишониву бимонӣ барҳана,
Монадат «қол андарой» дар буна.

ҲИКОЯТ

Буд олиҳиммате соҳибкамол,
Гашт ошиқ бар яке соҳибчамол.
Аз қазо маъшуқи он дилдодамард
Шуд чу шоҳи хайзурон борику зард.
Рӯзи равшан бар дилаш торик шуд,
Маргаш аз дур омаду наздик шуд.
Марди ошиқро хабар доданд аз он,
Корде дар даст меомад давон.
Гуфт:-Чононро бихоҳам кушт зор,
То ба марги худ намирад он нигор.
Мардумон гуфтанд:-Бас шӯридаӣ,
Ту дар ин куштан чӣ ҳикмат дидаӣ?!
Хун марезу даст аз куштан бидор,
Ў худ ин соат бихоҳад мурд зор.
Чун надорад мурда куштан ҳосиле,
Сар набуррад мурдари чуз чоҳиле.
Гуфт:-Чун бар дасти ман шуд кушта ёр,
Бар қасоси ӯ кушандам зор- зор.
Пас чу бархезад қиёмат пеши чамъ,
Дар қасоси ӯ бисӯзандам чу шамъ.
Ҳам машав з- ӯ кушта имрӯз аз хавас,
Сӯхта фардо аз ӯ, инам на бас!
Пас бувад ин ҷову он ҷо коми ман,
Сӯхта ё куштаи ӯ номи ман.
Ошиқон чонбози ин роҳ омаданд,
Дар ду олам дасткӯтоҳ омаданд.
Заҳмати чон аз миён бардоштанд,
Дил ба куллий аз чаҳон бардоштанд.
Даст чун бардоштанд аз ҷони хеш,
Хилвате карданд бо ҷонони хеш.

ҲИКОЯТ

Чун Халилуллоҳ дар назъ уфтод,
Ҷон ба Азройил осон менадод.
Гуфт:-Вопас шав, бигӯ бо подшоҳ,
Аз халили хеш охир ҷон маҳоҳ.
Ҳақтаёоло гуфт:-Агар ҳастӣ халил,
Бар халили хештан ҷон кун сабил.
Ҷон ҳамебойд ситад аз ту ба теғ,
Аз халили худ кӣ дорад ҷон дарег?
Ҳозире гуфташ, ки ай шамъи ҷаҳон,
Аз чӣ менадҳӣ ба Азройил ҷон?!Ошиқон буданд ҷонбозони раҳ,
Ту чаро медорӣ охир ҷон ниғаҳ?!
Гуфт: -Ман чун гӯям охир тарки ҷон?
Ҷунки Азройил бошад дар миён!
Бар сари оташ даромад Ҷабрайил,
Гуфт:-Аз ман хочате хоҳ, ай халил,
Ман накардам сӯйи ӯ он дам нигоҳ,
З- он ки банди роҳам омад ҷуз Илоҳ.
Чун бипечидам сар аз Ҷабрил ман,
Кай диҳам ҷонро ба Азройил ман?!З- он наёрам кард ҷон хуш- хуш нисор,
То магар ӯ худ бифармояд:-Биёр!
Чун ба ҷон додан расад фармон маро,
Ним ҷав арзад ҷаҳоне ҷон маро.
Дар ду олам кай диҳам ман ҷон ба кас,
То ки ӯ гӯяд, сухан ин асту бас!

**МАҚОЛАИ АРБАУН (40)
ДАР БАЁНИИ ВОДИИ МАЪРИФАТ**

Баъд аз он бинмоядат пеши назар
Маърифатро водии бе пову сар.
Ҳеч кас набвад, ки $\bar{u}$ ин чойгоҳ
Мухталиф гардад зи бисёрии роҳ.
Ҳеч раҳ дар вай на чун он дигар аст,
Солики тан, солики қон дигар аст.
Боз қону тан зи нуқсону камол
Ҳаст дойим дар тараққиву завол.
Лочарам бас раҳ, ки пеш ояд падида,
Ҳар яке бар ҳадди хеш ояд падида.
Кай тавонад шуд дар ин роҳи халил
Анкабути мубтало ҳамсайри фил.
Сайри ҳар кас то камоли $\bar{u}$ бувад,
Қурби ҳар кас ҳасби ҳоли $\bar{u}$ бувад.
Гар бипаррад пашша чандоне, ки ҳаст,
Кай камоли сарсараш ояд ба даст!
Лочарам чун мухталиф афтод сайр,
Ҳамравиш ҳаргиз нагардад ҳеч тайр.
Маърифат ин чо тафовут ёфта,
Ин яке меҳробу он бут ёфта.
Чун битобат офтоби маърифат
Аз сипехри ин раҳи олисифат,
Ҳар тана бино шавад бар қадри хеш,
Боз ёбад дар ҳақиқат садри хеш.
Сирри зоташ чун бар $\bar{u}$ равшан шавад,
Гулхани дарё бар $\bar{u}$ гулшан шавад.
Мағз бинад аз дарун, не пӯст $\bar{u}$,
Чун набинад заррае чуз дӯст $\bar{u}$.

Ҳар чи бинад, рӯйи ӯ бинад мудом,
Зарра- зарра кӯйи ӯ бинад тамом.
Сад ҳазор асрор аз зери ниқоб
Рӯй мебинмоядаш чун Офтоб.
Сад ҳазорон мард гум гардад мудом,
То яке асрорбин гардад тамом.
Комиле бояд дар ин роҳи шигарф,
То қунад ғаввосии ин баҳри жарф.
Гар зи асрорат шавад завқе падид,
Ҳар замонат нав шавад шавқе падид!

Ташнагии баркамол ин чо бувад,
Сад ҳазорон хун ҳалол ин чо бувад,
То биёри даст то арши мачид,
Кам мазан як соат аз «ҳал манмазид».
Хешро дар ҳарфи ирфон ғарқ кун
В- арна боре хоки раҳ бар фарқ кун.
Гар най хуфта зи аҳли таҳният,
Пас чаро худро надорӣ таъзият.
Гар надорӣ шодие аз васли ёр,
Хезу боре мотами хичрон бидор.
Гар шавӣ қонеъ ба мулки ин ҷаҳон,
То абад зоеъ бимонӣ ҷовидон!
Ҳафт дойим салатанат дар маърифат,
Ҷаҳд кун, то ҳосил ояд ин сифат.
Ҳар кӣ масти олами ирфон бувад,
Бар ҳама халқи ҷаҳон султон бувад.
Мулки олам пеши ӯ мулке бувад,
Нӯҳ фалак дар баҳри ӯ фулке бувад.

ҲИКОЯТ

Шуд магар Маҳмуд дар вайронае,
Дид он чо бедиле, девонае.
Сар фуру бурда ба андӯхе, ки дошт,
Пушт зери бори он кӯхе, ки дошт.
Шоҳро чун дид, гуфто:-Дур бош
В- арна бар чонат занам сад дурбош.
Ту на шоҳӣ, рав, ки бас дунҳимматӣ,
Дар Худои хеш кофирнеъматӣ,
Гуфт Маҳмудам:- Маро кофар магӯй,
Як сухан бо ман бигӯ, дигар магӯй.
Гуфт:-Агар медонӣ, ай ту беҳабар,
К- аз кӣ дур афтодаӣ, ай беназар,
Нестӣ хокистару хокӣ тамом,
Љумла оташ резие бар сар мудом!

МАҚОЛАИ ҲОДӢ ВА АРБАУН (41) ДАР БАӢНИ ВОДИИ ИСТИҒНО

Баъд аз он Водии Истиғно бувад,
На дар он даъвову на маъно бувад.
Меҷаҳад аз биниёзӣ сарсаре,
Мезанад барҳам ба як дам кишваре.
Ҳафт дарё як шумар ин ҷон бувад,
Ҳафт аҳгар як шарар ин ҷон бувад.
Ҳашт ҷаннат низ ин чо мурдаест,
Ҳафт дӯзах ҳамчу ях афсурдаест.
Ҳаст мӯреро ҳам ин чо, ай аҷаб
Аҷри сад фили дамон бе як сабаб.
То кулоғеро шавад пур ҳавсала,
Кас намонад зинда дар сад қофила.

Сад ҳазорон сабзпӯш аз ғам бисӯхт,
То ки Одамро чароғе барфурухт.
Сад ҳазорон ҷисм холи шуд зи рӯх,
То дар он ҳазрат дуругар гашт Нӯх.
Сад ҳазорон дида шуд дарёи хун,
То ки Юсуф омад аз зиндон бурун.
Сад ҳазорон шиша бар лашкар фитод,
То Бироҳим аз миён бар сар фитод.
Сад ҳазорон тифл сар бибрида шуд,
То Калимуллоҳ соҳибдида шуд!
Сад ҳазорон халқ шуд оташпараст,
То Халилуллоҳ аз оташ бираст.
Сад ҳазорон халқ дар зуннор шуд,
То ки Исо маҳрами асрор шуд.
Сад ҳазорон чону дил тороч рафт,
То Муҳаммад як шабе меъроҷ рафт.
Қудрате нав дорад ин чони кухун,
Хоҳ ин чо ҳеч кун, хоҳӣ макун.
Гар чаҳоне дил кабобе дидаӣ,
Ҳамчунон донам, ки хобе дидаӣ.
Гар дар ин дунё ҳазорон чон фитод,
Шабнаме дар баҳри бепоён фитод.
Гар фуру шуд сад ҳазорон сар ба хоб,
Заррае ё сояе шуд з- Офтоб.
Рехт гар афлоку анҷум лахт- лахт,
Дар чаҳон кам гир барге аз дарахт.
Гар зи моҳӣ дар адам шуд то ба мох,
Пойи мӯре лахт шуд дар қаъри чоҳ!
Гар ду олам шуд хама як бор нест,
Дар замин реге ҳамон, ангор, нест.
Гар намонд аз деу аз мардум асар,
Аз сари як қатра борон даргузар.
Гар бирезад ҷумлае танҳо ба хок,
Мӯйи ҳайвоне агар набвад, чӣ бок!

Ғар шуд ин чо ҷузву кул, ай чон, табох,
Кам шуд аз рӯи замин як барги кох.
Ғар ба як раҳ гашт ин нӯҳ ташт гум,
Қатрае дар ҳафт дарё гашт гум!

ҲИКОЯТ

Дар деҳи мо буд барное чу мох,
Уфтод он моҳи юсуфваш ба чоҳ.
Бар забар афтод хок ӯро басе,
Оқибат 3- он чо баровардаш касе.
Ҳол бар вай гашта буду рӯзгор.
Бо ду дам оварда кораш сахт зор.
Он накӯсират Муҳаммадном буд,
То бад- он олам аз ӯ як гом буд.
Чун падар дидаш чунон гуфт:-Ай писар,
Ай чароғи чашму ай қони падар,
Ай Муҳаммад, бо падар лутфе бикун,
Як сухан баргӯй, гуфт ӯ:- Ку сухун!
Ку Муҳаммад, ку писар, ку ҳеч кас,
Ин бигуфту чон бидод, ин буд бас.
Дарнигар, ай солики соҳибназар,
То Муҳаммад куву Одам, дарнигар!
Одамӣ охир куву зурёт ку?
Номи ҷузвиёту куллиёт ку?
Ку замин, ку кӯҳу дарё, ку фалак,
Ку парӣ, ку деғу мардум, ку малак?
Ку кунун он сад ҳазорон тан ба хок,
Ку кунун он сад ҳазорон қони пок?!
Ку ба вақти чон бидодан печ- печ,
Ку касе, ку қону тан, ку ҳеч- ҳеч?!
Ҳар ду оламрову сад чандон ки ҳаст,
Ғар бисоиву бибезӣ 3- он чи ҳаст,

Чун сарое печ- печ ояд туро,
Бар сари ғирбол ҳеч ояд туро!

ҲИКОЯТ

Юсуфи Ҳамдон, ки чашми роҳ дошт,
Синае поку диле огоҳ дошт.
Гуфт:-Бар шав умрҳо болои арш,
Пас фуру шав баъд аз он дар тахти фарш!
Ҳар чӣ буду ҳасту хоҳад буд низ,
Чи баду чи нек, ҳар як зарра чиз,
Қатрае ин чумла аз дарёи ҷуд
Буду фарзандаш набуд Одам, чӣ суд?!
Нест ин водӣ чунин сахл, ай салим,
Сахл медонӣ ту аз чаҳл, ай салим
Гар шавад сад раҳ равон хун дар дилат,
Ҳам нагардад қатъ ҷуз як манзилат.
Гар чаҳоне роҳ ҳар дам биспарӣ,
Ғоми аввал бошадат чун бингарӣ.
Ҳеч солиқ роҳро поён надид,
Ҳеч кас ин дардро дармон надид.
В- ар ҷу сағ бошиву дойим медавӣ,
То абад бонги дарое нашнавӣ!
На шудан рӯй асту на истоданат,
На туро мурдан беҳу не зоданат.
Ҳаст мушкил кор афтодан, чӣ суд,
Кори саҳт ин аст, истодан чӣ суд?!
Сар мазан, сар мезан, ай марди хамӯш,
Тарк кун ин кору ҳин, дар кор кӯш!
Ҳам ба тарки кор гӯ, ҳам кор кун,
Кори худ андак куну бисёр кун.
То магар коре бувад дармони кор,
Кор бошад бо ту дар поёни кор.

В- ар набошад кор дармони касе,
Бо ту бекорӣ бувад он чо басе.
Ҳар кӣ гӯяд чун кунам, гӯ, чун макун,
То ба акнун кардай, акнун макун!
Тарк кун коре, ки он кардӣ нахуст,
Кардану нокардан ин бошад дуруст!
Чун шиносӣ кор, чун натвон шинохт
В- ар шиносӣ, кай тавонӣ кор сохт?!
Бениёзӣ бину истиғно нигар,
Хоҳ мутриб бошу хоҳӣ навҳагар!
Барқи истиғно чунон ин чо фурӯхт,
К- аз тафи ӯ сад чаҳон ин чо бисӯхт.
Сад чаҳон ин чо фурӯ резад ба хок,
Гар чаҳон набвад дар ин водӣ, чӣ бок!

ҲИКОЯТ

Дида бошӣ, к- он Ҳакими беҳирад
Тахтаи хок оварад дар пеши х(в)ад.
Пас кунад он тахта пурнақшу нигор,
Собиту сайёра орад ошкор.
Ҳам фалак орад падида ҳам замин,
Гаҳ бар он ҳукме кунад, гоҳе бар ин.
Ҳам нучуму ҳам буруҷ орад падид,
Ҳам уфулу ҳам уруҷ орад падид.
Ҳам нуҳусат, ҳам саъодат баркашад,
Хонаи мавту валодат баркашад.
Чун ҳисоби наҳс гардад саъд аз он,
Гӯшаи он тахта гирад баъд аз он,
Барфишонад, гӯйӣ, он ҳаргиз набуд,
Он ҳама нақшу нишон ҳаргиз набуд.
Сурати ин олами пурпечпеч
Ҳаст ҳамчун сурати он тахта ҳеч.

Ту наёрї тоби ин ганчи гузин,
Гирди ин кам гарду дар кунче нишин.
Љумлаи мардон, занон ин чо шуданд,
Аз ду олам бенишон ин чо шуданд.
Чун наёрї тоқати ин роҳ ту,
Гар ҳама кӯҳї, насанҷї коҳ ту!

ҲИКОЯТ

Гуфт марде мардро аз аҳли роз,
Парда шуд аз олами асрор боз.
Ҳотифе дарҳол гуфт:-Ай пир, зуд
Ҳар чї мехоҳї бихону гир зуд.
Пир гуфто:-Ман бидидам, к- анбиё
Мубтало буданд дойим дар бало.
Ҳар кучо ранчу балое беш буд,
Анбиёро он ҳама дар пеш буд.
Анбиёро чун бало омад насиб,
Кай расад роҳат ба ин марди ғариб?
Ман на иззат хоҳаму на хорие,
Кош дар аҷзи худам бигзорие.
Чун насиби меҳтарон дард асту ранч,
Кеҳтаронро кай тавонад буд ганҷ!
Анбиё буданд сарғавғои кор,
Ман надорам тоб, даст аз ман бидор!
Ҳар чї гӯям аз миёни чон, чї суд,
То туро коре наяфтад, з- он чї суд?
Гарчи дар баҳри хатар афтодаї,
Ҳамчу кафке бар забар афтодаї,
Аз наҳанги қаҳр агар огоҳие,
Кай сулуки инчунин раҳ хоҳие!
Аввал аз пиндор монї беқарор,
Чун дарафтї, чон кай орї бар канор!

ҲИКОЯТ

Он мағас мешуд зи баҳри тӯшае,
Дид кандуи асал дар гӯшае.
Шуд зи шавқи он асал дилдодае,
Дар хурӯш омад, ки ку озодае!
То зи ман- мискин чаве бистонад ӯ,
Дар даруни кандуям биншонад ӯ.
Шохи васлам гар ба бор ояд чунин,
Ҳеч некӯтар наяд аз ангубин.
Чун мағасро дар асал афтод кор,
Пову дасташ дар асал шуд устувор.
Аз тапидан суст шуд пайванди ӯ
В- аз чахидан сахттар шуд банди ӯ.
Дар хурӯш омад, ки моро қаҳр кушт,
Ангубинам сахттар аз заҳр кушт.
Гар чаве додам, ду чав акнун диҳам,
Бу, к- аз ин дармондагӣ берун чаҳам.
Кас дар ин водӣ даме фориғ мабод,
Марди ин водӣ ба чуз болиғ мабод!
Рӯзгоре, ай дили ошуфтакор,
Пову дастат дар асал шуд устувор.
Бас ба бозӣ мешуморӣ рӯзгор,
Ту ба ғафлат мегузорӣ рӯзгор.
Хезу ин водии мушкил қатъ кун,
Боз пар аз чону аз дил қатъ кун.
3- он ки то бо чону бо дил ҳамбарӣ,
Мушрикӣ в- аз мушрикони ғофилтарӣ.
Барфишон чон дар раҳу дил кун нисор
В- арна 3- истиғно бигардонанд кор!

ҲИКОЯТ

Буд шайхе хирқапӯшу номдор,
Бурд аз вай духтари сағбон қарор.
Шуд чунон дар ишқи он дилбар забун,
К- аз дилаш мезад чу дарё мавч хун.
Бар умеди он ки бинад рӯйи ӯ,
Шаб бихуфтӣ бо сағони кӯйи ӯ.
Модари духтар аз он огоҳ шуд,
Гуфт:-Шайхо, чун дилаг гумроҳ шуд.
Дар сарат бошад агар ҳеч ин ҳавас,
Пешаи мо ҳаст сағбониву бас.
Боядат чун мо ту сағбонӣ кунӣ,
Баъди соли ақду меҳмонӣ кунӣ.
Чун набуд он шайх андар ишқ суст,
Хирқаро афканду шуд дар кор суст.
Бо саге дар даст дар бозор шуд,
Қурби соли аз пайи ин кор шуд.
Сӯфии дигар, ки будаш ҳамнафас,
Чун чунонаш дид, гуфт:-Ай ҳеч кас,
Муддати сӣ сол будӣ марди мард,
Ин чаро кардиву харгиз ин кӣ кард?!
Гуфт:-Ай ғофил, макун қисса дароз,
3- он ки гар парда кунӣ 3- ин қисса боз,
Ҳақтаёоло донад ин асрорро,
Бо ту гардонад ҳаме ин корро.
Чун бубинад таънаи пайвасти ту,
Сағ ниҳад аз дасти ман бар дасти ту.
Чанд гӯям, к- ин дилам аз дарди роҳ
Хун шуду як кас наёмад марди роҳ.
Ман зи беҳуда шудам бисёрғӯй
В- аз шумо як тан нашуд асрорчӯй.

Гар шумо асрордони раҳ шавед,
Он гаҳе аз ҳарфи ман огаҳ шавед.
Гар бигӯям беш аз ин з- ин раҳ басте,
Чумла дар хобед, ку раҳрав касе?

ҲИКОЯТ

Он муриде шайхро гуфт аз ҳузур,
Нуктае баргӯй, шайхаш гуфт:-Дур.
Гар шумо рӯхо бишӯед ин замон,
Он гаҳе ман нукта орам дар миён.
Дар наҷосат мушкбӯйи, з- он чӣ суд?!
Пеши мастон нуктагӯйи, з- он чӣ суд?!

МАҚОЛАИ СОНИ ВА АРБАУН (42) ДАР БАЁНИ ВОДИИ ПАНЧУМ, КИ ТАВҲИД БОШАД

Баъд аз ин водии Тавҳид оядат,
Манзили таҷриду тафрид оядат.
Рӯйхо чун з- ин биёбон баркашанд,
Чумла сар аз як гиребон баркашанд.
Гар басте бинӣ адад, гар андаке,
Он яке бошад дар ин раҳ бешаке.
Чун яке бошад, яке дар як мудом,
Он яке андар яке бошад тамом.
Нест он як, к- он аҳад ояд туро,
З- он яке, к- он дар адад ояд туро.
Чун бурун аст ӯ зи ҳадду аз адад,
Аз азал қатъи назар кун то абад.
Чун азал гум шуд абад ҳам ҷовидон,
Ҳар дуру кай ҳеч монад дар миён?!

Чун ҳама ҳече бувад, ҳеч ин ҳама,
Кай бувад дар асл чуз печ ин ҳама!

ҲИКОЯТ

Гуфт он девонаро марди азиз,
Чист ин олам, бигӯ в- ин хона низ?!
Гуфт:-Ҳаст ин олами пурному нанг,
Ҳамчу нахле баста аз ҳар гуна ранг.
Гар ба даст он нахлро молад касе,
Он ҳама як мум гардад бе шаке.
Чун ҳама мум аст, дигар чиз нест,
Рав, ки чандин ранги он хӯ низ нест.
Чун яке бошад ҳама, набвад дуй,
Ҳам манӣ бархезад ин чо, ҳам туй!

ҲИКОЯТ

Рафт пеши Бӯалӣ он пирзан,
Коғазе зар бурд, к- ин бистон зи ман.
Шайх гуфто:-Аҳд дорам ман, ки низ
Чуз зи Ҳақ настомам аз кас ҳеч чиз.
Пирзан дархол гуфто:-Бӯалӣ,
Аз кучо овардӣ охир аҳвалӣ?!
Ту дар ин раҳ марди ақду ҳал най,
Чанд бинӣ ғайр, агар аҳвал най!
Мардро дар дида ин чо ғайр нест,
Каъбаро зиддияте бо Дайр нест.
Марди солик чун ба ҳадди дил расид,
Андар ин раҳ чун бад- ин манзил расид,
Ҳам аз ӯ шанвад суханҳо ошкор,
Ҳам бад- ӯ монад вучудаш пойдор.

Ҳам чуз $\bar{u}$ касро набинад як замон,
Ҳам чуз $\bar{u}$ касро надонад дар чаҳон.
Ҳам дар $\bar{y}$, ҳам з- $\bar{u}$ ву ҳам бо $\bar{u}$ бувад,
Ҳам бурун аз ҳар се, ин нек $\bar{u}$ бувад.
Ҳар кӣ дар дарёи ваҳдат гум нашуд,
Гар ҳама Одам бувад, мардум нашуд.
Ҳар кӣ аз аҳли ҳунар в- аз аҳли айб
Офтобе дорад андар чайби ғайб,
Оқибат рӯзе бувад, к- он Офтоб
Бо худаш гирад, барандозад никоб.
Ҳар кӣ $\bar{u}$ дар Офтоби х(в)ад расид,
Ту яқин медон зи неку бад раҳид.
То ту бошӣ, неку бад ин чо бувад,
Чун ту гум гаштӣ, ҳама савдо бувад!
В- ар тавонӣ дар вучуди хеш боз
Неку бад бинӣ дар ин роҳи дароз.
То ки аз ҳече падидор омадӣ,
Дар вучуди худ гирифтор омадӣ.
Кошкӣ акнун чу аввал будай,
Яъне аз ҳастӣ муъаттал будай.
Аз сифоти бад ба қуллӣ пок шав,
Баъд аз он боде ба каф дар хок шав.
Он чӣ дар туст аз ҳасад в- аз хашми ту,
Чашми мардон бинад он, на чашми ту.
Ту кучо донӣ, ки андар тан туро
Чӣ палидиҳост, чӣ гулхан туро.
Ҳаст дар ту гулхане пураждаҳо,
Ту зи ғафлат карда эшонро раҳо.
Мору каядум бо ту зери пардаанд,
Хуфтаанду хештан гум кардаанд.
Гар сари мӯйе фидои шон кунӣ,
Ҳар якеро ҳамчу сад суъбон кунӣ!
Ҳар якеро дӯзахи пурмор ҳаст,
То напардозӣ ту дӯзаҳ кор ҳаст!

Гар бурун ойӣ аз инҳо пок ту,
Хуш ба хок андар шавӣ дар хок ту.
В- арна зери хок чӣ каждум, чӣ мор,
Мегазандат сахт то рӯзи шумор.
Ҷар касе, к- ӯ беҳабар з- ин покӣ аст,
Ҷар кӣ хоҳӣ гир, кирми хокӣ аст.
То кай, ай Атгор, аз ин ҳарфи маҷоз,
Бо сари асрори тавҳид ой боз!
Марди солик чун расид ин ҷойгоҳ,
Ҷойгоҳу мард бархезад зи роҳ.
Гум шавад, зеро ки пайдо ояд ӯ,
Гунг гардад з- он, ки гӯё ояд ӯ.
Ҷузв гардад, кул шавад, на кул, на ҷузв,
Сурате бошад ачаб, на ҷон, на узв.
Ҷар ҷаҳор ояд бурун аз ҳар ҷаҳор,
Сад ҳазор ояд бурун аз сад ҳазор.
Ақл ин ҷо кист?-Афтода бадар,
Монда тифле кӯру модарзод кар.
Заррае ҳар, к- ӯ аз ин сар ёфтаст,
Сар зи мулки ҳар ду олам тофтаст.
Худ ҷу ин кас нест мӯйе дар миён,
Чун биёбад низ бӯйе дар ҷаҳон!
Гарчи ин кас нест, ҳам ҳам ин кас аст,
Гар вучуд асту адам ҳам ин кас аст!

ҲИКОЯТ

Гуфт Лукмони Сарахсӣ, к- ай Илоҳ,
Пираму саргаштаву гумкардароҳ.
Бандае, к- ӯ пир шуд шодаш кунанд,
Пас хаташ бидҳанду озодаш кунанд.
Ман кунун дар бандагӣ, ай подшоҳ,
Ҷамчу барфе мӯйи худ карда сиёҳ.

Бандае бас ғамкашам, шодим бахш,
Пир гаштам, хатти озодем бахш.
Ҳотифе гуфт:-Ай ҳарамро ҳоси ҳос,
Ҳар кӣ ӯ аз бандагӣ хоҳад ҳалос,
Маҳв гардад ақлу тақлифаш ба ҳам,
Тарк кун ин ҳар дуру, дарнеҳ қадам.
Гуфт:-Илоҳӣ, ман туро хоҳам мудом,
Ақлу тақлифам набояд, вассалом!
Пас зи тақлифу зи ақл омад бурун,
Пойкӯбон даст мезад дар ҷунун.
Гуфт:-Ақнун ман надонам кистам,
Банда боре нестам, пас чистам?!
Бандагӣ шуд маҳву озодӣ намонд,
Заррае дар дил ғаму шодӣ намонд.
Бе сифат гаштам, нагаштам бесифат,
Орифам, аммо надорам маърифат.
Ман надонам, ту манӣ, ё ман туй
Маҳв гаштам дар туву гум шуд дуй!

ҲИКОЯТ

Аз қазо афтод маъшуқе дар об,
Ошиқаш худро дарафканд аз шитоб.
Ҷун расиданд он ду тан бо якдигар,
Ин яке пурсид аз ӯ, к- ай беҳабар,
Ғар ман афтодам дар ин оби равон,
Аз ҷӣ афкандӣ ту худро дар миён?
Гуфт:-Ман худро дар об андохтам,
3- он ки худро аз ту менашнохтам.
Рӯзгоре шуд, ки бошад бе шаке
Ҳам ту ман, ҳам ман ту в- он ҳар ду яке.
Ту манӣ ё ман туам, чанд аз дуй,
Ё туам ман, ё ту ман, ё ман туй!

То дуй бархост дар ширкат битофт,
Чун дуй бархост, тавхидат битофт.
Чун ту ман бошиву ман ту бардавом,
Ҳар ду тан бошем як тан, вассалом!

ҲИКОЯТ

Гуфт:-Рӯзе фарруху масъуд буд,
Рӯзи арзи лашкари Маҳмуд буд.
Шуд ба саҳро беадад пилу сипоҳ,
Буд болое, бар он ҷо рафт шоҳ.
Шуд бари ӯ ҳам Аёзу ҳам Ҳасан,
Ҳар ду мекарданд арзи анчуман.
Буд рӯйи олам аз пилу сипоҳ,
Ҳамчу аз мӯру малах бигрифта роҳ.
Чашми олам ончунон лашкар надид,
Беш аз он лашкар касе дигар надид.
Пас зафон бикшод шоҳи номвар,
Бо Аёзи хоси худ гуфт:-Ай писар,
Ҳаст чандин пилу лашкар они ман,
Ин ҳама они ту, ту султони ман.
Гарчи гуфт ин лутф шоҳи номдор,
Сахт фориғ буд Аёзу барқарор.
Шоҳро хидмат накард он ҷойгоҳ,
Худ нагуфт ӯ ин маро гуфтаст шоҳ.
Шуд Ҳасан ошуфтаву гуфт:-Ай ғулом,
Мекунад шоҳет чандин эҳтиром,
Ту чунин истода чун беҳурмате,
Пушт ҳам надҳиву накнӣ хидмате,
Ту чаро ҳурмат намедорӣ нигоҳ,
Ҳақшиносӣ набвад ин дар пеши шоҳ!
Чун Аёз алқисса бишнид ин хитоб,
Гуфт:-Ҳаст инро мувофиқ ду ҷавоб.

Як ҷавоб ин аст, к- он берӯю роҳ,
Гар кунад хидмат ба пеши подшоҳ,
Ё ба хок афтад ба хорӣ пеши ӯ,
Ё сухан гӯяд ба зорӣ пеши ӯ.
Бештар аз шоҳу камтар омадан,
Ҷаҳл бошад дар баробар омадан.
Ман киям, то сар бар ин дар оварам,
Дар миён худро баробар оварам.
Банда они ӯву ташриф они ӯст,
Ман киям, фармон ҳама фармони ӯст!
З- он чи ҳар рӯзе шаҳи фирӯз кард
В- ин қарам ӯ бо Аёз имрӯз кард!
Гар ду олам хутбаи зоташ диҳанд,
Ман надонам то муқофоташ диҳанд.
Ман дар ин маъраз кучо оям падида,
Ман кӣ бошам ё чаро оям падида!
Не кунам хидмат, на бар сар оямаш,
Кистам, то дар баробар оямаш!
Чун Ҳасан бишнид ин қавл аз Аёс,
Гуфт:-Аҳсан- т, ай Аёзи ҳақшинос!
Дорам инсофе, ки дар айёми шоҳ.
Лойиқи ҳар дам ба сад инъоми шоҳ!
Пас Ҳасан гуфто:-Бигӯ дигар ҷавоб!
Гуфт:-Набвад пеши ту гуфтан савоб!
Гар ману шаҳ ҳар ду бо ҳам будаме,
Ин суханро саҳт муҳкам будаме.
Лек чун ту маҳраи он нестӣ,
Чун бигӯям, чун ту султон нестӣ!
Пас Ҳасанро зуд бифристонид шоҳ
Шуд Ҳасан низ аз ҳисоби он сипоҳ.
Чун дар он хилват на мо буду на ман,
Гар Ҳасан мӯйе шавад, набвад Ҳасан.
Шоҳ гуфто:-Хилват омад, роз гӯй,
Он ҷавоби хос бо ман боз гӯй!

Гуфт:-Ҳар гаҳ, к- аз камоли лутф шоҳ
Мекунад сӯи мани мискин нигоҳ,
Дар фуруғи партави он як назар,
Маҳв мегардад вучудам сар ба сар.
Аз ҳаёти Офтоби фарри шоҳ,
Пок бармехезам он соат зи роҳ.
Чун намоннад зи ман номи вучуд,
Чун ба хидмат пеш афтам дар сучуд!
Гар ту мебинӣ касеро он замон,
Ман наям он, ҳаст ҳам шоҳи чаҳон.
Гар ту як лутфу агар сад мекуни,
Аз худовандӣ ту бо х(в)ад мекуни!
Сояе, к- ӯ гум шавад дар Офтоб,
3- ӯ кай ояд хидмате дар ҳеч боб.
Ҳаст Аёзат сояе дар кӯи ту,
Гум шуда дар Офтоби рӯи ту!
Чун шуд аз худ банда фонӣ, ӯ намонд,
Ҳар чӣ хоҳӣ кун, ту донӣ, ӯ намонд!

**МАҚОЛАИ СОЛИС ВА АРБАУН (43)
ДАР БАЁНИ ВОДИИ ШАШУМ, КИ
ҲАЙРАТ БОШАД**

Баъд аз он водии Ҳайрат оядат,
Кор дойим дарду ҳасрат оядат.
Ҳар нафас ин чо чу теге бошадат,
Ҳар даме ин чо дареге бошадат.
Оҳ бошад, дард бошад, сӯз ҳам,
Рӯзу шаб бошад, на шаб, на рӯз ҳам.
Аз буни ҳар мӯи он кас на ба тег
Мечакад хун, менигорад, ай дарег!
Оташе афсурда бошад марди ин,
Ё яхе, ки сӯхта аз дарди ин.

Марди хайрон чун расад ин чойгоҳ,
Дар тахайюр мондаву гум карда роҳ.
Гум шавад дар роҳи хайрат махву мот,
Беҳабар аз буди худ в- аз коинот.
Ҳар кӣ зад тавҳид бар чонаш рақам
Чумла гум гардад аз ў, ў низ ҳам.
Гар бад- ў гўянд мастӣ ё най,
Нестӣ гўё, ки ҳастӣ ё най.
Дар миёни ё буруни аз миён,
Барканорӣ ё ниҳони, ё аён.
Фоний ё боқий, ё ҳар дуй,
Ҳар дуй ё ту най, ё на туй?!
Гўяд:- Аслан менадонам чиз ман
В- ин надонам в- он надонам низ ман.
Ошиқам, аммо надонам бар киям,
Не мусалмонам, на кофир, пас чиям?!
Лекин аз ишқам надорам оғаҳӣ.
Ҳам диле пуришқ дорам, ҳам тихӣ!

ҲИКОЯТ

Хусраве, к- офоқ дар фармон- ш буд,
Духтаре чун моҳ дар айвон- н буд.
Аз накӯйӣ буд чун рашки парӣ,
Юсуфу чоҳи занахдон бар саре.
Турраи ў сад дили маҷрӯҳ дошт,
Ҳар сари мўяш раге бо рӯҳ дошт.
Моҳи рўяш ҳамчу фирдавс омада
В- он гаҳ аз абрӯш ду қавс омада.
Чун зи қавсаш тирборон омада,
Қоби қавсайнаш санохон омада.
Наргиси масташ зи мижгон хорро
Дар раҳ афкандӣ басы хушёрро.

Рӯйи он узроваши хуршедчехр,
Ҳафда(х) Узро бурда аз мохи сипехр.
Дар ду ёкуташ, ки чонро кут буд,
Дойиман рӯҳалкудус мабхут буд.
Чун бихандидӣ лабаш, Оби Ҳаёт,
Ташна мурдӣ в- аз лабаш ҷустӣ закот.
Ҳар кӣ кардӣ дар занахдонаш нигоҳ,
Уфтодӣ сарнагун дар қаъри чоҳ.
Ҳар кӣ сайди рӯйи чун моҳаш шудӣ,
Бе расан ҳолӣ фуруӯ чоҳаш шудӣ.
Омадӣ алқисса пеши подшоҳ
Аз пайи хидмат ғуломе ҳамчу моҳ.
Чӣ ғуломе, он ки ӯ дод аз чамол
Меҳру маҳро ҳам муҳоқу ҳам завол.
Дар басити оламаш ҳамто набуд,
Бар сари кӯяш ба чуз ғавғо набуд.
Сад ҳазорон халқ дар бозору кӯй
Хира мондандӣ дар он хуршедрӯй.
Кард рӯзе аз қазо духтар нигоҳ,
Дид рӯйи он ғуломи подшоҳ.
Дил зи дасташ рафту дар хун уфтод,
Ақли ӯ аз парда берун уфтод.
Акл рафту ишқ бар вай зӯр ёфт,
Ҷони ширинаш зи талхӣ шӯр ёфт.
Муддате бо хештан андеша кард,
Оқибат ҳам беқарорӣ пеша кард.
Дар гудозу сӯз аз ишқу фироқ,
Ҷон асири дарду дил пуриштиёқ.
Буд ўро ду канизак мутриба,
Дар ағонӣ саҳт олимартаба.
Ҷумла мусикорзан, булбулсарой,
Лаҳни довудии эшон ҷонфизой.
Ҳоли худ дарҳол бо эшон бигуфт,
Тарки ному нангу тарки ҷон бигуфт.

Хар киро шуд ишқи чонон ошкор,
Чон чунон чойе кучо ояд ба кор?
Гуфт:-Агар ишкам бигӯям бо ғулом,
Дар ғалат афтад, ки ҳам набвад тамоm.
Хашматамро ҳам зиён дорад бaсе,
Кай ғуломеро расад чун ман касе!
Сад китоби сабр бар худ хондаам,
Чун кунам, бесабраму дармондаам!
Он ҳамехоҳам, ки з- он сарви сикҳи
Баҳра ёбам, ӯ наёбад оғаҳи.
Гар чунин мақсуди ман ҳосил шавад,
Кори чони ман ба коми дил шавад.
Чун хушовозон шуниданд ин сухун,
Чумла гуфтандаш, ки дил нохуш макун.
Мо ба шаб пеши ту оремаш ниҳон,
Ончунон, к- ўро хабар набвад дар он.
Як канизак шуд ниҳон пеши ғулом,
Гуфт:-Ҳоли то ба пеш овард чом.
Доруи беҳушиаш дар май фиканд,
Лочарам бечўшии дар вай фиканд.
Чун бихўрд он май ғулом, аз хеш шуд,
Кори он зебоканизак пеш шуд.
Рўз то шаб он ғуломи симбар
Буд масту аз ду олам беҳабар.
Чун шаб омад он канизон омаданд,
Пеши ӯ афгону хезон омаданд.
Пас ниҳоданд он замон бар бистараш,
Дар ниҳон бурданд пеши духтараш.
Зуд бар тахти зараш биншонданд,
Гавҳараш дар фарқ меафшонданд.
Нимшаб чун ниммасте он ғулом,
Чашми чун наргис кушод аз ҳам тамоm,
Дид қасре ҳамчу фирдавс аз нигор,
Тахти заррин аз каноре то канор.

Анбарин даҳ шамъ барафрӯхтанд,
Ҳамчу хезум уди тар месӯхтанд.
Баркашида он бутон яксар самоъ,
Ақлу ҷонро карда ҷону тан видоъ.
Буд он духтар миёни чамъ- дар,
Ҳамчу Хуршеде ба нури шамъ- дар.
Дар миёни он ҳама шодиву ком,
Гум шуда дар чехраи духтар ғулом.
Монда буд ӯ хира, не ақлу на ҷон,
Не дар ин олам ба маънӣ, не дар он.
Чашм бар рухсораи дилдор дошт,
Гӯш бар овози мусиқор дошт.
Сина пуришқу зафон лол омада,
Ҷони ӯ аз завқ дар ҳол омада.
Ҳам машомаш бӯйи анбар ёфта,
Ҳам даҳонаш оташи тар ёфта.
Духтараш дарҳол ҷоми май бидод,
Нуқли майро бӯсае дар пай бидод.
Чашми ӯ дар чехраи ҷонон бимонд,
Дар руҳи духтар ҳаме ҳайрон бимонд.
Чун намеомад зафонаш коргар,
Ашк мебориду мехорид сар.
Гаҳ лабашро бӯса додӣ чун шакар,
Гаҳ намак дар бӯса кардӣ бе чигар.
Гаҳ парешон кард зулфи саркашаш,
Гоҳ гум шуд дар ду ҷодуӣ х(в)ашаш.
В- он ғуломи маст пеши дилнавоз
Монда не бе худ, на бо худ чашм боз.
Андар ин наззора мебуд он ғулом,
То баромад субҳ аз Машрик тамом.
То баромад субҳу боди субҳ част,
Аз харобӣ шуд ғулом он ҷо зи даст.
Чун бихуфт он ҷо ғуломи сарфароз,
Зуд бурдандаш ба ҷойи хеш боз.

Баъд аз он чун он ғуломи симбар
Ёфт охир андаке аз худ хабар,
Шӯр оварду надонисташ чӣ буд,
Буданӣ чун буд, 3- он шӯраш чӣ буд!
Гарчи ҳеч обе набудаш дар цигар,
Оби ӯ бигзашт аз болои сар.
Даст барзад, чома бар тан чок кард,
Мӯй аз сар канду бар сар хок кард.
Қисса пурсиданд аз он шамъи Тароз,
Гуфт:-Натвонам намуд ин қисса боз!
Он чӣ ман дидам аён масту хароб,
Ҳеч кас ҳаргиз набинад он ба хоб.
Он чи танҳо бар мани хайрон гузашт,
Бар касе ҳаргиз надонам, к- он гузашт.
Он чи ман дидам, наёрам гуфт боз,
3- ин аҷойбтар наҷафтад ҳеч роз.
Ҳар яке гуфтанд, к- охир андаке
Бар худ ову боз гӯ аз сад яке.
Гуфт:-Ман дармондаам чун музтаре,
К- он ҳама ман дидаам ё дигаре.
Ман надонам, к- он зи мастӣ дидаам,
Ё ба хушёрӣ сифат бишнидаам.
Ҳеч нашнидам, чу бишнидам ҳама,
Ман надидам, гарчи ман дидам ҳама.
Оқиле гуфташ, ки хобе дидай,
К- инчунин девонаву шӯридай.
Гуфт:-Ман оғаҳ наям пиндорие,
Ё ки хобе дида, ё бедорие.
3- ин аҷибтар ҳол набвад дар ҷаҳон,
Ҳолате не ошкоро, не ниҳон.
Не тавонам гуфт, не хомӯш буд,
Не миёни ину он мадҳуш буд.
На замона маҳв мегардад зи ҷон,
На аз ӯ як зарра меёбам нишон.

Дидаам сохибчамоле, к- аз камол
Ҳеч кас надҳад нишон дар ҳеч ҳол.
Нест пеши чехраи ӯ Офтоб
Заррае, валлоҳу аълам биссаовоб.
Чун намедонам, чӣ гӯям беш аз ин,
Гарчи ӯро дидаам ман пеш аз ин.
Ман чӣ ӯро дидаву нодидаам,
Дар миёни ину он шӯридаам!

ҲИКОЯТ

Модаре бар хоки духтар мегирист,
Роҳбине сӯйи он зан бингарист.
Гуфт:-Ин зан бурд аз мардон сабак,
З- он ки чун мо нест медонад ба ҳақ,
К- аз кадомин гумшуда мондаст дур
В- аз кӣ афтодаст з- ин сон босабур.
Фаррух ӯ, чун ҳол медонад, ки чист,
Донад ӯ то бар кӣ мебояд гирист!
Мушкил омад қиссаи ин ғамзада,
Рӯзу шаб биншаставу мотамзада.
Нест маълумам зи даври рӯзгор,
Бар кӣ мегириям чу борон зор- зор!
Ман на огоҳам чунин ҳайроншуда,
К- аз кӣ дур афтодаам гирёншуда.
Ин зан аз ман чун ҳазорон гӯй бурд,
З- он ки аз гумгаштаи худ бӯй бурд.
Ман набурдам бӯй, ин ҳасрат маро
Рехт хуну кушт дар ҳайрат маро!
Дар чунин манзил, ки шуд дил нопадид,
Не, ки шуд з- ин роҳи манзил нопадид.
Ресмони ақро сар гум шудааст,
Хонаи пиндорро дар гум шудааст.

Ҳар кӣ ӯ ин чо расад сар гум кунад,
Чор ҳадди хешро дар гум кунад.
Гар касе ин чо раҳе дарёфтаст,
Сирри кулро ӯ саросар ёфтаст!

ҲИКОЯТ

Сӯфие мерафт, овозе шунид,
К- он яке мегуфт:-Гум кардам калид.
Кӣ калиде ёфтаст ин чойгоҳ,
З- он ки дар баста- сту ман бар хоки роҳ!
Гар дари ман баста монад, чун кунам,
Гуссае пайваста монад, чун кунам?!
Сӯфияш гуфто:- Кӣ гуфтат хаста бош,
Дар чу медонӣ, бирав, гӯ баста бош?!
Бар дари баста чу биншинӣ базе,
Ҳеч шак набвад, ки бикшояд касе.
Кори ту сахл асту душвор они ман,
К- аз таҳаюр мебисӯзад чони ман.
Нест корамро на пойе, не саре,
Не калидам буд ҳаргиз, не даре.
Кош ин сӯфӣ базе биштофтӣ,
Баста, ё бикшода дарро ёфтӣ.
Нест мардумро насибе чуз хаёл,
Менадонад ҳеч кас, то чист ҳол!
Ҳар кӣ гӯяд:-Чун кунам? Гӯ:-Чун макун!
То кунун чун кардай, акнун макун!
Ҳар кӣ ӯ дар води ҳайрат фитод,
Ҳар нафас дар сад чаҳон ҳасрат фитод.
Ҳайрату саргаштагӣ то кай барам,
Пай чу гум карданд, ман чун пай барам?
Менадонам, кошкӣ ман донаме,
Ки агар медонаме, ҳайронаме.

Мар маро ин чо шикоят шукр шуд,
Куфр имон гашту имон куфр шуд!

ҲИКОЯТ

Шайх Насрободно бигрифт дард,
Кард чил ҳаҷ бар таваккул, ин- т мард!
Баъд аз он мӯйе сапеду тан низор,
Барҳна дидаш касе бо як изор.
Дар дилаш тобеvu дар чонош тафе,
Баста зуннореву бигшода кафе.
Омада не аз сари даъвиву лоф,
Кард оташгоҳи габрӣ дар тавоф.
Гуфт шахсе:-Ай бузурги номдор,
Ин чӣ кори туст, охир шарм дор!
Карда чандин ҳаҷчу чандин сарварӣ,
Ҳосили ин ҷумла омад кофарӣ?!
Инчунин кор аз сари хомӣ бувад,
Аҳли дилро аз ту бадномӣ бувад.
Ин кадомин шайх кард, ин роҳи кист?
Менадонӣ ин, ки оташгоҳи кист?
Шайх гуфто:- Кори ман сахт уфтод,
Оташам дар хонаву рахт уфтод.
Шуд аз ин оташ маро хирман ба бод,
Дод кулӣ ному нанги ман ба бод!
Гаштаам қоливи кори хеш ман,
Менадонам ҳилае 3- ин беш ман.
Чун дар ояд инчунин оташ ба чоно,
Кай гузорад ному нангам як замон.
То гирифтори чунин кор омадам,
Аз Куништу Каъба безор омадам.
Заррае гар ҳайратат ояд паид,
Ҳамчу ман сад ҳасратат ояд паид!

ҲИКОЯТ

Навмуриде буд дил чун Офтоб.
Дид пири хешро як шаб ба хоб.
Гуфт:-Аз ҳайрат дилам дар хун нишаст,
Кори ту, баргӯй, он чо чун нишаст.
Дар фироқат шамъи дил афрӯхтам,
То ту рафтӣ, ман зи ҳайрат сӯхтам.
Ман зи ҳайрат гаштам ин чо розчӯй,
Кори ту чун аст он чо, боз гӯй!
Пир гуфто:- Мондаам ҳайрону маст,
Мегазам дойим ба дандон пушти даст.
Мо баче дар қаъри ин зиндону чоҳ
Аз шумо ҳайронтарем ин чойгоҳ.
Заррае аз ҳайрати уқобо маро,
Беш аз сад кӯҳ дар дунё маро.

МАҚОЛАИ РОБИЪ ВА АРБАУН (44) ДАР БАЁНИ ВОДИ ҲАФТУМ, КИ ФАҚРУ ФАНО АСТ

Баъд аз ин водии Фақр асту Фано,
Кай бувад ин чо сухан гуфтан раво!
Айни ин водӣ фаромӯшӣ бувад,
Гунгиву карриву беҳушӣ бувад.
Сад ҳазорон сояи човид ту,
Гумшуда бинӣ зи як Хуршед ту.
Баҳри кул्लӣ чун ба чунбиш кард рой,
Накшҳо дар баҳр кай монад ба чой?!
Ҳар ду олам нақши ин дарёст бас,
Ҳар кӣ гӯяд нест, ин савдост бас!

Ҳар кӣ дар дарёи кул гумбуда шуд,
Дойимо гум будаву осуда шуд.
Дил дар ин дарё бад- ин осудагӣ
Менаёбад ҳеч, чуз гумбудагӣ.
Гар аз ин гумбудагӣ бозаш диҳанд,
Сунъ бин, к- аз дар басе розаш диҳанд.
Соликони пухтаву мардони мард
Чун фуру рафтанд дар майдони дард,
Гум шуданд аввал қадам 3- ин пас чӣ суд,
Лочарам дигар қадам касро набуд.
Чун ҳама дар гоми аввал гум шуданд,
Ту чамодӣ гир, агар мардум шуданд!
Уду хезум чун ба оташ дар шаванд,
Ҳар ду бар як қой хокистар шаванд.
Ин ба сурат ҳар ду яксон бошадат,
Дар сифат фарқи фаровон бошадат.
Лек агар покӣ дар ин дунё шавад,
Аз вучуди хеш нопаёдо шавад.
Чунбиши ӯ чунбиши дарё бувад,
Ӯ чу набвад дар миён зебо бувад.
Набвад ӯву ӯ бувад, чун бошад ин!
Аз ҳаёли ақл берун бошад ин!

ҲИКОЯТ

Як шабе Маъшуқи Тӯс- он баҳри роз
Бо муриде гуфт:- Дойим мегудоз.
То чу андар ишқ бигдозӣ тамом,
Пас шавӣ аз заъф чун мӯйе мудом.
Чун шавад шахси ту чун мӯйе низор,
Қойгоҳе созадат дар зулфи ёр.
Ҳар кӣ чун мӯйе шавад дар кӯйи ӯ,
Бе шаке мӯйе шавад дар мӯйи ӯ.

Гар ту ҳастӣ роҳбину дидавар,
Мӯй дар мӯй инчунин андар нигар.
Гар сари мӯе бимонад аз худет,
Ҳафт дӯзах пур барояд аз бадет.

ҲИКОЯТ

Ошике рӯзе магар хун мегирист,
З-ӯ касе пурсид, к-ин гирия зи чист?
Гуфт:- Мегӯянд фардо Кирдгор,
Чун кунад ташрифи рӯят ошкор,
Чил ҳазорон сол бидҳад бардавом.
Хосағони қурби худро бори Ом.
Як замон з-он чо ба худ оянд боз,
Дар ниёз афтанд хӯ карда ба ноз,
З-он ҳамегирям, ки бо хешам диҳанд,
Як нафас дар дидаи хешам ниҳанд.
Чун кунам он як нафас бо хеш ман,
Метавон куштан аз ин ғам хештан.
То ки бо худ биниям, бад биниям,
Бо Худо бошам, чу бех(в)ад биниям,
Он замон, к-аз худ раҳой бошадам,
Бехудӣ айни худой бошадам.
Ҳар кӣ ӯ рафт аз миён, инак фано,
Чун фано гашт аз фано, инак бақо!
Гар туро ҳаст ин дили зеру забар,
Бар сироту оташи сӯзон гузар.
Ғам махур, к-оташ зи равған в-аз чароғ
Дудае пайдо кунад чун парри зоғ.
Чун бар он оташ кунад равған гузар,
Аз вучуди равғанӣ ояд бадар.
Гарчи раҳ бар оташи сӯзон кунад,
Хештанро қолаби «Қуръон» кунад.

Гар хамехохӣ, ки ту ин чо расӣ,
Андар ин манзилгаҳи воло расӣ,
Хешро аввал зи худ бехеш кун,
Пас буроке аз адам дар пеш кун.
Чомае аз нестӣ дарпӯш ту,
Косае пур аз фано кун нӯш ту.
Дар рикоби маҳв кун пойе зи ҳеч
Раҳши ночизе бар он ҷоие зи ҳеч.
Парниёне аз яке зеру забар,
Бар миён барбанд аз лошай камар.
Тамс кун чашму зи ҳам бикшой зуд,
Баъд аз он дар чашм кун кӯҳли набуд.
Кам шаву 3- ин ҳам ба як дам кам мабош,
Пас аз ин камгаштагӣ дар ғам мабош.
Ҷамчунин мерав бад- ин осудагӣ,
То расӣ дар олами камбудагӣ.
Гар бувад 3- ин оламаат мӯйе асар,
Нест 3- ин олам туро мӯйе хабар.

ҲИКОЯТ

Як шабе парвонагон чамъ омаданд,
Дар мазике толиби шамъ омаданд.
Ҷумлагӣ гуфтанд мебояд яке,
К- ӯ хабар дорад зи матлуб андаке.
Шуд яке парвона то қасре зи дур,
Дар фазои қаср дид аз шамъ нур.
Боз гашту дафтари худ боз кард,
Васфи ӯ дархурди фаҳм оғоз кард.
Нокиде, к- ӯ дошт дар маҷмаъ меҳӣ,
Гуфт ӯро нест аз шамъ огаҳӣ.
Шуд яке дигар, гузашт аз нур дар,
Хештан бар шамъ зад аз дуртар.

Парзанон дар партави матлуб шуд,
Шамъ ғолиб гашту ӯ мағлуб шуд.
Боз гашт, ӯ низ муште роз гуфт,
Аз висоли шамъ шарҳе боз гуфт.
Нокидаш гуфт:- Ин нишон не, ай азиз,
Ҳамчу он дигар нишон додӣ ту низ.
Дигаре бархост, мешуд маст- маст,
Пойкӯбон бар сари оташ нишаст.
Дасту гардан гашт бо оташ ба ҳам,
Хешро гум кард бо ӯ х(в)аш ба ҳам.
Чун гирифт оташ зи сар то пойи ӯ,
Сур шуд чун оташе аъзойи ӯ.
Нокиди эшон чу дид ӯро зи дур,
Шамъ бо худ кард ҳамрангаш зи нур,
Гуфт:- Ин парвона дар кор асту бас,
Кас чӣ донад ӯ хабардор асту бас!
То нагардӣ беҳабар аз ҷисму ҷон,
Кай хабар ёбӣ зи ҷонон як замон?
Ҳар кӣ аз мӯйе нишонат боз дод,
Сад хат андар хуни ҷонат боз дод.
Нест чун маҳрам нафас ин ҷойгоҳ,
Дарнагунчад ҳеч кас ин ҷойгоҳ!

ҲИКОЯТ

Сӯфие мерафт чун беҳосиле,
Зад қафое маҳкамаш сангиндиле.
Бо дили пурхун сар аз пас кард ӯ,
Гуфт:- Он к- аз ту қафое х(в)ард ӯ,
Кубри сӣ сол аст то ӯ мурду рафт,
Олами ҳастӣ ба поён бурду рафт.
Мард гуфташ:- Ай ҳама даъвӣ на кор,
Мурда кай гӯяд сухан, шарме бидор!

То ки ту дам мезанӣ ҳамдам най,
То ки мӯйе мондай, марҳам най.
Гар бувад мӯйе изофат дар миён,
Ҳаст сад олам масофат дар миён!
В- он ки шуд ҳам беҳабар, ҳам беасар,
Дар миёни чамъ ӯ дорад хабар.
Гар ту хоҳӣ то дар ин манзил расӣ,
То ки мӯйе мондай, мушкил расӣ!
Ҳар чи дорӣ, оташеро барфурӯз,
То изори пой дар оташ бисӯз.
Чун намонад ҳеч, мандеш аз кафан,
Барҳна худро дар оташ дарфикан.
Чун ҳама раҳти ту хокистар шавад,
Заррае пиндори ту камтар шавад.
В- ар чу Исо як сари сӯзан бимонд,
Дар раҳат, ай мард, сад раҳзан бимонд!
Гар чу Исо раҳт дар кӯй афканад,
Сӯзанаш ҳам баҳя бар рӯй афканад.
Чун ҳичоб ояд вучуд ин чойгоҳ,
Рост н- ояд молу мулку аспу чоҳ!
Ҳар чи дорӣ як- як аз худ боз кун,
Пас ба худ дар хилвате оғоз кун.
Чун дарунат чамъ шуд дар бех(в)адӣ,
Ту бурун ойӣ зи некиву бадӣ.
Чун намонад неку бад ошиқ шавӣ,
Пас фанои ишқро лойиқ шавӣ!

ҲИКОЯТ

Подшоҳе моҳваш, хуршедфар,
Дошт чун Юсуф яке зебописар.
Кас ба ҳусни он писар ҳаргиз надошт,
Ҳеч кас он ҳашмату он из надошт.

Хоки ӯ буданд дилбандон хама,
Бандаи рӯяш худовандон хама.
Гар ба шаб он моҳ пайдо омадӣ,
Офтобе нав ба сахро омадӣ.
Рӯйи ӯро васф кардан рӯй нест,
З- он ки васф аз рӯйи ӯ як мӯй нест.
Гар расан кардӣ аз он зулфи сиёҳ,
Сад ҳазорон дил фурӯ рафтӣ ба чоҳ.
Зулфи оламсӯзи он шамъи Тароз
Кор кардӣ бар хама олам дароз.
Васфи шасти зулфи он юсуфҷамол,
Ҳеч натвон гуфт дар панҷоҳ сол.
Чашми чун нарғис агар барҳам задӣ,
Оташе дар чумлаи олам задӣ.
Хандаи ӯ чун шакар кардӣ нисор,
Сад ҳазорон гул шукуфтӣ бе баҳор.
Аз даҳонаш худ нашуд маълум ҳеч,
З- он ки натвон гуфт аз маъдум ҳеч.
Чун зи зери парда берун омадӣ,
Ҳар сари мӯяш ба сад хун омадӣ.
Фитнаи қону ҷаҳон буд он писар,
Ҳар чӣ гӯям, беш аз он буд он писар.
Чун бурун рондӣ суйи майдон фарас,
Бараҳна будиш теғ аз пешу пас.
Ҳар кӣ сӯйи он писар кардӣ нигоҳ,
Баргирифтандиш дар соат зи роҳ.
Буд дарвеше гадои беҳабар,
Бесару бун шуд зи ишки он писар.
Баҳра з- ӯ ҷуз аҷзу ошуфтан надошт,
Ҷон- ш мешуд, захираи гуфтан надошт.
Чун наёфт он дардро ҳампушт ӯ,
Ишқу ғам дар қону дил мекушт ӯ.
Рӯзу шаб дар кӯйи ӯ биншаста буд,
Чашм аз халки ҷаҳон барбаста буд.

Дида гирён буду з- он ғам менагуфт,
Тан гадо, з- он менахӯрду менахуфт.
Ҳеч кас маҳрам набудаш дар ҷаҳон,
Ҳам чунон мегашт он ғам дар ниҳон.
Рӯзу шаб рӯйе чу зар, ашке чу сим,
Мунтазир биншаста будӣ дил ду ним.
Зинда з- он будӣ гадои носабур,
К- он писар гаҳ- гоҳ бигзаштӣ зи дур.
Мохрӯ з- он дур чун пайдо шудӣ,
Ҷумлаи бозор пурғавғо шудӣ,
Дар ҷаҳон бархостӣ сад растахез,
Халқ яксар омадандӣ дар гурез.
Човушон аз пешу аз пас мешуданд,
Ҳар замон дар хуни сад кас мешуданд.
Бонги бурдобурд мерафтӣ ба мох,
Қурби як фарсанг бигрифтӣ сипоҳ.
Чун шунидӣ бонги човуш он гадоӣ,
Сар бигаштишу бияфтодӣ зи пой.
Ғашше овардиву дар хун омадӣ
В- аз вучуди хеш берун омадӣ.
Чашм бойистӣ дар он дам сад ҳазор,
То бар ӯ бигристӣ чун абр зор.
Гоҳ чун Ниле шудӣ он нотавон,
Гоҳ хун аз чаши ӯ гаштӣ равон.
Гоҳ бифсурдӣ зи оғаш ашки ӯ,
Гоҳ ашқаш сӯхтӣ аз рашки ӯ.
Нимкушта, ниммурда, нимҷон
В- аз тиждастӣ набудаш ним нон.
Инчунин кас в- онҷунон афтода паст,
Онҷунон шаҳзода кай ояд ба даст.
Ним зарра соя буд он беҳабар,
Хост, то Хуршедро гирад ба бар.
Мешуд он шаҳзода рӯзе бо сипоҳ.
Он гадо як наъра зад он ҷойгоҳ,

З-ӯ баромад наъраву бе хеш шуд,
Гуфт:-Чонам сӯхт, ақл аз пеш шуд.
Чанд хоҳам сӯхт чони хеш аз ин,
Нест сабру тоқати ман беш аз ин.
Ин сухан мегуфт он саргашта мард,
Ҳар замон бар санг мезад сар зи дард.
Чун бигуфт ин, гашт зойил хуши ӯ,
Пас равон шуд хун зи чашму гӯши ӯ.
Човуши шаҳзода з- он огоҳ шуд,
Азми умраш карду пеши шоҳ шуд.
Гуфт:-Бар шоҳзода худ, ай шаҳрёр,
Ишқ овардаст ринде бекарор.
Шоҳ аз ғайрат чунон мадхуш шуд,
К- аз тафи дил мағзи ӯ пурчӯш шуд.
Гуфт:-Бархезеду бар дораш кунед,
Пой баста, сар нагунсораш кунед.
Дарзамон рафтанд хайли подшо,
Ҳалқае карданд гирди он гадо.
Пас ба сӯйи дор кардандаш кашон,
Бар сари ӯ гашта халқе хунфишон!
Не зи дардаш ҳеч кас огоҳ буд,
Не касаш он чо шафоъатхоҳ буд.
Чун ба зери дор овардаш вазир,
З- оташи ҳасрат баромад з- ӯ нафир,
Гуфт:-Маҳлам деҳ зи баҳри Кирдгор,
То кунам як сачда боре зери дор.
Маҳл додаш он вазири хашмноқ,
То ниҳод ӯ рӯйи худ бар рӯйи хок.
Пас миёни сачда гуфташ, к- ай Илоҳ,
Чун бихоҳад кушт шоҳам бегуноҳ?
Пеш аз он, к- аз ҷон бароям беҳабар,
Рӯзиям гардон ҷамоли он писар!
То бубинам рӯйи он шаҳзод хуш,
Сад ҳазорон ҷон тавонам дод хуш.

То бубинам рӯйи ӯ як бор низ,
Ҷон кунам бар рӯйи ӯ исор низ.
Подшохо, банда ҳочатхоҳи туст,
Ошиқ асту куштаи даргоҳи туст.
Ҳастам аз ҷон бандаи ин дар Ҳанӯз,
Гар шудам ошиқ, наям кофар Ҳанӯз!
Чун ту ҳочат мебарорӣ сад ҳазор,
Ҳочати ман кун раво, комам барор!
Хост чун ин ҳочат он мазлуми роҳ,
Тири ӯ омад магар бар ҷойгоҳ.
Кас шунид овози ӯ пинҳону зер,
Дард кардаш дил зи дарди он фақир.
Рафт пеши подшоҳу мегирист,
Ҳоли он дилдода баргуфташ, ки чист.
Зории ӯ дар муноҷоташ бигуфт,
Дар миёни сачда ҳочоташ бигуфт.
Шоҳро дарде аз ӯ дар дил фитод,
Хуш шуду бар афв кардан дил ниҳод.
Шоҳ ҳоли гуфт он шаҳзодаро,
Сар магардон он зи по афтодаро.
Ин замон бархезу зери дор шав,
Пеши он саргаштаи бемор шав.
Мустаманди хешро овоз дех,
Бедили ту шуд, дили ӯ боз дех.
Лутф кун бо ӯ, ки қаҳри ту кашид,
Нӯш хур бо ӯ, ки заҳри ту чашид.
Аз раҳаш бардору сӯйи гулшан ор,
Чун биёӣ, бо ҳудаш назди ман ор.
Рафт он шаҳзодаи юсуфмисол,
То нишинад бо гадое дар висол.
Рафт он хуршедрӯйи оташин,
То шавад бо заррае хилватнишин.
Рафт он дарёи пурғавҳар х(в)ашӣ,
То кунад бо қатра даст андар кашӣ.

Аз хушӣ он чойгаҳ бар сар занед,
Пой даркӯбеду дасте барзанед.
Охир он шаҳзода зери дор шуд,
Чун қиёмат фитнае бедор шуд.
Он гадоро дар ҳалок афтода дид,
Сарнагун дар рӯйи хок афтода дид.
Хок аз хуни ду чашмаш гил шуда,
Оламе пурҳасраташ ҳосил шуда.
Маҳв гашта, гум шуда, ночиз ҳам,
3- ин батар чӣ б- вад бугӯ он низ ҳам!
Чун чунин дид он ба хун афтодаро,
Об дар чашм омад он шаҳзодаро.
Хост то пинҳон кунад ашк аз сипоҳ,
Барнамеомад магар бе ашк оҳ!
Ашк чун борон равон кард он замон,
Гашт ҳосил сад ҳазорон дард аз он.
Ҳар кӣ ӯ дар ишқ содиқ омадаст,
Бар сараш маъшуқ ошиқ омадаст.
Гар ба сидқе ишқ пеш ояд туро,
Ошиқат маъшуқи хеш ояд туро.
Оқибат шаҳзодаи хуршедваш
Аз сари лутф он гадоро хонд х(в)аш.
Он гадо овози шаҳ бишнида буд,
Лек бисёре зи дураш дида буд,
Чун ҳамебардошт рӯй аз хоки роҳ
Дар баробар дид рӯйи подшоҳ,
Оташи сӯзанда бо дарёи об
Гарчи месӯзад, надорад ҳеч тоб.
Буд он дарвешӣ бедил оташе
Қурбаташ афтод бо дарё х(в)ашӣ.
Чон ба лаб оварду гуфт:-Ай шаҳрёр,
Чун чунинам метавонӣ кушт зор?!
Ҳочати ин лашкари гурбиз набуд,
Ин ба гуфтугӯйҳо харгиз набуд.

Наърае зад, чон бибахшиду бимурд,
Ҳамчу шамъе боз хандиду бимурд.
Чун висоли дилбараш маълум гашт,
Фониии мутлақ шуду маълум гашт.
Соликон донанд дар дарёи дард,
То фанои ишқ бо мардон чӣ кард!
Чун баромад сад ҳазорон қарн беш.
Қарнҳои безамон на пас, на пеш,
Об мубдал шуд дар ин чӯ чанд бор,
Он маъонӣ бардавому барқарор.
Ай, вучудат бо адам омехта,
Лаззати ту бо алам омехта.
То нагардӣ муддате зеру забар,
Аз вучуди хеш кай ёбӣ хабар?
Даст бикшода чу барке частай
В- аз хало шаҳ пеш варғе бастай.
Ин чӣ кори туст, мардона дар ой,
Ақро ҳил низу девона дар ой!
Гар нахоҳӣ кард ту ин кимиё,
Як нафас боре ба наззора даро.
Чанд андешӣ чу ман, бе хеш шав,
Як замон дар хеш пешандеш шав.
То дами охир ба дарвешӣ расӣ,
Дар камоли завқи бехешӣ расӣ.
Ман, ки не ман мондаам, не ғайри ман,
Бартар аст аз ақли шарру хайри ман.
Гум шудам дар хештан якборагӣ,
Чораи ман нест чуз бечорагӣ.
Офтоби факр чун бар ман битофт,
Ҳар ду оламро кам аз арзан биёфт.
Ман чу дидам партави он Офтоб,
Ман намондам, боз шуд обе ба об.
Ҳар чӣ гоҳе бурдаму гаҳ бохтам,
Љумла дар оби сиях андохтам.

Маҳв гаштам, гум шудам, ҳечам намонд,
Соя мондам, заррае печам намонд.
Қатра будам, гум шудам дар баҳри роз
Менаёбам ин замон як қатра боз.
Гарчи гум гаштан на кори ҳар касест,
Дар фано гум гаштаму чун ман басест.
Кист дар олам зи моҳӣ то ба моҳ,
К- ӯ нахоҳад гашт гум ин чойгоҳ.

ҲИКОЯТ

Покдине кард аз Нурӣ суол,
Гуфт:-Раҳ чун хезад аз мо то висол?!
Гуфт:-Моро ҳафт дарё нору нур
Мебибояд рафт, роҳе дур- дур.
Чун кунӣ ин ҳафт дарё бозпас,
Моҳие қазбат кунад дар як нафас.
Моҳие, к- аз сина чун дам баркашад,
Аввалину охирино даркашад.
Чун наҳангосо ду олам даркашад,
Халқро куллӣ ба як дам даркашад.
Ҳаст ҳуте, на сараш пайдо, на пой,
Дар миёни баҳри истиғнош чой!

МАҚОЛАИ ХОМИС ВА АРБАУН (45), КИ МАҚОЛАИ ОХИР АСТ ДАР РОҲ ФИТОДАНИ МУРҒОН БА СҮЙИ СИМУРҒ

3- ин сухан мурғони водӣ сар ба сар,
Сарнагун гаштанд дар хуни чигар.
Чумла донистанд, к- он мушкил камон
Нест бар бозуи муште нотавон.

3- ин сухан шуд чони эшон беқарор,
Ҳам дар он манзил бaсе мурданд зор.
В- он дигар мурғон ҳама аз чойгоҳ,
Сар ниҳода аз сари ҳайрат ба роҳ,
Солҳо рафтанд дар шебу фароз,
Сарф шуд дар роҳашон умри дароз.
Он чи эшонро дар ин раҳ рух намуд,
Кай тавонам шарҳи он посух намуд!
Гар ту ҳам рӯзе фуруд оӣ ба роҳ,
Ақбаи онро кунӣ як- як нигоҳ.
Боз донӣ он чӣ эшон кардаанд,
Рӯшанат гардад, ки чун хун х(в)ардаанд.
Охируламр аз миёни он сипоҳ
Кам касе рӯ бурд то он пешгоҳ.
3- он ҳама мурғ андаке он чо расид,
3- он ҳазорон кас яке он чо расид.
Боз баъзе ғарқаи дарё шуданд,
Боз баъзе маҳву нопадо шуданд.
Боз баъзе бар сари кӯҳи баланд
Ташна чон доданд дар гурму газанд.
Боз баъзеро зи таффи Офтоб,
Гашт парҳо сӯхта, чонҳо кабоб.
Боз баъзеро палангу шери роҳ
Кард дар як дам ба расвой табоҳ.
Боз баъзе низ ғойиб омаданд,
Дар кафи зотул маҳоиб омаданд.
Боз баъзе дар биёбон хушклаб
Ташна дар гармо бимурданд аз таъаб.
Боз баъзе 3- орзуи донае
Хешро куштанд чун парвонае.
Боз баъзе саҳт ранчур омаданд,
Боз пас монданду маъзур омаданд.
Боз баъзе дар аҷойибҳои роҳ
Боз истоданд ҳам бар чойгоҳ.

Боз баъзе дар тамошову тараб
Тан фуру доданд фориг аз талаб.
Оқибат аз сад ҳазорон то яке
Беш нарсиданд он чо андаке.
Оламе пурмурғ мебурданд роҳ,
Беш нарсиданд сӣ он чойгоҳ.
Сӣ тани бе болу пар, ранчуру суст,
Дил шикаста, тан шуда, чон нодуруст,
Ҳазрате диданд бе васфу сифат,
Бартар аз идроки ақлу маърифат.
Барқи истиғо чу меафрӯхтӣ,
Сад чаҳон дар як замон месӯхтӣ.
Сад ҳазорон Офтоби мӯътабар,
Сад ҳазорон моҳу анчум бештар,
Чамъ медиданд ҳайрон омада,
Ҳамчу зарра пойкӯбон омада.
Чумла гуфтанд:-Ай ачаб, чун Офтоб
Заррае маҳв аст пеши он чаноб.
Кай падид оем мо ин чойгоҳ,
Ай дарего, ранҷ бурда мо ба роҳ!
Дил ба кул аз хештан бардоштем,
Нест 3- он дасте, ки мо пиндоштем.
Ҳаст ин чо сад чаҳон як зарра хок,
Мо агар бошему гар на, 3- он чӣ бок!
Он ҳама мурғон чу бедил омаданд,
Ҳамчу мурғи нимбисмил омаданд.
Маҳв мебуданду гум, ночиз ҳам,
То баромад рӯзгоре низ ҳам.
Охир аз пешони олидаргаҳе
Човуши иззат даромад ногаҳе.
Дид сӣ мурғи ҳарифро монда боз
Болу пар на, чону тан ҳам дар гудоз.
Пой то сар дар таҳайюр мондае,
Не танешон монда, не сар мондае.

Гуфт:-Ҳон, ай қавм, аз шаҳри киед,
Дар чунин манзилгаҳ аз баҳри чиед!
Чист, ай беҳосилон, номи шумо?!
Ё кучо буда- ст ороми шумо?!
Ё шуморо кас чӣ гӯяд дар ҷаҳон.
Ё чӣ кор оед муште нотавон?!
Ҷумла гуфтанд:-Омадем ин ҷойгоҳ
То бувад Симурғ моро подшоҳ!
Мо ҳама саргаштағони даргаҳем,
Бедилону беқаророни раҳем.
Муддате шуд то дар ин роҳ омадем,
Аз ҳазорон сӣ ба даргоҳ омадем.
Бар умеди подшоҳ аз роҳи дур,
То бувад моро дар ин ҳазрат хузур.
Кай писандад ранчи мо он подшоҳ,
Охир аз лутфе кунад дар мо нигоҳ,
Гуфт он ҷовуш, ки ай саргаштагон,
Ҳамчу гил дар хуни дил оғуштагон.
Гар шумо бошед в- ар на дар ҷаҳон,
Ўст мутлақ подшоҳи ҷовидон.
Сад ҳазорон олами пур аз сипоҳ
Ҳаст мӯре бар дари ин подшоҳ.
Аз шумо охир чӣ хезад ҷуз заҳир,
Боз пас гардед, ай муште ҳақир!
З- ин сухан ҳар як ҷунон навмед шуд,
К- он замон чун мурдаи ҷовид шуд.
Ҷумла гуфтанд:-Ин муъаззам подшоҳ
Чун диҳад моро ба хорӣ сар ба роҳ.
З- ӯ касеро хорие ҳаргиз бувад
В- ар бувад з- ӯ хорие, он изз бувад?!

ҲИКОЯТ

Гуфт Мачнун:- Гар ҳама рӯи замин
Ҳар замон бар ман кунандӣ офарин,
Ман нахоҳам офарини ҳеч кас,
Мадҳи ман дашноми Лайлӣ боду бас!
Хуштар аз сад мадҳ як дашноми ӯ,
Беҳтар аз мулки ду олам номи ӯ.
Мазҳаби худ бо ту гуфтам, ай азиз,
Гар бувад хорӣ, чӣ хоҳад буд низ!
Гуфт:- Барқи иззат ояд ошкор,
Бас барорад аз ҳама ҷонҳо мадор.
Чун бисӯзад ҷон, ба сад зорӣ чӣ суд
В- он гаҳе аз иззату хорӣ чӣ суд?!
Бозгуфтанд он гурӯҳи сӯхта,
Ҷони мову оташи афрӯхта!
Кай шавад парвона аз оташ нуфур,
З- он ки ӯро ҳаст дар оташ хузур!
Гарчи моро даст надҳад васли ёр,
Сӯхтан моро диҳад даст, ин- т кор!
Гар расидан сӯйи он даргоҳ нест,
Хок бӯсидан ҷуз ин ҷо роҳ нест!

ҲИКОЯТ

Ҷумлаи паррандагони рӯзгор,
Қиссаи парвона карданд ошкор.
Ҷумла бо парвона гуфтанд:-Ай заъиф,
То ба кай дарбозӣ ин ҷони шариф!
Чун нахоҳад буд аз шамъат висол,
Ҷон мадеҳ бар ҷаҳл, то кай з- ин муҳол?!

3- ин сухан парвона шуд масту хароб,
Дод ҳолӣ ҷумла мурғонро ҷавоб,
Гуфт:-Инам бас, ки ман бедил мудом
Гар дар ӯ нарсам дар ӯ бирсам тамом.
Чун ҳама дар ишқи ӯ мард омаданд,
Пой то сар гаркаи дард омаданд.
Гарчи истиғно бурун 3- андоза буд,
Лутфи ӯро низ рӯйе тоза буд.
Ҳоҷати лутф омаду дар баргушод,
Ҳар нафас сад пардаи дигар гушод.
Шуд ҷаҳони беҳичобе ошкор,
Пас зи нураннур дарпайваст кор.
Ҷумларо дар маснади қурбат нишонд,
Бар сарири ҳайбату иззат нишонд.
Руқъае бинҳод пеши он ҳама,
Гуфт:- Бархонед то поён ҳама!
Руқъаи он қавм аз роҳи мисол
Мешавад маълум 3- ин шӯрида ҳол.

ҲИКОЯТ

Юсуфе, к- анҷум сипандаш сӯхтанд,
Даҳ бародар чун варо бифрӯхтанд:
Молики Мисраш чу 3- эшон мехарид,
Хатти эшон хост, к- арзон мехарид.
Хатсанад 3- он қавм ҳам бар ҷойгоҳ
Пас гирифт он даҳ бародарро гувоҳ.
Чун Азизи Миср Юсуфро харид,
Он хати пурғадр Юсуфро расид.
Оқибат чун гашт Юсуф подшоҳ,
Даҳ бародар омаданд он ҷойгоҳ,
Рӯйи Юсуф боз менашнохтанд,
Хешро дар пеши ӯ андохтанд.

Хештанро чораи чон хостанд,
Оби худ бурданд, то нон хостанд.
Юсуфи Сиддиқ гуфт:-Ай мардумон,
Ман хате дорам ҳаме ибризафон,
Менадонад хонд аз хайлам касе,
Гар шумо хонед, нон бахшам басе.
Чумла ибрихон буданд, аз ихтиёр
Шодмон гуфтанд:-Шоҳо, хат биёр!
Кӯрдил бодо аз ин ҳоли ҳузур,
Қиссаи худ нашнавад чанд аз гурур!
Хатти эшон Юсуф эшонро бидод,
Ларза бар андоми ҳар як уфтод.
Не хате з- он хат тавонистанд хонд,
Не ҳадисе низ донистанд ронд.
Сушт шуд ҳолӣ зафони он ҳама,
Сахт шуд дарҳол чони он ҳама.
Чумла дар ғам, дар таассуф монданд,
Мубтало дар кори Юсуф монданд.
Гуфт Юсуф:- Гӯиё беҳуш шудед,
Вақти хат хондан чаро хомуш шудед?
Чумла гуфтандаш, ки моро тан задан
Беҳтар аз хат хондану гардан задан!

РАФТАНИ МУРҒОН БА СҮЙИ СИМУРҒ ВА РАСИДАНИ СӢ МУРҒ БАД- ОН ДАРГОҲ

Чун ниғаҳ карданд он сӢ мурғи зор
Дар хати ин рукъаи пурэътибор.
Ҳар чи эшон карда буданд он ҳама,
Буд чумла нақши бепоён ҳама.
Он ҳама худ буд сахт, ин буд, лек
К- он асирон чун ниғаҳ карданд нек,

Рафта буданду тарике тохта
Юсуфи худро ба чоҳ андохта.
Юсуфи чонро ба хорӣ сӯхта
В- он гаҳ ўро бар саре бифрӯхта.
Менадонӣ, ай гадойи ҳеч кас,
Мефурӯшӣ Юсуфе дар ҳар нафас!
Юсуфат чун подшаҳ хоҳад шудан,
Пешвои пешгаҳ хоҳад шудан!
Ту дар охир ҳам гадо, ҳам гурсна,
Пеши ӯ хоҳӣ шудан тан барҳна.
Чун аз ӯ кори ту хоҳад барфурӯхт,
Аз чӣ ўро ройгон бояд фурӯхт?!
Ҷони он мурғон зи ташвиру ҳаё
Шуд фанои маҳзу тан шуд тӯтиё.
Чун шуданд аз кулли кулл пок он ҳама,
Ёфтанд аз нури ҳазрат чон ҳама,
Боз аз сар бандаи навҷон шуданд,
Боз аз навъе дигар ҳайрон шуданд.
Кардаву нокардаи деринашон,
Пок гашту маҳв шуд аз синашон.
Офтоби қурбат аз эшон битофт,
Ҷумларо аз партави он чон битофт.
Ҳам зи рӯи акси Симури ҷаҳон
Чехраи сӣ мурғ диданд он замон.
Чун ниғаҳ карданд ин сӣ мурғ зуд,
Бешак ин сӣ мурғ он Симури буд.
Дар тахайюр чумла саргардон шуданд,
Менадонистанд ин то он шуданд.
Хешро диданд Симури тамом,
Буд худ Симури сӣ мурғи мудом.
Чун сӯи Симури карданди нигоҳ,
Буд худ сӣ мурғ дар он ҷойгоҳ.
В- ар ба сӯи хеш карданди назар,
Буд ин сӣ мурғ эшон, он дигар.

В- ар назар бар ҳар ду кардандӣ ба ҳам,
Ҳар ду як Симурғ будӣ бешу кам.
Буд ин як ону он як буд ин,
Дар ҳама олам касе нашнуд ин.
Он ҳама ғарқи таҳайюр монданд,
Бе тафаккур дар тафаккур монданд.
Чун надонистанд ҳеч аз ҳеч ҳол,
Бе зафон карданд аз он ҳазрат суол,
Кашфи ин сирри қавӣ дархостанд,
Ҳалли моиву тувӣ дархостанд.
Бе зафон омад аз он ҳазрат ҷавоб,
К- ойна- ст он ҳазрати чун Офтоб.
Ҳар кӣ ояд, хештан бинад дар ӯ,
Чону тан ҳам чону тан бинад дар ӯ.
Чун шумо-сӣ мурғ ин ҷо омадед,
Сӣ дар ин ойна пайдо омадед.
Гар чилу панҷоҳу шаст оянд боз,
Пардае аз хеш бикшоянд боз.
Гарчи бисёре ба сар гардидаед,
Хешро бинеду худро дидаед.
Ҳеч касро дида бар мо кай расад,
Чашми мӯре бар сурайё кай расад?!
Дидаӣ мӯре, ки сандон баргирифт,
Пашшае филе ба дандон баргирифт.
Ҳар чи донистанду диданд, он набуд,
В- он чи гуфтанду шуниданд, он набуд.
Ин ҳама водӣ, ки аз пас кардаед,
Ин ҳама мардӣ, ки ҳар кас кардаед,
Чумла дар афъоли мой рафтаед,
Водии зоту сифатро хуфтаед.
Чун шумо- сӣ мурғ хайрон мондаед,
Бедилу бесабру бечон мондаед,

Мо ба сӣ мурге бaсе авлотарем,
3- он ки Симурги ҳақиқатгавҳарем.
Махви мо гардед дар сад иззу ноз,
То ба мо дар хешро ёбед боз.
Махви ӯ гаштанд охир бардавом,
Соя дар Хуршед гум шуд, вассалом!
То ки мерафтанд мегуфтам сухун,
Чун расиданд он на сар монду на бун.
Лочарам ин ҷо сухан кӯтоҳ шуд,
Раҳраву раҳбар намонду роҳ шуд!

ҲИКОЯТ

Гуфт:- Чун дар оташе афрӯхта
Гашт он Ҳаллоҷ куллі сӯхта,
Ошике бас дилнавоз афтода буд,
3- он ки ишқаш не маҷоз афтода буд.
Ошике омад магар чӯбе ба даст,
Бар сари он мушти хокистар нишаст.
Пас зафон бигшод ҳамчун оташе,
Боз мешӯрид хокистар х(в)аше.
В- он гаҳе баргуфт:- Баргӯед рост,
К- он ки ӯ мезад «аналҳақ» ӯ кучост?!
Он чӣ гуфтӣ в- он чӣ бишнидӣ ҳама,
Он чӣ донистиву мидидӣ ҳама,
Он ҳама ҷуз аввали афсона нест,
Маҳв шав, чун ҷоят ин вайрона нест.
Асл бояд асли мустағниву пок,
Гар бувад фаръу агар набвад чӣ бок!
Ҳаст Хуршеди ҳақиқӣ бардавом,
Гӯ, на зарра мон, на соя, вассалом!

ҲИКОЯТ

Чун баромад сад ҳазорон қарн беш,
Қарнҳое безамон на пас, на пеш.
Баъд аз он мурғони фониро ба ноз
Бе фанои кул ба худ доданд боз.
Чун ҳама бе хеш бо хеш омаданд,
Дар бақо баъдалфано пеш омаданд.
Нест ҳаргиз гар нав асту гар куҳан
3- он фанову 3- он бақо касро суҳан.
Ҳамчунон, к- ӯ аз ту дур аст аз назар,
Шарҳи ӯ дур аст аз васфу хабар.
Лек аз роҳи мисол асҳобано
Шарҳ чустанд аз бақо баъдалфано.
Аз кучо ин ҷо тавон пардохтан,
Нав китобе бояд онро соҳтан.
3- он ки асрори бақо баъдалфано
Он шиносад, к- он бувад ӯро сазо.
То ту ҳастӣ дар вучуду дар адам
Кай тавонӣ зад дар ин манзил қадам?!
Чун на он монад, на ин дар раҳ туро,
Хоб чун меояд, ай аблах, туро?!
Дарнигар то аввалу охир кӣ буд,
Гар ба охир донӣ ин охир, чӣ суд?!
Нутфаи парванда дар сад иззу ноз
То шуда ҳам оқилу ҳам корсоз.
Карда ӯро воқифи асрори хеш,
Дода ӯро маърифат дар кори хеш.
Боз гардонид ӯро хоки роҳ,
Боз карда фонӣ ӯро чанд гоҳ.
Пас миёни он фано сад гуна роз
Гуфт бе ӯ, лек бо ӯ гуфта боз.

Баъд аз он ўро бақое дода кулл,
Айни иззат карда бар вай айни зулл.
Ту чї донї, то чї дорї пеш ту,
Бо Худо охир фуру андеш ту!
То нагардад чони ту мардуди шоҳ,
Кай шавад мақбули шоҳ он чойгоҳ!
То наёбї дар фано камкостї,
Дар бақо ҳаргиз набинї ростї!
Аввал андозад ба хорї дар раҳат,
Боз баргирад ба иззат ногаҳат.
Нест шав, то ҳастият аз вай расад,
То ту ҳастї, ҳаст дар ту кай расад?
То нагардї маҳви хориву фано,
Кай расад исбот аз иззу бақо?

ҲИКОЯТ

Подшоҳе буд, олам з-они ў,
Ҳафт кишвар ҷумла дар фармони ў.
Буд дар фармондихї Искандаре,
Қоф то Қофи ҷаҳонаш лашкаре.
Ҷоҳи ў дурче ниҳода моҳро,
Моҳ рух бар хоки роҳ ин шоҳро.
Дошт он хусрав яке олай вазир,
Дар бузургї хурдадону хурдагир.
Он вазири пурхунарро як писар
Буду ўро хусни олам сар ба сар.
Кас ба зебоии ў ҳаргиз надид,
Ҳеч зебо низ чандон из надид.
Бо ҷамоле ончунон он дилфуруз
Ҳеч натвонист берун шуд ба рӯз.
Гар ба рӯз он моҳ пайдо омадї,
Сад қиёмат ошкоро омадї.

Барнахезад аз чаҳони хуррамӣ,
То абад маҳҷубтар з- ӯ одаме.
Чеҳри он зебописар чун Офтоб,
Туррае ҳамрангу бӯйи мушки ноб.
Соябони Офтобаш мушк буд,
Оби Ҳайвон бе лабаш лабхушк буд.
Дар миёни Офтоби дилситон- ш,
Буд ҳамчун заррае шакли даҳон- ш.
Зарраи ӯ фитнаи мардум шуда,
Дар дарунаш сад ситора гум шуда.
Чун ситора рӯ намояд дар чаҳон,
Сӣ даруни зарра чун бошад нихон!
Зулфи ӯ бар пуштии ӯ сарфароз,
Дар сарафрозӣ ба пушт афтода боз.
Ҳар шикан дар турраи он симтан
Сад чаҳон ҷонро ба як дам сафшикан.
Зулфи ӯ бар рух басте мансуба дошт,
Дар сари ҳар мӯй сад аъҷуба дошт.
Буд бар шакли камонаш абруе,
Кас кучо дошт он камонро бозуе.
Наргиси афсунгараш дар дилбарӣ,
Карда аз ҳар мижае сад соҳирӣ.
Лаъли ӯ сарчашмаи Оби Ҳаёт,
Чун шакар ширину сарсабз аз набот.
Хатти сабзаш сурхии рӯйи ҷамол,
Тӯтии сарчашмаи баҳри камол.
Гуфтан аз дандони ӯ аз ақл нест,
К- он гуҳар аз иззати худ пардагист.
Мушки холаш нуктаи ҷими ҷамол,
Мозиву мустакбал аз вай карда ҳол.
Шарҳи зебоии он зебописар,
Карда ҳам умре кучо ояд басар.
Шоҳ аз ӯ алқисса масти маст шуд
В- аз балои ишқи ӯ аз даст шуд.

Гарчи шоҳе хубу оликадр буд,
Чун ҳилоле аз ғами он бадр буд.
Шуд чунон мустағрақи ишки писар,
К- аз вучуди худ набуд ўро хабар.
Гар набудӣ лаҳзае дар пеши ӯ,
Чўйи хун рондӣ дили бехеши ӯ.
Не қарораш буд бо ӯ як нафас,
Не замоне сабр будаш з- ин ҳавас.
Рўзу шаб бе ӯ наёсудӣ даме,
Мўниси ӯ буд рўзу шаб ҳаме.
То шабаш биншондӣ рўзи дароз,
Роз мегуфтӣ бад- он маҳчеҳра боз.
Чун шаби торик гаштӣ ошкор,
Шоҳро не хоб будӣ, не қарор,
В- он писар дар хоб рафтӣ пеши шоҳ,
Шоҳ мекардӣ ба рўйи ӯ нигоҳ.
Дар фуруғи нури шамъи дилситон,
Чумлаи шаб хуфта будӣ ончунон.
Шаҳ дар он маҳрўй менагрисгӣ,
Ҳар даме сад чўйи хун бигрисгӣ.
Гоҳ гул бар рўйи ӯ афшондӣ,
Гоҳ гард аз мўйи ӯ афшондӣ.
Гаҳ зи дарди ишқ чун борони мег
Бар рухи ӯ ашк рондӣ бедареғ.
Гоҳ бо он моҳ чашне сохгӣ,
Гоҳ бар рўяш қадаҳ пардохгӣ.
Як нафас аз пеши худ нагзошташ,
То ки будӣ, лозими худ дошташ.
Кай тавонист он писар як дам нишаст
Лек буд аз бими хусрав пойбаст!
Гар бирафтӣ як дам аз пероманаш,
Шаҳ зи ғайрат сар фикандӣ аз танаш.
Хостӣ ҳам модар ўро, ҳам падар,
То даме бинанд рўйи он писар.

Лекашон захра набуд аз бими шоҳ,
То аз ин қисса баромад дер гоҳ.
Буд дар ҳамсоягии шаҳрёр,
Духтаре хуршедрух ҳамчун нигор.
Он писар шуд ошиқи дидори ӯ,
Ҳамчу оташ гарм шуд дар кори ӯ.
Як шабе бо ӯ нишастан соз кард,
Маҷлисе чун рӯйи хеш оғоз кард.
Дар ниҳони шоҳ бо ӯ дарнишаст,
Буд он шаб аз қазо он шоҳ маст.
Ними шаб аз хоби хеш он подшоҳ,
Дашнае дар каф бичаст аз хобгоҳ,
Он писар мечусту хечаш менаёфт,
Оқибат он ҷо, ки буд, он ҷо шитофт.
Духтаре бо он писар биншаста дид,
Ҳар ду ро бо ҳам диле пайваста дид.
Чун бидид он ҳол шоҳи номвар,
Оташи ғайрат фитодаш дар чигар,
Масти ишқу он гаҳе султонсаре,
Чун бувад маъшуқи ӯ бо дигаре!
Шоҳ бо худ гуфт:- Бар чун ман шахе
Чун гузид ӯ дигаре аз аблаҳӣ!
Он чи ман кардам ба ҷойи ӯ басте,
Ҳеч кас ҳаргиз накард он бо касе.
Дар мукофоти ман ӯ ин мекунад,
Гӯ, бигӯ алҳақ, ки Ширин мекунад.
Ҳам калиди ганҷо дар дасти ӯ,
Ҳам сарафрозони олам пасти ӯ.
Ҳам маро ҳамрозу ҳам ҳамдам мудом,
Ҳам маро ҳамдарду ҳам марҳам мудом.
Дарнишинад бо гадое дар миён,
3- ӯ бипардозам ҳамин соат ҷаҳон.
Ин бигуфту амр кард он шаҳрёр,
То бибастанд он писарро устувор,

Сими хоми $\bar{u}$ миёни хоки рох
Кард ҳамчун нили хом аз $\bar{c}\bar{u}\bar{b}$ шоҳ,
Баъд аз он фармуд бар дораш заданд,
Дар миёни суффаи бораш заданд.
Гуфт:- Аввал $\bar{p}\bar{u}\bar{s}\bar{t}$ аз вай даркашед,
Сарнагун он гаҳ ба дораш баркашед.
То касе, к- $\bar{u}$ гашт аҳли подшоҳ,
То дами охир ба кас нақнад нигоҳ.
Даррабуданд он писсарро хору зор,
То даровезанд сармасташ ба дор.
Шуд вазир огоҳ аз ҳоли писар,
Хок бар сар гуфт, к- ай чони падар,
Ин $\bar{c}\bar{h}\bar{i}$ хазлон буд, к- омад бар сарат,
 $\bar{c}\bar{h}\bar{i}$ қазо буд ин ки душман шуд шаҳат?!
Буд он $\bar{c}\bar{h}$ даҳ ғуломи подшоҳ,
Азм карда, то кунанд $\bar{u}\bar{r}$ о табоҳ.
Он вазир омад, вале пурдарду доғ
Ҳар якеро дод дурри шабчароғ,
Гуфт:- Имшаб ҳаст маст ин подшоҳ,
Ин писарро нест чандине нигоҳ,
Чун шавад хушёр шоҳи номдор,
Ҳам пушаймон гардаду ҳам беқарор.
Ҳар $\bar{k}\bar{i}$ $\bar{u}\bar{r}$ о кушта бошад, бе шаке
Шоҳ аз сад зинда нагзорад яке.
Он ғуломон $\bar{c}\bar{u}\bar{m}\bar{l}\bar{a}$ гуфтанд он нафас
Гар биёяд шаҳ, набинад ҳеч кас,
Дар замон аз мо бирезад $\bar{c}\bar{h}\bar{i}$ и хун,
Пас кунад бар дор моро сарнагун!
Хуние овард аз зиндон вазир,
Боз кардаш $\bar{p}\bar{u}\bar{s}\bar{t}$ аз тан ҳамчу сир,
Сарнагунсораш зи дор ованг кард,
Хок аз хунаш гилу гулранг кард.
В- он писарро кард дар парда ниҳон,
То $\bar{c}\bar{h}\bar{i}$ зояд аз паси парда чаҳон.

Шоҳ чун хушёр шуд рӯзи дигар,
Ҳамчунон месӯхт аз хашмаш чигар.
К- он ғуломонро бихонд он подшоҳ,
Гуфт:- Бо он сағ чӣ кардед аз чафо?!
Чумла гуфтандаш, ки кардем устувор
Дар миёни суффаи бораш ба дор.
Пӯсташ кардем сар то сар бурун,
Бар сари дор аст акнун сарнагун!
Шоҳ чун бишнид он посух тамом,
Шод шуд аз посухи он даҳ ғулом.
Ҳар якеро дод фохир хилъате,
Ҳар танеро мансабеву рифъате.
Шоҳ гуфто:- Ҳамчунон то дер гоҳ
Хор бигзоред дар дораш табоҳ!
То зи кори ин палиди нобакор,
Иbrate гиранд халқи рӯзгор.
Чун шунид ин қисса аҳли шаҳри ӯ,
Чумларо дил дард кард аз қаҳри ӯ.
Дар назора омаданд он чо базе,
Бозменашнохташ ҳаргиз касе.
Гӯште диданд халқон ғарки хун,
Пӯст аз вай даркашида сарнагун.
Аз кеху меҳ ҳар кӣ дидаш ончунон,
Ҳамчу борон хун гиристӣ дар ниҳон.
Рӯз то шаб мотами он моҳ буд,
Шаҳр пурдарду дарегу оҳ буд.
Баъди рӯзе чанд бе дилдори хеш,
Шаҳ пушаймон гашт аз кирдори хеш.
Ҳашми ӯ кам гашту ишқаш зӯр кард,
Ишқ шоҳи шердилро мӯр кард.
Подшоҳе бо чунон юсуфваше,
Рӯзу шаб биншаста дар хилват х(в)аше,
Буд дойим аз шароби васл маст,
Дар хумори ҳаҷр чун бояд нишаст!

Оқибат тоқат намондаш як нафас,
Кори ӯ пайваста зорӣ буду бас.
Ҷони ӯ месӯхт аз дарди фирок,
Гашт бесабру қарор аз иштиёқ.
Дар пушаймонӣ фуру шуд подшоҳ,
Дида пурхун карду бар сар хоки роҳ.
Ҷома нилӣ карду дар бар худ бибаст,
Дар миёни хуну хокистар нишаст.
Не таъоме хӯрд з- он пас не шароб,
Даррамид аз чашми хунафшон- ш хоб.
Чун даромад шаб, бурун шуд шаҳрёр
Кард аз агёр холӣ зери дор.
Рафт пинҳон зери дори он писар,
Ёд меовард кори он писар,
Чун зи як- як кори ӯ ёд омадаш,
Аз тақи ҳар мӯй фарёд омадаш.
Бар дили ӯ дард беандоза шуд
Ҳар замоне мотами ӯ тоза шуд.
Бар сари он кушта менолид зор,
Хуни ӯ бар рӯй мемолид зор.
Хешро дар хок меафканд ӯ,
Пушти даст аз дасти ӯ меканд ӯ.
Гар шумори ашки ӯ кардӣ касе,
Бештар будӣ зи сад борон басе.
Ҷумлаи шаб буд танҳо то ба рӯз,
Ҳамчу шамъе дар миёни ашқу сӯз.
Чун насими субҳ гаштӣ ошкор,
Зӣ висоқи хеш рафтӣ шаҳрёр.
Дар миёни хоку хокистар шудӣ,
Дар мусибат ҳар замон бо сар шудӣ.
Чун баромад чил шабонрӯзи тамом,
Ҳамчу мӯйе шуд шаҳи олимақом.
Дар фуру басту ба зери дори ӯ
Гашт дар тимори вай бемори ӯ.

На касеро захра то чил рӯзу шаб,
Ки кушояд дар сухан бо шоҳ лаб.
Аз паси чил шаб на нон хӯрду на об,
Он писарро дид як соат ба хоб.
Рӯйи ҳамчун моҳи ӯ дар ашк ғарқ,
Аз қадам дар хун нишаста то ба фарқ.
Шоҳ гуфташ:- Ай латифи ҷонфизой,
Аз чӣ ғарқи хун шудӣ сар то ба пой?!
Гуфт:- Дар хун з- ошноии туам,
Инчунин аз бевафоии туам,
Боз кардӣ пӯст аз ман бегуноҳ,
Ин вафодорӣ бувад, ай подшоҳ!
Ёр бо ёри худ охир ин кунад,
Кофирам, гар ҳеч кофир ин кунад!
Ман чӣ кардам, то ту бар дорам кунӣ,
Сар буриву сарнагунсорам кунӣ!
Рӯй акнун мебигардонам зи ту,
То қиёмат дод бистонам зи ту!
Чун шавад девони додам ошкор,
Доди ман бистонад аз ту Кирдгор,
Шоҳ чун бишнид аз моҳ ин ҷавоб,
Дарзамон барҷаст дил пурхун зи хоб.
Шӯр голиб гашт бар ҷону дилаш,
Ҳар замоне сахттар шуд мушкилаш.
Гашт бас девонаву аз даст шуд,
Заъф дарпайвасту ғампайваст шуд.
Хонаи девонагӣ дар боз кард,
Навҳае пас зор- зор оғоз кард.
Гуфт:- Ай ҷону дили беҳосилам,
Чу шуд аз ташвири ту ҷону дилам?!
Ин писар саргаштаи ман омада,
Пас ба зорӣ куштаи ман омада.
Ҳамчу ман ҳаргиз шикасти худ кӣ кард,
Он чӣ ман кардам ба дасти худ, кӣ кард?!

Месазад гар ман ба хун огуштаам,
То чаро маъшуки худро куштаам?!
Дарнигар, охир кучой, ай писар,
Хат макаш дар ошноӣ, ай писар!
Ту макун бад, гарчи ман бад кардаам,
3- он ки ин бад чумла бо х(в)ад кардаам.
Ман чунин хайрону ғамнок аз туам,
Хок бар сар бар сари хок аз туам
Аз кучо чӯям туро, ай чони ман,
Раҳмате кун бар дили хайрони ман!
Гар чафо дидӣ ту аз ман бевафо,
Ту вафодорӣ, макун бо ман чафо!
Аз танат гар рехтам хун беҳабар,
Хуни чонам чанд резӣ, ай писар!
Маст будам, к- ин хато бар ман бирафт,
Худ чӣ буд, ин к- аз қазо бар ман бирафт!
Гар ту пеш аз ман бирафтӣ ногаҳон,
Бе ту ман кай зинда монам дар ҷаҳон?
Бе ту чун як дам сари хешам намонд,
Зиндагонӣ як- ду дам бешам намонд.
Ҷон ба лаб овард бе ту шаҳрёр,
То кунад дар хунбаҳои ту нисор.
Менатарсам ман зи маргу тарки тан,
Лек тарсам аз ҷафои хештан.
Гар шавад ҷовид чонам узрхоҳ,
Ҳам наёрад хост узри ин гуноҳ.
Кошкӣ ҳалқам бибуридӣ ба теғ
В- аз дилам гум гаштӣ ин дарду дарег.
Холиқо, чонам дар ин ҳасрат бисӯхт,
Пой то фарқи ман аз ҳайрат бисӯхт.
Ман надорам тоқату тоби фирок,
Чанд сӯзад чони ман аз иштиёқ?!
Ҷони ман бистон ба фазл, ай додгар,
3- он ки ман тоқат намедорам дигар!

Ҳамчунин мегуфт то хомӯш шуд,
Дар миёни хомушӣ беҳуш шуд.
Оқибат пайки иноят даррасид,
Шукрҳо баъд аз шикоят даррасид.
Чун зи ҳад бигзашт дарди подшоҳ,
Буд пинҳон он вазир он ҷойгоҳ,
Шуд, писарро қард покиза чу қон,
Пас фиристодаш бари шоҳи ҷаҳон.
Омад аз парда бурун чун маҳ зи меғ,
Пеши хусрав рафт бо қарбосу теғ.
Чун бидид он моҳро шоҳи ҷаҳон,
Менадонам, то чи гӯям ин замон!
Шоҳ дар хоку писар дар хун фитод,
Қас надонад, қ- ин аҷойиб чун фитод.
Ҳар чӣ гӯям баъд аз ин ноғуфтанист,
Дур чу дар қарр аст, ҳам носуфтанист.
Шоҳ чун аз дарди ҳичрон шуд ҳалос,
Ҳар ду тан рафтанд то айвони ҳос.
Баъд аз ин қас воқифи асрор нест,
З- он ки он ҷо мавқеъи ағёр нест.
Он чӣ он як гуфту ин дигар шунид,
Қӯр дид он ҳолу гӯши қар шунид.
Ман қиям, то шарҳу васфи он диҳам
В- ар диҳам он шарҳ, хат бар қон ниҳам.
Норасида чун диҳам ман шарҳи он,
Тан занам, чун мондаам дар тарҳи он.
Гар иҷозат бошад аз пешон маро,
Зуд фармоянд шарҳи он маро.
Чун сари як мӯй нест ин ҷойгоҳ,
Қуз ҳамӯшӣ рӯй нест ин ҷойгоҳ.
Нест мумкин он ки ёбад як замон
Қуз ҳамӯшӣ гавҳари теғи зафон,
Гарчи савсан сад зафон пеш омада,
Ошиқи хомӯшии хеш омада.

Ин замон боре сухан кардам тамом,
Кор бояд, чанд гӯям, вассалом!

ШАЙХ АТТОР

Кардӣ, ай Аттор, бар олам нисор
Нофае асрор ҳар дам сад ҳазор.
Аз ту пуратр аст офоқи ҷаҳон,
Аз ту дар шӯранд ушшоқи ҷаҳон.
Гаҳ дами ишқи алалитлоқ зан,
Гаҳ навои пардаи ушшоқ зан.
Шеъри ту ушшоқро сармоя дод,
Ошиконро дойим ин пероя дод.
Хатм шуд бар ту, чу бар Хуршед нур,
«Мантику- т- тайр»-у «Мақомоти туюр».
Ин мақомоти раҳи ҳайронӣ аст,
Ё магар девони саргардонӣ аст?!
Аз сари дарде дар ин девон дарой,
Ҷон сипар созу ба ин айвон дарой.
Дар чунин майдон, ки ҷон шуд нопадид,
Балки ҳам шуд низ майдон нопадид.
Гар наёӣ аз сари дарде дар ӯ,
Рӯй нанмояд туро гарде дар ӯ.
Дар дили ту дард шуд чун гомзан,
Гар занӣ гоме, ҳама бар ком зан!
То нагардад номуродӣ кути ту,
Кай шавад зинда дили мабхути ту!
Дард ҳосил кун, ки дардмон дарди туст,
Дар ду олам доруи ҷон дарди туст.
Дар китоби ман макун, ай марди роҳ,
Аз сари шеъру сари кибре нигоҳ.
Аз сари дарде нигоҳ кун дафтарам,
То зи садяк дард дорӣ боварам.
Гӯӣ давлат он барад то пешгоҳ,
К- аз сари дарде кунад инро нигоҳ.

Даргузар аз зоҳидиву содагӣ,
Дард бояд, дарди корафтодагӣ!
Ҳар киро дардест, дармонаш мабод,
Ҳар кӣ дармон хоҳад ӯ, чонош мабод!
Мард бояд ташнаву бе хӯрду хоб,
Ташнае, к- ӯ то абад нарасад ба об.
Ҳар кӣ з- ин шева сухан бӯйе наёфт,
Аз тариқи ошиқӣ мӯйе наёфт!
Ҳар кӣ ин бархонд, марди кор шуд
В- он кӣ ин дарёфт, бархурдор шуд.
Аҳли сурат ғарқи гуфтори мананд,
Аҳли маънӣ марди асрори мананд.
Ин китоб оройиш аст айёмро,
Хосро дода насибу оро.
Ғар чу ях афсурдае дид ин китоб,
Хуш бурун омад чу оташ аз ҳиҷоб.
Назми ман хосияте дорад аҷиб,
З- он ки ҳар дам бештар бахшад насиб.
Ғар басе хондан муяссар оядат,
Бешаке ҳар бор хуштар оядат.
З- ин арӯси хонагӣ дар садри ноз
Чуз ба тадриче наҷфтад парда боз.
То қиёмат нест чун ман бех(в)аде,
Дар сухан бинҳад қалам бар қоғаде.
Ҳастам аз баҳри ҳақиқат дурфишон,
Хатм шуд бар ман сухан, инак нишон!
Ғар санои ҳештан гӯям басе,
Қай писандад он сано аз ман касе!
Лек худ мунсиф шиносад қадри ман,
З- он ки пинҳон нест нури бадри ман,
Ҳоли худ сарбаста гуфтад андаке,
Худ сухандон дод бидҳад бе шаке!
Он чӣ ман бар фарқи халқ афшондаам,
Ғар тамомам, то қиёмат мондаам.

Дар зафони халк то рӯзи шумор
Ёд гардам, бас бувад ин ёдгор!
Гар бирезад аз ҳам ин нӯҳ дойира,
Кам нагардад нуктае 3- ин тазкира.
Гар касеро раҳ намояд ин китоб,
Пас барандозад зи пеши ӯ ҳичоб.
Чун ба осойиш расад 3- ин ёдгор,
Дар дуо гӯяндаро, гӯ, ёд ор!
Гулфишонӣ кардаам 3- ин бўстон,
Ёд доредам ба хайр, ай дӯстон!
Ҳар яке худро дар он навъе, ки буд,
Кард лахте чилваву бигзашт зуд.
Лочарам ман низ ҳамчун рафтагон,
Чилва додам мурғи ҷон бар хуфтагон.
3- ин сухан гар хуфтае умре дароз
Як нафас бедордил гардад ба роз,
Бе шаке донам барояд кори ман,
Мунқатеъ гардад ғаму тимори ман.
Баски худро чун чароғе сӯхтам,
То чаҳонро ҳамчу шамъ афрӯхтам.
Ҳамчу мишкоте шуд аз дудам димоғ,
Шамъи хулдам то кай афрӯзад чароғ!
Рӯз хӯрдам рафту шаб хобам намонд,
3- оташи дил бар чигар обам намонд.
Бо дилам гуфтам, ки ай бисёрғӯй,
Чанд гӯйӣ, тан зану асрор чӯй!
Гуфг:- Ғарқи оташам, айбам макун,
Мебисӯзам, гар нагӯям худ сухун.
Баҳри ҷонам мезанад сад гуна чӯш,
Чун тавонам буд як соат хамӯш?
Бар касе фаҳре намеорам ба дин,
Хешро машғул медорам ба дин.
Гарчи аз дил нест холи дарди он,
Чанд гӯям, чун наям ман марди он.

Ин ҳама афсонаи беҳудагист,
Кори мардон аз манӣ полудагист!
Дил, ки ӯ машгули ин беҳуда шуд,
3- ӯ чӣ ояд, чун сухан фарсуда шуд.
Мебибояд тарки чон сад бор гуфт,
3- ин ҳама беҳуда истиғфор гуфт.
Чанд бояд баҳри чон дар ҷӯш буд,
Чон фишондан бояду хомӯш буд!

ҲИКОЯТ

Чун ба назъ афтод он донои дин,
Гуфг:- Агар донистаме ман пеш аз ин,
К- ин шунав, бар гуфт чун дорад шараф,
Дар сухан кай кардаме умре талаф!
Гар сухан аз некуй чун зар бувад,
Он сухан ногуфта некӯтар бувад.
Кор омад ҳиссаи мардони мард,
Ҳиссаи мо, гуфт, омад, ин- т дард!
Гар чу мардон дарди дин будӣ туро,
Он чӣ мегӯям, якин будӣ туро.
3- ошноӣ чун дилат бегона аст,
Ҳар чӣ мегӯям туро, афсона аст.
Рав, бихусб аз ноз ҳамчун саркаше,
То манат афсона мегӯям, х(в)ашӣ!
Хуш- хушат Аттор гар афсона гуфт,
Хоб хуштар оядат ту хуш бихуфт.
Баски мо дар рег рӯған рехтем,
Бас гуҳар дар ҳалқи хук овехтем.
Баски ин хонро фуру ороstem,
Бас, к- аз ин хон гурсна бархостем.
Баски бурдам нафсро, фармон набурд,
Баски дармон кардамаш, дармон набурд!

Чун нахохад омад аз ман хеч кор,
Шустам аз худ дасту рафтам бар канор.
Чазбаи Ҳақ бояд аз пешон бихост,
К- ин ба дасти мо нахохад гашт рост.
Нафс чун ҳар лаҳза фарбеҳтар шавад,
Нест рӯйи он ки ӯ беҳтар шавад.
Ҳеч нашнид ӯ, к- аз он фарбеҳ нашуд,
Ин ҳама бишниду як дам беҳ нашуд.
То намирам ман ба сад зории зор,
ӯ нагирад панд, ё раб, зинҳор!

ҲИКОЯТ

Чун бимурд Искандар андар роҳи дин,
Арситоталис гуфт:- Ай шоҳи дин,
То ки будӣ, панд медодӣ мудом,
Халкро ин панд имрӯзӣ тамом!
Панд гир, ай дил, ки гирдоби балост,
Зиндадил шав, з- он ки маргат дар қафост!
Ман зафону нутқи мурғон сар ба сар
Бо ту гуфтам, фаҳм кун, ай беҳабар!
Дар миёни ошиқон мурғон-даранд,
К- аз қафас пеш аз ачал берун паранд.
Чумларо шарҳу баёне дигар аст,
З- он ки мурғонро зафоне дигар аст.
Пеши Симурғ он касе иксир сохт,
К- ӯ зафони он ҳама мурғон шинохт.
Кай шиносӣ давлати рӯҳониён,
Дар миёни ҳикмати юрониён!
То аз он ҳикмат нагардӣ фард ту,
Кай шавӣ дар ҳикмати дин мард ту!
Ҳар кӣ номи он барад дар роҳи ишқ,
Нест дар девони дин огоҳи ишқ.

«Коф»-и куфр ин чо ба ҳақкулмаърифа
Дӯсттар дорам зи «фо»- и фалсафа.
З- он ки гар парда шавад з- ин куфр боз,
Ту тавонӣ кард аз куфр эҳтироз.
Лек он илми чадал чун раҳ занад,
Бештар бар мардуми оғаҳ занад.
Гар аз он ҳикмат диле афрӯхтӣ,
Кай чунон Форуқ барҳам сӯхтӣ!
Шамъи дин чун ҳикмати Юнон бисӯхт,
Шамъи дин з- он илм барнатвон фурӯхт.
Ҳикмати «ё раб» басат, ай марди дин,
Хок бар Юнон фишон аз дарди ин!
То ба кай гӯйӣ ту, ай Айттор, ҳарф,
Нестӣ ту марди ин кори шигарф!
Аз вучуди хеш берун ой пок,
Хок шав аз нестӣ бар рӯйи хок.
То ту ҳастӣ поймоли ҳар хасе,
Нест гаштӣ тоҷи фарқи ҳар касе.
Ту фано шав, то хама мурғони роҳ
Раҳ диҳандат дар бақо то пешгоҳ.
Гуфтаи ман раҳбари ту бас бувад,
К- ин сухан пири раҳи ҳар кас бувад.
Гар наям мурғони раҳро ҳеч кас,
Зикри эшон кардаам ин ҳам на бас.
Охирам з- он корвон гарде расад,
Қисми ман з- он рафтагон дарде расад!

ҲИКОЯТ

Сӯфиеро гуфт он пири куҳан:
— Чанд аз мардони Ҳақ гӯйӣ сухан?
Гуфт:- Хуш ояд зафонро бардавом,
З- он ки мегӯянд аз мардум мудом.

Гар наям з- эшон, аз эшон гуфтаам,
Хушдилам, к- ин қисса аз чон гуфтаам.
Гар надорам аз шакар чуз ном баҳр,
Ин басо беҳтар, ки андар кор захр.
Чумлаи «Девон»- и ман девонагист,
Ақдро бо ин сухан бегонагист.
Ман надонам, то чӣ гӯям, ай ачиб,
Чанд гум нокарда чӯям, ай ачиб.
Аз ҳамоқат тарки давлат гуфтаам,
Дарси бекорони ғафлат гуфтаам.
Гар маро гӯянд, ай гумкарда роҳ,
Ҳам ба худ узри гуноҳи ман бихоҳ.
Менадонам, то шавад ин кор рост,
Ё тавонам узри ин сад умр хост.
Гар даме бар роҳи ӯ дар қорама,
Кай чунин мустағрақи ашъораме.
Гар маро дар роҳи ӯ будӣ мақом,
«Син»- и шеърам «син»- и шар гаштӣ мудом.
Шеър гуфтан ҳуччати беҳосилист,
Хештан водид кардан чоҳилист.
Чун надидам дар чаҳон маҳрам касе,
Ҳам ба шеъри худ фуру гуфтам басе.
Гар ту марди розчӯйи бозчӯй,
Чонфишону хунгариву розчӯй.
З- он ки ман хунин сиришк афтондаам,
То чунин хунрез ҳарфе рондаам.
Гар машом оӣ ба баҳри жарфи ман,
Бишнави ту бўӣи хун аз ҳарфи ман.
Ҳар кӣ шуд аз захри бидъат дардманд,
Бас бувад тарёкаш ин ҳарфи баланд.
Гарчи атторам ману тарёкдех,
Сӯхта дорам цигар чун нокдех.
Ҳаст халқе бенамак бас беҳабар,
Лочарам з- он меҳурам танҳо цигар.

Чун зи нони хушк гирам суфра пеш,
Тар кунам аз шӯрвойи чашми хеш,
Аз дилам ин суфраро бирён кунам,
Гаҳ- гаҳе Ҷабрилро меҳмон кунам.
Чун маро Рӯҳулқудус ҳамкоса аст,
Кай тавонам нони ҳар мудбар шикаст.
Ман нахоҳам нони ҳар нохушманиш,
Бас бувад ин нонаму ин нонхуриш.
Шуд ғаноулқалб чонафзои ман,
Шуд қаноат канзи лояфнои ман.
Ҳар тавонгар, к- инчунин ганчеш ҳаст,
Кай шавад аз миннати ҳар сифла паст.
Шукр Эзидро, ки дар коре наям,
Бастаи ҳар носазоворе наям.
Ман зи кас бар дил чаро банде ниҳам,
Номи ҳар дуне худованде ниҳам.
Не таъоми ҳеч золим х(в)ардаам,
Не китоберо таҳаллус кардаам.
Ҳиммати олим мамдӯҳ асту бас,
Қути ҳиссам қуввати рӯҳ асту бас.
Пеши худ бурданд пешинон маро,
Пас бувад аз ҳештанбинион маро.
То зи кори халқ озод омадам,
Дар миёни сад бало шод омадам.
Фориғам з- ин зумраи бадхоҳ нек,
Хоҳ номам бад кунеду хоҳ нек.
Ман чунон бо дарди худ дармондаам,
К- аз ҳама офоқ даст афшондаам.
Гар дареғу дарди ман бишнудай,
Ту басе ҳайронтар аз ман будай.
Ҷисму чон рафту зи чони ҳисми ман
Нест чуз дарду дареге қисми ман!

ҲИКОЯТ

Рохбине вақти печопечи марг
Гуфт:- Чун дар раҳ надорам зоду барг?!
Аз хайи хичлат кафе гил кардаам,
Пас аз он як хишт ҳосил кардаам.
Шишае пурашк дорам низ ман,
Жандае барчидаам баҳри кафан.
3- он кафан дар оби чашм оғуштаам,
Ай дарего, сар ба сар бинвиштаам.
Он кафан чун бар танам пӯшед пок,
Зуд таслимам кунед он гаҳ ба хок.
Чун чунин кардед, то маҳшар зи меғ
Бар сари хокам наборад чуз дарег!
Донӣ ин чандин дарег аз баҳри чист?
Пашшае бо бод натвонист зист!
Соя аз Хуршед мечӯяд висол,
Менаёбад ин- т савдое муҳол.
Гарчи ҳаст аз пас муҳоле ошкор,
Чуз муҳоландешӣ ўро нест кор.
Ҳар кӣ ў бинҳад дар ин андеша сар,
Ў аз ин бехтар чӣ андешад дигар!
Сахттар бидам ба ҳар дам мушкилам,
Чун бипардозам аз ин мушкил дилам!
Кист чун ман фарду танҳомондае,
Хушклар, гарқоби дарёмондае?!
Не маро ҳамрозу ҳамдам ҳеч кас,
Не маро ҳамдарду маҳрам ҳеч кас!
Не зи ҳиммат майли мамдўхе маро,
Не зи зулмат хилвати рўхе маро!
Не дили кас, не дили х(в)ад низ ҳам,
Не сари неку сари бад низ ҳам.

Не ҳавои луқмаи султон маро,
Не қафову силии дарбон маро.
Не ба танҳои сабури як дамам,
Не ба дил аз халқ дурӣ як дамам!
Ҳаст ин аҳволи ман зеру забар,
Ҳамчунон, к-он пир дод аз худ хабар!

ҲИКОЯТ

Покдине гуфт:- Сӣ соли тамо
Умр бе худ мегузорам бардавом.
Ҳамчу Исмойил дар худ нопадид
Он замон, к- ўро падар сар мебурид!
Чун бувад он кас, ки ў умре гузошт
Ҳамчу он як дам, ки Исмойил дошт?!
Гоҳ месўзам чу шамъ аз интизор,
Гоҳ мегирям чу абри навбаҳор!
Ту фуруғи шамъ мебинӣ, х(в)ашӣ,
Менабинӣ дар сари ў оташе!
Он ки аз берун кунад дар ман нигоҳ,
Кай бувад ўро даруни сина роҳ!
Дар ғами чавгон чу гўйе, ҳеч ҷой
Менадонам пой аз сар, сар зи пой!
Аз вучуди худ накардам ҳеч суд,
К- ончи кардам в- ончи гуфтам ҳеч буд!
Ай дарего, нест дар кас ёриям,
Умр зоеъ гашт дар бекориям!
Чун тавонистам, надонистам, чӣ суд,
Чун бидонистам тавонистам набуд!
Ин замон чуз аҷзу чуз бечорагӣ,
Менадорам чорае якборагӣ!

ҲИКОЯТ

Чун бишуд Шиблӣ аз ин чойи хароб,
Баъд аз он дидаш чавонмарде ба хоб.
Гуфт:- Ҳақ бо ту чӣ кард, ай некбахт?
Гуфт:- Чун шуд дар ҳисобам кор сахт,
Ҳам маро бо хештан душман бидид,
Ачзу навмедиву заъфи ман бидид,
Раҳматаш омад бар он бечорагим,
Пас бибахшуд аз карам якборагим.
Холиқо, бечораи роҳам туро,
Ҳамчу мӯре ланг дар чоҳам туро.
Ман намедонам, ки ман аҳли чиям,
Ё кадомам, аз кучоям, ё киям!
Бекасе, бедавлате, беҳосиле,
Бенавое, беқароре, бедиле.
Умр бар хуни чигар бигзошта,
Баҳрае аз умр нобардошта.
Ҳар чӣ кардам, чумла товон кардаам,
Чон ба лаб умре ба поён кардаам.
Дин зи дастам рафту дунё гум шуда,
Суратам номонда маъно гум шуда.
Ман на кофир, на мусулмон мондаам,
Дар миёни ҳар ду ҳайрон мондаам.
Не мусулмонам, на кофар, чун кунам!
Монда саргардону музтар, чун кунам!
Дар даре тангам гирифтор омада,
Рӯй дар девори пиндор омада.
Бар мани бечора ин дар баргушой
В- ин зи роҳ афтодаро роҳе намоӣ.
Бандаро гар нест зоди роҳ ҳеч,
Менаосояд зи ашку оҳ ҳеч.

Ҳам тавонӣ сӯхт аз оҳаш гуноҳ,
Ҳам зи ашқаш шуст девони сиёҳ.
Ҳар кӣ дарёҳои ашқаш ҳосил аст,
Гӯ, биё, ки дархури ин манзил аст!
В- он ки ўро дидаи хунбор нест,
Гӯ, бирав, к- ўро бари мо кор нест!

ҲИКОЯТ

Дар раҳе мерафт пире роҳбар,
Дид аз рӯҳониён халқе магар.
Буд нақде саҳт ройиҷ дар миён,
Мерабуданд он ҳама рӯҳониён.
Пир кард он қавро ҳолӣ суол
Гуфт:- Аз ин нақдам яке гӯед ҳол.
Марди рӯҳониш гуфт:- Ай пири роҳ,
Дардманде мегузашт ин ҷойгоҳ,
Баркашид оҳе зи дил поку бирафт,
Рехт ашки гарм бар хоку бирафт.
Мо кунун он ашки гарму оҳи сард
Мебарем аз якдигар дар роҳи дард.
Ё раб, ашқу оҳи бисёрем ҳаст,
Гар надорам ҳеч, ин борем ҳаст.
Чун равое дорад он ҷо ашқу оҳ,
Банда дорад ин матоъ он ҷойгоҳ.
Пок кун аз оҳ саҳни ҷони ман,
Пас бишӯй аз ашки ман девони ман.
Мондаам дар ҷоҳу зиндон пойбаст,
Дар ҷунин ҷоям кӣ гирад ҷуз ту даст?!
Ҳам тани зиндониям олуда шуд,
Ҳам дили меҳнатқашам фарсуда шуд.
Гарчи ман олуда дар роҳ омадам,
Афв кун, к- аз ҳабс дар ҷоҳ омадам!

ҲИКОЯТ

Он азизе гуфт:- Фардо Зулчалол
Гар кунад дар дашти ҳашр аз ман суол,
К- ай фурӯмонда, чӣ овардӣ зи роҳ?
Гӯям:- Аз зиндон чӣ оранд, ай Илоҳ?!
Ғарқи идборам зи зиндон омада,
Пову сар гум карда, ҳайрон омада.
Бод дар каф хоки даргоҳи туам,
Бандаи зиндониву чоҳи туам.
Чашми он дорам, ки нафрӯшӣ маро,
Хилъате аз фазл дарпӯшӣ маро.
3- ин ҳама олудагӣ покам кунӣ,
Дар мусулмонӣ фурӯ хокам кунӣ.
Чун ниҳон гардад танам дар хоку хишт,
Бигзарӣ аз ҳар чӣ кардам хубу зишт.
Офаридан ройгонам чун равост,
Ройгонам гар биёмурзӣ сазост!

ҲИКОЯТ

Чун Низомулмук дар назъ уфтод,
Гуфт:- Аллах, меравам дар дасти бод!
Холиқо, ё раб, ба ҳаққи он чи ман
Ҳар киро дидам, ки гуфт аз ту сухан,
Аз ҳама навъе харидораш шудам,
Ёрии ӯ кардаму ёраш шудам.
Гар харидории ту омӯхтам,
Ҳаргизат рӯзе ба кас нафрӯхтам.
Чун харидории ту кардам базе
Ҳаргизат нафрӯхтам чун ҳар касе.
Дар дами охир харидорим кун,
Ёри беёрон туй, ёрим кун!

Ё раб, он дам ёриам кун як нафас,
К- он дамам чуз ту нахоҳад буд кас.
Дида пурхун, дӯстони поки ман
Чун бияфшонанд даст аз хоки ман,
Ту маро деҳ дасте он соат дуруст,
То бигирам домани фазли ту чуст!

ҲИКОЯТ

Чун Сулаймон кард бо чандон камол
Пеши мӯри ланг аз ачз ин суол,
Гуфт:- Баргӯ, ай чу ман оғишта ту,
К- он кадомин гил ба хун бисришта ту.
Дод он соат ҷавобаш мӯри ланг,
Гуфт:- Хишти вопасин дар гӯри танг!
Вопасин хиште, ки пайвандад ба хок,
Мунқатеъ гардад ҳама уммед пок.
Чун маро дар зери хок, ай покзот
Мунқатеъ гардад умед аз коинот,
Пас бипӯшад хишти охир рӯи ман,
Ту магардон рӯи фазл аз сӯи ман.
Чун ба хок орам мани саргашта рӯй,
Ҳеч бар рӯям маёр аз ҳеч сӯй.
Чойи ин дорад, ки бо чандин гуноҳ,
Ҳеч бар рӯям наёрӣ, ай Илоҳ!
Ту карими мутлақӣ, ай Кирдор,
Даргузар, аз ҳар чӣ ҳасту баргузор!

ҲИКОЯТ

Бӯсаъиди Маҳна дар ҳаммом буд,
Қойимаш афтода марде хом буд.

Шух шайх овард то бозӯи ӯ,
Чамъ кард он ҷумла пеши рӯи ӯ.
Шайхро гуфто:- Бигӯ, ай покчон,
То ҷавонмардӣ чӣ бошад дар ҷаҳон?
Шайх гуфто:- Шух пинҳон кардан аст,
Пеши ҷашми халқ ноовардан аст,
Ин ҷавобе буд бар болои ӯ,
Қойим афтод он замон дар пойи ӯ.
Чун ба нодонии хеш иқрор кард,
Шайх хуш шуд, қойим истиғфор кард.
Холиқо, парвардгоро, мунъимо,
Подшоҳо, корсозо, мукримо,
Чун ҷавонмардии халки оламе,
Ҳаст аз дарёи фазлат шабнаме,
Қойими мутлақ туй, аммо ба зот
В- ар ҷавонмардӣ, наёӣ дар сифот!
Шӯхиву бешармии мо даргузор,
Шуҳи мо во пеши ҷашми мо маёр!

ҲИКОЯТ

Ошиқе аз фарти ишқ ошуфта буд,
Бар сари хоке ба зорӣ хуфта буд.
Рафт маъшуқаш ба болинаш фароз,
Дид ӯро хуфта в- аз худ рафта боз.
Руқъае бинвишт ҷусту лойиқ ӯ,
Баст он бар остини ошиқ ӯ.
Ошиқаш аз хоб чун бедор шуд,
Руқъа бархонду бар ӯ хунбор шуд.
Ин навишта буд, к- ай марди хамӯш,
Хез, агар бозоргонӣ, сим кӯш!
В- ар ту марди зоҳидӣ шабзинда бош,
Бандагӣ кун то ба рӯзу банда бош.

В- ар ту ҳастӣ марди ошиқ шарм дор,
Хобро дар дидаи ошиқ чӣ кор!
Марди ошиқ бод паймояд ба рӯз,
Шаб ҳама махтоб паймояд ба сӯз.
Чун на иниву на он, ай бефурӯғ,
Кам зан андар ишқи мо лофи дурӯғ.
Гар бихусбад ошиқе чуз дар кафан,
Ошиқаш гӯям, вале бар хештан.
Чун ту дар ишқ аз сари чаҳл омадӣ,
Хоб хуш бодат, ки ноаҳл омадӣ!

ҲИКОЯТ

Посбоне буд, ошиқ гашта зор,
Рӯзу шаб беҳоб буду беқарор.
Ҳамдаме бо ошиқи беҳоб гуфт.
К- охир, ай беҳоб, шаб як дам бихуфт!
Гуфт:- Шуд бо посбонӣ ишқ ёр,
Хоб кай ояд касир аз ин ду кор?!
Посбонро хоб кай лойиқ бувад,
Хоса марди посбон ошиқ бувад.
Чун чунин сарбозие дар сар нишаст,
Буд он як, ин бар он дигар нишаст.
Ман чи гуна хоб ёбам андаке,
Вом натвон кард ин хоб аз яке.
Ҳар шабам ишқ имтиҳоне мекунад,
Посбонро посбонӣ мекунад.
Гоҳ мерафтиву чӯбак мезадӣ,
Гаҳ зи ғам бар рӯву торақ мезадӣ.
Гар бихуфтӣ як дам он беҳобу х(в)ар,
Ишқ дидӣ он замон хобе дигар.
Чумлаи шаб халқро нагзоштӣ,
То бихуфтандӣ, фиғон бардоштӣ.
Дӯсте гуфташ, ки ай дар таффу тоб,
Чумлаи шаб нестат як зарра хоб!

Гуфт:- Марди посбонро хоб нест,
Рӯйи ошиқро ба ҷуз ашк об нест!
Посбонро хӯй беҳобӣ бувад,
Ошиқонро рӯй беобӣ бувад.
Чун зи ҷойи хоб об ояд бурун,
Кай бувад мумкин, ки хоб ояд бурун!
Ошиқӣ бо посбонӣ ёр шуд,
Хоб аз чашмаш ба дарё бор шуд.
Посбонро ошиқӣ нағз уфтод,
Кори беҳобиш дар мағз уфтод.
Он ки беҳобӣ хушу нағзаш бувад,
Хобро ҳаргиз сари мағзаш бувад?
Ту махусб, ай мард, агар ҷўяндаӣ,
Хоб хуш бодат, агар гўяндаӣ!
Посбонӣ кун бисе дар кўйи дил,
3- он ки дуздонанд дар паҳлўйи дил.
Ҳаст аз дуздони дил бигрифта роҳ,
Ҷавҳари дил дор аз дуздон нигоҳ.
Чун туро ин посбонӣ шуд сифат,
Ишқ зуд ояд падида маърифат.
Мардро бешак дар ин дарёи хун
Маърифат ояд зи беҳобӣ бурун.
Ҳар кӣ ӯ беҳобии бисёр бурд,
Чун ба ҳазрат шуд, дили бедор бурд.
Чун зи беҳобист бедории дил,
Хоб кам кун дар вафодории дил!
Чанд гўям, чун вучудат ғарқа монд,
Ғарқаро фарёд натвонад раҳонд.
Ошиқон рафтанд то пешон ҳама
В- аз муҳаббат маст хуфтанд он ҳама.
Ту ҳамин зан бош, к- он мардони мард
Нўш карданд он чӣ мебойист кард.
Ҳар киро шуд завқи ишқи ӯ паид,
Зуд бояд ҳар ду олабро калид.

Ғар зане бошад, шавад марде шигарф
В- ар бувад марде, шавад дарёи жарф!

ҲИКОЯТ

Бо касе Аббоса гуфт:- Ай марди ишк,
Заррае бар ҳар кӣ тобад дарди ишк.
Ғар бувад марде, зане зояд аз ӯ,
В- ар зан аст ӯ, баски мард ояд аз ӯ.
Зан надидӣ ту, ки аз Одам бизод!
Мард нашнидӣ, ки аз Марям бизод?!
То наёяд он чӣ мебояд тамом,
Қор ҳаргиз бар ту нагшоёд тамом.
Чун бибояд мулк ҳосил оядат,
Ҳосил ояд, ҳар чӣ дар дил оядат.
Мулк инро дону давлат ин шумур,
Заррае з- ин оламе аз дин шумур!

ҲИКОЯТИ СУЛТОН МАҲМУД ВА РАНЧУР ШУДАНИ АЁЗ

Он Аёз аз чашми бад ранчур шуд,
Оқибат аз чашми Султон дур шуд.
Нотавон дар бистари зорӣ фитод,
Дар балову ранчу беморӣ фитод.
Чун хабар омад ба Маҳмуд аз Аёс,
Ходимеро хонд шоҳи ҳақшинос,
Гуфт:- Мерав то ба наздики Аёз,
Пас ба ӯ гӯ, к- ай зи сар афтода боз!
Дур аз рӯи ту маҳчурам зи ту,
Дар ғаму дар ранч ранчурам зи ту.
Ғар танам дур уфтод аз ҳамнафас,
Қони муштоқам бувад наздику бас.
Ай шуда муштоқи ҷоне аз ту ман,
Нестам ғойиб замоне аз ту ман.

Чашми бад бадкори и бисёр кард,
Нозанине чун туро бемор кард.
Ин бигуфту гуфт боре зуд рав,
Ҳамчу оташ хезу ҳамчун дуд рав.
Ҳам макун дар раҳ таваккуф зинҳор,
Зудтар аз раъд мерав барқвор.
Гар намой лаҳзае дар раҳ даранг,
Ҳар ду олам бар ту гардонем танг.
Ходими саргашта по дар раҳ ниҳод,
То ба наздики Аёз омад чу бод.
Дид Султонро нишаста пеши ӯ,
Музтараб шуд ақли дурандешӣ ӯ.
Ларза бар андоми ходим уфтод,
Гӯиё дар ранчи дойим уфтод.
Гуфт:- Бо шаҳ кай тавон овехтан,
Ин замон хунам бихоҳад рехтан!
Дил тапону набз сокит, рӯй зард,
Хоки раҳ бӯсиду арзи ҳол кард.
Хӯрд сад савганд, к- андар ҳеч чой
На ситодам ман, на биншастам зи пой.
Менадонам, ай аҷаб, ки подшоҳ,
Пеш аз ман чун расид ин чойгоҳ.
Шоҳ агар дорад в- агарна боварам,
Гар дар ин тақсир кардам, кофарам.
Шоҳ гуфто:- Нестӣ маҳрам чунин,
Кай барӣ ту роҳ, ай ходим, дар ин.
Ман раҳе дуздида дорам сӯйи ӯ,
З- он ки нашкебам даме бе рӯйи ӯ.
Ҳар замон з- он раҳ бад- ӯ оям ниҳон,
То хабар набвад касеро дар ҷаҳон.
Роҳи дуздида миёни мо басест,
Роҳи мо дар саҳни ҷони мо басест.
Аз бурун гар бастаи роҳам аз ӯ,
Дар даруни парда огоҳам аз ӯ.

Роз гар мепӯшам аз пиру чавон,
Аз дарун бо ўст чонам дар миён!

ҲИКОЯТ

Исии Марям ба хоб афтода буд,
Ним хиште зери сар бинҳода буд.
Чун гушод аз хоби хуш Исӣ назар,
Дид Иблиси лаъин болои сар.
Гуфт:- Ай малъун, чаро истодаӣ?
Гуфт:- Хиштам зери сар бинҳодаӣ!
Љумлаи дунё чу иктоъи ман аст,
Ҳаст ин хишт они ман, ин рӯшан аст.
Ту тасарруф мекунӣ дар мулки ман,
Хешро овардаӣ дар силки ман.
Исӣ он аз зери сар партоб кард,
Рӯйро бар хок азми хоб кард.
Чун фиканд он ним хишт, Иблис гуфт:
— Ман кунун рафтам зи пешат, хуш бихуфт!
Ай, дар ин чанбар ҳама тоб омада,
Ҳамчу шогирди расантоб омада.
Чун гузар бар чанбар омад ҷовидон,
Чанд гирӣ ин расан гирди чахон!
Чун паси хишти лаҳад хоҳӣ фитод,
Хишт бар хиште чаро бояд ниҳод!
Чанд хоҳӣ беш аз ин барҳам ниҳод,
Чун ҳама аз ҳам фуру ҳоҳад фитод.
Гар бихоҳӣ кард қорунӣ мудом,
Хӯрду пӯшат то лаби гӯрат тамом.
Анбиё чун инчунин карданд қор,
Ту дуқон болои устодон мадор!

Поёни маснавӣ

ЛУҒОТ ВА ТАВЗЕҲОТИ МУХТАСАР

А

Абранчан — ҳалқаи тилло ё нуқра, ки занон дар даст ё по банданд.

Абӯҳасани Ҳарақонӣ — аз машойихи машхур.

Адим — пӯсти даббоғишуда, чарм.

Азвоч — ҷ. завча, занон, ҳамсарон.

Аз маҳ ба моҳӣ омадан — киноя аз авчи иззат ва саъодат афтодан ва ба бадбахтӣ гирифтгор шудан.

Аз он ҳикмат — ишора ба ҳикмати юнонӣ.

Аз пушти моҳӣ то ба моҳ — он чӣ дар замин осмон аст, кулли мавҷудот аз қаъри замин то авчи осмон.

Аёр — маҳак, иёр.

Аккоф — полондӯз,

Алалитлок — мутлақо, мутлақан.

Алам задан — маҷозан ба маънии ошкор шудан.

Амдан — аз рӯйи қасд, қасдан, дидаву дониста.

Амид — сардори бузург, пешвои қавм.

Аналҳақ — «Ман Ҳақ ҳастам, ман Худо ҳастам».

Сухани Ҳусайн ибни Мансури Ҳаллоҷ, ки бо игвои муллоҳо ўро, гӯё барои даъвои худоӣ карданаш, дар соли 922 м. дар Бағдод ба дор кашида буданд.

Аннафир — фарёд, дод.

Асас — посбони шабона.

Асои Сулаймон — ишора ба достони Сулаймон, ки барвақт мурда буду бар асо ё тахти худ тақя дода буд ва касе аз марги ў хабар надошт, то он ки мўрон асо ё тахти ўро хўрданду ў афтод ва париёну одамиён аз маргаш бо-хабар шуданд.

Асфиё — ҷ. сафӣ; баргузида, пок, поктинат.

Атиқ — номи Абӯбакр Атиқ будааст.

Аффон — номи падари Усмон, халифаи севум.

Аъвар — одами якчашм.

Агонӣ — ч. уғуния; соз, нағма.

Ақзими Алӣ — шамшери Алӣ (р).

Аҳвал — качбин, олуc.

Аҳмади Ҳанбал — яке аз чаҳор поягузори фикҳ ва мазоҳиби чаҳоргонаи аҳли тасаннун аст. Номи ӯ Абӯ-абдуллоҳ Аҳмад бинни Ҳанбал, муассиси чаҳорумин мазҳаби суннат ва чамоъат аст. Дар Бағдод зойида шуда ва дар ҳамон ҷо даргузашта.

Аҳфод — ч. ҳафид, набера.

Б

Банӣ — ч. ибн.

Баргустувон — пӯшиши зирехдори чанговарӣ.

Бат — мурғобӣ.

Батул — ҳазрати Сиддиқаи Заҳро (с).

Баҳя бо рӯй уфқандан — киноя аз фош кардани асрор; чеҳра ба ҳам кашидан.

Баъд аз он товус омад зарнигор — чунонки дар ри-воёти мазҳабӣ овардаанд, товус ибтидо дар биҳишт буд ва ба сабаби он ки шайтонро дар гуноҳ кардани Одаму Ҳавво мадад кард, аз биҳишт берун оварданд ва ба замин афқанданд. Аттор ӯро намунаи касоне қарор медиҳад, ки ибодат мекунанд ва умедворанд, ки ба биҳишт нойил гарданд ва ба фикри биҳишту наъими чаннат аз дидори ҳазрат дар ҳичоб шудаанд.

Товус мегӯяд: — Маро даргоҳи ӯ бас аст. Маро биҳишт кофӣ аст, парвои Симуғ надорам.

Баъс — рӯзи қиёмат, рӯзи растохез.

Бебарғӣ — бенавой ва маҳрумият.

Бесанг — беарзиш.

Билол — Ибни Раббоҳи Ҳабашӣ, гуломи озодкарда ва аз ёрону муаззини расули Худо (с).

Бисоти он чаноб — фарши он даргоҳи азим; киноя аз сарзамини муқаддас аст ва водии Айман, ки аз рӯйи афсонаҳои дини исроилӣ сарзамини муқаддаси Канъон, ҷойе, ки гӯё Худо он ҷо ба Мӯсо нидо карда будааст.

Боша — мурғи шикории хурдтар аз боз.

Боязид — шайхи маъруф Боязиди Бистомист.

Боғи ҳаштдар — киноя аз биҳишт.

Бук — ба умеди ин ки, шояд.

Буруч — ҷ. бурҷ.

Бутимор — мурғи сафеди лаклакмонанди моҳихор, ки дар канори об менишинад.

Бушри Хофӣ — яке аз авлиё, ки бараҳнапо мегашт.

Бугз — кина, адоват, душманӣ.

Бу, ки донам — шояд тавонам.

В

Варғ — банди об,

Валлоҳу аълам биссаваб — аллоҳ ба дурустӣ, ки медонад.

Ваҳй — паём ва илҳоме, ки Худо ба пайгамбарон мефиристад.

Висоқ — хона, утоқ.

Вом — қарз.

Г

Гаҳ сагери раҳ диҳад то пешгоҳ — ишораест ба достони Асҳоби Каҳф ва сағи он. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Каҳф, аз ояи 8 то 14.

Гови зар — ишора ба достони Сомирӣ, ки гӯсолае заррин сохта буд, ки садое аз он шунида мешуд. Аз «Қуръон» сураи 20, ояи 88.

Гозур — либосшӯй, чомашӯй.

Гул ба рӯйи оташ — ишора аст ба достони Иброҳим, ки Намруд ўро дар оташ афканд ва оташ бар ў гулистон шуд. Аз «Қуръон» сураи 21, ояи 92.

Гули раъно — гули садбарг.

Гурбиз — ҳиллагар, маккор, фиребгар.

Гулшани нилуфарӣ — киноя аз осмон.

Гурм — андӯхт, ранҷ, ғам.

Д

Далқ — либоси кӯҳна; либоси фақирону дарвешон бошад.

Дам — сирру асрор.

Дами Исо — нафаси Исо, ки ҷонбахш аст.

Дил пардохтан — осуда шудан.

Дият — хунбаҳо, товони хун.

Донг — воҳиди вазнест, ки дар асрҳои мухталиф ва маҳалҳои гуногун вазну баҳои он мутафовит буд ва ҳоло баробари шашяки дирам аст. (Як дирам ду қирот ва ҳар қирот аз 0,19 грамм иборат аст).

Доруссалом — бихишт. Яке аз номҳои бихишт.

Доғ — нишонаи бандагон ва бардагон будааст, ки аломате аз сӯйи ҳоҷа ва молики худ доштаанд.

Дурра — тасмаи маҳсуси чармин, ки мӯхтасиб бо он гунаҳкоронро мезад, тозиёна.

Ду ҳарф — мақсуд аз «ду» ҳарфи «коф» ва «нун» аст дар калимаи «кун», яъне «бибош»! Аз «Қуръон».

Ё

Ё раб, аз уммияти ӯ кун маро — аз забони Мӯсо бинни Имрон ривоят кардаанд, ки гуфт: — Бор Худоё! Маро аз уммати Муҳаммад гардон.

Ёри ғор — лақаби халифаи якум Абӯбакр, ки дар вақти ҳиҷрати (гурехтани) Муҳаммад аз Макка ба Мадина шарики азобу машаққати роҳ буда, аз чумла дар ғоре ҳамроҳи Муҳаммад пинҳон шуда будааст; ҳар як рафиқи шафик ва содик.

З

Забури ишқ — китобе аст аз қабили «Таврот», ки бар тибқи афсонаҳо сурудаҳояш мансуб ба Довуди Набӣ аст ва аз он ҷо, ки Довуд бо савте хуш овоз мехонда ва «Лаҳни Довуд» зарбулмасал аст. «Забури ишқ» хондани булбул бисёр муносиб ва барҷост.

Зайк — камӣ, нодорӣ, кӯтоҳдастӣ.

Замм — маломат, сарзаниш, ҳачв.

Зан(н) — гумон.

Заррок — маккор, риёкор.

Зил — нармӣ, меҳрубонӣ.

З- он Мубашшир ном кардаш Кирдгор — ишора ба ин назар аст, ки Исо бинни Марям дар Инчил ба дафъот аз пайғамбаре, ки пас аз ӯ меояд, яъне Муҳаммад, ном бурдааст.

Зул(л) — хорӣ, мазаллат.

Зунун — Худованди моҳӣ; мақсуд ҳазрати Юнус (Ъ) аст, ки дар ишқаш моҳӣ зиндонӣ шуд. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Анбиё, ояи 87.

Зуннуни Миср — дар бисёри китобҳо, аз чумла «Нафаҳот-ул-унс»-и Ҷомӣ, аз ӯ ёд рафтааст. Аз аҳли ирфон буда, дар байни аҳли сӯфия машҳур мебошад. Чунон-

ки Чомӣ муддаъист Зуннуни Миср дар соли 225 хичрӣ вафот кардааст.

Зулқарнайн — лақаби Искандари Макдунӣ мебошад.

Зукқа — дар асл ба маънии донаест, ки парранда аз гулӯ бароварда ба даҳони чўчай худ монад. Дар Аттор ба маънии ғизо, ки аз дасти касе ба касе расад.

Зулчалол — дорои чалол; Худо.

И

Ибрӣ — яҳудӣ.

Иброҳим — нахуст Обром номида мешуд, ки дар ибронӣ ба маънии падари олӣ аст.

Иллийин — баландтарин дараҷаи биҳишт.

Иллаллазӣ — чуз он ки. Ручўъ шавад ба Қуръон, сураи Аср.

Иннамо ан-раҳматун муҳдот — ман раҳмате ҳадашудаам. Ишора ба ҳадиси шариф: «Иннамо ано раҳматун муҳдот».

Ин таъудду неъматуллаҳ ло туҳсу — ба маънии «агар неъматҳои илоҳиро бишморӣ, беҳисоб аст» омада.

Инчил — китоби муқаддаси аҳли насоро.

Ириҳно ё Билол — раҳо кун маро, ай Билол (аз ҳадиси пайғамбар (с)).

Искун — чомаи сиёҳи қадимӣ, ки бузургон ҷиҳати фахр пӯшанд ва аз навъе дебои сиёҳ аст.

Исор — нисор қардан.

Исмойил — исми ибронии ӯ Яшмил аст ва чунин тарҷума мешавад.

Истишфӯ — шафӯат хоستان, афв ё бахшӯйиши касеро аз каси дигар дархост қардан.

Ифлос — бечорагӣ, муфлисӣ, тангдастӣ.

Ишқол — душворӣ, мушкилӣ.

Иқоб — азоб, шиканча, озор.

Иқтидо — пайравӣ, танқид.

Иқтизо — талаб кардан, дархост кардан.

Иқтоъ — қитъа-қитъа.

Интиҷоб — парҳез кардан, канорагири кардан.

К

Каззоб — дурӯғгӯй.

Калимуллоҳ — он кӣ ба Худо ҳамсухан аст. Лақаби ҳазрати Мӯсо (ъ).

Канду — зарфи калони хуммонанд.

Каннос — фаррош.

Катми адам — олами нестӣ.

Колив — саросема, беқарор, хайрон.

Кулламиёнӣ — бо ман сухан бигӯ.

Кулламиёнӣ ё Ҳумайро — Эӣ Ойиша, бо ман сухан бигӯ!

Кунна — фатила, пилта, чароғ; соябон.

Кун — ниҳол, асл, чавҳар.

Куня — лақаби эҳтиромии одамон ба расми арабҳо, ки бо «аб», «абӯ», «абӣ », «ибн», «ум» ва ё «бинт» меояд.

Куф — бум, чуғз.

Купала — ҳубоб.

Кӯҳл — сурма.

Л

Лаб бидӯз аз арш в-аз курсӣ мапурс — «арш»-у «курсӣ» дар адабиёти фалсафӣ ва ирфонӣ гаҳ- гоҳ киноёт аз ду марҳилла аз маротиби офариниш омадаанд. «Арш» киноя аз машият (ирода, хоҳиш)- и Худованд ва «курсӣ» киноя аз нафси Олам ва нафси Инсон аст.

Ламякун — набуд (феъли замони гузаштаи дур).

Лан танолу- л- бирра хатто тунфиқу — то харҷ нақунӣ ҳаргиз роҳи дурустро нойил нагардӣ. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Оли Имрон, ояи 92.

Лағв — сухани беҳудаву бемаънӣ, ҳазён, сафсатта.

Лаҳни довудӣ — овози хуши довудӣ, савти мансуб ба Довуд.

Лот — номи яке аз ду бути машҳур «Лот» ва «Манот», ки арабҳо пеш аз паҳн шудани дини ислом онҳоро мепарастиданд. Он ба сурати тахтасанге мураббаъшакл сохта шуда буд.

Лошайъ — ночиз, ҳеч маярз.

Лубб — мағз, маҷозан ақл.

Лукмони Сарахсӣ — аз мошойихи маъруфу машҳур буда, Ҷомӣ дар «Нафаҳот-ул-унс» ахбор дода ва аҳволи ўро нақл кардааст.

М

Мабъус — намоянда, вакил.

Мабхут — хайрон, моту мутаҳайир.

Мазик — ҳолати тангӣ, вазъияти душвор.

Макшув — кашф кардашуда, кушодашуда, кушода.

Маноқиб — ҷ. манқабат; ҳунар, фазилат, мадх, ситойиш.

Мансук — ботилшуда, зойилшуда.

Манҷаник — олати фалохунмонанд, ки онро бар сари ҷубе ҷойгир карда санғҳои калон ва ё гулӯлаҳои оташро дар он монда, ба тарафи қалъаи душман меандохтанд.

Мантиқу-т-тайр — ишора ба сураи 28, ояи 16 аз «Қуръон» омада. Ва Сулаймон вориси Довуд шуд ва гуфт: -Ай мардум, моро забони мурғон омӯхтанд ва аз ҳар

чиз доданд ва ин он бахшиши ошкоро аст. Розӣ забони мурғон.

Манус — маҳфуз, эминкардашуда.

Масх — табдил додани сурате аз аввала зишттару хунуктар ба сурати дигаре. Аз рӯи афсонаи динӣ Худо сездах нафар марду занро барои афъоли бадашон ба шакли ҳайвонот даровардааст, чунончи ғоратгареро ба шакли сусмор, мутақаббирро ба зоғ, моли ҳаромхӯрро ба гунчишк ва ғайра.

Масҷуд — он кӣ ба вай сачда мекунанд, мавриди сачда қароргирифта.

Мақнаъ — чодари занон, сарандоз.

Маҳл — мӯҳлат, муддат, фурсат.

Маҳмуд — ситудашуда, писандида.

Меҳи замин — таъбири қуръонӣ аст аз сураи 78, ояи 7.

Меъҷар — рӯпӯш, чанбари занона.

Меғ — абр.

Миллат — ойин ва дин. Аз «Қуръон» сураи 2, ояи 130.

Михрақа — олати чӯбин барои кафонидани чизе, фона.

Мишқот — чароғдон, чароғпоя, токчаи чароғмонӣ.

Микот — ваъдагоҳ.

Мо кон — аз нобуда, нестӣ.

Мо ӯрафнок — нашинохтем мо туро.

Молики Динор — ўро Яҳё низ навиштаанд. Аз машҳурони урафо ва сӯфия буда, маблағи касире аз мавоъизу ҳакам дошта. Динор номи падари Молик аст.

Моли духтар — Абӯбақр дар роҳи Расул (с) моли бисёр сарф кард ва духтараш Ойишаро низ ба ҳамсарии он ҳазрат даровард.

Муаттал — аз истифода монда, бекор, бенаво, дармонда.

Мубтадӣ — оғозкунанда.

Муваккал — фиристода, вакил.

Мубдар — бадбахт, бахтбаргашта.

Муил — аёлманд.

Мунфис — боинсоф, бовичдон, боадолат.

Мунқалиб — аз ҳоле ба ҳоле гарданда.

Муракқаб — чомаи аз куроқ дӯхташудаи дарвешон.

Мурсал — фиристода, расул.

Муртоз — риёзаткаш, риёзаткашида.

Мустақбал — оянда.

Мустаҳом — волаву шайдо.

Мухил — давои дарунрон, давои ислохкунанда.

Мутаххар — пок, тоза, покиза.

Муттасиф — дорои ягон сифат.

Муфаррах — фараҳманд, хурсанд.

Муханнас — тарсончак, паст, дунҳиммат, номард.

Мушрик — он ки ба яғонагии дунё бовар надорад.

Муштакӣ — шикояткунанда, гиламанд.

Мукрӣ — касе, ки Қуръонро бо овози хуб қироъат мекунад. Қуръонхон, қорӣ.

Муҳок — охири моҳи қамарӣ, се шаби охири моҳи қамарӣ, ки аз шаби 27 то шаби 30-ум моҳ дида мешавад.

Мучтабо — баргузида, интихобкардашуда.

Мучтамеъ — чамъшаванда, фароҳамоянда.

Мӯътакиф — гӯшанишин, хилватнишин.

Муътӣ — атокунанда, бахшанда.

Мӯхра ва ҳукка — абзори кори шӯъбадабозон.

Мӯхри нубувват — нишони пайғамбарӣ.

Н

Навбова — ҳар чизи нав ва тоза, тӯҳфа.

Насиба — он чи аз азал барои ҳар кас таъйин шуда.

Насх — бекор кардани чизеро бо чизе, ки бехтар аз он бошад.

Нафур — гурезанда, раманда.

Нафахта фихи мин рӯҳӣ — дардамидам дар ӯ аз рӯҳам. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Ал- хичр, ояи 29.

Ним пашша — ишора ба достони Нимурд аст, ки даъвои худой дошт ва Худованд пашшаеро вазифадор кард то ба майнаи ӯ даромад ва ӯ чандон азоб дид, ки аз ҳамроҳонаш хост то бо гурз бар сараш бизананд, ки ором бигардад ва чандон заданд, ки бимурд.

Нобазод — зода нашуда.

Ноқа — шутури мода.

Нурӣ — Абулҳасан Нурии ориф (вафоташ 295 х.).

Нуфта — оби мард.

Нухусат — бадбахтӣ.

Нӯҳ торам — нӯҳ фалак.

О

Озур — ҳарис, тамаъкор.

Оҳ — калимаи нидо; оҳ, вой, афсӯс (изхори таас-суф).

П

Пардадӯз — пӯшандаи асрор, роздор.

Поймард — шафеъ, мададгор, дастгир.

Р

Райб — шак, шубҳа, тардид.

Раҳматан-лил-оламин — максуд ҳазрати расул (с) аст, ки раҳмате ва бахшише барои ҷаҳониён аст.

Риш гирифтан — ишора аст бо достони кӯдакии ҳазрати Мӯсо (ъ):

Паши даркаш ҳамчу Мӯсо кавиро,

Риш гир он гоҳ ин Фиръавиро.

Яъне, Фиръавн гуфт:- Ё Осия, ман ҳаметарсам, ки маро аз ин кӯдак балое расад. Пас Мӯсоро бар канор гирифт ва бинавохташ. Мӯсо даст баровард ва риши Фиръавн бигирифт бикашид. Фиръавн гуфт:- Ин душмани ман аст.

Риштатоб — шуоъи нур.

Русул — ҷ. расул.

Рӯй нест — имкон нест.

С

Санг ва ҳанг — ба маънии виқор.

Сарандоз — сармаст ва шӯрида, он ки сар аз пой нашиносад.

Сақат — ҳар чизи беқадру паст.

Саҳара (сахра) — ҷ.соҳир, ҷодугар, афсунгар.

Сачя — (сачия) сиришт, хислат, хулқ.

Сидра — номи дарахти афсонавӣ, ки гӯё дар бихишт ва ё дар осмони ҳафтум будааст.

Солус — риёкор, фиребгар.

Сомирӣ — соҳире, ки дар замони ҳазрати Мӯсо парастии гӯсола мекард ва гурӯҳе аз банни Исройил, ки ба ӯ гаваридаанд ва онҳоро Сомира гӯянд.

Сони иснайн азҳумо фил — ғор-руҷӯъ шавад ба Қуръон, сураи Тавба, ояи 40.

Соқии Кавсар — ҳазрати расолатпаноҳ ва тарафи эшон ҳазрати Алӣ (ъ) соқии Кавсар хоҳанд шуд. Лақаби амиралмӯъминин Алӣ (ъ).

Сочид — сачдакунанда.

Субул — ҷ. сабил; роҳ, тарик.

Судра — сари сина, синабанд.

Суъбон — аждаҳо.

Сукба — сӯроҳ.

Сӯзани Исо — рамзи камтарин алоқамандӣ ба дунё.

Т

Табарро — безорӣ, дурӣ.

Тагарг — жола.

Тазаррӯъ — илтиҷо, илтимос бо хориву зорӣ.

Тавалло — дӯстӣ, дӯстдорӣ.

Таврот — китоби асотири яҳудиён.

Тавъ — хоҳиш, рағбат майл, ҳавас.

Талбис — маккорӣ, фиребгарӣ.

Тамс — назари дур қардан ва маҳв шудан аст. Ва маҳви осори сифоти солиқ дар нуру- л- анвор.

Тардоман — гунаҳкор.

Тафрид — фард шудан, гӯша гирифтан.

Ташаҳхуд — шохид овардан.

Ташвир — изтироб, ҳаяҷон.

Таъаб — ранҷ, сахтӣ, азоб.

Тачрид — аз дигарон дур гаштан, танҳо мондан.

Тову син — ишора аст ба сураи мубораки «Найл», ки дар он Ҳақтаъоло аз мӯр сухан фармуда.

Тоир — мурғ, парранда.

Тоҳо — мақсуд «Тоҳо», ки сураи бистуми Қуръони маҷид бо он оғоз мешавад.

Туррахот — суханҳои беҳуда, сухани ботил, ҳарза.

Тухур — пок ва поккунанда.

Турба — халта.

У

Узри ланг — узри ғайри қобили қабул.

Улуҳият — илоҳигӣ, худойӣ, худовандӣ.

Уммулмӯъминин — модари гаравандагон, занони расули Худо (с) амирулмӯъминин ҳастанд. Ручӯъ шавад ба Курон, сураи Аҳзоб, ояи 6.

Умулхабоис — модари гуноҳҳо, палидиҳо; шароб. Аз ҳадиси пағамбар (с).

Умумӣ — даҳонӣ, шифойӣ.

Умра — ҳаҷи асғар, як қисми ҳаҷ, ки маросими махсус дорад.

Урач — боло бардоштан.

Уфул — ғуруб, фурӯ рафтан.

Ушнон — гиёҳе, ки барои шустушӯ ҳамчун собун истифода мешавад.

Ушоқ — ғуломи мақбул ва писари соддарӯй.

Уъчуба — мояи шигифтӣ, ҳар чизи тааҷҷубовар.

Уқоб — номи яке аз парчамҳои Муҳаммад.

Уқб — худписандӣ, ғурур.

Ф

Ғазолик — ҳосил, натиҷа, ҷамъбаст; ва ҳамчунин.

Ғарош — он чи густурда мешавад барои хоб. Дар матн ишора ба ҳазрати расулуллоҳ аст ва хобидани ҳазрати Алӣ (ъ) дар бистари он бузургвор.

Ғарт — аз ҳад афзунӣ.

Фаръ — чизи ғайри асл.

Фасд — хунгирӣ, рағ задан, ки дар тибби кӯҳна барои гирифтани хуни фосид ичро карда мешуд.

Фасор — афсор.

Фидӣ — имолаи фидо.

Фиръавн — лақаби подшоҳони қадими Миср, ки бо золимӣ ва ситамгарӣ машҳур буданд.

Фитрок — тасмаи чармин ё ресмон, ки ба зини асп мебанданд ва сайду шикор бар он меовезанд.

Форук — лақаби Умар.

Фока — ғакру мӯҳточӣ.

Фузулӣ — беҳудагӯйӣ, аз пайи кори беҳуда рафтан.

Фулқ — киштӣ, кема.

Фуқоъ — оби ҷав ва шаробе, ки аз ҷав ё биринҷ тайёр кунанд.

Фуқоъӣ — фурӯшандаи нӯшокии кайфоваре, ки аз ҷав ё биринҷ тайёр кардаанд.

Х

Хабис — ҷ. хабис.

Хайзурон — як навъ най, бамбук; сабзазор, серсабза.

Халъи наълайн — берун овардани кафш. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Тоҳо, ояи 12.

Хайру-л-халқи фӣ хайри-л- қурун — беҳтарин мардум дар беҳтарин қарнҳо. Ручӯъ шавад ба Қуръон, сураи Оли Имрон, ояи 110.

Хат бар чон додан — санади қатли худро имзо кардан.

Хаффош — кӯршапарак.

Хилт — яке аз моддаҳои чаҳоргона; хун, балғам, сафро ва савдо, ки гӯё ҳама бемориҳо аз онҳо сар мезанад.

Химӣ — таркиб, омезиш.

Хилъати авлоди Аббос — киноя аз Аббос аст ба сиёҳ будан ва чомаест маҳсули қавме.

Хириф — нотавон, очиз, пири ғартут.

Хоиф — касе, ки аз чизе метарсад, тарсанда.

Холиқи-л-офоқи-мин ғавқи-л-ҳичоб — офаринандаи осмонҳо аз паси парда.

Хофиқайн — Ховару Бохтари чаҳон.

Хусрон — зарар, зиён.

Хуфя — пинҳонӣ, маҳфӣ.

Ч

Чашморӯ — чизе, ки ба чихати дафъи чашми бад сохта ба ҷойе гузошта будаанд. Чизе, ки гӯё аз чашми бад муҳофизат мекунад.

Чила — муддати чихил рӯз, ки дар он дарвешон дар хучраи масҷид ё мазоре нишаста ибодату риёзат мекарданд.

Човуш — сарҳанг ва нақиби лашкар, пешрави қорвон.

Чун даме аз гил дамад, Одам қунад — ишоратест ба оёти қаримаи марбут ба Одам дар сураи «Бақара».

Ш

Шайхи Басра — манзур аз шайхи Басра маъмулан Ҳасани Басрии файласуф, каломӣ ва ориф мебошад ва ду сол то анҷоми хилофати Умар таваллуд шуда, дар соли 115 ҳичрӣ даргузаштааст.

Шайхи Маҳна — Абӯсаъиди Абӯхайр (357-440 х.) дар назар аст.

Шайхи Насробод — Шайх Абуқосим Ироҳим бинни Муҳаммади Насрободӣ аст, ки бино бар навиштаи соҳиби «Таройиқ-у-хақоик» аз тарбияёфтагони Шиблӣ буда ва дар Маккаи муаззама дар соли 372 ҳичрӣ дунёро видоъ карда.

Шамъи дин — киноя аз Умар аст.

Шараҳ — майлу ҳаваси бисёр нисбат ба чизе.

Шарҳ — ҳадис.

Шарҳ — оину тариқи дини ислом, қойидаи тартиб.

Ширк — куфр, аз рӯйи ақидаи ислом Худоро яқаву ягона надониста, ўро шарикдор ҳисоб кардан.

Шодурвон — саропарда, хайма, шомиёнаи подшоҳӣ.

Шух — чирк, ифлосӣ.

Ю

Юсуфи Ҳамадонӣ — мавриди назари Аттор Абӯяъқуб Хоҷа Юсуфи Ҳамадонӣ аст, ки бино бар навиштаи «Таройиқ-ул-хақоик» аз асҳоби шайх Абӯалии Формадӣ буда, дар соли 585 ҳичрӣ вафот кардааст.

Юсуфи Сиддик — рӯҷӯё шавад ба «Қуръон» сураи 12, ояи 46.

Я

Яди байзо — киноя аз дасти мўъҷизакори Мўсои пайгамбар, ки гўё агар дасти худро дар бағал карда берун барорад, мисли Офтоб медурахшид.

Ясриб — номи шаҳри Мадина.

Ғ

Ғабн — зарару зиён, фиреб, хилла, макр.

Ғаноулқалб — ишора ба ҳадиси «Ал-ғанӣ ғиноулқалб».

Қ

Қаловуз — роҳбалад, роҳбар.

Қакнус — номи як мурғи афсонавии хушовоз, ки гӯё минқори он сесаду шаст сӯроҳ доштааст.

Қирба — машки об.

Қойим — ходим, хизматгор.

Қорун — амакзодаи Мӯсо (ъ), ки марде сарватманд ва дар айни ҳол чоҳталабу ҳасил ва ҳасуд буд ва ба ҳазрати Мӯсо ҳасад мебурд

Қудват — касе, ки аз ӯ пайравӣ мекунанд, пешво, роҳбар.

Қудсиён — фариштагон, малоийк.

Қурбат — наздикӣ, маҳрамӣ.

Ү

Үҳда андар гарданат Сиддиқ кард — мочарои интихоби се халифаи аввал ба хилофат яке аз ҳаводиси ибратангези таърихи исломист. Ишораи Аттор дар ин чо ба васиятест, ки Абӯбакр ба баргузидани Умар ба хилофати пас аз ӯ аз худ боқӣ гузошта буд.

Ҳ

Ҳаб (б) — дона.

Ҳазимат — шикаст хӯрдан, гурехтани лашкар.

Ҳалла — чой, маҳалла.

Ҳаллоҷ — ниг. Аналҳақ.

Ҳал мин мазид — кӣ зиёд медиҳад?

Ҳаннона — навҳакунанда, исми сутунест, ки аз фироки ҳазрати расул (с) бинолид ва ба ҳамин сабаб ханона гуфтанд, яъне ноланда.

Ҳасот — ба маънии сангреза аст ва ишора аст ба ҳадиси маъруфе, ки «Ҳикоят»- и сухан гуфтани сангреза дар кафи дасти ҳазрати расули акрам (с)»-ро баён мекунад. Ин ҳадис низ аз ахбори муштаракӣ шиъа ва суннӣ аст ва дар китобҳои мӯътабар ҳар ду тариқ омадааст.

Ҳаср — ҳад, андоза, ҳисоб.

Ҳафт анҷум — ҳафт ситора; киноя аз ҳафт кавкаб ва ҳафт осмон аст, яъне Моҳ, Уторуд, Зӯҳра, Хуршед, Миррих, Муштарӣ ва Зуҳал.

Ҳашт — ҳашт бихишт.

Ҳачҷом — хунгир, ҷарроҳ; сартарош.

Ҳема — пойлуч, пойбараҳна.

Ҳишта — мондан.

Ҳинду — барда, ғулом.

Ҳочиб — пардадор.

Ҳузма — пуштаи ҳезум. Дар ҳадисе аз ҳадисҳои пайғамбар (с) омадааст.

Хулла — либос, чома, пӯшок.

Хумайро — киноя аз Ойиша аст.

Ч

Чамъи «Қуръон» — ишора ба масъалаи чамъоварии «Қуръон» ба василаи халифаи севум Усмон.

Чавқ — тӯда, гурӯҳ, гурӯҳи мардум.

Чилбоб — чодар.

Чубба — хирқа болопӯш.

Чунбиши модом — ҳаракати дойимӣ ва ин нозир аст ба ақидаи фалсафа, ки ҳаракати афлокро табиӣ ва дойимӣ медонистаанд.

Чунуб — нопок, касиф.

МУНДАРИҶА

Қиссаи дамсоз ва марҳами роз. <i>Пешгуфтори Алии Муҳаммадии Хуросонӣ</i>	3
Мантиқу-т-тайр (<i>Матн</i>)	17
Луғот ва тавзеҳоти мухтасар	338

Фаридуddини Аттор

МАНТИҚУ-Т-ТАЙР

Мухаррири
техникӣ: *А. Мираҳмадов*
Тарроҳ: *Ф. Раҳимов*
Хуруфчини
компютерӣ: *Ш. Набиева*

Ба матбаа 10.11.2006 супорида шуд. Ба чопаш
18.11.2006 имзо шуд. Андозаи 84x108^{1/32}. Коғази офсет.
Чопи офсет. Чузӣи чопии шартӣ 11,125. Адади нашр
1000 нусха. Супориши №88/06.

Нашриёти «*Эҷод*».
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 36.
Тел.: 221-95-43. E-mail: ejodfir@mail.ru.